

ประสบการณ์ทางจิตใจของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีภูมิหลังครอบครัวขัดแย้งสูง

นายกิตติคุณ ซึ่งฤทัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยา

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PSYCHOLOGICAL EXPERIENCES OF ADOLESCENTS WITH SECURE ATTACHMENT STYLE
FROM HIGH CONFLICT FAMILIES

Mr. Kittikun Suengharuethai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Psychology

Faculty of Psychology

Chulalongkorn University

Academic Year 2017

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ประสบการณ์ทางจิตใจของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีภูมิหลังครอบครัวขัดแย้งสูง
โดย	นายกิตติคุณ ชึ่งฤทธิ์
สาขาวิชา	จิตวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐสุดา เต็มพันธ์

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะจิตวิทยา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณระพี สุทธิวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลยา พิสิษฐ์สังขการ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐสุดา เต็มพันธ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.พินิตา เสือวรรณศรี)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.นรินาท แสนสา)

กิตติคุณ ซึ่งสุดท้าย : ประสบการณ์ทางจิตใจของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มี
 ภูมิหลังครอบครัวขัดแย้งสูง (PSYCHOLOGICAL EXPERIENCES OF ADOLESCENTS
 WITH SECURE ATTACHMENT STYLE FROM HIGH CONFLICT FAMILIES) อ.ที่ปรึกษา
 วิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร.ณัฐสุดา เต็มพันธ์, 190 หน้า.

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ
 (Interpretative Phenomenological Analysis: IPA) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์ทาง
 จิตใจของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีภูมิหลังครอบครัวขัดแย้งสูง โดยใช้การสัมภาษณ์
 เชิงลึกรายบุคคลแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured interview) กับผู้ให้ข้อมูลจำนวน 8 ราย ซึ่ง
 ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย มีอายุตั้งแต่ 18-22 ปี ที่รายงานว่าตนมีรูปแบบความ
 ผูกพันแบบมั่นคงและมีการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองสูงจากการตอบแบบสอบถาม โดยผล
 การวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลสามารถสรุปได้เป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่
 ประเด็นหลักที่ 1 รูปแบบของความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ที่ตนเผชิญ ได้แก่ สาเหตุความขัดแย้งของพ่อ
 แม่ การแสดงออกของพ่อแม่ต่อความขัดแย้ง และการกลับมาเป็นปกติในความสัมพันธ์ของพ่อแม่
 ประเด็นหลักที่ 2 ปฏิกริยาของลูกที่มีต่อความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ ได้แก่ การรับมือของลูกต่อความ
 ขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ และสิ่งที่ลูกได้
 เรียนรู้จากความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ และประเด็นหลักที่ 3 การมีทรัพยากรที่เอื้อต่อการมีความ
 มั่นคงทางจิตใจ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมที่เอื้อกูล และทรัพยากรที่มั่นคงภายในจิตใจ โดยผู้วิจัยได้สรุปและ
 อภิปรายไว้เกี่ยวกับปัจจัยที่เอื้อต่อการมีความมั่นคงทางจิตใจของวัยรุ่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 CHULALONGKORN UNIVERSITY

สาขาวิชา จิตวิทยา

ลายมือชื่อนิติต

ปีการศึกษา 2560

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5877601038 : MAJOR PSYCHOLOGY

KEYWORDS: PSYCHOLOGICAL EXPERIENCES / ATTACHMENT STYLE / ADOLESCENTS / FAMILY CONFLICT

KITTIKUN SUENGHARUETHAI: PSYCHOLOGICAL EXPERIENCES OF ADOLESCENTS WITH SECURE ATTACHMENT STYLE FROM HIGH CONFLICT FAMILIES. ADVISOR: ASST. PROF. DR.NATTASUDA TAEPHANT, 190 pp.

This qualitative research aimed to study the psychological experiences of adolescents with secure attachment style who came from high conflict family. Eight key informants were undergraduate students with secure attachment style who also reported their perception of high interparental conflicts within their family. Interpretative Phenomenological Analysis (IPA) method was employed in this research. Data analysis resulted in 3 themes: (1) *The pattern of the interparental conflict*, which included causes of the conflicts, parent's reaction to the conflicts, and parental reconciliation; (2) *Child's reaction towards interparental conflicts*, which consisted of child's management of the conflict, child's feeling regarding the conflict, and lesson learned from the conflict; (3) *Having supportive resources*, which included supportive environments and internal security resources. The discussion was presented in terms of relevant factors that facilitate adolescents' psychological security.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

Field of Study: Psychology

Academic Year: 2017

Student's Signature

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลุล่วงไปไม่ได้ หากไม่ได้รับการช่วยเหลือและคำแนะนำต่างๆ จากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คณาจารย์ และบุคคลรอบข้างมากมายของข้าพเจ้า

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐสุดา เต็มพันธ์ ผู้ที่คอยสนับสนุนการดำเนินการศึกษาวิจัยของข้าพเจ้าในครั้งนี้อย่างตั้งต้นจนสิ้นสุดกระบวนการศึกษาวิจัยด้วยความเอาใจใส่ และยังเป็นแรงบันดาลใจให้แก่ข้าพเจ้าในการศึกษาหาความรู้ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยความตั้งใจอีกด้วย และขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษยา พิสิทธิ์สังฆการ และ อาจารย์ ดร.พนิดา เสือวรรณศรี รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก รองศาสตราจารย์ ดร.นิรนาท แสนสา ผู้มีพระคุณในการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

นอกจากนี้ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.วรัญญู กองชัยมงคล ที่ช่วยเหลือข้าพเจ้าอย่างเต็มที่ในการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูล ขอขอบคุณศูนย์สุขภาพจิตที่อนุเคราะห์เรื่องสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมถึงคณาจารย์สาขาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่เมตตาและให้วิชาความรู้ความสามารถแก่ข้าพเจ้าในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์ได้

ข้าพเจ้าขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลหลักทุกท่านที่ยินดีแบ่งปันประสบการณ์อันมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาริเริ่มของข้าพเจ้าและการช่วยเหลือบุคคลอื่นๆ อีกมากมายในอนาคต

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณพ่อและแม่ที่คอยสนับสนุนทุกย่างก้าวในการศึกษาเล่าเรียนของข้าพเจ้า ทั้งยังคอยให้สติและปล้ำใจแก่ข้าพเจ้าอยู่เสมอ

ข้าพเจ้าขอขอบคุณเพื่อนๆ รุ่น 31 พี่ๆ และน้องๆ สาขาจิตวิทยาการปรึกษาผู้เป็นกัลยาณมิตรทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำต่างๆ ทั้งยังคอยเป็นกำลังใจที่ดีให้แก่ข้าพเจ้าในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้มาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขอขอบคุณทุนอุดหนุนการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเฉลิมฉลองวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงเจริญพระชนมายุครบ 72 พรรษา ที่ให้การสนับสนุนค่าเล่าเรียนแก่ข้าพเจ้าตลอดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูปภาพ.....	ฉ
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	7
คำถามการวิจัย	8
ขอบเขตการวิจัย.....	8
คำจำกัดความในการวิจัย	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
บทที่ 2	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
1. ทฤษฎีความผูกพัน (Attachment Theory).....	11
1.1 ความหมายของความผูกพัน.....	11
1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความผูกพัน	12
1.3 พฤติกรรมความผูกพัน (Attachment behaviors)	14
1.4 รูปแบบการทำงานภายใน (Internal working model)	15
1.5 รูปแบบความผูกพันในผู้ใหญ่.....	15

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบความผูกพัน.....	20
2. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความขัดแย้งในครอบครัว.....	21
2.1 ความหมายของความขัดแย้งในครอบครัว.....	22
2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความขัดแย้งในครอบครัว.....	23
2.2.1 ทฤษฎีระบบครอบครัว (Family Systems Theory).....	23
2.2.2 ทฤษฎีพัฒนาการของครอบครัว (Family Development Theory).....	28
2.2.3 ทฤษฎีระบบนิเวศน์ของครอบครัว (Ecological Theory).....	29
2.2.4 ครอบครัวที่มีความขัดแย้ง.....	30
3. ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Theory).....	34
3.1 ความตึงเครียด (Tensions).....	35
3.2 การแปรผันพลัง (Energy Transformation).....	36
3.3 กระบวนการรูปแบบพฤติกรรม (Dynamisms).....	36
3.4 การสร้างภาพบุคคล (Personifications).....	38
3.5 ระดับความคิด (Levels of cognition).....	39
3.6 ขั้นตอนของพัฒนาการ (Stages of development).....	40
4. การวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ.....	42
4.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research).....	42
4.2 ลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ (Interpretative Phenomenological Analysis: IPA).....	43
4.3 วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ.....	45
บทที่ 3.....	54
วิธีดำเนินงานวิจัย.....	54
1. การเตรียมความพร้อมของผู้วิจัย.....	54

2. การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล	56
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	57
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	62
5. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
6. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล.....	69
7. จริยธรรมการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลวิจัย	70
บทที่ 4	72
ผลการวิจัย	72
ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลัก	72
ส่วนที่ 2 ประสพการณ์ทางจิตใจของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีครอบครัวขัดแย้ง สูง.....	83
บทที่ 5	151
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	151
วัตถุประสงค์	151
ผู้ให้ข้อมูล	151
การเก็บรวบรวมข้อมูล	151
การวิเคราะห์ข้อมูล	152
ผลการวิจัย.....	152
อภิปรายผลการวิจัย.....	154
ข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้.....	164
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต	166
รายการอ้างอิง	167
ภาคผนวก ก.....	179

ญ

หน้า

ภาคผนวก ข..... 182

ภาคผนวก ค..... 188

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์ 190

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านรูปแบบความผูกพันและการ รับรู้ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครอง	64
ตารางที่ 2	วันที่และเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 8 ราย	66
ตารางที่ 3	ตัวอย่างการบันทึกประเด็นสำคัญและระบุใจความสำคัญ.....	68
ตารางที่ 4	แสดงข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลัก	73

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่ 1	รูปแบบความผูกพันของผู้ใหญ่ 4 รูปแบบ ของ Bartholomew และ Horowitz (1991)	18
ภาพที่ 2	การแบ่งประเภทรูปแบบความผูกพันของผู้ใหญ่ตามแนวคิดของ Brennan และคณะ (1998)	19
ภาพที่ 3	ระบบชั้นการปฏิสัมพันธ์ของระบบครอบครัวและสิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัวตามแนวคิดระบบนิเวศน์ของครอบครัว (Ecological Theory) ของ Bronfenbrenner (1986)	30
ภาพที่ 4	ประสบการณ์ทางจิตใจของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีภูมิหลังครอบครัวขัดแย้งสูง	150

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ครอบครัวเป็นรากฐานที่สำคัญของมนุษย์ รากฐานจากครอบครัวนี้ส่งผลกระทบยาวต่อบุคคลในการเรียนรู้ การดำเนินชีวิต และการอยู่ร่วมกับสังคม ครอบครัวที่มีการสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก ส่งผลต่อสภาวะทางจิตใจของเด็ก ตัวอย่างเช่น ในงานวิจัยของ Cooper, Holman, และ Braithwaite (1983) ที่ศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กอายุ 9-12 ปี ตามการรับรู้ความเหนียวแน่นในครอบครัว พบว่าเด็กที่รับรู้ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวว่ามีความเหนียวแน่น พ่อแม่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ครอบครัวสนับสนุนซึ่งกันและกัน และมีช่วงเวลาที่ดีกับครอบครัวจะมีแนวโน้มที่จะเห็นคุณค่าในตัวเองสูงกว่าเด็กที่รับรู้ว่าการครอบครัวของตนมีความขัดแย้งกัน มีการแบ่งแยกกัน หรือมีสมาชิกในครอบครัวที่โดดเดี่ยว

ในขณะที่ครอบครัวที่มีความขัดแย้ง มีการทะเลาะเบาะแว้งกันภายในครอบครัวก็จะก่อให้เกิดบรรยากาศในครอบครัวที่ตึงเครียด ไม่ว่าจะเป็นความไม่ลงรอยกันของคู่สามีภรรยา หรือความขัดแย้งกันระหว่างพ่อแม่กับลูก เมื่อมีความขัดแย้งหรือปัญหาที่ไม่ได้รับการแก้ไขจะก่อให้เกิดความไม่สบายใจ หงุดหงิดใจกับคนในบ้าน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสภาวะทางจิตใจของลูก ทั้งความเครียด ภาวะซึมเศร้า (Meyerson, Long, Miranda, & Marx, 2002) ความวิตกกังวล (Neighbors, Forehand, & Bau, 1997; Slater & Haber, 1984) การรับรู้คุณค่าในตัวเองต่ำ (Slater & Haber, 1984) โดยเฉพาะความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ปกครองกับลูกอาจจะสร้างให้เด็กมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเองต่ำ (Rosenberg, 1965) วัยรุ่นนักศึกษาที่มีการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองสูงจะยังมีความพึงพอใจในชีวิตต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (กิตติคุณ ซึ่งหยุดยั้ง, เทพประทาน สีดาบุตร, และศุภณัฐ รอดหลง, 2557) การรับรู้ดังกล่าวอาจทำให้เกิดปัญหาพฤติกรรมต่างๆ ตามมา เช่น ผลการเรียนต่ำลงเมื่อเทียบกับการรับรู้ความขัดแย้งของครอบครัวที่สูงขึ้น (Bahrassa, Syed, Su, & Lee, 2011) ตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์มากขึ้น (Baer, Garmezy, McLaughlin, Pokorny, & Wernick, 1987) ใช้สารเสพติด และหนีออกจากบ้าน ไร่ที่อยู่อาศัย ซึ่งจากงานวิจัยของ Mallett, Rosenthal, และ Keys

(2005) ที่สัมภาษณ์เด็กวัยรุ่นที่ไร้ที่อยู่อาศัย จำนวน 107 คน พบว่าความขัดแย้งและความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการหนีออกจากบ้าน และใช้ยาเสพติดอีกด้วย

เด็กหรือวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่พ่อกับแม่มีความขัดแย้งกันอาจส่งผลให้เด็กหรือวัยรุ่นเกิดปัญหาภายในจิตใจได้ โดยงานวิจัยของ Howes และ Markman (1989) พบว่ายิ่งพ่อกับแม่มีความขัดแย้งกันมาก พ่อแม่จะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกน้อยลง ซึ่งระยะห่างของความสัมพันธ์ระหว่างลูกกับพ่อแม่จะส่งผลให้ลูกรู้สึกถึงการถูกปฏิเสธ (Feeling of rejection) ได้ นอกจากนี้การประเมินว่าพ่อแม่มีความขัดแย้งกันสามารถทำนายถึงการปรับตัวของเด็กได้ โดยเฉพาะเด็กผู้ชายจะรับรู้ถึงความขัดแย้งนั้นเป็นสิ่งที่คุกคามและเด็กผู้หญิงจะมีการโทษตัวเองว่าเป็นสาเหตุของความขัดแย้งกันของพ่อแม่ (Cummings, Davies, & Simpson, 1994) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Weidner, Hutt, Connor, และ Mendell (1992) ได้ให้พ่อแม่ประเมินความขัดแย้งในครอบครัว และให้ลูกประเมินตนเอง พบว่าความก้าวร้าวของเด็กสัมพันธ์ทางบวกกับความขัดแย้งในครอบครัว โดยเฉพาะในเด็กผู้หญิง ความก้าวร้าวจะเพิ่มขึ้นตามระดับความขัดแย้งในครอบครัว แต่ความก้าวร้าวในเด็กชายจะเพิ่มขึ้นเมื่อมีความเหนียวแน่นในครอบครัวน้อยลง (Weidner et al., 1992) ซึ่งการค้นพบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานของ Deković, Janssens, และ As (2003) พบว่าคุณภาพความสัมพันธ์ของลูกวัยรุ่นกับผู้ปกครองเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อพฤติกรรมต่อต้านสังคม โดยยิ่งลูกกับผู้ปกครองมีความขัดแย้งกันมาก พฤติกรรมต่อต้านสังคมก็จะยิ่งเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยพบว่าการรับรู้ความขัดแย้งในครอบครัวสัมพันธ์กับการปรับตัวของวัยรุ่นมากกว่าสถานะสมรสของผู้ปกครอง เช่น ครอบครัวหย่าร้างหรือแยกกันอยู่เสียอีก (Borrine, Handal, Brown, & Searight, 1991; Jaycox & Repetti, 1993)

จากงานวิจัยที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่าปัญหาความสัมพันธ์ของพ่อกับแม่ส่งผลกระทบต่อมายังลูก นอกจากงานวิจัยแล้วยังมีอีกหนึ่งทฤษฎีหลักที่อธิบายถึงความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างผู้เลี้ยงดูกับลูก ได้แก่ ทฤษฎีความผูกพัน (Attachment Theory) ที่มองว่าความผูกพันจะเกิดขึ้นระหว่างตัวบุคคลกับผู้เลี้ยงดูหลักหรือผู้ที่personบุคคลสำคัญที่บุคคลมีความผูกพันด้วย (Attachment figure) (Bowlby, 1982) แต่ในทฤษฎีระบบครอบครัวที่มองครอบครัวเป็นองค์รวมนั้น ความสัมพันธ์ในระบบย่อยจะมีความเกี่ยวเนื่องกันในทุกระบบ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างแม่และเด็กอาจเป็นส่วนหนึ่งในความสัมพันธ์รูปสามเหลี่ยม (Triangulation) (Bowen, 1993) จึงมองได้ว่าความผูกพันของระบบ

เด็กกับผู้เลี้ยงดูหลักก็รวมอยู่ในความสัมพันธ์ของระบบครอบครัวด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ainsworth (1991) ที่มองว่าความผูกพันสามารถเกิดขึ้นได้ในครอบครัว โดยกล่าวว่าการผูกพันเป็นหัวใจหลักของชีวิตครอบครัว ครอบครัวจะสร้างพันธะความผูกพันขึ้นเพื่อดูแลและปกป้องตลอดช่วงชีวิตของสมาชิกในครอบครัว เมื่อบุคคลเติบโตขึ้น ความผูกพันอาจจะอยู่ในบทบาทของการดูแลผู้ปกครองในยามแก่เฒ่า และความผูกพันก็ถูกสร้างขึ้นใหม่กับบุคคลอื่นๆ ในชีวิต เช่น เพื่อน คนรักที่สามารถเป็นฐานความผูกพันอันมั่นคงให้แก่บุคคลได้ในยามต้องการ เช่น เจ็บป่วย เครียด หรืออยู่ในอันตราย หรือแม้แต่การสร้างความผูกพันกับนักบำบัด ซึ่งบุคคลสามารถเกิดความผูกพันกับนักบำบัดได้อย่างรวดเร็ว เพราะรับรู้ได้ถึงความใส่ใจ ความห่วงใย ทำให้ตนรู้สึกปลอดภัย (Weiss, 1982) ดังนั้นครอบครัวจึงเป็นฐานอันมั่นคงที่สำคัญสำหรับตัวบุคคล โดยครอบครัวจะเป็นเสมือนเครือข่ายความสัมพันธ์ที่มีความผูกพันกัน ซึ่งเอื้อให้สมาชิกทุกคนในครอบครัวรู้สึกปลอดภัยที่จะสำรวจสิ่งแวดล้อมภายนอกได้ จากการที่สมาชิกรับรู้ถึงความมั่นใจว่าจะได้รับการตอบสนองเมื่อต้องการ รับรู้ถึงความห่วงใย ความใส่ใจกันและกันของสมาชิกในบ้าน ดังนั้นการที่ลูกรับรู้ว่าคุณปกครองมีความสัมพันธ์อันดีและอยู่ร่วมกันได้จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อลูกจะได้รับรู้ว่าผู้ปกครองยังสามารถดูแลตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Byng-Hall, 1995) ในทางตรงกันข้าม การรับรู้ถึงความขัดแย้งในครอบครัวก็ส่งผลต่อความรู้สึกมั่นคงในอารมณ์และความผูกพันของครอบครัวด้วย (Davies & Cummings, 1994) Byng-Hall และ Stevenson-Hinde (1991) ระบุถึงสถานการณ์ต่างๆ ที่ส่งผลต่อความรู้สึกไม่ปลอดภัยในความผูกพัน เช่น การสูญเสียบุคคลสำคัญ การยึดครองบุคคลสำคัญไว้เพียงคนเดียว รวมถึงความขัดแย้งหรือความรุนแรงภายในครอบครัวด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าเด็กมักจะมีการถอนตัวเมื่อผู้ปกครองใช้กลยุทธ์การสื่อสารในด้านลบ และพ่อแม่ก็มักจะทำให้ลูกเข้ามาช่วยตนเมื่อมีความขัดแย้งกัน เพื่อที่จะให้ลูกช่วยตอบโต้อีกฝ่าย (Atkinson, Dadds, Chipuer, & Dawe, 2008) อีกทั้ง Goldner, Penn, Sheinberg, และ Walker (1990) ยังกล่าวว่าความขัดแย้งในครอบครัวหรือการโต้เถียงกันด้วยอำนาจในบ้านยังสามารถสร้างให้เกิดความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัยในครอบครัวได้

ดังนั้นหากสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดีและมีความผูกพันต่อกัน เด็กจะเกิดความมั่นคง ไว้วางใจ กล้าที่จะเติบโต และกล้าเผชิญต่อโลกภายนอก ในทางตรงกันข้าม หากครอบครัวมีความขัดแย้งกัน มีความรุนแรง เด็กก็จะรับรู้ถึงความไม่มั่นคงของครอบครัวและเกิดความรู้สึกไม่

ปลอดภัย และเด็กอาจจะสูญเสียความไว้วางใจต่อครอบครัวหรือผู้เลี้ยงดูหลักซึ่งเป็นเหมือนแหล่งความปลอดภัยของตน

Ainsworth (1979) กล่าวว่าเด็กที่ได้รับการตอบสนองตามความต้องการจากผู้เลี้ยงดูหลักอย่างสม่ำเสมอและเหมาะสมจะพัฒนารูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง แต่เมื่อเด็กไม่ได้รับการตอบสนองจากผู้เลี้ยงดูหลักอย่างเหมาะสม เด็กอาจมีแนวโน้มที่จะพัฒนารูปแบบความผูกพันแบบไม่มั่นคงได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Harvey และ Byrd (2000) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของการทำหน้าที่ของครอบครัวกับรูปแบบความผูกพันในวัยรุ่น โดยพบว่ายิ่งวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบวิตกกังวลสูง (Anxious/Ambivalent attachment) ก็จะยิ่งพึ่งพาผู้อื่นมากขึ้นโดยเฉพาะบุคคลในครอบครัว ตรงข้ามกับวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบหลีกเลี่ยง (Avoidant attachment) ที่ไม่พบความสัมพันธ์กับการรับรู้บรรยากาศในครอบครัว เช่น ความขัดแย้ง การควบคุมสมาชิกในบ้าน หรือความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงภายในครอบครัว เพราะวัยรุ่นกลุ่มนี้มักจะไม่ค่อยให้ความสนใจในความเป็นไปของครอบครัว และมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงจากความสัมพันธ์อยู่แล้ว นอกจากนี้ยังพบอีกว่าผู้ที่รับรู้ว่าการครอบครัวของตนมีความเหนียวแน่นหรือมีการนำค่านิยมของครอบครัวมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตจะสัมพันธ์กับรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง (Secure attachment) และมักจะมีวิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหามากกว่า ส่วนคนที่มีรูปแบบความผูกพันแบบกังวล (Anxious/Ambivalent attachment) จะรายงานถึงความขัดแย้งในครอบครัวและการใช้อำนาจควบคุมสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัวมากกว่าคนที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง (Secure attachment) หรือแบบหลีกเลี่ยง (Avoidant attachment) นอกจากนี้วัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงบรรยายถึงผู้ปกครองของตนเองว่ามีการให้อิสระ มีความละเอียดรอบคอบ มีความเมตตา กรุณา และไม่ลงโทษ ในขณะที่กลุ่มวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบไม่มั่นคงจะบรรยายว่า พ่อแม่มีการให้อิสระน้อยกว่า มีการลงโทษและมุ่งร้ายต่อตนมากกว่า (Levy, Blatt, & Shaver, 1998)

งานวิจัยหลายงานที่สนับสนุนว่าการที่ลูกรับรู้ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองนั้นจะทำให้ลูกยังมีแนวโน้มที่จะมีรูปแบบความผูกพันแบบไม่มั่นคง (Platt, Nalbone, Casanova, & Wetchler, 2008) เช่นงานวิจัยของ Steinberg, Davila, และ Fincham (2006) พบว่าการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ต่อรูปแบบความผูกพันของลูกวัยรุ่นผู้หญิง โดยยังมีการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ในทางลบก็ยิ่งสัมพันธ์กับรูปแบบความผูกพันแบบไม่มั่นคง อีกทั้งยังสัมพันธ์

ทางลบต่อความคาดหวังผลลัพธ์ของความสัมพันธ์กับคนรักในอนาคตด้วย งานวิจัยแบบทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic review) ของ Borst (2015) เกี่ยวกับผลของความขัดแย้งในครอบครัวโดยเฉพาะการหย่าร้างและการนอกใจของพ่อแม่ และรูปแบบความผูกพันของลูก ซึ่งความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ ทั้งการนอกใจและการหย่าร้างสามารถนำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยง ความยากลำบากในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และรูปแบบความผูกพันที่ไม่มั่นคงของลูก ซึ่งเมื่อโตขึ้นลูกมีแนวโน้มที่จะมีความไม่ไว้วางใจสูงกว่า ไม่พอเพียงใจสูงกว่า มีอารมณ์โกรธและความไม่แน่นอนในความสัมพันธ์สูงกว่ารูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง (Peluso, 2007) และการนอกใจของพ่อแม่อาจทำให้เด็กต้องเผชิญกับการสูญเสียหรือการแยกจากผู้ปกครองซึ่งอาจทำให้เด็กพัฒนารูปแบบความผูกพันแบบไม่มั่นคงและประสบกับปัญหาในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ (Lansford, 2009) (Ehrenberg, Robertson, & Pringle, 2012) ความผูกพันในวัยเด็กและผู้ใหญ่มีความคล้ายกัน นั่นคือบุคคลจะรู้สึกปลอดภัยและมั่นคงเมื่อมีคนรักอยู่ใกล้ๆ และจะรู้สึกไม่มั่นคงเมื่ออีกฝ่ายไม่สามารถเข้าถึงได้ (Shi, 2003) โดยเฉพาะเมื่อพ่อแม่แยกทางกันและทำให้ลูกขาดแหล่งความมั่นคง ถึงแม้ว่ารูปแบบความผูกพันของบุคคลจะมีความคงทนตามกาลเวลา แต่เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในครอบครัว เช่นมีความขัดแย้งระหว่างพ่อกับแม่ เช่น การนอกใจหรือการหย่าร้าง อาจส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงของรูปแบบความผูกพันของลูกได้ โดยความไว้วางใจและความใกล้ชิดอาจเกิดความสั่นคลอน และปัญหาที่ขัดแย้งระหว่างพ่อแม่อาจส่งผลกระทบต่อรับรู้คุณค่าในตัวเองและการเป็นที่รักของเด็กและก่อให้เกิดพัฒนารูปแบบความผูกพันแบบไม่มั่นคงขึ้น ซึ่งเด็กจะกลัวการถูกทอดทิ้งและต้องการความใกล้ชิดมาก (Ben-Ami & Baker, 2012) จึงจะสังเกตได้ว่าความขัดแย้งในครอบครัวและการทำหน้าที่ของครอบครัวนั้นส่งผลกระทบต่อรูปแบบความผูกพันของลูกวัยรุ่น ซึ่งหากครอบครัวทำหน้าที่ได้ไม่ดีและมีความขัดแย้งกันจะเอื้อให้ลูกพัฒนารูปแบบความผูกพันที่ไม่มั่นคง (Insecure attachment) ได้

วัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบไม่มั่นคงนั้น มักจะพบว่ามีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาด้านความสัมพันธ์สูงกว่าวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง โดยวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบทะนงตน (Dismissing) เพื่อนๆ จะรับรู้ว่ามีอาการก้าวร้าวสูงกว่า มีความเหงามสูงกว่า และมีการสนับสนุนจากครอบครัวต่ำ ส่วนกลุ่มวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบกังวล (Preoccupied) เพื่อนๆ จะรับรู้ว่ามีอาการวิตกกังวลสูงกว่า รายงานตนเองว่ามีความตึงเครียดสูง (Kobak & Sceery, 1988) ในขณะที่วัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง (Secure) พบว่ามีความวิตกกังวลน้อยกว่า เพื่อนรับรู้ว่ามีอาการก้าวร้าวต่ำกว่า มีความเครียดในระดับต่ำกว่า และมีการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่ากลุ่ม

วัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบอื่นๆ (Kobak & Sceery, 1988) และยังพบความแตกต่างกันของรูปแบบความผูกพันในแต่ละรูปแบบความผูกพันอีกด้วย โดยพบว่าวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบหลีกเลี่ยง (Avoidant) จะมีความเสี่ยงต่อความสัมพันธ์กับคู่รัก โดยจะมีความพึงพอใจต่อคู่รักน้อยในทุกด้าน และมีปฏิสัมพันธ์กับคู่รักในช่วงต้นของความสัมพันธ์น้อยกว่ารูปแบบความผูกพันแบบอื่นๆ อีกด้วย (Collins, Cooper, Albino, & Allard, 2002) นอกจากนี้ในงานวิจัยของ Simpson (1990) ที่ศึกษาอิทธิพลของรูปแบบความผูกพันกับความสัมพันธ์เชิงคู่รักพบว่า ผู้ที่มีรูปแบบความผูกพันแบบวิตกกังวลและแบบหลีกเลี่ยงจะมีอารมณ์ทางลบมากกว่าและมีอารมณ์ทางบวกน้อยกว่าเมื่ออยู่ในความสัมพันธ์ ในขณะที่ความผูกพันแบบมั่นคงจะมีอารมณ์ทางบวกมากกว่าและมีอารมณ์ทางลบน้อยกว่า ทั้งชายและหญิงมีการพึ่งพาอาศัยกันและความสัมพันธ์มากกว่า มีความผูกมัด มีความไว้วางใจ และพึงพอใจในความสัมพันธ์มากกว่าคนที่มีความผูกพันแบบวิตกกังวลหรือแบบหลีกเลี่ยง เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ Keelan, Dion, และ Dion (1994) พบว่ากลุ่มบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบไม่มั่นคง (วิตกกังวลและหลีกเลี่ยง) จะมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ต่ำกว่า และมองความสัมพันธ์ในแง่ลบมากกว่า โดยเฉพาะเมื่อจบความสัมพันธ์กับคนรักไปแล้วจะบรรยายถึงความสัมพันธ์ในเชิงลบมากกว่าคนที่ยังไม่จบความสัมพันธ์ ในทางตรงกันข้าม ผู้ที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงจะมีความพึงพอใจและไว้วางใจในคนรัก และความผูกพันที่มั่นคงในวัยเด็กจะส่งผลต่อการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่ดีในอนาคต เพราะบุคคลกลุ่มนี้จะสามารถสร้างความสัมพันธ์ได้ดีกว่ากลุ่มอื่น มีมุมมองที่ดีต่อความรัก เชื่อสัจต่อกันรัก และไว้วางใจต่อคนรักสูง และถึงแม้ว่าจะล้มเหลวในความสัมพันธ์ คนกลุ่มนี้ก็จะสามารถยอมรับความจริงและก้าวผ่านความเจ็บปวดได้เร็ว และจัดการกับความรู้สึกผิดหวังได้ดี

จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบความผูกพันนั้นเป็นปัจจัยภายในตน ซึ่งเป็นความผูกพันทางอารมณ์ระหว่างบุคคลกับบุคคลสำคัญในชีวิตที่พัฒนาจากคุณภาพของความสัมพันธ์ในช่วงต้นของชีวิต ซึ่งความผูกพันที่มั่นคงของบุคคลนั้นพัฒนามาจากการเลี้ยงดูของพ่อแม่ ความใกล้ชิด ความสามารถในการพึ่งพาได้และตอบสนองได้เมื่อต้องการตั้งแต่วัยเด็ก และสามารถคงทนอยู่ได้ในทุกช่วงชีวิต (Ainsworth, Blehar, Waters, & Wall, 1978) แต่หากครอบครัวมีสัมพันธภาพไม่ดี เกิดความขัดแย้งสูง จะทำให้สมาชิกในบ้านเกิดความไม่มั่นคงในจิตใจและส่งผลกระทบต่อการทำงานที่ของครอบครัว ขาดการตอบสนองความต้องการต่อสมาชิกในครอบครัว (Davies &

Cummings, 1994) และส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในการทำหน้าที่ของครอบครัวและการพัฒนา รูปแบบความผูกพันแบบไม่มั่นคงของวัยรุ่นได้ (Borst, 2015) ทั้งนี้รูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง ยังคงเป็นปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการอารมณ์และการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในทางที่ดี ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสบการณ์ทางจิตใจของวัยรุ่นที่มีครอบครัวขัดแย้งสูงแต่ยังคงมี รูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงได้

งานวิจัยด้านความขัดแย้งในครอบครัวและรูปแบบความผูกพันส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิง ปริมาณ (Borst, 2015; Harvey & Byrd, 2000; Lansford, 2009) แต่งานวิจัยเชิงคุณภาพหรือ งานวิจัยที่ศึกษาด้านประสบการณ์เชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบความผูกพันและความสัมพันธ์ด้านความ ขัดแย้งในครอบครัวยังคงมีจำกัด และผู้วิจัยมองว่าการศึกษาถึงผลกระทบของความขัดแย้งใน ครอบครัวที่มีต่อรูปแบบความผูกพันของวัยรุ่น อีกทั้งปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการพัฒนารูปแบบความ ผูกพันที่มั่นคงนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางการช่วยเหลือวัยรุ่นทั้งในการปรับตัว ครอบครัว และการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจว่าประสบการณ์ของวัยรุ่นกลุ่มนี้ที่มี รูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงได้ แม้เผชิญกับความขัดแย้งในครอบครัวสูงเป็นอย่างไร โดยใช้รูปแบบ การวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ เพื่อที่จะศึกษาถึงความเชื่อมโยงของ ประสบการณ์ในเชิงลึกของวัยรุ่นที่รับรู้เกี่ยวกับความขัดแย้งในครอบครัวและความผูกพันของตนที่มี ต่อบุคคลรอบข้าง และผู้วิจัยมีความเชื่อในความแตกต่างของประสบการณ์ว่าบุคคลแต่ละคนมีการรับรู้ และการตีความต่อปรากฏการณ์หนึ่งๆ แตกต่างกันไป และผู้วิจัยสามารถทำความเข้าใจ ประสบการณ์ของแต่ละบุคคลผ่านการรับรู้และความเข้าใจที่เกิดขึ้นภายในของผู้วิจัย ผ่านการตีความ ประสบการณ์ของบุคคล ผ่านความรู้ ความเข้าใจ และองค์ความรู้ของผู้วิจัย ซึ่งวิธีการวิจัยนี้จะเอื้อให้ ผู้วิจัยได้สะท้อนการรับรู้และประสบการณ์ของตนผ่านการทำความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอีก ด้วย โดยงานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจผลกระทบจากความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ที่มีต่อ ลูก และศึกษาหาปัจจัยที่จะช่วยป้องกันหรือส่งเสริมให้วัยรุ่นมีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาประสบการณ์ทางจิตใจของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีภูมิหลัง ครอบครัวขัดแย้งสูง

คำถามการวิจัย

ประสบการณ์ของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีภูมิหลังครอบครัวขัดแย้งสูงเป็นอย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความเพื่อศึกษาประสบการณ์ทางจิตใจของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีภูมิหลังครอบครัวขัดแย้งสูง ซึ่งมีขอบเขตการวิจัยเป็นการศึกษาประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นวัยรุ่นอายุระหว่าง 18-24 ปี ที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงจากการทำแบบสอบถามรูปแบบความผูกพัน อีกทั้งมีประสบการณ์อยู่ในครอบครัวที่มีความขัดแย้ง คือ พ่อและแม่มีความขัดแย้งกันสูง และเป็นผู้มีความยินดีที่จะให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้

คำจำกัดความในการวิจัย

1. รูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง หมายถึง บุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงในสัมพันธภาพที่ใกล้ชิด มีความวิตกกังวลและหลีกเลี่ยงในสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดต่ำทั้งสองมิติ ซึ่งสามารถประเมินได้จากการทำแบบสอบถามเรื่องสัมพันธภาพกับคู่ (Experiences of Close Relationship-Revised: ECR-R-18) ต้นฉบับของ Fraley, Waller, และ Brennan (2000) ที่ได้รับการพัฒนาและแปลเป็นภาษาไทยโดย ทินกร วงศ์ปการันย์ และ ณททัย วงศ์ปการันย์ ในปี 2555 (Wongpakaran & Wongpakaran, 2012; Wongpakaran, Wongpakaran, & Wannarit, 2011)

2. ครอบครัวที่มีความขัดแย้ง หมายถึง การรับรู้ของลูกถึงความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน และความขัดแย้งนั้นส่งผลต่อสุขภาวะและความเป็นอยู่ของลูก ซึ่งในที่นี้เป็นครอบครัวที่มีลูกอยู่ในช่วงวัยรุ่น อายุระหว่าง 18-24 ปี โดยพ่อและแม่มีความขัดแย้งกันในด้านความคิด ความต้องการ ค่านิยม หรือมีจุดยืนตรงกันข้ามที่เข้ากันไม่ได้ โดยมีการแสดงออกถึงพฤติกรรมและอารมณ์ทางลบที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน เช่น โกรธ ได้เถียงกัน ตะโกนใส่กัน ด่าทอกัน ทูบตี หรือทำร้ายร่างกายกัน ปัญหาความขัดแย้งมีการแผ่ขยาย มีความถี่ ความเข้ม และยากที่จะแก้ไขได้ มีบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่ไม่เป็นมิตร ตึงเครียด และไม่มั่นคง

3. ประสบการณ์ทางจิตใจ หมายถึง การรับรู้เหตุการณ์หรือการถ่ายทอดถึงความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ทศนคติ มุมมอง และสถานะที่เป็นตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ในการเผชิญกับความขัดแย้งในครอบครัวและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

4. การวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ หมายถึง การวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการศึกษาทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ โดยศึกษาจากข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น ถ้อยคำ และข้อมูลที่เรียบเรียงออกมาเป็นตัวอักษรในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเจาะลึกผ่านมุมมองของตัวผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ในปรากฏการณ์หนึ่งๆ และอาศัยการตีความของผู้วิจัยเพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์ในเชิงลึก โดยอาศัยแนววิธีวิจัยของ Smith (2010)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์ทางจิตใจของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีภูมิหลังครอบครัวขัดแย้งสูง
2. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการดูแลจิตใจเด็กที่อยู่ในครอบครัวขัดแย้งสูง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรม เอกสาร และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางจิตใจของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีภูมิหลังครอบครัวขัดแย้งสูงสรุปได้เป็นหัวข้อดังนี้

1. ทฤษฎีความผูกพัน
 - 1.1 ความหมายของความผูกพัน
 - 1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความผูกพัน
 - 1.3 พฤติกรรมความผูกพัน
 - 1.4 รูปแบบการทำงานภายใน
 - 1.5 รูปแบบความผูกพันในผู้ใหญ่
 - 1.6 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบความผูกพัน
2. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความขัดแย้งในครอบครัว
 - 2.1 ความหมายของความขัดแย้งในครอบครัว
 - 2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความขัดแย้งในครอบครัว
 - 2.2.1 ทฤษฎีครอบครัว
 - 2.2.2 ทฤษฎีพัฒนาการของครอบครัว
 - 2.2.3 ทฤษฎีระบบนิเวศน์ของครอบครัว
 - 2.2.4 ครอบครัวที่มีความขัดแย้ง
3. ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
 - 3.1 ความตึงเครียด
 - 3.2 การแปรผันพลัง
 - 3.3 กระบวนการรูปแบบพฤติกรรม
 - 3.4 การสร้างภาพบุคคล
 - 3.5 ระดับความคิด
 - 3.6 ชั้นของพัฒนาการ

4. การวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ
 - 4.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ
 - 4.2 ลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ
 - 4.3 วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งในครอบครัวกับรูปแบบความผูกพัน
 - 5.2 การประยุกต์ใช้ทฤษฎีความผูกพันในบริบทการปรึกษาเชิงจิตวิทยา
 - 5.3 การเปลี่ยนแปลงของรูปแบบความผูกพัน
 - 5.4 รูปแบบความผูกพันในวัยรุ่น

1. ทฤษฎีความผูกพัน (Attachment Theory)

ทฤษฎีความผูกพันเป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงความผูกพันทางอารมณ์ของบุคคลที่มีต่อบุคคลสำคัญในชีวิต เช่น แม่และพ่อ ที่เป็นผู้เลี้ยงดูที่มีความใกล้ชิดบุคคลมากที่สุดตั้งแต่แรกเกิด ซึ่งรูปแบบความผูกพันที่พัฒนาขึ้นกับบุคคลมีหลายรูปแบบทั้งรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงและรูปแบบความผูกพันแบบไม่มั่นคง การพัฒนาความผูกพันแต่ละรูปแบบขึ้นอยู่กับ การรับรู้คุณค่าในตนเองและบุคคลอื่น ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างตนกับผู้เลี้ยงดูในวัยเด็ก ซึ่งจะส่งผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือบุคคลอื่นๆ ไปตลอดช่วงชีวิต

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์ของวัยรุ่นที่มีภูมิหลังครอบครัวขัดแย้งสูง หากมีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง ซึ่งทฤษฎีความผูกพันจะช่วยให้เข้าใจถึงความเชื่อมโยงระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคลกับครอบครัว ที่ส่งผลต่อการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ รอบตัว โดยจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับทฤษฎีความผูกพัน มีรายละเอียดต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายของความผูกพัน

ความผูกพัน หมายถึง พันธะทางอารมณ์ของบุคคลหนึ่งที่มีต่ออีกบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มีความใกล้ชิดและมีการปฏิสัมพันธ์กันในลักษณะเฉพาะ โดยเฉพาะกับบุคคลที่มีความสำคัญ เช่นมารดาที่เป็นบุคคลสำคัญสำหรับวัยเด็ก และเพื่อนสนิทเมื่อบุคคลเติบโตขึ้นเป็นวัยรุ่น บุคคลที่สำคัญเหล่านี้เป็นฐานความมั่นคงให้บุคคลรู้สึกปลอดภัย (Secure base) ที่จะสำรวจ

สิ่งแวดล้อมรอบตัว (Bowlby, 1988) เด็กจะมองหาบุคคลที่ใกล้ชิดเมื่อเกิดความเครียด ซึ่งพันธะทางอารมณ์นี้จะค่อยๆ เกิดขึ้นและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนมีความคงทนขึ้นเรื่อยๆ (Bowlby, 1982) ซึ่งสอดคล้องกับการให้ความหมายความผูกพันของ Ainsworth ที่หมายถึง พันธะทางอารมณ์ที่บุคคลหนึ่งมีต่ออีกบุคคลหนึ่งซึ่งพันธะนี้มักจะพัฒนาขึ้นกับบุคคลเฉพาะบางคนเท่านั้น อีกทั้งยังเป็นพันธะที่มักจะกระตุ้นผู้อื่นให้เกิดการตอบสนองแก่ตนเอง และเมื่อได้รับการตอบสนอง เด็กก็จะพัฒนาเป็นความผูกพันในเวลาต่อมา (Ainsworth, 1964)

ความผูกพัน หมายถึง ความสัมพันธ์ที่มั่นคงระหว่างมารดากับทารก ความสัมพันธ์นี้จะแข็งแรงมากขึ้นเรื่อยๆ จนเป็นสัมพันธ์ภาพที่ถาวร (Grusec & Lytton, 1988)

ความผูกพัน หมายถึง พันธะทางอารมณ์ระหว่างบุคคลสองคน โดยเฉพาะทารกและผู้เลี้ยงดู โดยทารกจะรับรู้เกี่ยวกับผู้เลี้ยงดูในเรื่องความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย และความผูกพันจะค่อยๆ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง (รัชนิย์ แก้วคำศรี, 2545)

ความผูกพัน หมายถึง พันธะทางอารมณ์ที่บุคคลสร้างขึ้นมากับบุคคลใกล้ชิด เช่น ผู้เลี้ยงดูหรือคนรัก เพื่อที่จะรักษาความใกล้ชิดกับบุคคลนั้นหรือบุคคลที่ผูกพันด้วย (พงศมนัส บุศยประทีป, 2550)

กล่าวโดยสรุป ความผูกพัน หมายถึง พันธะทางอารมณ์ที่บุคคลหนึ่งมีต่ออีกบุคคลหนึ่ง ซึ่งจะเกิดขึ้นตั้งแต่บุคคลเป็นทารก โดยจะมีความสัมพันธ์เหนียวแน่นกับผู้เลี้ยงดูหลักและรับรู้ว่าคุณคนนั้นเป็นแหล่งความมั่นคง อบอุ่น ทำให้ปลอดภัย พันธะนี้จะมีการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ จนมีความคงทนและถาวรตลอดช่วงชีวิต

1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความผูกพัน

การศึกษาเรื่องรูปแบบความผูกพันในช่วงแรก ปี 1930 ถึง 1940 นักวิจัยจะมุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของการเลี้ยงดูจากแม่ผู้ให้กำเนิดที่มีต่อพัฒนาการของบุคลิกภาพของมนุษย์ หลังจากนั้นก็เริ่มให้ความสนใจกับผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็กที่ถูกมารดาทอดทิ้ง และอาจส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพได้ (Bowlby, 1982) จากนั้นเริ่มมองว่าพันธะทางอารมณ์ของเด็กทารกหรือเด็กเล็กที่มีต่อผู้ที่เลี้ยงดู และเชื่อว่าเด็กมีระบบความผูกพันที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดเพื่อให้เด็กสามารถปรับสมดุลกับสิ่งแวดล้อมได้ รู้สึกปลอดภัย และสามารถมีชีวิตรอดได้ โดยมองว่าความผูกพันระหว่างเด็กและผู้เลี้ยงดูจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กมั่นใจว่าจะได้รับการดูแล ตอบสนองความต้องการทางร่างกาย

เช่น อาหารและที่อยู่อาศัย และยังรวมถึงการตอบสนองทางจิตใจอีกด้วย ซึ่งจะมีความคล้ายคลึงกับพฤติกรรมฝังใจตามแนวคิดของ Lorenz (1952) ที่เสนอว่าลูกสัตว์จะเดินตามสิ่งเคลื่อนไหวสิ่งแรกที่เห็น แต่ Bowlby มองว่าความผูกพันจะอยู่ในระดับการควบคุม กล่าวคือหากเด็กรู้สึกว่าจะไม่ปลอดภัยหรือเจ็บปวดพฤติกรรมความผูกพันก็จะเกิดขึ้น และยังคงดำเนินต่อไป แต่ก็จะลดลงเมื่อสถานการณ์อยู่ในระดับที่ควบคุมได้หรือยอมรับได้ พฤติกรรมความผูกพันก็จะค่อยๆ ลดลง และเมื่ออยู่ในสภาวะที่ปลอดภัย มั่นคง ไม่ตื่นกลัว รวมถึงการมีแม่อยู่ใกล้ๆ เด็กจะกล้าสำรวจโลกภายนอกมากขึ้น มีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างมากขึ้น แม่จึงเปรียบเสมือนฐานอันมั่นคงสำหรับลูก (Secure base)

Bowlby กล่าวถึงพฤติกรรมความผูกพัน (Attachment behavior) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความต้องการที่จะได้รับหรือรักษาความใกล้ชิดที่มีต่อบุคคลสำคัญ (Attachment figure) เช่น ร้องไห้ สบตา และมักจะเกิดพฤติกรรมความผูกพันเมื่อเกิดภาวะเครียด กลัว กังวล หรือป่วย เพื่อให้ได้รับการปกป้องดูแลจากคนสำคัญหรือผู้เลี้ยงที่ใกล้ชิด ทำให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยขึ้น และเสริมให้ความสัมพันธ์ยังคงอยู่ โดยการรับรู้ว่าคุณค่าสำคัญสามารถตอบสนองความต้องการได้เมื่อต้องการจะทำให้รู้สึกปลอดภัย (Bowlby, 1982) Bowlby สังเกตว่าเมื่อเด็กต้องเผชิญการแยกจากจากผู้เป็นแม่ เด็กจะเกิดปฏิกิริยาทางอารมณ์ 3 แบบ ได้แก่ คือ คัดค้าน เช่น ร้องไห้ ออกตามหาแม่ต่อต้านการดูแลจากผู้อื่น เป็นต้น รู้สึกสิ้นหวัง เช่น มีความรู้สึกและท่าทีที่เศร้า และไม่สนใจ เช่นต่อต้านและหลีกเลี่ยงผู้เป็นแม่เมื่อแม่กลับมา (Hazan & Shaver, 1987)

ในปี 1970 งานวิจัยของ Ainsworth และ Bell ได้ศึกษาเกี่ยวกับความผูกพันของเด็กทารกตั้งแต่ 1-2 ขวบ ที่มีต่อแม่ เพราะ Ainsworth และ Bell (1970) เชื่อว่าเด็กทารกมีการแสวงหาความใกล้ชิด และจะมีความผูกพันกับผู้เป็นแม่ ซึ่งสังเกตได้ว่าเด็กจะสร้างความผูกพันกับผู้เลี้ยงดูหลัก และเมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการที่ต่างกันก็จะส่งผลให้มีรูปแบบพฤติกรรมที่แตกต่างกันด้วย เมื่อศึกษาพฤติกรรมความผูกพันโดยให้เด็กทารกอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคย (Strange situation) และสังเกตพฤติกรรม Ainsworth ให้ผู้เลี้ยงดูหลักแยกตัวออกไป โดยมีช่วงเวลาที่ปล่อยให้เด็กอยู่ตามลำพังและช่วงที่อยู่กับคนแปลกหน้า แล้วให้ผู้เลี้ยงดูกลับเข้ามาในภายหลังพบว่าสามารถแบ่งรูปแบบพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความผูกพันได้ 3 รูปแบบ คือ ความผูกพันที่มั่นคง (Secure) ความผูกพันที่ไม่มั่นคงแบบวิตกกังวล-ไม่แน่ใจ (Anxious-Ambivalent/Insecure attachment) ความผูกพันที่ไม่มั่นคงแบบหลีกเลี่ยง (Avoidance/Insecure attachment) (Ainsworth et al., 1978) โดยความผูกพันแต่ละรูปแบบอธิบายได้ดังนี้

1) **รูปแบบความผูกพันที่มั่นคง (Secure attachment)** เด็กมีความผูกพันแบบมั่นคงต่อผู้เลี้ยงดู โดยเด็กทารกจะรู้สึกปลอดภัยเมื่อได้เข้าใกล้หรือได้สัมผัสแม่ อยากจะเข้าหาแม่ และกล้าที่จะกลับไปเล่นต่อ เด็กจะไม่กังวลเมื่อจะต้องแยกจากแม่ในระยะสั้นๆ และจะอยากเข้าหาแม่เมื่อเวลาผ่านไป เด็กจะมีผู้เลี้ยงดูหลักเป็นฐานความปลอดภัย (Safe base) ในการสำรวจโลกภายนอก และเมื่อต้องเผชิญกับความเครียดเด็กจะมองหาความช่วยเหลือจากผู้เลี้ยงดู ซึ่งเด็กจะพัฒนารูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงได้ จะต้องได้รับการตอบสนองตามความต้องการของเด็กอย่างสม่ำเสมอและเหมาะสม

2) **รูปแบบความผูกพันที่ไม่มั่นคงแบบวิตกกังวล-ไม่แน่ใจ (Anxious-Ambivalent/Insecure attachment)** เด็กที่มีรูปแบบความผูกพันในลักษณะนี้จะมีความสับสนที่อยากจะมี ความใกล้ชิดกับพ่อแม่ อยากเข้าหาผู้เลี้ยงดู แต่เมื่อผู้เลี้ยงดูเริ่มมีปฏิสัมพันธ์ด้วยก็ไม่อยากเข้าใกล้ พยายามที่จะออกจากผู้เลี้ยงดู เพราะรู้สึกโกรธที่ไม่ได้รับการตอบสนองอย่างสม่ำเสมอหรือไม่ไวต่อความต้องการของเด็ก เช่น พ่อแม่จะอุ้มเด็กก็ต่อเมื่ออยากอุ้ม แต่ไม่อุ้มเมื่อเด็กต้องการให้อุ้ม เด็กจะพัฒนาความรู้สึกปลอดภัยได้ยาก เพราะเมื่อเผชิญปัญหาที่หลีกเลี่ยงไม่ได้จากผู้เลี้ยงดูหลักและไม่ได้รับการผ่อนคลายทางอารมณ์

3) **รูปแบบความผูกพันที่ไม่มั่นคงแบบหลีกเลี่ยง (Avoidant/Insecure attachment)** เด็กกลุ่มนี้จะแยกตัวออกจากผู้เลี้ยงดู ไม่สนใจการกลับมาของแม่ ไม่กระตือรือร้นที่อยากเข้าหา ดูเหมือนจะสามารถแยกอยู่ตามลำพังได้ แต่จะแสดง ความไม่พอใจออกมาในภายหลัง เช่น ก้าวร้าว ไม่ให้ความร่วมมือ ไม่ไว้วางใจในผู้เลี้ยงดู เมื่อเผชิญความเครียดเด็กกลุ่มนี้จะไม่มองหาผู้เลี้ยงดูหลัก เพราะมักจะไม่ได้ได้รับการตอบสนองหรือถูกปฏิเสธการตอบสนองจากผู้เลี้ยงดู

1.3 พฤติกรรมความผูกพัน (Attachment behaviors)

หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อการปฏิสัมพันธ์และสร้างความใกล้ชิดต่อบุคคลหนึ่ง โดยรวมทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกโดยตรง เช่น เคลื่อนที่เข้าหา เดิน คลานติดตาม หรือยึดเกาะอีกฝ่ายไว้แน่น และพฤติกรรมที่ใช้สัญญาณ เช่น ยิ้ม ร้องไห้ เรียกหา โดยเฉพาะในเด็กทารกที่การสื่อสารยังพัฒนาไม่เต็มที่ มักจะพบพฤติกรรมความผูกพัน เช่น ยิ้ม ร้องไห้ ดุด เกาะแน่น เป็นต้น พฤติกรรมความผูกพันจะเพิ่มขึ้นเมื่อบุคคลรับรู้ถึงความคุกคาม จากสิ่งที่เป็นอันตรายหรือเป็นการรับรู้ว่าคุณคามต่อตนเองก็ได้ รวมถึงการรับรู้การแยกตัวจากสิ่งที่ผูกพันว่าคุณคามต่อตน (Ainsworth & Bell, 1970)

1.4 รูปแบบการทำงานภายใน (Internal working model)

เป็นโครงสร้างทางความคิดที่บุคคลใช้ประเมินตนเองและผู้อื่นในการสร้างสัมพันธภาพ ประกอบด้วย ความเชื่อเกี่ยวกับตนเอง (Working model of self) และความเชื่อเกี่ยวกับผู้อื่น (Working model of others) ซึ่งพัฒนามาจากการเลี้ยงดูในวัยเด็ก โดยรูปแบบการทำงานภายในจะเป็นตัวกำหนดในการแสดงออกของบุคคลในความสัมพันธ์ ซึ่งจะเป็นไปตามการรับรู้ของบุคคลว่าตนเองรู้สึกเชื่อมั่นหรือกังวลในการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นมากน้อยแค่ไหน และบุคคลรับรู้ตนว่ามีคุณค่าต่อการเป็นที่รักของผู้อื่นหรือไม่ ในขณะที่เดียวกันก็ประเมินความเชื่อมั่นที่ตนมีต่อคนอื่นว่ามีความน่าไว้วางใจหรือไม่เช่นกัน ซึ่งรูปแบบการทำงานภายในนี้จะพัฒนาไปเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพของบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกันตามคุณภาพความสัมพันธ์ในช่วงแรกของชีวิต และมีอิทธิพลต่อการสร้างสัมพันธภาพและการรักษาความสัมพันธ์ของบุคคลไปตลอดชีวิต (Bowlby, 1973)

เมื่อเด็กได้รับการดูแลจากมารดาหรือผู้เลี้ยงดูหลักอย่างใกล้ชิด สามารถตอบสนองความต้องการของเด็กได้อย่างสม่ำเสมอและเหมาะสม เด็กจะรับรู้ถึงความมั่นคงในความสัมพันธ์ซึ่งเป็นฐานอันมั่นคงของเด็กสำหรับการสำรวจโลกภายนอกและสามารถเรียกหาหรือกลับมาหาผู้เลี้ยงดูได้เมื่อต้องเผชิญกับความเครียด เพราะเกิดความไว้วางใจต่อผู้เลี้ยงดู และมั่นใจว่าจะได้รับการตอบสนอง ทำให้เด็กรับรู้ตนเองว่าเป็นที่รักยังเป็นที่ต้องการอยู่ซึ่งรับรู้ได้ถึงคุณค่าในตนเอง แต่ในทางตรงกันข้าม หากเด็กไม่ได้รับการตอบสนอง ถูกปฏิเสธ ถูกทอดทิ้งจากผู้เลี้ยงดูมาตลอด เด็กก็จะไม่ได้รับความอบอุ่น รับรู้ว่าผู้อื่นไม่น่าไว้วางใจ และรับรู้ว่าคุณค่าของตนเองไม่เป็นที่รักที่ต้องการ ไม่มีคุณค่าพอให้ผู้อื่นสนใจ ดังนั้นการประเมินตนเองและผู้อื่นจะส่งผลต่อการประเมินบุคคลอื่นๆ และความคาดหวังต่อความสัมพันธ์อื่นๆ อีกด้วย

1.5 รูปแบบความผูกพันในผู้ใหญ่

งานของ Hazan และ Shaver (1987) เป็นงานวิจัยแรกที่ศึกษารูปแบบความผูกพันทั้ง 3 รูปแบบตามข้อค้นพบของ Ainsworth (1978) มาศึกษาในรูปแบบของความรักแบบกลุ่มหลง (Romantic love) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในวัยรุ่นและผู้ใหญ่โดยเชื่อว่ารูปแบบความผูกพันและการทำงานภายใน (Internal working model) ในวัยเด็กนั้นมีอิทธิพลต่อการรับรู้ตนเองและผู้อื่น รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นในวัยอื่นๆ ด้วย จากการศึกษาพบว่ารูปแบบความผูกพันที่บุคคลมีในวัยเด็กนั้นยังคงเดิมแม้โตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ และจะมีความรักความสัมพันธ์กับผู้อื่นในรูปแบบที่แตกต่างกัน

ออกไปตามรูปแบบความผูกพัน และเมื่อเทียบเป็นร้อยละพบว่ารูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงมีสัดส่วนเยอะที่สุดคือร้อยละ 56 รองลงมาคือรูปแบบความผูกพันแบบหลีกเลี่ยงคือร้อยละ 24 ส่วนรูปแบบความผูกพันแบบวิตกกังวลไม่แน่ใจในความรู้สึกเท่ากับร้อยละ 20 (Hazan & Shaver, 1987) โดยข้อความที่ Hazan และ Shaver ใช้บรรยายแต่ละรูปแบบความผูกพันมีดังนี้ (Hazan & Shaver, 1987; รวีตา ระย้านิล, 2553)

1) รูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง (Secure) ฉันพบว่าการเข้าใกล้ผู้อื่นเป็นเรื่องง่าย และรู้สึกสบายใจกับการพึ่งพาผู้อื่นและให้ผู้อื่นพึ่งพา ฉันไม่ค่อยรู้สึกกังวลต่อการถูกทอดทิ้งหรือการมีผู้อื่นมาเข้าใกล้ฉันมากเกินไป

2) รูปแบบความผูกพันแบบวิตกกังวล-ไม่แน่ใจ (Anxious-Ambivalent) ฉันพบว่าผู้อื่นไม่เต็มใจกับการใกล้ชิดอย่างที่ฉันต้องการ บ่อยครั้งฉันกังวลว่าคนรักจะไม่รักฉันหรือไม่ต้องการที่จะอยู่กับฉัน ฉันต้องการเป็นหนึ่งเดียวกับผู้อื่นอย่างสมบูรณ์และบางครั้งความปรารถนานี้ทำให้บางคนหวาดกลัว

3) รูปแบบความผูกพันแบบหลีกเลี่ยง (Avoidant) บางครั้งฉันรู้สึกไม่สบายใจกับการใกล้ชิดกับผู้อื่น ฉันพบว่าการเชื่อใจผู้อื่นและการปล่อยให้ตนเองพึ่งพาผู้อื่นเป็นเรื่องยาก ฉันรู้สึกประหม่าเมื่อมีใครมาเข้าใกล้ฉันมากจนเกินไป และบ่อยครั้งฉันรู้สึกว่าคนรักต้องการให้ฉันใกล้ชิดมากเกินไปกว่าที่ฉันจะรู้สึกสบายใจ

ต่อมา Bartholomew และ Horowitz (1991) ศึกษาในรูปแบบความผูกพันในผู้ใหญ่ตอนต้น โดยอ้างอิงตามรูปแบบความผูกพัน (Attachment styles) 3 รูปแบบที่ Ainsworth และคณะ (1978) และ Hazan และ Shaver (1987) ได้เคยศึกษาไว้และเสนอว่าเมื่อบุคคลมีความใกล้ชิดกับคนรักและได้รับการตอบสนองเมื่อต้องการ บุคคลจะถือว่าคนรักเป็นฐานอันมั่นคงด้วยเช่นกัน จากการศึกษาของ Bartholomew และ Horowitz ได้มองความผูกพันตามแนวคิดของ Bowlby ที่มองว่าบุคคลจะมีรูปแบบการทำงานภายในตน คือมีมีโนทัศน์ต่อตนเองและผู้อื่นเกี่ยวกับคุณค่าและความไว้วางใจต่อบุคคลนั้นๆ Bartholomew และ Horowitz จึงศึกษาและแบ่งรูปแบบความผูกพันในวัยรุ่นและผู้ใหญ่ตอนต้นออกเป็น 4 รูปแบบ โดยเรียกรูปแบบความผูกพันแบบวิตกกังวล-ไม่แน่ใจ (Anxious-Ambivalent/Insecure attachment) เป็นรูปแบบความผูกพันแบบกังวล (Preoccupied) และแยกรูปแบบความผูกพันแบบหลีกเลี่ยง (Avoidant) ออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบความผูกพันแบบทะนงตน (Dismissing attachment) และรูปแบบความผูกพันแบบหวาดกลัว (Fearful attachment)

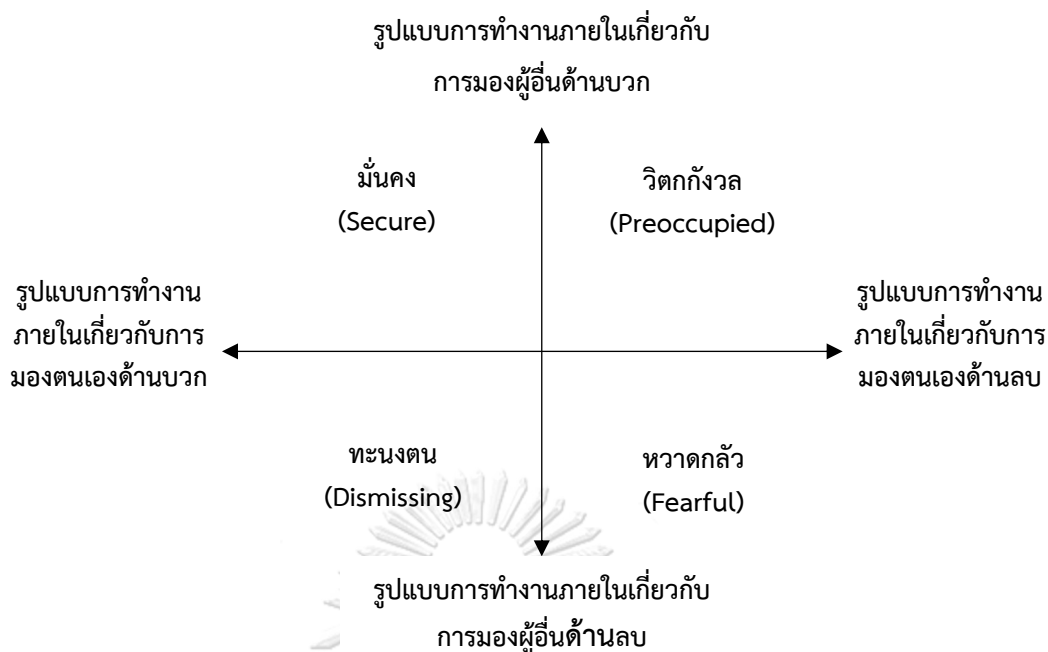
โดยทั้ง 4 รูปแบบนั้นแบ่งเป็น 2 มิติตามรูปแบบการทำงานภายในตนที่บุคคลมีต่อตนเอง (Thoughts of self) และต่อผู้อื่น (Thoughts of partner) ทั้งด้านบวก (Positive) เช่น สามารถไว้วางใจได้ มีคุณค่า มีความสามารถ มีการตอบสนองที่เหมาะสม และด้านลบ (Negative) เช่น ไม่สามารถไว้วางใจได้ ไม่น่าเชื่อถือ ปฏิเสธ เมื่อรวมกันจะแสดงให้เห็นเป็นโมเดลความผูกพันในผู้ใหญ่ (Model of adult attachment) ดังภาพที่ 1 โดยแบ่งได้เป็น 4 รูปแบบดังนี้

1) รูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง (Secure attachment) เป็นรูปแบบความผูกพันที่บุคคลจะมีมุมมองทั้งต่อตนเองและผู้อื่นในทางบวก กล่าวคือรับรู้ว่าคุณค่าของตนเองเป็นที่รักใคร่ของผู้อื่น มีคุณค่าในตนเอง รับรู้ว่าผู้อื่นให้การยอมรับและสามารถตอบสนองความต้องการของตนได้ จึงเกิดความรู้สึกปลอดภัยในความสัมพันธ์ มีความใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้อื่น ในขณะเดียวกันก็สามารถพึ่งพาตนเองได้

2) รูปแบบความผูกพันแบบกังวล (Preoccupied attachment) เป็นรูปแบบความผูกพันที่บุคคลมีการรับรู้ตนเองในทางลบแต่รับรู้ผู้อื่นในทางบวก โดยมักจะมองว่าตนเองนั้นไม่มีคุณค่า ไม่เป็นที่รักใคร่ของผู้อื่น จึงทำให้เกิดความกังวลในความสัมพันธ์และแสวงหาการยอมรับจากผู้อื่น เพราะมองว่าผู้อื่นนั้นมีคุณค่ากว่า

3) รูปแบบความผูกพันแบบทะนงตน (Dismissing attachment) เป็นรูปแบบความผูกพันที่บุคคลรับรู้ตนเองในทางบวกแต่ประเมินผู้อื่นในทางลบ รับรู้ว่าตนมีคุณค่าแต่รับรู้ว่าคุณค่าคนอื่นไม่น่าไว้วางใจ ทำให้มักจะหลีกเลี่ยงที่จะมีความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งกับผู้อื่นและพึ่งพาตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงความผิดหวังในความสัมพันธ์

4) รูปแบบความผูกพันแบบหวาดกลัว (Fearful attachment) เป็นรูปแบบความผูกพันที่บุคคลรับรู้ทั้งตนเองและผู้อื่นในทางลบ กล่าวคือรู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า ในขณะเดียวกันก็รับรู้ว่าคุณค่าคนอื่นไม่น่าไว้วางใจ มีแนวโน้มที่จะปฏิเสธตน จึงมักจะแยกตัวออกจากสังคม หลีกเลี่ยงความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งกับผู้อื่นเพื่อปกป้องตนเองจากการถูกปฏิเสธ

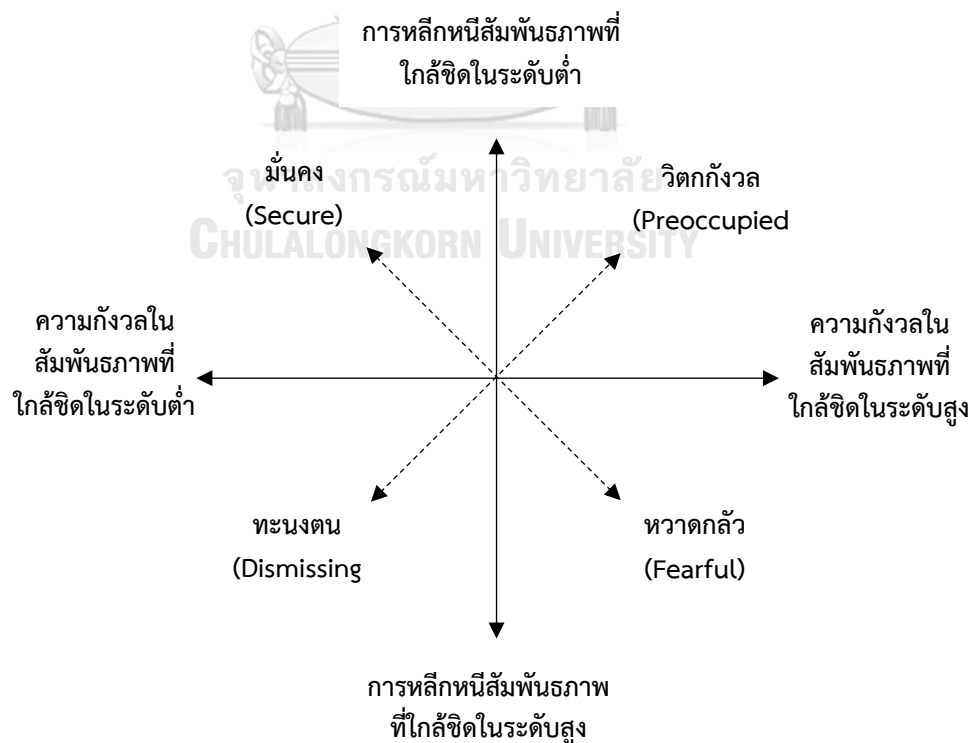
ภาพที่ 1 รูปแบบความผูกพันของผู้ใหญ่ 4 รูปแบบ ของ Bartholomew และ Horowitz (1991)

การจำแนกตามโมเดลความผูกพันในผู้ใหญ่ (Model of adult attachment) จะเห็นได้ว่ารูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงและแบบทะนงตนจะมีรูปแบบการทำงานภายในตนเองในทางบวก บุคคลในสองกลุ่มนี้จะรับรู้ตนเองว่ามีคุณค่าเพียงพอที่ผู้อื่นจะรัก แต่ทั้งสองรูปแบบนี้จะแตกต่างกันเกี่ยวกับรูปแบบการทำงานภายในที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น โดยที่ผู้ที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงจะรับรู้ผู้อื่นในด้านบวก ไว้วางใจผู้อื่น รับรู้ถึงการตอบสนอง เชื่อมั่นว่าสามารถพึ่งพาได้ แต่รูปแบบความผูกพันแบบทะนงตนจะรับรู้ผู้อื่นในทางลบ ไม่เชื่อมั่นในผู้อื่น ทำให้กลุ่มนี้มักจะปฏิเสธผู้อื่น เย็นชาต่อความสัมพันธ์แบบใกล้ชิด ส่วนรูปแบบความผูกพันแบบกังวลและแบบหวาดกลัวจะมีรูปแบบการทำงานภายในตนเองในทางลบ คือจะรับรู้ว่าตนเองไม่มีคุณค่าและไม่เชื่อมั่นในตนเอง แต่ผู้ที่มีรูปแบบความผูกพันแบบกังวลจะรับรู้ผู้อื่นในทางบวกจึงมักจะแสวงหาความใกล้ชิดและพึ่งพาผู้อื่นเมื่อเกิดความไม่สบายใจ ส่วนรูปแบบความผูกพันแบบหวาดกลัวจะมองผู้อื่นในทางลบ โดยมองว่าผู้อื่นไม่น่าพึ่งพา ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตนได้ จึงมักที่จะหลีกเลี่ยงความใกล้ชิดกับผู้อื่น

หลังจากนั้น Brennan, Clark, และ Shaver (1998) ก็ได้ทำการพัฒนาแบบวัดรูปแบบความผูกพัน โดยเสนอว่ามี 2 ด้านตามที่ Bartholomew และ Horowitz ได้เคยเสนอไว้ ได้แก่ (1) รูปแบบการทำงานภายในตนเองเกี่ยวกับการมองตนเอง และ (2) รูปแบบการทำงานภายในตนเอง

เกี่ยวกับการมองผู้อื่นนั้น ควรเรียกใหม่เป็น ความวิตกกังวลในสัมพันธภาพที่ใกล้ชิด (Anxiety) แทนรูปแบบการทำงานภายในตนเกี่ยวกับการมองตนเอง และใช้คำว่า การหลีกเลี่ยงสัมพันธภาพที่ใกล้ชิด (Avoidance) แทนมิติที่ 2 คือรูปแบบการทำงานภายในตนเกี่ยวกับการมองผู้อื่น โดยมองว่า 2 คำนี้มีความใกล้เคียงต่อลักษณะความผูกพันของบุคคลทั้ง 4 รูปแบบมากกว่าเมื่อได้จัดกลุ่มตามลักษณะต่างๆ ที่ได้รวบรวมมาเป็นตัวแทนรูปแบบความผูกพันแต่ละกลุ่มแล้ว และเมื่อเขียนเป็นแผนภาพแสดงรูปแบบความผูกพันแต่ละแบบตามมิติ 2 มิติใหม่จะได้ดังภาพที่ 2

จากภาพที่ 2 สามารถอธิบายได้ว่าบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง (Secure) จะมีความวิตกกังวลในสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดในระดับต่ำ และจะมีการหลีกเลี่ยงสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดในระดับต่ำ เช่นเดียวกับกับรูปแบบความผูกพันแบบวิตกกังวล (Preoccupied) ที่จะมีการหลีกเลี่ยงสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดในระดับต่ำ แต่จะมีความวิตกกังวลในสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดในระดับสูง ส่วนบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบทะนงตน (Dismissing) จะมีการหลีกเลี่ยงในสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดในระดับสูง แต่จะมีระดับความกังวลในสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดต่ำ ในขณะที่รูปแบบความผูกพันแบบหวาดกลัว (Fearful) จะมีความกังวลในสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดและการหลีกเลี่ยงในสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดในระดับสูง

ภาพที่ 2 การแบ่งประเภทรูปแบบความผูกพันของผู้ใหญ่ตามแนวคิดของ Brennan และคณะ (1998)

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบความผูกพัน

1) ความสัมพันธ์กับผู้อื่น

ในด้านความสัมพันธ์ของรูปแบบความผูกพันกับความสัมพันธ์กับผู้อื่น งานวิจัยในปี 2550 ของพงศ์มนัส บุศยประทีป ได้ศึกษารูปแบบความผูกพันที่บุคคลมีต่อพ่อแม่ เพื่อน และคนรัก ในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัย อายุ 18-22 ปี จำนวน 200 คน การศึกษาพบว่ารูปแบบความผูกพันที่บุคคลมีต่อแม่นั้นจะมีความสัมพันธ์กับรูปแบบความผูกพันที่บุคคลมีต่อเพื่อนและคนรัก ซึ่งหมายถึง หากบุคคลมีรูปแบบความผูกพันแบบใดต่อพ่อแม่ บุคคลก็มีแนวโน้มที่จะคงรูปแบบความผูกพันแบบเดิมในความสัมพันธ์กับเพื่อนและคนรักอีกด้วย และนอกจากนี้ก็ยังมีการวิจัยพบว่าบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบวิตกกังวลและแบบหลีกเลี่ยงจะรายงานถึงความไม่พอใจในคนรักเก่ามากกว่า ผู้ที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง (Brennan et al., 1998) ผู้ที่มีรูปแบบความผูกพันแบบวิตกกังวลจะมีความหึงหวงมากกว่า และมักไม่ได้รับความชื่นชมจากทั้งคนรักและเพื่อนร่วมงาน (Hazan & Shaver, 1987) ในขณะที่รูปแบบความผูกพันแบบหลีกเลี่ยงจะมีความไว้วางใจผู้อื่นน้อยกว่า จับความรู้สึกไม่ได้ และไม่เปิดเผยตนเอง ในขณะที่ผู้ที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงจะมีความไว้วางใจคนรักมากกว่า สื่อสารถึงความคิดและความรู้สึกได้อย่างเหมาะสม (Mikulincer & Nachshon, 1991)

2) ครอบครัว

งานวิจัยของ Doyle, Lawford, และ Markiewicz (2009) ที่ได้ศึกษารูปแบบความผูกพันในวัยรุ่นอายุ 13, 16 และ 19 ปี จำนวน 373 คน และติดตามผลในระยะเวลา 2 ปี พบว่าวัยรุ่นที่โตกว่าจะมีรูปแบบความผูกพันแบบทะนงตนมากกว่า วัยรุ่นจะมีความผูกพันแบบมั่นคงกับแม่มากกว่าพ่อ แต่จะมีความผูกพันแบบทะนงตนและหวาดกลัวกับพ่อมากกว่า วัยรุ่นเพศชายมีความผูกพันแบบทะนงตนมากกว่าเพศหญิง หลังจากติดตามผล 2 ปี พบว่ารูปแบบความผูกพันที่ไม่มั่นคงกับพ่อจะสัมพันธ์กับรูปแบบที่ไม่มั่นคงกับเพื่อนสนิทด้วยเช่นกัน

รูปแบบความผูกพันมีความสัมพันธ์ต่อการรับรู้ความขัดแย้ง โดยบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง (Secure attachment style) มีแนวโน้มที่จะรับรู้ความขัดแย้งว่าเป็นสิ่งที่คุกคามน้อยกว่า ในขณะที่เดียวกันก็รับรู้ถึงความขัดแย้งเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ ช่วยให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน และยังทำให้เกิดความใกล้ชิดกันมากขึ้นอีกด้วย ในขณะที่บุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบไม่มั่นคง จะมีมุมมองต่อคนอื่นๆ ในความสัมพันธ์ในทางลบ ไว้วางใจผู้อื่นได้น้อยกว่า ประเมิน

สถานการณ์ต่างๆ ว่าเป็นสิ่งที่คุกคามต่อตนเองมากกว่า และมีพฤติกรรมตอบสนองที่ส่งผลเสียต่อความสัมพันธ์มากกว่า (Gaines et al., 1997) เช่น คนที่มีรูปแบบความผูกพันแบบ preoccupied จะรับรู้ว่าคุณค่าของตัวเองไม่มีค่าพอที่ผู้อื่นจะรัก วัตถุประสงค์การรับรู้สัญญาณต่างๆ ที่บ่งบอกถึงการเลิกรา จึงรับรู้ความขัดแย้งว่าเป็นสิ่งที่คุกคามต่อความสัมพันธ์และพยายามจะรักษาความใกล้ชิดไว้ เพื่อให้รู้สึกปลอดภัยในความสัมพันธ์ (Fraley & Davis, 1997)

งานวิจัยของ Steinberg และคณะ (2006) ที่ศึกษาในกลุ่มวัยรุ่นหญิงจำนวน 96 คน พบว่ายิ่งวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองมากเท่าใด ก็ยิ่งสัมพันธ์กับรูปแบบความผูกพันแบบไม่มั่นคง (Insecure attachment) ของวัยรุ่นหญิงมากเท่านั้น อีกทั้งการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองยังสัมพันธ์ทางลบกับความคาดหวังต่อความสัมพันธ์แบบคนรักในอนาคตของวัยรุ่นหญิงอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Platt และคณะ (2008) ที่ศึกษากับนักศึกษามหาวิทยาลัย จำนวน 150 คน พบว่ายิ่งลูกรับรู้ถึงความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองมากก็ยิ่งมีแนวโน้มที่จะมีรูปแบบความผูกพันแบบไม่มั่นคงมากขึ้นเท่านั้น

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับทฤษฎีความผูกพันพบว่ารูปแบบความผูกพันของบุคคลนั้นพัฒนาตั้งแต่วัยเด็ก จากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เลี้ยงดูและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาจนถึงผู้ใหญ่ และส่งผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างของบุคคล ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่สิ่งที่สำคัญ เพราะหากมีการรับรู้ความขัดแย้งในครอบครัว บุคคลก็มีแนวโน้มจะมีรูปแบบความผูกพันแบบไม่มั่นคง ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความขัดแย้งในครอบครัวไว้ในส่วนต่อไป

2. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความขัดแย้งในครอบครัว

ความขัดแย้งในครอบครัวนั้นเป็นสถานการณ์ในครอบครัวที่สมาชิกในครอบครัวมีความเห็นไม่ตรงกันหรือความไม่พึงพอใจซึ่งกันและกัน และมีการแสดงออกถึงความไม่พอใจกัน ซึ่งความขัดแย้งในครอบครัวจะส่งผลให้เกิดบรรยากาศที่ตึงเครียดภายในครอบครัว และส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์และสภาวะจิตใจของสมาชิกในบ้าน แต่ละบุคคลมีความสามารถในการรับมือหรือเผชิญกับสถานการณ์ที่กดดันแตกต่างกันออกไป ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความขัดแย้งในครอบครัวไว้ ดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายของความขัดแย้งในครอบครัว

ความขัดแย้งในครอบครัว หมายถึง ความตึงเครียดหรือการต่อสู้กันระหว่างบุคคลในครอบครัวจำนวนสองคนขึ้นไป ที่มีความคิดเห็น ค่านิยม ความต้องการ หรือความคาดหวังไม่ตรงกัน ไม่ลงรอยกัน หรือเข้ากันไม่ได้ (Kramer, Boelk, & Auer, 2006) ซึ่งใกล้เคียงกับนิยามของ Davis (1997) ที่กล่าวถึงความขัดแย้งในครอบครัวว่าเป็นการเห็นต่างที่มีความตึงเครียด การเห็นไม่ตรงกัน และเกิดขึ้นบ่อยๆ ซ้ำๆ ในครอบครัว นอกจากนี้ Kramer, Kavanaugh, Trentham-Dietz, Walsh, และ Yonker (2010) ยังกล่าวว่าความขัดแย้งในครอบครัวสามารถสังเกตเป็นพฤติกรรมภายนอกได้ เช่น การทะเลาะกัน การไม่เห็นพ้องกัน การโต้แย้ง การตะโกนใส่กัน หรือการใช้คำหยาบคาย และพฤติกรรมภายในเช่น ความรู้สึกขุ่นเคืองใจหรือโกรธแค้นคนในบ้าน เป็นต้น

Semple (1992) ได้ให้ความหมายของความขัดแย้งในครอบครัวว่าเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเห็นที่ไม่ตรงกันระหว่างบุคคล ความไม่ลงรอยกัน มีมุมมองหรือการกระทำที่ตรงข้ามกัน ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ทั้งที่เกี่ยวข้องกันทางสายเลือด คู่สมรส หรือบุตรที่รับมาเลี้ยง

พรสุข หุ่นนิรันดร์ และคณะ (2552) ได้สรุปเกี่ยวกับความขัดแย้งไว้ว่าเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่เป็นมิตร ไม่ลงรอย หรือไม่สอดคล้องกัน เช่น ความคิด ความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม หรือเป้าหมาย ซึ่งอาจแสดงออกถึงความขัดแย้งได้ด้วยการข่มขู่ การกดดัน หรือการวางตัวให้เหนือกว่าอีกฝ่าย

Canary และ Canary (2013) ให้ความหมายความขัดแย้งในครอบครัวว่าเป็น ความไม่เข้ากัน ความไม่ลงรอย การเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน ซึ่งแสดงออกโดยผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกันทางสายเลือด กฎหมาย หรือพันธะต่างๆ ที่เทียบเท่า

สำหรับคำนิยามเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครอง Cummings, George, McCoy, และ Davies (2012) ได้ให้ความหมายถึงความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองไว้ว่าเป็นพฤติกรรมความก้าวร้าวของคู่สมรส ทั้งทางวาจาและท่าทาง ที่แสดงออกถึงความมั่งร้าย การดูถูก และการใช้ความรุนแรง Grych และ Fincham (1990) ได้นิยามการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองเอาไว้ว่าเป็นการตอบสนองของเด็กที่มีต่อการแก้ปัญหาในความขัดแย้งของพ่อแม่ที่แย่ง ใช้การแก้ปัญหาที่ไม่เป็นมิตร มีความก้าวร้าวรุนแรง ซึ่งความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียด ทำให้เด็กพยายามที่จะทำความเข้าใจและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า ความขัดแย้งในครอบครัวนั้นคือเป็นความไม่ลงรอยกันของสมาชิกในครอบครัวสองคนขึ้นไป ที่มีความคิด ค่านิยม ความคาดหวัง ที่ไม่ตรงกัน ทำให้มีความตึงเครียด เกิดความเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน มีจุดยืนตรงข้ามกัน ซึ่งมักแสดงออกด้วยการตะโกนใส่กัน การใช้คำหยาบคาย มีความรู้สึกโกรธ ขุ่นเคืองใจกัน อาจมีความก้าวร้าว รุนแรง หรือทำร้ายร่างกายกัน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะมุ่งไปที่ความขัดแย้งระหว่างบิดากับมารดาที่ลูกเป็นผู้รับรู้ถึงความขัดแย้งนี้

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความขัดแย้งในครอบครัว

2.2.1 ทฤษฎีระบบครอบครัว (Family Systems Theory)

ครอบครัวเป็นการรวมตัวของสมาชิกมากกว่า 2 คนขึ้นไป ระบบครอบครัวเป็นระบบเปิด ซึ่งจะประกอบด้วยระบบย่อยของสมาชิกแต่ละคน เช่น พ่อ-แม่ พ่อ-ลูก แม่-ลูก หรือระบบของสามีภรรยา ระบบพี่น้อง รวมถึงการที่สมาชิกในครอบครัวก็มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกด้วย เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นก็จะส่งผลกระทบต่อระบบภายในครอบครัวด้วย ซึ่งแต่ละระบบย่อยมีความสัมพันธ์กัน ดังนั้นพฤติกรรมของสมาชิกคนหนึ่งจะส่งผลต่อสมาชิกคนอื่นๆ ในระบบครอบครัว สถาบันครอบครัวเป็นระบบย่อยที่มีความสำคัญต่อสังคม เป็นรากฐานของสังคมในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ ดังนั้นการทำหน้าที่ของครอบครัว (Family functioning) จึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยหน้าที่ของครอบครัวประกอบด้วย การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำตามบทบาท การตอบสนองทางอารมณ์ ความผูกพันทางอารมณ์ และการควบคุมพฤติกรรม (กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์, 2554)

1) **การสื่อสาร** หมายถึง การแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก ความต้องการ หรือข้อมูล ระหว่างกันของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งการสื่อสารสามารถใช้ได้ทั้งคำพูดและไม่ใช้คำพูด การสื่อสารที่เอื้อให้ครอบครัวสามารถทำหน้าที่ได้ดีคือการสื่อสารที่ชัดเจนไม่คลุมเครือ และส่งไปยังผู้รับสารโดยตรง

2) **การแก้ปัญหา** หมายถึง การจัดการกับความเครียดหรือสิ่งที่มาคุกคามความเป็นอยู่ของครอบครัว หากครอบครัวสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมจะทำให้ครอบครัวสามารถทำหน้าที่ต่อไปได้

3) **การทำตามบทบาท** หมายถึง การปฏิบัติตนตามแบบแผนพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวเพื่อการดำรงอยู่ของครอบครัวอย่างมีความสุข ซึ่งแต่ละครอบครัวจะมี

บทบาทของสมาชิกแต่ละคนแตกต่างกันออกไป โดยแต่ละคนมีความต้องการเป็นของตนเอง บางบทบาทจึงเป็นการตอบสนองความต้องการของตนเอง แต่บางบทบาทก็เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกคนอื่นในครอบครัว เช่น การเลี้ยงดูบุตรหลาน การหาเลี้ยงครอบครัว การหาปัจจัยสี่ การตอบสนองความต้องการทางเพศของคู่สมรส การวางกฎระเบียบในครอบครัว การตัดสินใจ เป็นต้น

4) การตอบสนองทางอารมณ์ หมายถึง สมาชิกในครอบครัวสามารถรับรู้และตอบสนองต่ออารมณ์ความรู้สึกหรือความต้องการของสมาชิกในครอบครัวได้อย่างเหมาะสม

5) ความผูกพันทางอารมณ์ หมายถึง สมาชิกในครอบครัวมีความใส่ใจ ห่วงใยสมาชิกคนอื่นๆ แสดงออกถึงการเห็นคุณค่าผู้อื่น แต่ก็อยู่ในระดับที่เหมาะสมต่อความต้องการของอีกฝ่าย

6) การควบคุมพฤติกรรม หมายถึง ครอบครัวมีวิธีที่ใช้ในการจัดการกับพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม อยู่ในขอบเขตที่ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น โดยแต่ละครอบครัวก็จะมีวิธีในการควบคุมพฤติกรรมแตกต่างกันออกไป ตามกฎระเบียบและรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว

ครอบครัวเป็นการรวมตัวกันของสมาชิกหลายๆ คน ซึ่งแต่ละคนก็มีที่มาแตกต่างกัน แต่แต่ละครอบครัวก็จะมีพัฒนาการที่เป็นแบบแผนคล้ายๆ กัน แต่เมื่อต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง แต่ละครอบครัวอาจมีการปรับตัวที่ต่างกัน ครอบครัวที่แก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพก็จะกลับสู่ภาวะสมดุลในครอบครัวและทำหน้าที่ต่อไปได้ แต่หากไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ การทำหน้าที่ของครอบครัวก็จะเสียสมดุล ไม่ราบรื่น ในมุมมองของระบบครอบครัว มองว่าปัญหาจากระบบที่สัมพันธ์กันหมด ทุกระบบย่อยในครอบครัวมีความเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน สมาชิกครอบครัวที่ถูกมองว่ามีปัญหานั้นเป็นเพียงผลลัพธ์ของครอบครัวที่ขาดความสมดุล (Equilibrium) หรือความผิดปกติของบุคคลในครอบครัวไม่ได้เกิดจากตัวบุคคลแต่เกิดจากระบบครอบครัวทำหน้าที่ได้อย่างไม่เหมาะสม (พูนสุข เวชวิฐาน, 2557)

Bowen เป็นนักจิตบำบัดครอบครัว ในยุค 1960 ได้กล่าวถึงระบบครอบครัว (Family Systems Theory) ว่าเปรียบเสมือนองค์กรหนึ่งๆ ที่มีสมาชิกแต่ละคนช่วยกันทำหน้าที่ โดยมีครอบครัวเป็นศูนย์กลางที่เชื่อมโยงสมาชิกแต่ละคนเข้าไว้ด้วยกันให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่บางครอบครัวก็มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันที่ไม่เหมาะสม เช่น สมาชิกมีการพึ่งพาซึ่งกันและกันมากเกินไป จนขาดความเป็นตัวของตัวเอง ลดเอกลักษณ์ของแต่ละคนเพื่อครอบครัวมาก

เกินไป จึงทำให้แยกออกจากกันยาก สมาชิกมีความผูกติดกันจนขาดอิสระ ขาดโอกาสที่จะได้รับประสบการณ์จากภายนอก (กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์, 2554) โดยแนวคิดทฤษฎีของ Bowen (1993) จึงกล่าวถึงการทำงานของครอบครัวว่า มีองค์ประกอบดังนี้ ความสัมพันธ์รูปสามเหลี่ยม (Triangle) การแยกตนเป็นอิสระ (Differentiation) และระบบทางอารมณ์ของครอบครัว (Nuclear Family Emotional System Process)

1) ความสัมพันธ์รูปสามเหลี่ยม (Triangulation) เป็นการประกอบกันของบุคคล 3 ฝ่ายที่มีความสัมพันธ์กันหมด สามารถโยงเส้นได้เป็นรูปสามเหลี่ยม โดยมีแนวคิดที่ว่า ความสัมพันธ์รูปแบบสามเหลี่ยมจะเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสมดุล โดยที่ปกติแล้วจะมีบุคคล 2 ฝ่าย (Dyads) ที่มีความสนิทใกล้ชิดกันมากกว่า และบุคคลที่ 3 (Third Person) ที่จะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดน้อยกว่า แต่เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งกัน บุคคลที่ 3 จะมีบทบาทในการช่วยลดความตึงเครียด และสร้างสมดุลให้เกิดขึ้นในความสัมพันธ์ทั้งหมด บุคคลที่ 3 มักจะเป็นผู้รองรับความตึงเครียดจากอีก 2 ฝ่าย ยิ่งความสัมพันธ์รูปสามเหลี่ยมมีความแน่นแฟ้นมากแค่ไหน บุคคลที่ 3 ก็จะมียิ่งมีความตึงเครียดมากเท่านั้น แต่เมื่อบุคคลที่ 3 ได้ช่วยลดความตึงเครียดแก่ทั้ง 2 ฝ่ายหรือทั้ง 2 ฝ่ายสามารถจัดการกับปัญหาได้ความตึงเครียดก็จะลดลง และกลับมาสมดุลเหมือนเดิม โดยมีบุคคลที่ 3 เป็นผู้เสริมความมั่นคงให้กับความสัมพันธ์ ในความสัมพันธ์รูปสามเหลี่ยมมักจะพบว่าทั้งสามสถานะเป็นปกติและขัดแย้งกัน เมื่อเกิดรูปแบบความสัมพันธ์ขึ้นนานหลายๆ ปี สมาชิกในความสัมพันธ์รูปสามเหลี่ยมก็จะสร้างบทบาทที่ค่อนข้างถาวรต่อกันในความสัมพันธ์ ในความสัมพันธ์แบบสามเหลี่ยมนี้ เปรียบเสมือนความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ ลูก ซึ่งพ่อกับแม่อาจมีความขัดแย้งกัน แต่แต่ละคนก็อาจจะโยนความตึงเครียดไปให้ลูกแทนการพูดคุยกันเอง ซึ่งแม่ก็อาจจะไปขัดแย้งกับลูกอีก ทำให้ความตึงเครียดระหว่างพ่อที่มีต่อแม่ลดลง ทำให้เกิดความตึงเครียดระหว่างแม่กับลูกอีก พ่อกับแม่จึงหันมาเป็นห่วงในความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกแทน ซึ่ง Bowen เรียกกระบวนการนี้ว่า “กระบวนการโยนความผิดของครอบครัว” (The family projection process) ซึ่งปัญหาหลักเกิดจากความขัดแย้งของพ่อกับแม่แต่ได้แปรเปลี่ยนไปเป็นความขัดแย้งระหว่างแม่กับลูกเป็นต้น เมื่อปล่อยไว้อาจทำให้ลูกถูกมองว่าเป็นบุคคลมีปัญหาของครอบครัว แทนที่จะมุ่งให้ความสนใจในการแก้ไขปัญหาของพ่อกับแม่ เป็นต้น (Bowen, 1993; กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์, 2554)

2) การแยกตนเป็นอิสระ (Differentiation) คือการเป็นตัวของตัวเองของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งยิ่งบุคคลมีความเป็นตัวของตัวเองได้มาก ก็จะมีเป็นอิสระมากและ

พึงพาสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัวน้อยลง ไม่เกิดความรู้สึกอึดอัด ทำให้ความสัมพันธ์รูปสามเหลี่ยมมีความยืดหยุ่นมากขึ้น Bowen เชื่อว่าบุคคลส่วนมากจะดำเนินชีวิตด้วยการแยกตนเป็นอิสระในระดับเดียวกันกับที่ตนมีเมื่อยังเป็นเด็ก และบุคคลมักจะเลือกคู่ครองที่มีระดับการแยกตนเป็นอิสระที่ใกล้เคียงกับตน และเมื่อมีบุตรก็จะมีระดับการแยกตนเป็นอิสระที่ใกล้เคียงกันกับคนในครอบครัวอีกด้วย (Bowen, 1993; กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์, 2554)

3) กระบวนการทางอารมณ์ของครอบครัว (Nuclear Family Emotional Process) เป็นกระบวนการที่อธิบายถึงรูปแบบความสัมพันธ์พื้นฐานที่รูปแบบที่เกิดปัญหาขึ้นในครอบครัว แม้ว่าทัศนคติและความเชื่อเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวมีบทบาทต่อแต่ละรูปแบบ แต่ระบบทางอารมณ์เป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนรูปแบบแต่ละแบบ ปัญหาหรืออาการของแต่ละบุคคลมักจะเกิดขึ้นเมื่อครอบครัวมีความตึงเครียดสูงขึ้น ความตึงเครียดนี้จะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดรูปแบบความสัมพันธ์ โดยอาการที่แสดงจะขึ้นอยู่กับว่าในครอบครัวกำลังเกิดรูปแบบความสัมพันธ์แบบใดมากที่สุด โดยรูปแบบความสัมพันธ์สามารถแบ่งได้เป็น 4 รูปแบบดังนี้

1. ความขัดแย้งระหว่างคู่สามีภรรยา (Marital conflict) เมื่อครอบครัวมีความตึงเครียดมากขึ้นและคู่สามีภรรยาเกิดความวิตกกังวล แต่ละคนก็จะเริ่มแสดงความกังวลต่อความสัมพันธ์ของตน เช่น มุ่งหาว่ามีสิ่งผิดปกติของอีกฝ่าย หรือพยายามควบคุมอีกฝ่าย ในขณะที่อีกฝ่ายก็พยายามต่อต้านการควบคุม ทำให้เกิดปัญหา

2. คู่ครองไม่สามารถทำหน้าที่ได้เต็มที่ (Dysfunctional in one spouse) คู่ครองบางคนอาจทำหน้าที่ของตนได้ไม่สมบูรณ์เนื่องจากถูกกดดันหรือคาดหวังจากอีกฝ่าย ให้คิดหรือปฏิบัติตามสิ่งที่ตนต้องการ หรือการที่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งลงแรงในการประนีประนอมมากกว่า หากไม่สามารถรับมือได้ก็จะเกิดความวิตกกังวลและนำไปสู่ความบกพร่องต่อสภาวะทางจิตใจได้

3. ความบกพร่องของลูก (Impairment of one or more children) พ่อหรือแม่อาจวิตกกังวลเกี่ยวกับลูกของตนมากเกินไป เช่น คาดหวังสูง หรือมีมุมมองทางลบต่อเขา ยิ่งพ่อแม่ถูกพ่อแม่เพ่งเล็ง ลูกก็จะยิ่งมุ่งความสนใจไปที่พ่อแม่ และทำให้ใส่ใจกับความคาดหวัง ความต้องการ และทัศนคติของพ่อแม่ ทำให้ลูกขาดความเป็นอิสระในตนเอง และมีความอ่อนไหวและเก็บความตึงเครียดไว้กับตนเอง ความวิตกกังวลของลูกจะส่งผลต่อการเรียน ความสัมพันธ์ทางสังคม และสุขภาพของลูก

4. ความห่างเหินทางอารมณ์ (Emotional distance) เมื่อเกิดปัญหาในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวจะออกห่างจากอีกฝ่ายเพื่อลดความตึงเครียดที่เกิดขึ้น แต่ก็ทำให้เสี่ยงต่อการเกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว

รูปแบบความสัมพันธ์อาจเกิดขึ้นกับสมาชิกบางส่วนของครอบครัว ยิ่งสมาชิกคนใดหรือความสัมพันธ์ได้รับผลกระทบไปมาก สมาชิกที่เหลือก็จะยิ่งได้รับผลกระทบน้อยลง ซึ่งหมายความว่าสมาชิกคนอื่นๆ ยังสามารถทำหน้าที่ของตนในครอบครัวและทดแทนระบบอื่นๆ ที่มีปัญหาได้ (Bowen, 1993)

นอกจากนี้ทฤษฎีระบบครอบครัวยังอธิบายถึงการอยู่ร่วมกันของสมาชิกจะมีแนวปฏิบัติที่สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการปรับตัวร่วมกัน เรียกว่า หลักหรือแนวทางสำคัญที่ครอบครัวถือปฏิบัติประจำ เพราะสมาชิกในครอบครัวไม่สามารถที่จะตอบสนองพฤติกรรมได้ในทุกทางทุกรูปแบบ ครอบครัวจะเลือกรูปแบบพฤติกรรมของสมาชิกในบ้านเท่าที่จำเป็น เมื่อกระทำเป็นประจำก็จะกลายเป็นกฎของครอบครัวที่ประพฤติใช้กัน แต่บางครั้งที่ครอบครัวมีกฎที่มีหน้าที่ไม่เหมาะสม เช่น เมื่อภรรยาต้องการที่จะถกเถียงเรื่องการเงินของครอบครัวสามีจะไม่ยอมร่วมการสนทนาหรือปฏิเสธที่จะคุย ก็จะส่งผลให้ครอบครัวทำหน้าที่ได้อย่างไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งกฎในบ้านควรจะมีชัดเจนเปิดเผย ทุกคนในบ้านตระหนัก และเห็นด้วยกับกฎที่สร้างขึ้น แต่กฎที่มีอำนาจมากที่สุดคือกฎที่ไม่มีการเปิดเผยเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ลูกผู้หญิงมีหน้าที่ชัดเจนในการเลี้ยงดูพ่อแม่มากกว่าลูกผู้ชาย เป็นต้น (พูนสุข เวชวิฐาน, 2557)

ระบบครอบครัวยังประกอบไปด้วยประเด็นของการสื่อสาร โดยการสื่อสารที่เป็นกระบวนการย้อนกลับมี 2 ประเภทคือ กระบวนการย้อนกลับสู่สภาวะเดิม (Negative feedback) และกระบวนการย้อนกลับสู่สภาวะใหม่ (Positive feedback) ซึ่งประเภทแรกคือกระบวนการย้อนกลับสู่สภาวะเดิม (Negative feedback) หมายถึง การสื่อสารแบบย้อนกลับสู่สมาชิกที่มีพฤติกรรมออกไปจากขอบเขตที่ครอบครัวกำหนดไว้ เช่น ลูกสาวกลับบ้านดึก แม่ก็จะมองด้วยแววตาขึงขัง เพื่อให้หยุดพฤติกรรมนี้ ซึ่งกระบวนการนี้เป็นไปเพื่อรักษาระบบของครอบครัวให้กลับสู่สภาวะเดิม ให้มีพฤติกรรมตามแบบแผนเดิมของครอบครัว ส่วนกระบวนการย้อนกลับสู่สภาวะใหม่ (Positive feedback) คือการสื่อสารเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมเดิมที่ไม่เหมาะสมไปสู่พฤติกรรมใหม่ ซึ่งอาจจะสอดคล้องกับกฎระเบียบแบบแผนของครอบครัวหรือไม่ก็ตาม แต่เมื่อเกิดกระบวนการย้อนกลับสู่สภาวะใหม่แล้ว สมาชิกทุกคนก็จะมีส่วนร่วมในสภาวะใหม่ของแบบแผนของครอบครัว

ซึ่งอาจจะเหมาะสมกว่าเดิมหรือไม่ก็ได้ ดังนั้นการสื่อสารในครอบครัวจึงเป็นสิ่งสำคัญและสร้างการเปลี่ยนแปลงในครอบครัวได้ การสื่อสารจึงจำเป็นต้องมีความสอดคล้องกัน ทั้งท่าทาง น้ำเสียง และคำพูด หากครอบครัวมีการสื่อสารที่ขัดแย้งกัน ก็จะทำให้เกิดความสับสน และไม่เข้าใจกัน ทำให้เกิดความลำบากใจในการอยู่ร่วมกัน (พูนสุข เวชวิฐาน, 2557)

2.2.2 ทฤษฎีพัฒนาการของครอบครัว (Family Development Theory)

ทฤษฎีนี้กล่าวถึงการดำเนินไปของครอบครัวผ่านการเปลี่ยนแปลงของสมาชิกในช่วงต่างๆ ของครอบครัว เช่น การเกิดและการตายของสมาชิกในครอบครัว การแต่งงานและการหย่าร้าง เป็นต้น โดย Duvall (2002) Ainsworth และ Bell (1970) อธิบายว่าครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมพัฒนาการของครอบครัวมีอิทธิพลต่อสมาชิกในครอบครัวอย่างมาก และพัฒนาการของบุคคลก็มีอิทธิพลต่อครอบครัวเช่นกัน ครอบครัวที่มีพัฒนาการของตนเองซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ขั้นตอนใหญ่ๆ ได้แก่ ขั้นตอนครอบครัวขยายตัวและขั้นตอนครอบครัวหดตัว โดยขั้นตอนที่ครอบครัวให้กำเนิดบุตรและเลี้ยงดูบุตรจนเติบโตเป็นช่วงขั้นตอนครอบครัวขยายตัว ส่วนขั้นที่สมาชิกในบ้านได้แยกตัวออกจากครอบครัวเดิมเป็นขั้นตอนครอบครัวหดตัว ซึ่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ครอบครัวขยายตัวจนถึงหดตัว เรียกว่า วัฏจักรชีวิตครอบครัว (Family life cycle) โดยสมาชิกในครอบครัวจะต้องร่วมมือกันทำหน้าที่ในแต่ละช่วงให้สำเร็จ เพื่อที่จะเตรียมพร้อมสู่พัฒนาการขั้นต่อไปได้ หากไม่ประสบความสำเร็จ จะเกิดข้อจำกัดที่ทำให้สมาชิกในบ้านไม่สามารถทำหน้าที่ในขั้นต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ในช่วงหลังมีบุตรใหม่ๆ หากพ่อแม่ไม่มีเวลาในการดูแลเลี้ยงดูลูกเมื่อลูกโตขึ้น ก็จะไม่สามารถปรับตัวในการเรียนได้ (Duvall & Hill, 1948) หรือในช่วงลูกเป็นวัยรุ่นเป้าหมายหลักจะอยู่ที่การเพิ่มความยืดหยุ่นให้กับขอบเขตของครอบครัว เพื่อให้วัยรุ่นได้เริ่มพึ่งพาตนเองมากขึ้น และรองรับการพึ่งพาของผู้สูงอายุในบ้านได้มากขึ้น สมาชิกในบ้านจะต้องปรับกฎระเบียบ บรรทัดฐาน ค่านิยม และความคาดหวังให้เหมาะสม ประนีประนอมต่อความขัดแย้งของลูกวัยรุ่นได้ หากไม่ได้จะก่อให้เกิดความเครียด และส่งผลเสียต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของลูก (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2544)

2.2.3 ทฤษฎีระบบนิเวศน์ของครอบครัว (Ecological Theory)

ทฤษฎีนี้มองว่าครอบครัวเป็นสิ่งแวดล้อมหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ ในขณะที่เดียวกันก็มีสิ่งแวดล้อมอีกหลายส่วนที่เป็นระบบนิเวศน์และมีอิทธิพลต่อมนุษย์ ดังนั้นทฤษฎีนี้จึงเน้นที่ปฏิสัมพันธ์ของตัวบุคคลที่ต่อสิ่งแวดล้อม หากมองเฉพาะแต่ละบุคคล บุคคลจะเป็นศูนย์กลางของระบบทั้งหมดซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กันทั้งสองทาง โดยเริ่มจากระบบครอบครัวซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ตัวบุคคลที่สุด และมักจะเป็นอิทธิพลของพ่อแม่และสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัว ไปจนถึงระบบสังคม ประเทศชาติ เป็นต้น

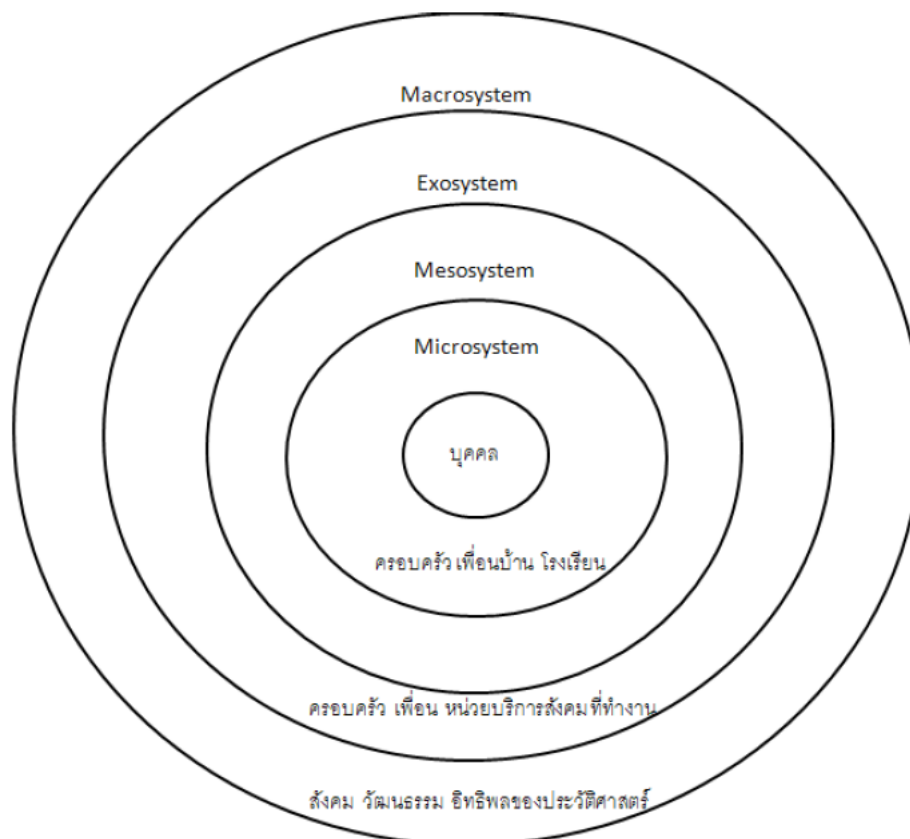
Bronfenbrenner (1986) ได้แบ่งระบบชั้นของสิ่งแวดล้อมที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลออกเป็น 4 ระบบชั้นที่ออกมาจากตัวบุคคลตามขนาดและขอบเขตของระบบ ได้แก่

1. ระบบจุลภาค (Microsystem) เป็นระบบชั้นในสุด เล็กที่สุด เป็นระบบที่มีปฏิสัมพันธ์กันระดับคุณลักษณะของบุคคล เช่น อายุ เพศ และสุขภาพ กับสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวบุคคลกับสมาชิกในครอบครัว เช่น ครอบครัว โรงเรียน เพื่อนบ้าน วัด ซึ่งมักจะเป็นการปฏิสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว ระหว่างตัวบุคคลกับบุคคลอื่นๆ โดยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบุคคลจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่ใกล้ชิดเด็กในระดับนี้

2. ระบบชั้นกลาง (Mesosystem) เป็นระบบที่อยู่ชั้นกลางระหว่างชั้นจุลภาคกับชั้นนอก เป็นชั้นที่รวมตัวบุคคลกับสมาชิกในครอบครัว เป็นหน่วยครอบครัว โดยมีปฏิสัมพันธ์กับระบบอื่นๆ ทั้งครอบครัว เช่น ชุมชนรอบๆ ครอบครัวกับโรงเรียน ครอบครัวกับวัด เป็นต้น

3. ระบบภายนอก (Exosystem) อยู่ถัดออกมาจากชั้นกลาง ซึ่งหมายถึงสถาบันต่างๆ นอกเหนือจากครอบครัวและสังคมใกล้ชิดที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของบุคคลในทางอ้อม เช่น ญาติพี่น้อง สถานที่ทำงานของพ่อแม่ หน่วยงานบริการทางสังคม เป็นต้น

4. ระบบมหภาค (Macrosystem) เป็นระบบชั้นนอกสุด ใหญ่ที่สุด ครอบคลุมถึงสถาบันทั้งหมดที่นอกเหนือจากที่กล่าวมาใน 3 ระบบชั้นก่อนหน้า ซึ่งระบบมหภาคหมายรวมถึง ประเทศชาติ วัฒนธรรม คุณค่า ทศนคติ และกฎหมาย ซึ่งระบบชั้นนี้เป็นชั้นที่ยังคงมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของบุคคลอยู่ แต่บุคคลไม่มีอำนาจในการควบคุมระบบนี้

ภาพที่ 3 ระบบชั้นการปฏิสัมพันธ์ของระบบครอบครัวและสิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัวตามแนวคิดระบบนิเวศน์ของครอบครัว (Ecological Theory) ของ Bronfenbrenner (1986)

2.2.4 ครอบครัวที่มีความขัดแย้ง

ความขัดแย้งเป็นเรื่องปกติของมนุษย์เมื่อมาอยู่รวมกันหรือทำสิ่งใดด้วยกัน เราสามารถขัดแย้งกันได้ทุกเมื่อเช่น ตอนรับประทานอาหารเย็น ตอนเดินเล่น หรือตอนขับรถ (Canary & Canary, 2013) ซึ่งความขัดแย้งหมายถึงความไม่เข้ากัน ไม่ลงรอยกัน เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน และตรงกันข้ามกัน ดังนั้นความขัดแย้งในครอบครัวจึงหมายถึง ความไม่เข้ากัน ความไม่ลงรอย การเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน ซึ่งแสดงออกโดยผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกันทางสายเลือด กฎหมาย หรือพันธะต่างๆ (Canary & Canary, 2013) งานวิจัยของ Smetana (1989) พบว่าการรับรู้ความขัดแย้งของลูกและผู้ปกครองนั้นไม่ค่อยแตกต่างกัน แต่ลูกวัยรุ่นมักจะรับรู้ที่พ่อแม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์ของเขากับผู้อื่นมากกว่าที่พ่อแม่รับรู้ ในขณะที่พ่อแม่มักจะรับรู้ที่ตนมีความขัดแย้งกับลูกในเรื่องของบุคลิกภาพและรูปแบบพฤติกรรมมากกว่าที่ลูกรับรู้ และพบว่าในครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่น ตอนกลางและตอนปลายจะมีความขัดแย้งกันเรื่องงานบ้านมากกว่าวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งอาจเป็นวัยที่พ่อ

แม่เริ่มคาดหวังให้ลูกรับผิดชอบหน้าที่ในบ้านมากขึ้น ครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่นตอนต้นจะมีความขัดแย้งกันในเรื่องการบ้านและผลการเรียนมากที่สุด ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้น แบ่งออกได้เป็นสองประเภท คือความขัดแย้งที่เป็นประโยชน์ (Constructiveness) และแบบบ่อนทำลาย (Destructiveness) โดยความขัดแย้งที่เป็นประโยชน์นั้นจะมีลักษณะที่มีความร่วมมือกันและพฤติกรรมก็มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดอารมณ์ทางบวกมากกว่า ในขณะที่ความขัดแย้งแบบบ่อนทำลายจะมีความไม่ลงรอยกัน แสดงอารมณ์ในเชิงลบ และอาจมีความก้าวร้าวเกิดขึ้น (Deutsch, 1973)

Anderson, Anderson, Palmer, Mutchler, และ Baker (2010) ได้กล่าวถึงลักษณะของครอบครัวที่มีความขัดแย้งสูงซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มหลักๆ ได้แก่ (1) กลุ่มที่มีการสื่อสารทางลบที่แผ่ขยาย และ (2) กลุ่มที่มีสภาพแวดล้อมที่เป็นปฏิปักษ์และมีความไม่มั่นคงทางอารมณ์ โดยแต่ละกลุ่มสามารถอธิบายได้ดังนี้

1) กลุ่มที่มีการสื่อสารทางลบที่แผ่ขยาย (Pervasive Negative Exchanges) คือกลุ่มที่มีการสื่อสารที่มีรูปแบบในการทำลายความสัมพันธ์ ผู้ได้เพียงมีการปกป้องตนเอง มีการตอบโต้กลับ และมีความขัดแย้งต่อต้านเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวดเร็ว มองอีกฝ่ายในมุมที่จำกัด รวมถึงมีการอ้างเหตุผลในเชิงลบด้วย ซึ่งกลุ่มนี้จะมีลักษณะย่อยที่ประกอบด้วย

1.1) การแผ่ขยาย (Pervasiveness) เป็นลักษณะที่เกิดขึ้นในการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างคู่สามีภรรยาที่มักจะถูกเหนี่ยวนำโดยความขัดแย้ง เช่น ความโกรธจากเรื่องหนึ่งสามารถแผ่ขยายไปสู่อีกเรื่องหนึ่งได้ ทำให้เกิดความขัดแย้งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วแม้ไม่ได้เริ่มจากความขัดแย้งตั้งแต่แรก และความขัดแย้งเล็กๆ น้อยๆ ในเวลาสั้นๆ สามารถพัฒนาไปสู่ความขัดแย้งที่สูงขึ้นได้ซึ่งมักจะพบได้ในคู่สามีภรรยาที่หย่าร้างกัน ดังนั้นองค์ประกอบหนึ่งของความขัดแย้งที่สูงคือการที่ยังมีความขัดแย้งเกิดขึ้นอยู่อย่างสม่ำเสมอและไม่สามารถที่จะร่วมกันหาทางออกหรือประนีประนอมกันได้ รวมถึงไม่สามารถที่จะยอมรับขอเรียกร้องจากอีกฝ่ายได้ (Johnson, 2006)

1.2) การปกป้องตนเอง (Defensiveness) สิ่งหนึ่งที่ทำให้ความขัดแย้งมีการแผ่ขยายมากขึ้น คือการสื่อสารที่มีการปกป้องตนเองซึ่งมีการปกป้องถึงตัวตนของบุคคล หลีกเลียง ถอนตัว ป่ายเปียง หรือพยายามที่จะควบคุมอีกฝ่าย ซึ่งการสื่อสารเช่นนี้จะลดโอกาสในการพัฒนาความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

1.3) ความก้าวร้าว (Aggression) เมื่อก้าวถึงความขัดแย้งระหว่างคู่สมรสก็จะนึกถึงความรุนแรง ความก้าวร้าว ซึ่งในกลุ่มที่มีความขัดแย้งสูงก็มักจะโจมตีที่ตัวบุคคลมากกว่ามุ่งที่ประเด็นปัญหา ทำให้เกิดความขุ่นเคือง ซึ่งการตอบโต้อาจจะเกิดขึ้นได้ทั้งทางคำพูดและทางร่างกาย เพื่อให้เกิดความกลัวและควบคุมอีกฝ่าย

1.4) การเพิ่มระดับความขัดแย้ง (Escalation) ในความขัดแย้งกันระหว่างคู่สมรสจะมีการสื่อสารกันผ่านทางลบอยู่แล้ว แต่แต่ละฝ่ายจะมีการโจมตีซึ่งกันและกัน เมื่อฝ่ายหนึ่งเริ่มตำหนิ ไม่เห็นอกเห็นใจ หรือตอบสนองทางอารมณ์ ก็จะเกิดการโจมตีกลับหรือตอบโต้กลับกันไปมา จนกลายเป็นวงจรของความขัดแย้ง โดยที่ความโกรธ ความอิจฉา และความไม่มั่นคงทางอารมณ์นั้นเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดการข่มเหงทั้งทางกายและทางวาจา

2) การอ้างเหตุผลในทางลบและการคิดแบบสองขั้ว (Negative Attributions and Dualistic Thinking) ในส่วนของความคิดที่กระตุ้นให้เกิดความขัดแย้ง บุคคลที่อยู่ในความขัดแย้งมักจะมีความคิดหรือมุมมองต่อผู้อื่นในทางลบ มีการใส่ร้าย ทำตัวเป็นเหยื่อจากการโจมตีของอีกฝ่าย (Grych & Fincham, 1990) ในขณะเดียวกัน ความคิดในแง่ลบก็มีวงจรของการสื่อสารแลกเปลี่ยนกันในความขัดแย้งเช่นกัน ที่ทำให้ต่างฝ่ายต่างรับรู้ถึงมุมมองที่อีกฝ่ายมีต่อตน ทำให้ความขัดแย้งมีการแผ่ขยายมากขึ้น ความคิดอีกรูปแบบหนึ่งที่มีเกิดขึ้นในความขัดแย้งคือความคิดแบบสองขั้ว เช่น ขาว-ดำ ดี-ไม่ดี เป็นต้น

2.1) กลุ่มที่มีสภาพแวดล้อมที่เป็นปฏิปักษ์และมีความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Hostile, Insecure Emotional Environment) เป็นกลุ่มที่ตอบสนองกันด้วยอารมณ์ เต็มไปด้วยอารมณ์ทางลบ ทำให้ขาดความรู้สึกปลอดภัยในความสัมพันธ์ จนเกิดความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน และเกิดเป็นความสัมพันธ์ที่พัวพันกัน สมาชิกไม่มีขอบเขตระหว่างกันที่ชัดเจน กลุ่มนี้จะประกอบด้วยลักษณะย่อยดังนี้

2.2) อารมณ์ทางลบที่รุนแรง (Strong Negative Affect) โดยทั่วไปแล้วอารมณ์ทางลบที่รุนแรงจะเกี่ยวกับความโกรธ ความเป็นปฏิปักษ์ ความขัดแย้งที่ไม่ได้รับความแก้ไข (Anderson et al., 2010) ซึ่งจะสอดคล้องกับภาวะซึมเศร้าและความวิตกกังวลที่กระทบต่อการเลี้ยงดูบุตร ในความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยาทั้งก่อนและหลังหย่าพบว่ามียารายงานถึงความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน การตำหนิ การเป็นปฏิปักษ์ การใช้คำพูดทำร้ายจิตใจ และความกลัวต่ออีกฝ่าย

2.3) การกระตุ้นทางอารมณ์ (Emotional Reactivity) ครอบครัวที่มีบรรยากาศแบบเป็นปฏิปักษ์กันมักจะพบว่ามี การกระตุ้นทางอารมณ์ มีการใส่ร้ายกัน มีความเป็นตัวของตัวเองต่ำ และมีความบกพร่องในการทำตามบทบาทของตน บรรยากาศที่เป็นปฏิปักษ์กันเช่นนี้จะเอื้อให้เกิดความรู้สึกที่เป็นศัตรู แยกแยก สิ้นหวัง และโกรธแค้นกัน

2.4) การขาดความปลอดภัย (Lack of Safety) การทะเลาะเบาะแว้งกันระหว่างคู่สามีภรรยาที่ไม่ได้รับการแก้ไขจะทำให้รับรู้ถึงการขาดความปลอดภัยของคู่สามีภรรยา และความไม่ปลอดภัยทางอารมณ์ของบุตร นอกจากนี้ปัญหาความขัดแย้งที่ไม่ได้รับการแก้ไขยังส่งผลให้บุตรรู้สึกแปลกแยกหรือห่างเหินจากพ่อแม่อีกด้วย

2.5) ความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน (Mutual Distrust) คู่รักที่มีความขัดแย้งกันมักจะแสดงความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันออกมาในลักษณะของการไม่เชื่อว่าอีกฝ่ายจะมีความคิดที่จะเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขปัญหา รวมถึงการเลี้ยงดูบุตรด้วย เช่น ไม่เชื่อว่าอีกฝ่ายจะเลี้ยงดูหรือให้ความสำคัญแก่บุตรได้อย่างเหมาะสม

2.6) การมีความสัมพันธ์รูปสามเหลี่ยม (Triangulation) เป็นลักษณะหนึ่งของคู่ที่มีความแย้งสูง กล่าวคือเมื่อบุคคลสองคนมีความขัดแย้งซึ่งกันและกัน เมื่อเกิดความเครียดสูง บุคคลจะระบายความเครียดหรือความกังวลใจโดยการนำพาบุคคลที่สามเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น บ่นเรื่องคู่รอบให้คนอื่นฟัง นินทาว่าร้ายคนที่ขัดแย้งด้วย หรือขอคำแนะนำ เป็นต้น ความสัมพันธ์รูปสามเหลี่ยมนี้มักจะเกิดขึ้นในครอบครัวที่มีความเป็นตัวของตัวเองต่ำ และวิธีนี้มักจะไม่เป็นประโยชน์เมื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของความขัดแย้งแต่ไม่ได้ใช้เพื่อแก้ไข้ปัญหา Johnston และ Roseby (2005) กล่าวว่าบุคคลมักจะตกเป็นผู้ได้รับผลกระทบของความสัมพันธ์รูปสามเหลี่ยม เพราะพ่อแม่ที่ขัดแย้งกันมักจะละเลยต่อความต้องการของบุตร และไม่สามารถที่จะปกป้องบุตรจากอารมณ์โกรธหรือตึงเครียดได้ และมักจะใช้บุตรเป็นคนกลางและกดดันให้เข้าข้างตน หรือบางครั้งอาจให้บุตรเป็นผู้ส่งสารหรือสืบความลับจากอีกฝ่าย

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความขัดแย้งในครอบครัวพบว่าครอบครัวนั้นมีระบบภายในที่ประกอบด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกแต่ละคน เนื่องจากครอบครัวมีการปฏิสัมพันธ์กันทั้งจากภายในครอบครัวและภายนอกครอบครัว ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อาจมีสาเหตุหรือปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เกิดความตึงเครียดซึ่งอาจทำให้เกิดความขัดแย้ง เมื่อขัดแย้งสูงก็จะมีการใช้อารมณ์ที่รุนแรงตามมา เกิดความไม่ลงรอยกัน ซึ่งก็เป็นหน้าที่ของครอบครัวที่จะต้องจัดการกับความ

ขัดแย้งที่เกิดขึ้น หากจัดการได้ก็จะพาครอบครัวกลับสู่สมดุล แต่หากจัดการไม่ได้ก็จะนำไปสู่ปัญหาที่เรื้อรังจนอาจถึงขั้นหย่าร้างและเกิดความไม่มั่นคงในครอบครัว

3. ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Theory)

การวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาประสบการณ์ของบุคคลในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อีกหนึ่งทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและอธิบายถึงรูปแบบการมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคล คือ ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ที่เชื่อว่าเราจะสามารถเข้าใจบุคคลได้ผ่านการปฏิสัมพันธ์ของเขากับบุคคลอื่น ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจถึงกระบวนการภายในจิตใจของบุคคลที่ส่งผลต่อรูปแบบพฤติกรรมในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น โดยมีความแตกต่างกันตามช่วงต่างๆ ของชีวิต โดยมีรายละเอียดการทบทวนวรรณกรรมไว้ดังนี้

ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีความสำคัญอย่างมากในการทำความเข้าใจรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลที่มีต่อผู้อื่น โดยเฉพาะอิทธิพลของสังคมและครอบครัวที่มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลตลอดช่วงชีวิต รวมไปถึงการพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์อีกด้วย ทฤษฎีนี้เริ่มต้นขึ้นในช่วงปี 1940 โดยจิตแพทย์ชาวอเมริกัน Harry Stack Sullivan ได้กล่าวถึงแนวคิดที่อธิบายเกี่ยวกับบุคลิกภาพของมนุษย์ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) โดยแนวคิดนี้มีความเชื่อว่าความเป็นมนุษย์มีความเป็นสากล ทุกคนมีความเป็นมนุษย์ที่เหมือนกัน และบุคลิกภาพของมนุษย์พัฒนาขึ้นมาจากการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งสังคมและวัฒนธรรมรอบตัวบุคคลมีบทบาทสำคัญในการสร้างรูปแบบการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น บุคลิกภาพที่มีสุขภาพที่ดีขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคลที่จะสร้างสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งหากเกิดสัมพันธภาพที่ไม่มีประสิทธิภาพก็จะเป็นส่วนที่ก่อให้เกิดความเจ็บป่วยทางจิตใจได้ (ในกรณีที่ไม่มีความเจ็บป่วยทางชีวภาพ) Sullivan มองว่ากระบวนการภายในจิตใจ (Intrapsychic) นั้นเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นและไม่สามารถเข้าถึงได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะการวิเคราะห์ความฝันที่อยู่ในระดับจิตไร้สำนึก (Unconscious) ที่ยากจะพิสูจน์และเสี่ยงที่จะคาดเดา และ Sullivan เชื่อว่าเรายังคงสามารถทำความเข้าใจบุคลิกภาพของมนุษย์ได้แม้ไม่ต้องเข้าใจความฝัน แต่เข้าใจผ่านการบรรยายประสบการณ์หรือการรับรู้ที่มีต่อโลก ซึ่งบุคคลก็มักจะเชื่อมโยงถึงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือแรงผลักดันจากสังคมอยู่ดี เราจะเข้าใจมนุษย์ได้จากการเข้าใจสัมพันธภาพที่เขามีกับผู้อื่น Sullivan จึงให้ความสำคัญกับประสบการณ์ที่บุคคลมี

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอื่น (Interpersonal world) เป็นอย่างมาก ซึ่งมีความสำคัญในทุกช่วงวัย (Evans, 2006)

3.1 ความตึงเครียด (Tensions)

Sullivan (1947) กล่าวว่ามนุษย์ประสบทั้งความผ่อนคลายและความตึงเครียดปะปนกันไป ซึ่งสภาวะที่ผ่อนคลายเรียกว่ายูโฟเรีย (Euphoria) ซึ่งเกิดจากการที่สามารถลดหรือจัดการกับความตึงเครียด (Tension) ที่เกิดจากความต้องการทางกายและทางใจได้ ซึ่ง Sullivan ได้แบ่งความตึงเครียด (Tension) ไว้สองประเภท ได้แก่ ความต้องการ (Tension of needs) และความวิตกกังวล (Tension of anxiety) (Evans, 2006; Feist & Feist, 2009)

1.1.1 ความตึงเครียดจากความต้องการ (Tension of needs) เกิดจากความไม่สมดุลของความต้องการทางชีวภาพ ทั้งภายนอกและภายในร่างกาย เช่น หิว กระหายน้ำ หนาว ร้อน ง่วงนอน ปวดปัสสาวะ เป็นต้น ซึ่งจะเป็นความต้องการที่สามารถจัดการได้ด้วยการตอบสนองความต้องการเหล่านั้น เพื่อทำให้เกิดความพึงพอใจ (Satisfaction) อย่างไรก็ตามอีกหนึ่งความต้องการของมนุษย์ซึ่งมากกว่าความต้องการทางร่างกาย คือความอ่อนโยนเอาใจใส่ (Tenderness) จากผู้อื่น ซึ่งเป็นความต้องการที่จะได้รับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองคนขึ้นไป เช่น เด็กทารกต้องการความอ่อนโยนเอาใจใส่จากผู้เป็นแม่ ซึ่งแม่ก็ต้องมีความต้องการที่จะให้ความอ่อนโยนนี้กับลูกด้วย จะทำให้ลูกได้รับการตอบสนองความใกล้ชิดได้ เช่น การสัมผัส ความสัมพันธ์ทางอารมณ์ เป็นต้น

1.1.2 ความตึงเครียดจากความวิตกกังวล (Tension of anxiety) Sullivan มองว่าความวิตกกังวลเป็นสิ่งที่ขัดขวางความพึงพอใจในสัมพันธภาพในทุกช่วงวัย ซึ่งเป็นการขัดขวางการพัฒนาบุคลิกภาพที่มีสุขภาวะด้วย ความวิตกกังวลมีความไม่แน่นอนกว่าความต้องการ (Needs) เพราะไม่มีวิธีการจัดการที่ชัดเจนเหมือนความต้องการทางร่างกาย เช่น หิว ก็รับประทานอาหาร กระหายน้ำเมื่อตื่มน้ำก็หาย เป็นต้น ซึ่งความวิตกกังวลในเด็กทารกยังเป็นสิ่งที่จัดการได้ยาก เพราะเด็กยังไม่มีความสามารถที่จะลดความวิตกกังวลได้ด้วยตัวเอง ซึ่งความวิตกกังวลในความสัมพันธ์อาจเกิดมาจากการได้รับความวิตกกังวลมาจากการร่วมรู้สึกความวิตกกังวลจากผู้เป็นแม่ตั้งแต่วัยเด็กทารก เช่นเมื่อเด็กร้องไห้ แม่อาจจะเข้าใจว่าหิวแต่เมื่อให้นม เด็กกลับไม่กิน แม่ก็ยิ่งกังวล เมื่อเด็กรับรู้ความวิตกกังวลของแม่ก็ยิ่งทำให้เกิดความวิตกกังวลมากขึ้น นั่นคือความวิตกกังวลของแม่จะกระตุ้นให้เด็ก

เกิดความวิตกกังวล ซึ่งเป็นกระบวนการร่วมรู้สึกของเด็ก (Empathy) (Feist & Feist, 2009) Bowlby (1969) ได้อธิบายความต้องการที่จะคลายความวิตกกังวลในความมั่นคงของเด็กด้วยแนวคิดความผูกพัน (Attachment) และจะเกิดความวิตกกังวลเมื่อต้องแยกจากผู้เลี้ยงดู (Separation anxiety) และจะแสดงพฤติกรรมความผูกพันเพื่อเรียกหาความใกล้ชิด (Attachment behaviors) ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานความผูกพันหรือความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้เลี้ยงดู เมื่อบุคคลโตขึ้นบุคคลจะหาวิธีจัดการกับความตึงเครียดเพื่อให้เกิดความผ่อนคลาย โดยความวิตกกังวลจะเป็นสิ่งที่ขัดขวางบุคคลไม่ให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์หรือความผิดพลาด เนื่องจากบุคคลมักจะพยายามหลีกเลี่ยงความวิตกกังวลและมองหาความมั่นคง (Interpersonal security) หรือสภาวะที่ผ่อนคลาย (Euphoria)

3.2 การแปรผันพลัง (Energy Transformation)

บุคคลจะแปรผันความตึงเครียดซึ่งเป็นพลังขับภายในให้กลายเป็นพฤติกรรม ซึ่งสามารถแสดงออกได้ทั้งพฤติกรรมภายนอก เช่น การลงมือจัดการกับปัญหาหรือความวิตกกังวล เป็นต้น และอาจอยู่ในรูปของพฤติกรรมภายใน เช่น อารมณ์ ความคิด ที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ เป็นต้น (Feist & Feist, 2009)

3.3 กระบวนการรูปแบบพฤติกรรม (Dynamisms)

พฤติกรรมมนุษย์เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงภายในสนามแห่งสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล ซึ่งกระบวนการการเปลี่ยนแปลงนี้จะพัฒนาเป็นรูปแบบพฤติกรรม (Behavior patterns) เพื่อนำบุคคลไปสู่เป้าหมายแห่งความพึงพอใจ ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะส่วน (Zonal dynamisms) และหลีกเลี่ยงความตึงเครียดต่างๆ เช่นการแสวงหาความผูกพันใกล้ชิดและลดความวิตกกังวลจากผู้อื่น การแปรผันพลัง (Energy Transformation) จะจัดระเบียบกลายเป็นรูปแบบพฤติกรรมที่สร้างบุคลิกภาพของบุคคลขึ้นมาตลอดช่วงอายุ ซึ่งคำว่า Dynamisms อาจหมายถึงนิสัยหรือลักษณะที่เป็นบุคลิกภาพของบุคคลนั้นๆ ซึ่งแบ่งเป็นสองประเภท ประเภทแรกนั้นจะเป็นรูปแบบพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับบริเวณเฉพาะส่วนของร่างกาย เช่น ปาก ทวารหนัก และอวัยวะเพศ ส่วนประเภทที่สองจะเกี่ยวข้องกับความตึงเครียด ซึ่งแบ่งออกได้สามกลุ่มได้แก่ กลุ่มที่มีพฤติกรรมแบบปฏิกิริยา (Malevolence/Disjunctive) กลุ่มที่มีพฤติกรรมแบบโดดเดี่ยว

(Lust/Isolating) และกลุ่มที่มีพฤติกรรมแบบใกล้ชิดผู้อื่น (Intimacy/Conjunctive) รวมถึงระบบแห่งตน (Self-system) ด้วย (Evans, 2006; Feist & Feist, 2009)

1.3.1 กลุ่มที่มีพฤติกรรมแบบปฏิปักษ์ (Malevolence/Disjunctive) เป็นกลุ่มที่มีรูปแบบพฤติกรรมที่ประกอบด้วยความรู้สึกที่อยู่ท่ามกลางศัตรู บุคคลจะมีความรู้สึกเกลียดชัง ซึ่งเกิดขึ้นจากการที่ไม่ได้รับความอ่อนโยนเอาใจใส่ เพิกเฉยจากแม่ในวัยเด็กทารก รวมถึงเผชิญกับความวิตกกังวลหรือความเจ็บปวดในวัยเด็ก เช่น ความรุนแรงทางร่างกายและการจิตใจ การเลี้ยงดูที่เข้มงวด เด็กบางคนไม่สามารถแสดงความต้องการที่อยากจะได้รับความเอาใจใส่ได้ จึงแปรเปลี่ยนเป็นการยอมรับเจตคติที่เป็นความรุนแรงเพื่อปกป้องตนเอง ซึ่งเป็นการเก็บกดความรู้สึกเสียใจเอาไว้ จึงทำให้ยิ่งได้รับความเอาใจใส่จากผู้ปกครองและเพื่อนได้ยากมากขึ้น ซึ่งยิ่งทำให้บุคคลมีมุมมองต่อโลกในทางลบมากขึ้นตามไปด้วย ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ตามมา เช่น การก่อกวน ต่อต้านสังคม หรือเพิกเฉยต่อสังคม เป็นต้น

1.3.2 กลุ่มที่มีพฤติกรรมแบบโดดเดี่ยว (Lust/Isolating) เป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มจะแยกตัวออกจากผู้อื่น โดยไม่ต้องการผู้อื่นเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของตน เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ประกอบด้วยความต้องการการตอบสนองทางเพศ ซึ่งมักจะเริ่มพัฒนาในช่วงวัยรุ่น และอาจจะแสดงออกเป็นพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เป็นที่ยอมรับ ส่งผลให้บุคคลกลุ่มนี้มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำและมีความวิตกกังวลสูง ซึ่งความต้องการทางเพศนี้จะเป็นตัวขัดขวางในการสร้างสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดกับผู้อื่น ซึ่งเป็นความสัมพันธ์อื่นๆ ที่นอกเหนือจากการตอบสนองทางเพศ

1.3.3 กลุ่มที่มีพฤติกรรมแบบใกล้ชิดผู้อื่น (Intimacy/Conjunctive) กลุ่มนี้จะพัฒนามาจากการได้รับการตอบสนองความต้องการการดูแลเอาใจใส่ แต่ความผูกพันจะชัดเจนมากยิ่งขึ้นเมื่อเติบโตขึ้น เมื่อเป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างบุคคลสองคนขึ้นไปที่มีสถานภาพเท่าเทียมกัน เช่น คนรัก เพื่อน เป็นต้น ซึ่งความผูกพันใกล้ชิดนี้จะพัฒนาในช่วงก่อนเข้าวัยรุ่น โดยรูปแบบพฤติกรรมความผูกพันนี้มักจะเป็นการแสวงหาความผูกพันจากผู้อื่น เพื่อให้อีกฝ่ายแสดงความรักความเอาใจใส่ โดยเป็นไปเพื่อลดความรู้สึกวิตกกังวลและความรู้สึกเหงาโดดเดี่ยวของบุคคล

1.3.4 ระบบแห่งตน (Self-system/Conjunctive) เป็นรูปแบบพฤติกรรมที่ซับซ้อนที่สุดที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งเป็นรูปแบบพฤติกรรมหรือระบบพื้นฐานที่มีหน้าที่รักษาสมดุลความมั่นคงในสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเอาไว้ เพื่อลดความวิตกกังวล ระบบแห่งตนเริ่ม

พัฒนาในช่วงอายุ 12 – 18 เดือนที่เด็กเริ่มพัฒนาปัญญาในการเรียนรู้ว่าสิ่งใดจะช่วยเพิ่มหรือลดความวิตกกังวลซึ่งเป็นเหมือนระบบที่ติดตัวเด็กมาตั้งแต่เกิด เมื่อโตขึ้น บุคคลจะพัฒนากระบวนการรักษาความมั่นคงภายในตน (Security operations) โดยจะลดความรู้สึกไม่มั่นคงหรือวิตกกังวลจากการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น โดยเฉพาะเมื่อสัมพันธภาพนั้นคุกคามต่อความมั่นคงในสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและการเห็นคุณค่าในตนเอง บุคคลมีแนวโน้มที่จะปฏิเสธหรือบิดเบือนสิ่งนั้น เช่น เมื่อบุคคลรับรู้ว่ามีผู้อื่นมองตนว่าไร้ความสามารถ บุคคลอาจเลือกที่จะเชื่อว่าคำสบประมาทนั้นเป็นสิ่งที่ไร้สาระหรือเป็นแค่มุขตลก เป็นต้น ซึ่งกระบวนการนี้สามารถเป็นไปได้ทั้งในระดับที่รู้ตัว (Selective inattention) และไม่รู้อัตโนมัติ (Dissociation)

3.4 การสร้างภาพบุคคล (Personifications)

ในแต่ละช่วงวัยบุคคลจะมีการสร้างภาพบุคคลขึ้นมา ซึ่งเริ่มตั้งแต่วัยทารก โดยบุคคลจะมีภาพแห่งตนเองและผู้อื่นที่สร้างขึ้นมาจากกรณีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งประกอบด้วยการสร้างภาพบุคคล 3 ประเภทดังนี้ (Feist & Feist, 2009)

1.4.1 แม่ดี (Good mother) และแม่เลว (Bad mother) เป็นสภาวะที่เด็กอยู่ภายใต้การเลี้ยงดูของแม่หรือผู้เลี้ยงดูคนอื่น ซึ่งเมื่อเด็กได้รับการดูแลเอาใจใส่ที่ดี สามารถตอบสนองความต้องการของเด็กได้ในขณะนั้น เด็กจะสร้างภาพ “แม่ดี” กล่าวคือได้รับการดูแลที่เหมาะสมซึ่งไม่ได้หมายถึงแม่โดยตรงเพียงแทนการดูแลว่าเป็นแม่เท่านั้น เนื่องจากเด็กทารกยังไม่สามารถที่จะจำแนกว่าได้รับการดูแลจากใครบ้าง ในขณะที่เด็กเกิดความวิตกกังวลหรือต้องการการตอบสนองในขณะนั้นแต่ไม่ได้รับเด็กจะรับรู้การดูแลที่ไม่ดีว่าเป็น “แม่เลว” ซึ่งเด็กอาจมีสองภาพนี้อยู่ในคนเดียวกันได้

1.4.2 การสร้างภาพแห่งตน (Me Personifications) ในช่วงกลางวัยของเด็กทารก เด็กจะรับรู้ตนเองในสามรูปแบบในการประกอบกันมาเป็นการรับรู้ตัวตน ดังนี้

1.4.2.1 ฉันทดี (Good-me) เป็นการรับรู้ตัวตนจากการได้รางวัลและได้รับการยอมรับจากผู้เลี้ยงดู เด็กจะรู้สึกดีกับตนเองเมื่อได้รับการดูแลเอาใจใส่ซึ่งช่วยให้ผ่อนคลาย

1.4.2.2 ฉันทเลว (Bad-me) เป็นการรับรู้ตัวตนจากการถูกลงโทษและการถูกปฏิเสธจากผู้เลี้ยงดู ความวิตกกังวลที่ได้รับส่งผลให้เด็กรับรู้ว่าคุณภาพตนเองไม่ดี

1.4.2.3 ไมใช่ฉัน (Not-me) เป็นภาพตัวตนที่เกิดจากการที่เด็กเผชิญกับความวิตกกังวลอย่างรุนแรง จนเกิดการจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยการบิดเบือนหรือเก็บกดเอาไว้ เพื่อรับรู้ว่าการกระทำนั้นไม่ใช่ส่วนของตัวฉัน ซึ่งบุคคลมักจะรับรู้ภาพนี้ได้ในตอนโตผ่านความฝัน เป็นต้น

1.4.3 การสร้างภาพเสมือนจริง (Eidetic Personifications) ในบางครั้งสัมพันธภาพระหว่างบุคคลก็เกิดขึ้นกับบุคคลที่ไม่ใช่คนจริงๆ แต่อาจเป็นตัวตนที่ไม่อยู่บนความเป็นจริงหรือเพื่อนในจินตนาการที่เด็กสร้างขึ้นมาเพื่อปกป้องการเห็นคุณค่าในตนเอง

3.5 ระดับความคิด (Levels of cognition)

Sullivan เชื่อว่ามนุษย์แต่ละคนมีประสบการณ์เป็นสิ่งที่เฉพาะในแต่ละบุคคลซึ่งเกิดจากการรับรู้โลกแห่งความต้องการทั้งภายในและภายนอกตนแล้วเกิดการแปรผันพลังภายใน และเกิดเป็นความคิดที่ซับซ้อน จนกลายมาเป็นประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการตีความของแต่ละคน ซึ่งประสบการณ์จะถูกจัดระเบียบและพัฒนาออกมาเป็น 3 ระดับ เรียงตามความซับซ้อน คือ ระดับโปรโตทาคิก (Prototaxic level) ระดับพาราทาคิก (Parataxic level) และระดับซินทาคิก (Syntactic level) (Feist & Feist, 2009)

1.5.1 ระดับโปรโตทาคิก (Prototaxic level) เป็นระดับแรกสุด พื้นฐาน และดั้งเดิมที่สุด ซึ่งเป็นการรับรู้ในวัยทารก ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ ยากที่จะอธิบายหรือให้นิยาม ซึ่งอาจจะเข้าใจจากทางการแสดงออกเท่านั้น เช่น ร้องไห้ หรือการดูด ในระดับนี้บุคคลจะยังไม่สามารถเข้าใจเหตุผล ความเชื่อมโยง หรือแยกแยะประสบการณ์ต่างๆ ได้ ไม่เข้าใจความหมาย ผ่านแล้วผ่านไป ไม่ได้ตระหนักถึงการดำรงอยู่ของสิ่งนั้น ซึ่งในวัยผู้ใหญ่จะเห็นในรูปแบบของความฝันหรือสถานะที่จิตไร้สำนึก หรือไม่สามารถที่จะสื่อสารได้ เช่นรับรู้เป็นความรู้สึกแปลก ไม่สามารถอธิบายได้ เป็นต้น

1.5.2 ระดับพาราทาคิก (Parataxic level) เป็นระดับที่เริ่มมีความทรงจำ จำเหตุการณ์เป็นลำดับมากขึ้น สามารถนึกย้อนถึงและนึกถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ มีเหตุผลผลมากขึ้น แต่ก็ยังไม่สมเหตุสมผล อาจเห็นได้จากการเชื่อมโยงของสองเหตุการณ์เข้าด้วยกันว่าเป็นเหตุเป็นผลกันแต่จริงๆ แล้วอาจจะเกิดขึ้นโดยบังเอิญ ในระดับนี้บุคคลจะเริ่มแยกแยะประสบการณ์ได้มากกว่า

ระดับโปรโตทาคิก เริ่มเข้าใจความหมายบ้าง แต่ยังไม่สามารถที่จะสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5.3 ระดับซินทาคิก (Syntactic level) เป็นระดับที่บุคคลสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ผ่านการใช้ภาษา ทำทาง สัญลักษณ์ สัญลักษณ์ และให้ความหมายกับผู้อื่นให้สามารถเข้าใจร่วมกันได้ และมีความเป็นเหตุเป็นผล แยกแยะความแตกต่างได้ และอยู่บนความเป็นจริง

3.6 ชั้นของพัฒนาการ (Stages of development)

ในแต่ละช่วงวัยมีพัฒนาการที่สำคัญในการสร้างบุคลิกภาพของมนุษย์ โดยจะมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเกิดขึ้นในทุกๆ ชั้น ตั้งแต่เด็กทารกตลอดจนเป็นผู้ใหญ่ บุคลิกภาพสามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยเฉพาะในช่วงการเปลี่ยนแปลงไปสู่ขั้นต่อไป ซึ่งมี 7 ชั้น ดังนี้ (Feist & Feist, 2009)

1.6.1 ชั้นวัยทารก (Infancy) เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนเริ่มพูดเป็นคำๆ ได้ โดยอยู่ในช่วงตั้งแต่แรกเกิด จนถึง 2 ขวบ ซึ่งเป็นช่วงที่เด็กจะได้รับการดูแลเอาใจใส่จากแม่หรือผู้เลี้ยงดูหลัก และถือเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นไปด้วย โดยเด็กจะมีการเรียนรู้ที่จะสร้างภาพ “แม่ดีและแม่เลว” ขึ้นมา และเรียนรู้ความวิตกกังวลผ่านการรับรู้ความรู้สึกร่วมกับแม่ เด็กจะแสดงความหิวและความวิตกกังวลผ่านการร้องไห้ ความวิตกกังวลรุนแรงจะถูกจัดการโดยการปกป้องตนเองของเด็ก ซึ่งอาจจะเกิดการเพิกเฉยหรือการง่วงนอนเพื่อหนีไป การสื่อสารของเด็กในวัยนี้จะยังอยู่ในระดับความคิดระดับโปรโตทาคิกและพาราทาคิก และจะสิ้นสุดเมื่อสามารถสื่อสารได้ในระดับซินทาคิก

1.6.2 ชั้นวัยเด็ก (Childhood) เป็นช่วงถัดมาหลังจากเริ่มพัฒนาเข้าสู่ระดับซินทาคิก ซึ่งจะอยู่ในช่วงอายุประมาณ 2 – 6 ขวบ ซึ่งการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นก็ยังคงเป็นแม่แต่ในวัยนี้จะเริ่มแยกแยะได้ว่าใครเป็นใคร ผู้ปกครองจึงเป็นแหล่งปฏิสัมพันธ์ของเด็กในช่วงนี้ นอกจากพ่อแม่แล้ว เด็กจะเรียนรู้ที่จะสร้างเพื่อนในจินตนาการ (Imaginary playmate) ขึ้นมาเพื่อเป็นแหล่งที่สร้างความรู้สึกปลอดภัยและลดความวิตกกังวล Sullivan มองว่าการมีเพื่อนในจินตนาการของเด็กไม่ใช่เรื่องที่ผิด แต่เป็นการเตรียมพร้อมของเด็กสู่การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนจริงๆ ในชีวิต และเริ่มที่จะปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นนอกจากพ่อแม่ได้ (Feist & Feist, 2009) นอกจากนี้ยังเป็นวัยที่เริ่มเรียนรู้การปลุกฝังจากสังคม ทั้งภาษา มารยาท ความคาดหวังจากสังคม และพัฒนาบุคลิกภาพตามสัมพันธ์ภาพ

ที่เรียนรู้ทั้งการถูกยอมรับและการปฏิเสธเพราะฉะนั้นในวัยนี้จะเป็นช่วงที่สามารถเข้าใจสถานการณ์และบรรยากาศในครอบครัวได้มากขึ้น เด็กอาจเริ่มเข้าใจถึงความขัดแย้งได้มากขึ้นแต่อาจจะไม่เข้าใจความหมายของความขัดแย้ง แต่เด็กเรียนรู้การถูกยอมรับและถูกปฏิเสธจากครอบครัวได้

1.6.3 ขั้นวัยเยาว์ (Juvenile era) เด็กในช่วงนี้จะเริ่มมีความต้องการเพื่อนวัยเดียวกัน การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจึงอยู่ในกลุ่มเพื่อนเป็นหลัก ซึ่งจะอยู่ในช่วงอายุ 6-8.5 ขวบ ในวัยนี้เด็กจะเรียนรู้ที่จะแข่งขัน ประนีประนอม และร่วมมือกัน โดยสามสิ่งนี้จะช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดกับผู้อื่นต่อไปได้

1.6.4 ขั้นก่อนวัยรุ่น (Preadolescence) ช่วงนี้เริ่มตั้งแต่อายุ 8.5-13 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่สำคัญมากที่สุด เพราะเป็นช่วงที่ความผิดพลาดต่างๆ ที่เคยเกิดขึ้นในขั้นก่อนหน้ายังคงสามารถแก้ไขได้ ในขณะที่ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในขั้นนี้จะไม่สามารถแก้ไขได้ ในช่วงวัยนี้เด็กจะเริ่มมีสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดกับผู้อื่น เช่น การมีเพื่อนสนิทที่ใกล้ชิด ซึ่งหากเด็กไม่สามารถที่จะมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดได้จะทำให้เกิดความยากลำบากในการสร้างสัมพันธภาพแบบคู่รักในอนาคตได้ โดยในวัยนี้เด็กจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกและการเคารพผู้อื่น

1.6.5 ขั้นวัยรุ่นตอนต้น (Early adolescence) ในช่วงอายุตั้งแต่ 13-15 ปี ในขั้นนี้เด็กเริ่มเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น เริ่มมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหลายๆ คนมากขึ้น ซึ่งเป็นช่วงวัยเจริญพันธุ์ที่มาพร้อมกับความต้องการทางเพศ โดยในขั้นนี้จะเป็นการรวมกันของความใกล้ชิดกับเพื่อนสนิทและความสนใจทางเพศ ซึ่งหากวัยรุ่นไม่สามารถพัฒนาความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมจะทำให้สับสนระหว่างความรักกับความต้องการทางเพศ และพัฒนาความสัมพันธ์ทางเพศที่ขาดความสนิทสนมใกล้ชิดกัน

1.6.6 ขั้นวัยรุ่นตอนปลาย (Late adolescence) ในขั้นนี้จะเริ่มตั้งแต่อายุ 16 ปีขึ้นไป เมื่อวัยรุ่นสามารถที่จะสร้างสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดและความต้องการทางเพศได้ในบุคคลคนเดียว ซึ่งมักจะอยู่ในรูปแบบการปฏิสัมพันธ์กันคนรัก วัยรุ่นตอนปลายเป็นช่วงที่มีรูปแบบพฤติกรรมทางเพศที่มั่นคง และพัฒนาการสื่อสารระดับความคิดไปสู่ระดับซินทาซิก (Syntactic) และเรียนรู้ที่จะปรับตัวในโลกของผู้ใหญ่

1.6.7 ขั้นวัยผู้ใหญ่ (Adulthood) เป็นขั้นที่วัยรุ่นตอนปลายจะค่อยๆ พัฒนาเข้าสู่ขั้นนี้ เมื่อสามารถสร้างสัมพันธภาพที่มั่นคงได้กับบุคคลสำคัญ และมีรูปแบบพฤติกรรมการมองโลกที่คงที่มากขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับรูปแบบความผูกพัน ความขัดแย้งในครอบครัว และ ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล พบว่าการเลี้ยงดูและความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนารูปแบบความผูกพันและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อีกทั้งความขัดแย้งในครอบครัวอาจส่งผลให้ลูกมีรูปแบบความผูกพันแบบไม่มั่นคงได้ ดังนั้นประสบการณ์ทางจิตใจของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงและมีครอบครัวที่ขัดแย้งสูง จึงเป็นประสบการณ์ที่น่าศึกษา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความที่จะกล่าวถึงต่อไป

4. การวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ

การวิจัยทางจิตวิทยาส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ที่มุ่งเน้นศึกษา ความรู้ ความคิด และ พฤติกรรมของมนุษย์ เพื่อหาข้อสรุปที่เป็นเหตุเป็นผลที่สามารถนำไปอ้างอิงกับกลุ่มประชากรในภาพกว้างได้ และเน้นให้ความสำคัญกับข้อมูลเชิงตัวเลขที่สามารถแจกแจงหรือนับได้ ซึ่งมักใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ในขณะที่การวิจัยเชิงคุณภาพเน้นแสวงหาความรู้จากปรากฏการณ์ทางสังคม จากบริบทแวดล้อม ในทุกๆ มิติ ข้อมูลที่ได้จะเน้นเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด การให้คุณค่าหรือ ความหมายต่อสิ่งต่างๆ ค่านิยม พฤติกรรมหรือแนวคิดมุมมองต่างๆ ผ่านการเข้าไปสัมผัสกับข้อมูลหรือปรากฏการณ์โดยตรง ซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ที่ต้องการศึกษาประสบการณ์โดยรวมของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งเน้นการศึกษาแง่มุมต่างๆ ของประสบการณ์ในเชิงลึก ทั้งความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม ในบริบทแวดล้อมที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังมีการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ ที่เน้นการศึกษาประสบการณ์ในเชิงลึก ผ่านการวิเคราะห์ในการให้ความหมายของประสบการณ์ของแต่ละบุคคลด้วยการสรุปข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บข้อมูลโดยตรง และข้อมูลที่มีการตีความจากผู้วิจัยที่จะช่วยขยายการวิเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้ให้มีความเชื่อมโยงและชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยมีการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความไว้ ดังต่อไปนี้

4.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นกระบวนการวิจัยรูปแบบหนึ่งซึ่งมีพื้นฐานแนวความคิดและปรัชญาในการศึกษาความจริงที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพมีลักษณะสำคัญ 10 ประการ ดังนี้ (ชาย โพธิ์สิตา, 2547)

1. เป็นการศึกษาที่กระทำในสถานการณ์ที่เป็นธรรมชาติ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือควบคุม
2. มีการใช้ตรรกะแบบอุปนัย โดยเน้นศึกษาข้อมูลที่ได้จากกลุ่มเฉพาะ แล้วนำมาอธิบายเป็นกรอบแนวคิดหรือทฤษฎี
3. มุ่งทำความเข้าใจปรากฏการณ์ในลักษณะที่เป็นองค์รวมมากกว่าการศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลที่เป็นส่วนย่อย
4. เน้นใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพในการศึกษา ซึ่งหมายถึงประสบการณ์ของบุคคลที่มีการพรรณนาออกมาผ่านถ้อยคำและตัวอักษร
5. ผู้วิจัยจะเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มประชากรเป้าหมายโดยตรง
6. การวิจัยเชิงคุณภาพจะมุ่งศึกษาพลวัตของปรากฏการณ์ที่ศึกษา โดยมีความเข้าใจว่าปรากฏการณ์หรือสิ่งที่ศึกษานั้นมีกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
7. มุ่งเน้นศึกษากลุ่มเป้าหมายหรือกรณีที่มีลักษณะเฉพาะ
8. การวิจัยเชิงคุณภาพจะให้ความสำคัญกับบริบทมาก เช่นพื้นฐานทางสังคม ประวัติศาสตร์ และเงื่อนไขของเวลาและสถานที่ เนื่องจากบริบทเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับปรากฏการณ์ที่ศึกษาทั้งสิ้น
9. การออกแบบการวิจัยมีความยืดหยุ่น ไม่เน้นโครงสร้างมากเกินไป เพื่อเปิดกว้างสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้น และลงลึกเข้าถึงแก่นของข้อมูลให้ได้มากที่สุด
10. เครื่องมือที่สำคัญที่สุดในกระบวนการวิจัยคือ ตัวผู้วิจัย เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพมีความยืดหยุ่น ผู้วิจัยจึงสามารถปรับเปลี่ยนกลวิธีในการศึกษาได้ตามความเหมาะสมของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

4.2 ลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ (Interpretative Phenomenological Analysis: IPA)

การวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ มีพื้นฐานปรัชญาการวิจัยมาจากแนวคิดปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) ที่เชื่อว่าการที่จะทำความเข้าใจปรากฏการณ์

หนึ่งๆ ต้องวิเคราะห์และทำความเข้าใจผ่านมุมมองจากบุคคลที่เป็นผู้อยู่ในปรากฏการณ์นั้นๆ อย่างเจาะลึกว่าบุคคลนั้นมีการรับรู้และให้ความหมายต่อประสบการณ์นั้นๆ อย่างไร แต่ก็เชื่อว่าแต่ละคนก็มีประสบการณ์เป็นของตน ดังนั้นตัวผู้วิจัยเองก็ต้องพึงระวังอคติของตนต่อข้อมูลด้วย (ชาย โปธิสิตา, 2556) และในประสบการณ์ของบุคคลที่มีต่อปรากฏการณ์นั้นๆ จะมีความหมายเป็นของตัวเอง โดยการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความนั้นจะอาศัยการตีความหมายหรืออรรถปริวรรตศาสตร์ (Hermeneutic) ที่เชื่อว่าการที่จะทำความเข้าใจประสบการณ์ได้นั้นจะต้องศึกษาถึงการรับรู้และการให้ความหมายของบุคคลที่มีต่อปรากฏการณ์นั้นๆ ทั้งความหมายที่ชัดเจนสามารถสังเกตได้และความหมายโดยนัยที่ซ่อนอยู่ ซึ่งต้องอาศัยการตีความเข้ามาช่วยในการทำความเข้าใจความหมายโดยนัยของบุคคล แนวคิดนี้เชื่อว่าบุคคลแต่ละคนมีการรับรู้และการทำความเข้าใจต่อโลกที่แตกต่างกัน บุคคลจะเข้าใจสิ่งต่างๆ ผ่านการตีความของตน ดังนั้นเมื่อเราพยายามที่จะเข้าใจประสบการณ์ของผู้อื่นก็จะมี การรับรู้ผ่านการตีความของเราอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่การตีความก็เป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้เราได้เข้าใจปรากฏการณ์และการให้ความหมายโดยนัยของผู้อื่นได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น (Patterson & Williams, 2002)

จุดมุ่งหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความคือ ศึกษาว่าบุคคลมีประสบการณ์ในปรากฏการณ์นี้ได้อย่างไร มีความการรับรู้ มุมมอง และให้ความหมายต่อปรากฏการณ์นี้ได้อย่างไร ซึ่งเป็นการศึกษาทั้งประสบการณ์ที่บุคคลมีต่อปรากฏการณ์ภายนอก และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลอีกด้วย ดังที่กล่าวข้างต้นว่าประสบการณ์ของผู้วิจัยเองก็มีความสำคัญต่อการตีความประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล จึงเห็นได้ว่าการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความจะมีการวิเคราะห์ข้อมูลถึง 2 ระดับ ระดับแรกคือการวิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้ผ่านมุมมองของผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์นั้นๆ (Phenomenological, insider) ว่าบุคคลมีการรับรู้และให้ความหมายต่อประสบการณ์นั้นอย่างไร ในระดับที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ผ่านการตีความของผู้วิจัย (Interpretative, outsider) เพื่อแสดงความเข้าใจ พยายามทำความเข้าใจ ศึกษาคือความเป็นเหตุเป็นผลของของปรากฏการณ์นั้นๆ ในเชิงลึกเพื่อให้เข้าถึง “แก่น” (Essence) ของประสบการณ์ให้ได้มากที่สุด (Larkin & Thompson, 2011) ดังนั้นสิ่งที่ทำให้การวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความแตกต่างจากการวิจัยเชิงคุณภาพอื่นๆ คือการพยายามทำความเข้าใจของผู้วิจัยโดยอาศัยการตีความ เพราะเชื่อว่าสิ่งต่างๆ ของมนุษย์มีความเชื่อมโยงกัน ทั้งพฤติกรรม

ภาษาที่เขาใช้ ระบบการคิด อารมณ์ความรู้สึก และการตีความในทุกแง่มุมจะช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจประสบการณ์ของบุคคลผ่านบริบททั้งหลายเหล่านี้ได้ง่ายขึ้น

4.3 วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ

การวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ (Interpretative phenomenological analysis: IPA) ตามแนวคิดของ Smith (2010) วิธีวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความเป็นวิธีวิจัยที่ค่อนข้างใหม่ในประเทศไทย โดย ชมพูนุช ศรีจันทร์นิล (2560) ได้สรุปขั้นตอนระเบียบวิธีวิจัยดังกล่าวไว้ดังนี้

1) ผู้วิจัยถอดเทปบันทึกเสียงสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ (Verbatim) แล้วเขียนหรือพิมพ์ให้ออกมาเป็นตัวอักษร (Transcript) และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยการฟังเทปการสัมภาษณ์หลายๆ ครั้ง

2) ผู้วิจัยอ่านบทสนทนาซ้ำๆ หลายๆ ครั้ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมของข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยการบันทึกประเด็นสำคัญ (Comments) ซึ่งมีทั้งการบันทึกเชิงแนวคิดจากผ่านตีความด้วยองค์ความรู้และประสบการณ์ของผู้วิจัย ซึ่งมักจะเป็นการบันทึกเนื้อหาและความหมายที่ไม่ได้ปรากฏชัดจากข้อมูล แต่ทำให้เข้าใจผ่านการตีความของผู้วิจัย (Conceptual comments) และการบันทึกเชิงบรรยายเพื่อสะท้อนความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ที่ปรากฏชัดของผู้ให้ข้อมูล (Descriptive comments)

3) ผู้วิจัยแปลงบันทึกประเด็นสำคัญที่ได้ให้เป็นใจความสำคัญ (Theme) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สั้น กระชับ และสะท้อนถึงแก่นความหมายของข้อมูลวิจัย โดยมีเป้าหมายเพื่อลดปริมาณรายละเอียดของข้อมูลผ่านการเชื่อมโยงข้อมูลที่สอดคล้องกันเข้าด้วยกัน จากนั้นใจความสำคัญที่เกี่ยวข้องกันมาจัดหมวดหมู่ไว้ด้วยกันเป็นใจความสำคัญหลัก (Super-ordinate theme) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะใช้คำว่า “ประเด็นหลัก” และสามารถแบ่งเป็นใจความสำคัญรอง (Sub-ordinate theme) ได้ในขั้นตอนนี้ข้อมูลบางประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องกับใจความอื่นๆ หรือไม่เกี่ยวข้องกับคำถามการวิจัยอาจถูกตัดออก

4) จากนั้นผู้วิจัยนำใจความสำคัญของผู้ให้ข้อมูลรายอื่นมาวิเคราะห์พร้อมๆ กันเพื่อจัดหมวดหมู่ใจความสำคัญร่วมกัน จนสามารถสรุปเป็นใจความสำคัญหลักหรือประเด็นหลักได้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งในครอบครัวกับรูปแบบความผูกพัน

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่ารูปแบบความผูกพันมีความสัมพันธ์กับการรับรู้เกี่ยวกับครอบครัว โดย Harvey และ Byrd (2000) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการรับรู้เกี่ยวกับครอบครัวกับรูปแบบความผูกพันในวัยรุ่นที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย มีอายุเฉลี่ย 19.6 ปี จำนวน 95 คน โดยให้ทำแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบความผูกพันและการรับรู้ครอบครัว พบว่าวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบวิตกกังวล (Anxious/Ambivalent attachment) สูงก็จะยิ่งพึ่งพาผู้อื่นมากขึ้นโดยเฉพาะบุคคลในครอบครัวและจะรายงานถึงความขัดแย้งในครอบครัวและการใช้อำนาจควบคุมสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัวด้วย และพบว่ารูปแบบความผูกพันแบบหลีกเลี่ยง (Avoidant attachment) จะไม่สัมพันธ์กับการรับรู้บรรยากาศในครอบครัวเลย เช่น ความขัดแย้ง การควบคุมสมาชิกในบ้าน หรือความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงภายในครอบครัว เป็นไปได้ว่าวัยรุ่นกลุ่มนี้ไม่ค่อยให้ความสนใจในความเป็นไปของครอบครัวและมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงจากความสัมพันธ์อยู่แล้ว นอกจากนี้ยังพบอีกว่าผู้ที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง (Secure attachment) จะรับรู้ว่าการครอบครัวของตนมีความเหนียวแน่นกว่า คนกลุ่มนี้มีการนำค่านิยมของครอบครัวมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต และมักจะมีวิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหามากกว่าด้วย

นอกจากนี้งานวิจัยของ Levy และคณะ (1998) ยังได้ศึกษาความแตกต่างของรูปแบบความผูกพันที่มีต่อการรับรู้ผู้ปกครองของวัยรุ่นซึ่งเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย อายุเฉลี่ย 19 ปี จำนวน 189 คน พบว่าวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงจะบรรยายถึงผู้ปกครองของตนเองในทางบวกกว่า คือ ให้อิสระ มีความละเอียดรอบคอบ มีความเมตตากรุณา และไม่ลงโทษ ในขณะที่รูปแบบความผูกพันแบบทะนงตนจะบรรยายว่าพ่อแม่มีการให้อิสระน้อยกว่า มีการลงโทษ และมุ่งร้ายต่อตนมากกว่า เช่นเดียวกันกับรูปแบบความผูกพันแบบหวาดกลัวที่จะรับรู้ว่าคุณแม่จะลงโทษและมุ่งร้ายต่อตน และรูปแบบความผูกพันแบบวิตกกังวลจะมีทั้งลงโทษและมุ่งร้ายเช่นเดียวกัน

ในด้านของมุมมองที่บุคคลมีต่อความขัดแย้งพบว่าแต่ละรูปแบบความผูกพันจะมีมุมมองเกี่ยวกับความขัดแย้งที่ต่างกัน โดยงานวิจัยของ Pistole และ Arricale (2003) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของรูปแบบความผูกพันกับการรับรู้ความขัดแย้ง เพราะเห็นว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งหนึ่งที่ถูกรับรู้ว่าเป็น

การคุกคามต่อตัวตน (Perceived threat to self) และคุกคามต่อความสัมพันธ์ (Perceived threat to relationship) ซึ่งความเครียดนี้จะกระตุ้นให้เกิดการทำงานของรูปแบบความผูกพัน งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลจากกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยทั้งระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี โดยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 23.71 ปี จำนวน 188 คน โดยให้ทำแบบวัดรูปแบบความผูกพัน และบรรยายถึงประสบการณ์การรับรู้ความขัดแย้งของตน โดยพบว่ากลุ่มคนที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงจะมองการโต้เถียงว่าเป็นการคุกคามน้อยกว่าคนที่มีรูปแบบความผูกพันแบบวิตกกังวลหรือแบบหวาดกลัว เพราะคนกลุ่มนี้มีการรับรู้ตนเองและผู้อื่นในด้านบวกทำให้ตนเองจัดการกับความขัดแย้งได้ง่าย และมีความกังวลเกี่ยวกับความสนิทใกล้ชิดน้อยกว่ารูปแบบความผูกพันแบบวิตกกังวล เช่นเดียวกันกับกลุ่มคนที่มีรูปแบบความผูกพันแบบทะนงตนที่ไม่รับรู้ถึงความขัดแย้งเป็นการคุกคามตน ในขณะที่กลุ่มคนที่มีรูปแบบความผูกพันแบบวิตกกังวลจะมีความกังวลเรื่องความสนิทใกล้ชิดระหว่างที่มีความขัดแย้งด้วย เพราะเป็นกลุ่มคนที่มีความต้องการที่จะรักษาความสัมพันธ์กับผู้อื่นไว้ นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มคนที่มีรูปแบบความผูกพันแบบหวาดกลัวจะมีการตอบสนองต่อการคุกคามความผูกพันด้วยการตีตัวออกห่างเพื่อปกป้องการรับรู้ตัวตนในด้านลบและหลีกเลี่ยงการมุ่งร้ายของผู้อื่น

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าความขัดแย้งในครอบครัวมีอิทธิพลต่อความผูกพันของบุคคล โดยงานวิจัยของ Borst (2015) ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic review) เกี่ยวกับผลของความขัดแย้งในครอบครัวโดยเฉพาะการหย่าร้างและการนอกใจของบิดามารดา และรูปแบบความผูกพันของบุตร ซึ่งความขัดแย้งระหว่างบิดามารดา ทั้งการนอกใจและการหย่าร้างสามารถนำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยง ความยากลำบากในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และรูปแบบความผูกพันที่ไม่มั่นคงของลูก ซึ่งเมื่อโตขึ้นลูกมีแนวโน้มที่จะมีความไม่ไว้วางใจสูงกว่า ไม่พอใจสูงกว่า มีอารมณ์โกรธและความไม่แน่นอนในความสัมพันธ์สูงกว่า (Peluso, 2007) และการนอกใจของบิดามารดาอาจก่อให้เกิดเด็กต้องเผชิญกับการสูญเสียหรือการแยกจากผู้ปกครองซึ่งอาจทำให้เด็กพัฒนารูปแบบความผูกพันแบบไม่มั่นคงและประสบกับปัญหาในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ (Lansford, 2009) (Ehrenberg et al., 2012) ความสัมพันธ์ในวัยเด็กและผู้ใหญ่มีความคล้ายกัน นั่นคือบุคคลจะรู้สึกปลอดภัยและมั่นคงเมื่อมีคนรักอยู่ใกล้ๆ และจะรู้สึกไม่มั่นคงเมื่ออีกฝ่ายไม่สามารถเข้าถึงได้ (Shi, 2003) ถึงแม้ว่ารูปแบบความผูกพันของบุคคลจะมีความคงทนตามกาลเวลา แต่เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในครอบครัว อย่างความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ เช่น การนอกใจ หรือการหย่าร้าง

อาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบความผูกพันของเด็กได้ โดยความไว้วางใจและความใกล้ชิด อาจเกิดความสั่นคลอน และปัญหาที่ขัดแย้งระหว่างบิดามารดาอาจส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าในตัวเอง และการเป็นที่รักของเด็กและก่อให้เกิดพัฒนาารูปแบบความผูกพันแบบไม่มั่นคงขึ้น ซึ่งเด็กจะกลัวการ ถูกทอดทิ้งและต้องการความใกล้ชิดมาก (Ben-Ami & Baker, 2012) จากการทบทวนวรรณกรรม Sroufe (2005) เสนอว่ารูปแบบความผูกพันในวัยเด็กสามารถถ่ายทอดมายังวัยผู้ใหญ่ได้ และ Borst (2015) และ Hamilton (2000) ได้สรุปไว้ว่าความผูกพันนั้นมีแนวโน้มที่จะไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา แต่อาจเปลี่ยนแปลงไปสู่รูปแบบที่ไม่มั่นคงได้หากเกิดเหตุการณ์สำคัญที่ก่อให้เกิด ความเครียดและความขัดแย้ง เช่น พ่อแม่หย่าร้าง เจ็บป่วย ถูกทำร้าย เกิดเหตุสะเทือนขวัญ หรือแม่มี อาการซึมเศร้า ในทางตรงกันข้ามรูปแบบความผูกพันก็อาจเปลี่ยนแปลงไปสู่ความมั่นคงได้จากการ ได้รับการเลี้ยงดูที่ดีขึ้นและการทำความเข้าใจในความบกพร่องของหน้าที่ของครอบครัวในช่วงเวลาที่ เกิดความขัดแย้งขึ้น

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ความขัดแย้งของผู้ปกครองของ วัยรุ่น ในปี 2556 โดย แวนนา โกลดิลิก ได้ศึกษาประสบการณ์ของวัยรุ่นที่ปรับตัวได้ดีและมี ประสบการณ์อยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่มีความขัดแย้งสูง โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผ่านการ สัมภาษณ์เชิงลึกนิตินักศึกษามหาวิทยาลัยจำนวน 10 ราย โดยผู้ข้อมูลบอกเล่าถึงประสบการณ์ของ ตน สรุปได้เป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ชีวิตในครอบครัวที่พ่อแม่มีความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกัน 2) การ รับมือกับสถานการณ์ที่ขัดแย้งกันของพ่อแม่ 3) ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการดำเนินชีวิตอย่างปรับตัวได้ เกี่ยวกับการรับรู้ของตนเองที่มีต่อความขัดแย้งของผู้ปกครอง ลักษณะลักษณะความขัดแย้ง ความ เข้าใจในสาเหตุของความขัดแย้ง การจัดการความขัดแย้งของพ่อแม่ รวมถึงผลกระทบทางจิตใจจาก ความขัดแย้ง โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลเกิดอารมณ์ทางลบเช่น ความอึดอัดตึงเครียดที่ตนต้องอยู่ท่ามกลาง ความขัดแย้ง กลัวความรุนแรงที่เกิดขึ้น รู้สึกด้อยที่มีครอบครัวไม่ดีเท่าคนอื่น ๆ และยังพบถึง ปฏิสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกับพ่อแม่ โดยเกิดช่องว่างระหว่างตนกับพ่อแม่ รับรู้ว่าตนไม่สามารถสื่อสารความ คิดเห็นที่แตกต่างได้ เป็นต้น

5.2 การประยุกต์ใช้ทฤษฎีความผูกพันในบริบทการปรึกษาเชิงจิตวิทยา

รูปแบบความผูกพัน คือ รูปแบบของพฤติกรรมที่เกิดจากการรับรู้ของการทำงานภายใน (Internal working models) เพื่อแสวงหาความรู้สึกมั่นคงในความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด ความผูกพันจะเป็นพื้นฐานทางอารมณ์ที่ต้องการจะรักษาความใกล้ชิดที่มีต่อบุคคลสำคัญและจะรู้สึกกังวลเมื่อความ

ใกล้ชิดถูกคุกคามหรือหายไป บุคคลสำคัญเปรียบเสมือนแหล่งปลอดภัยและแหล่งสนับสนุนในการเผชิญสิ่งต่างๆ (Ainsworth, 1991) นอกเหนือจากการมีแม่เป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนารูปแบบความผูกพัน รูปแบบความผูกพันในผู้ใหญ่จะมีบุคคลสำคัญทั้งคนรัก คนในครอบครัว และเพื่อนสนิท ซึ่งในคนรักอาจใช้เวลาถึง 2 ปี ในการพัฒนาความผูกพัน (Hazan & Zeifman, 1994) เนื่องจากความผูกพันมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์กับผู้อื่นในวงกว้าง ซึ่งในแต่ละความสัมพันธ์จะมีลักษณะที่มีความผูกพันร่วมกัน แม้ว่าความผูกพันเป็นแค่หนึ่งในพฤติกรรมความสัมพันธ์เท่านั้น แต่ก็เป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในความสัมพันธ์ เช่นความผูกพันระหว่างแม่กับลูก ความผูกพันระหว่างคนรัก เป็นต้น ซึ่งทั้งในวัยรุ่นตอนปลาย หรือผู้ใหญ่ตอนต้น จะมีความต้องการความผูกพันในความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกและระหว่างคนรักเช่นเดียวกัน (Hazan & Zeifman, 1994) นอกจากนี้รูปแบบความผูกพันยังมีอิทธิพลในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในช่วงวัยต่างๆ ด้วย เช่น ในช่วงวัยรุ่นที่เป็นวัยที่จะต้องเริ่มแยกตัวจากครอบครัวมากขึ้น พึ่งพาตนเองมากขึ้น ทำกิจกรรมที่มุ่งสู่ตนเองมากขึ้นก็อาจจะสร้างความตึงเครียดให้กับวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบกังวล (Preoccupied attachment) ได้มากกว่า เนื่องจากการทำงานภายใน (Internal working model) ที่คนกลุ่มนี้ต้องการความใกล้ชิดกับบุคคลสำคัญมากเป็นพิเศษ ส่วนกลุ่มผู้ใหญ่ที่มีรูปแบบความผูกพันแบบทะนงตน (Dismissing) และแบบหวาดกลัว (Fearful) ที่มีแนวโน้มจะหลีกเลี่ยงความผูกพันที่ใกล้ชิดก็จะพบกับความตึงเครียดเมื่อแต่งงานใหม่ๆ หรือมีลูกเล็กที่เรียกร้องต่อความผูกพันใกล้ชิด เป็นต้น ในขณะที่คนที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงจะสามารถปรับตัวได้ง่ายกว่าเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ต้องใช้ความผูกพันใกล้ชิด (Lopez, 1995) ดังนั้นรูปแบบความผูกพันจึงสามารถช่วยให้นักจิตวิทยาการปรึกษาเข้าใจในพฤติกรรมการเข้าหาหรือหลีกเลี่ยงในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ และเข้าใจถึงการรับรู้คุณค่าในตนเองและผู้อื่น เพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือเยียวยาต่อไป ซึ่งในการประเมินรูปแบบความผูกพันของบุคคล นักวิจัยได้สร้างเครื่องมือขึ้นมาหลากหลายเช่นการประเมินรูปแบบความผูกพันในวัยเด็กทารกที่คอยสังเกตรูปแบบของพฤติกรรมของเด็ก (Ainsworth & Bell, 1970) แบบวัดรูปแบบความผูกพันในผู้ใหญ่ (Hazan & Shaver, 1987) (Bartholomew & Horowitz, 1991) (Brennan et al., 1998) และแบบการสัมภาษณ์เชิงลึกด้านความผูกพันในผู้ใหญ่ (The Adult Attachment Interview: AAI) (George, Kaplan, & Main, 1996)

Hazan และ Shaver (1987) ได้เริ่มศึกษารูปแบบความผูกพันในวัยผู้ใหญ่ ซึ่งพัฒนาแนวคิดมาจากรูปแบบความผูกพันในวัยเด็ก และเริ่มมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบ

ความผูกพันในวัยผู้ใหญ่กับความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดมากขึ้น เช่น Collins และคณะ (2002) ได้ศึกษา รูปแบบความผูกพันในระยะยาว (6 ปี) ตั้งแต่วัยรุ่นจนถึงวัยผู้ใหญ่ พบว่าบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพัน แบบไม่มั่นคงในวัยรุ่นจะมีปัจจัยเสี่ยงต่อการมีความสัมพันธ์ที่แย่งในวันผู้ใหญ่ โดยเฉพาะในกลุ่มที่มี รูปแบบความผูกพันแบบหลีกเลี่ยงซึ่งรายงานความพึงพอใจต่อความสัมพันธ์โดยรวมต่ำกว่า และมี พฤติกรรมที่เอื้อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ตื้นต่ำกว่า เป็นต้น และในงานวิจัยของ Simpson (1990) ที่ เสนอว่าบุคคลที่มีความรู้แบบความผูกพันแบบมั่นคงจะมีความไว้วางใจในคนรักสูงกว่า มีความพึง พพอใจในคนรักสูงกว่า และมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างตนกับคนรักสูงกว่ากลุ่มที่มีรูปแบบ ความผูกพันแบบกังวลและหลีกเลี่ยง ในขณะที่สองกลุ่มนี้จะรายงานถึงอารมณ์ทางบวกในความสัมพันธ์ ที่ต่ำกว่าและมีอารมณ์ทางลบในความสัมพันธ์สูงกว่า จึงสังเกตได้ว่ากลุ่มคนที่มีรูปแบบความผูกพัน แบบมั่นคงนั้นจะสัมพันธ์กับการมีคุณภาพความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดในทางที่ดี มีแนวโน้มที่จะมีความพึง พพอใจในความสัมพันธ์สูงกว่า ในขณะที่กลุ่มที่มีรูปแบบความผูกพันแบบไม่มั่นคงนั้นมีแนวโน้มที่จะมี ความพึงพอใจในความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดน้อยกว่า และมีความเสี่ยงต่อการมีความสัมพันธ์ที่แย่งสูงกว่า

นอกจากการศึกษารูปแบบความผูกพันในผู้ใหญ่ในความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดแล้ว นักจิตวิทยามี การศึกษาความผูกพันในบริบทของจิตวิทยาการปรึกษา ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระยะสั้นอย่าง ความสัมพันธ์เชิงเหยี่ยวาระหว่างนักจิตวิทยาและผู้รับบริการ ความสัมพันธ์ระหว่างนักจิตวิทยาการ ปรึกษาฝึกหัดและอาจารย์นิเทศก์ ความผูกพันในตัวตนของนักจิตวิทยาการปรึกษาฝึกหัด (Rogers, Snow, Reysen, Winburn, & Mazahreh, 2015) รวมถึงการนำทฤษฎีความผูกพันไปใช้ในการบำบัด เชิงจิตวิทยาอีกด้วย โดย Bartholomew และ Thompson (1995) ได้เสนอว่าการที่นักจิตวิทยาการ ปรึกษาจะนำทฤษฎีความผูกพันไปใช้ในกระบวนการปรึกษา ควรตระหนักว่า 1) งานวิจัยส่วนใหญ่ เป็นการวิจัยเบื้องต้นมากกว่าการผลของการนำไปใช้ 2) กรอบแนวคิดและเครื่องมือที่ใช้วัดก็มีความ แตกต่างกัน 3) มีเพียงงานส่วนน้อยเท่านั้นที่นำเสนอผลในเชิงการทำนาย 4) ความสัมพันธ์ระหว่างตัว แปรที่ศึกษามีขนาดอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้การวิจัยด้านจิตวิทยาการปรึกษาก็พยายาม ศึกษาการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความผูกพันกับการบริการการปรึกษาเชิงจิตวิทยาด้วย ทั้งในการ ช่วยเหลือด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของวัยรุ่น ความสัมพันธ์ในครอบครัว (Kenny & Rice, 1995) โดยเฉพาะการศึกษาในความสัมพันธ์และการบำบัดเชิงคู่รัก (Johnson & Whiffen, 1999; Sesemann, Kruse, Gardner, Broadbent, & Spencer, 2017) เช่น Nicolaisen และคณะ (2014) ได้นำทฤษฎีความผูกพันไปประยุกต์ใช้ในการบำบัดคู่รักที่เผชิญกับมะเร็งเต้านม โดยเน้นการพึ่งพาอาศัย

ซึ่งกันและกันและการรับรู้คู่รักว่าเป็นฐานอันมั่นคงในความสัมพันธ์ งานวิจัยของ Wong, Greenman, และ Beaudoin (2018) ก็ศึกษาผลของการบำบัดคู่รักแบบมุ่งเน้นอารมณ์ที่ประยุกต์ใช้ทฤษฎีความผูกพันเข้าไปด้วย ซึ่งคู่รักที่ได้รับการบำบัดมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์และการทำหน้าที่ของครอบครัวที่สูงขึ้น ในขณะที่เดียวกันการบำบัดเชิงคู่รักแบบมุ่งเน้นอารมณ์ (Emotionally Focused Couple Therapy) ก็ยังมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของความผูกพันอีกด้วย โดยพบว่าหลังการบำบัด ผู้รับบริการมีการเปลี่ยนแปลงของความผูกพัน คือมีรูปแบบความผูกพันที่มั่นคงมากขึ้น มีความกังวลและการหลีกเลี่ยงในความสัมพันธ์ต่ำลงซึ่งยังสัมพันธ์กับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่สูงขึ้นอีกด้วย (Burgess-Moser et al., 2016)

นอกจากนี้ก็ยังมีการศึกษาความผูกพันกับอาการทางสุขภาพจิต เช่น การบำบัดอาการซึมเศร้า (Johnson & Whiffen, 1999) งานวิจัยของ Desrosiers และคณะ (2014) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันเชิงคู่รักกับอาการซึมเศร้า ในกลุ่มวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ และคู่รักผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งพบว่ายิงบุคคลมีความกังวลและการหลีกเลี่ยงในความสัมพันธ์สูงก็จะยังมีอาการซึมเศร้าสูงด้วย อีกทั้งรูปแบบความผูกพันยังมีความสัมพันธ์กับการจัดการอารมณ์ของวัยรุ่นอีกด้วย เช่น วัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงรายงานว่ามีความเครียดต่ำกว่า วิตกกังวลต่ำกว่า ก้าวร้าวต่ำกว่า และมีการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่า ในขณะที่วัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบกังวลจะรายงานว่ามีความวิตกกังวลสูงกว่า กลุ่มรูปแบบความผูกพันแบบหลีกเลี่ยงรายงานว่าความผูกพันกับบุคคลอื่นๆ ต่ำกว่า เป็นต้น (Kobak & Sceery, 1988) จึงจะเห็นได้ว่าองค์ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีความผูกพันนั้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในการบริการปรึกษาเชิงจิตวิทยาได้ ทั้งในกระบวนการบำบัดและการสร้างความเข้าใจในรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของผู้รับบริการมากขึ้น

5.3 การเปลี่ยนแปลงของรูปแบบความผูกพัน

แม้ว่ารูปแบบความผูกพันของบุคคล จะได้รับมาจากอิทธิพลของประสบการณ์ต่างๆ รอบตัว แต่รูปแบบความผูกพันนั้นก็ยังคงมีความคงทนในระยะยาวและส่งผลต่อการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ต่อเนื่องมาตั้งแต่วัยเด็กจนตลอดช่วงอายุ Lopez (1995) ได้สรุปไว้ว่ารูปแบบความผูกพันของบุคคลนั้นมีความต่อเนื่องที่ค่อนข้างคงที่ซึ่งหมายถึงมีแนวโน้มที่ผู้ใหญ่จะมีรูปแบบความผูกพันที่ถ่ายทอดมาจากวัยเด็ก เช่นผู้ใหญ่ที่มีรูปแบบความผูกพันที่มั่นคงก็จะรายงานถึงการเลี้ยงดูของพ่อแม่ในทางบวก มีการดูแลที่เหมาะสมและสนับสนุนในการเป็นตัวของตัวเอง ในขณะที่กลุ่มที่มีรูปแบบความผูกพัน

แบบไม่มั่นคงจะรายงานว่าพ่อแม่มีความเข้มงวด เพิกเฉย และก้าวก่ายกัน อีกทั้งแม่ที่มีความทรงจำว่าตนเองเคยได้รับการปกป้องที่มากเกินไปจะมีแนวโน้มที่จะก้าวก่ายความเป็นส่วนตัวของลูกด้วยเช่นกัน ซึ่งสะท้อนถึงการถ่ายโอนรูปแบบความผูกพันที่พัฒนาขึ้นจากการเลี้ยงดูที่ได้รับตั้งแต่เด็กและยังคงทนมาถึงวัยผู้ใหญ่อีกด้วย อีกทั้งงานวิจัยระยะยาวของ Kenny (1990) ที่พบว่ารูปแบบความผูกพันในวัยรุ่นไม่เปลี่ยนแปลงเมื่อผ่านไป 4 ปี เป็นต้น

อย่างไรก็ตามงานวิจัยก็ยังพบบางกรณีที่รูปแบบความผูกพันมีการเปลี่ยนแปลงได้ในทางที่มั่นคงมากขึ้นซึ่งเป็นรูปแบบที่ได้รับมา (Earned secure) ในกลุ่มพ่อแม่ที่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้ดีแต่เคยมีประวัติของรูปแบบความผูกพันที่ไม่มั่นคงมาก่อน รายงานว่าถึงประสบการณ์ที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความผูกพัน ได้แก่ 1) การได้ปรับความเข้าใจและความรู้สึกเกี่ยวกับความผูกพันในอดีตกับพ่อแม่ 2) การได้รับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ 3) การมีความพึงพอใจและความมั่นคงกับคู่รักในปัจจุบัน 4) การมีพันธะทางอารมณ์ที่เหนียวแน่นกับครอบครัวของคู่สมรส (Lopez, 1995) ในขณะที่งานวิจัยของ Borst (2015) ได้ระบุเพิ่มเติมว่ารูปแบบความผูกพันของบุคคลอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่รูปแบบที่ไม่มั่นคงได้ หากต้องเผชิญกับเหตุการณ์สะเทือนใจ หรือความเปลี่ยนแปลงในครอบครัว เช่น การสูญเสียคนในครอบครัว หรือการหย่าร้างของผู้ปกครอง เป็นต้น

5.4 รูปแบบความผูกพันในวัยรุ่น

วัยรุ่นตอนปลาย อายุระหว่าง 18-24 ปี เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านพัฒนาการและการปฏิสัมพันธ์ทั้งระหว่างบุคคลและภายในตนเองด้วย (Newman & Newman, 2017) อีกทั้งยังเป็นช่วงของการปรับตัว เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่เด็กอาจจะต้องแยกตัวออกจากครอบครัว เพื่อไปเรียนทำงาน หรือทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งทำให้อยู่ห่างไกลจากการสนับสนุนทางครอบครัวมากขึ้น และยังเป็นช่วงที่เริ่มมีการสร้างความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดขึ้น เช่น เพื่อนสนิท คนรัก เป็นต้น ในวัยนี้บุคคลจะเริ่มพัฒนาความเป็นตัวตนขึ้นมาจากประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้เผชิญ การศึกษาทำความเข้าใจในรูปแบบความผูกพันของวัยรุ่นกลุ่มนี้จะช่วยให้เข้าใจถึงผลกระทบต่อการทำงานแหล่งสนับสนุนและการจัดการปัญหาภายในตนเองได้ เช่นเดียวกับวัยเด็ก การสนับสนุนจากครอบครัวหรือผู้เลี้ยงดูหลักยังคงเป็นฐานอันปลอดภัย (Secure base) สำหรับวัยรุ่นในการเผชิญกับความท้าทายต่างๆ ที่ต้องเผชิญ ซึ่งความผูกพันกับพ่อแม่ ยังส่งผลโดยตรงต่อการทำงานภายใน (Internal working model) ของวัยรุ่นที่จะรับรู้ตนเองและผู้อื่นอย่างไร ซึ่งหากได้รับการเลี้ยงดูที่เหมาะสม เด็กก็จะรับรู้ว่าคุณค่าและ

เป็นที่รัก และไว้วางใจผู้อื่น ในทางตรงกันข้ามหากได้รับการเลี้ยงดูไม่เหมาะสม ไม่ต่อเนื่อง ตอบสนอง ไม่สม่ำเสมอ ความรู้สึกที่ว่าตนไม่มีคุณค่าก็จะถูกพัฒนาขึ้นรวมถึงความไม่ไว้วางใจในผู้อื่นด้วย โดยวัยรุ่นที่พัฒนารูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงมีแนวโน้มที่จะเปราะบางน้อยกว่าเมื่อต้องเผชิญกับสิ่งที่คุกคามต่อตนเองเช่น สอบตก หรือการถูกปฏิเสธทางสังคม เนื่องจากมีเพื่อนหรือคนรอบข้างคอยสนับสนุน (Kenny & Rice, 1995) ความผูกพันกับพ่อแม่เป็นส่วนหนึ่งในพัฒนาการของวัยรุ่น ในวัยรุ่นจะเผชิญกับความตึงเครียดมากขึ้น โดยความผูกพันกับพ่อแม่และการสนับสนุนจากสังคมเป็นทรัพยากรภายนอกของวัยรุ่นที่เอื้อในการปรับตัว และกลวิธีการเผชิญปัญหาและการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นทรัพยากรภายใน ตัวอย่างเช่น เมื่อวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบไม่มั่นคงต้องเผชิญกับความท้าทายในการปรับตัว ซึ่งกลุ่มนี้มีการรับรู้คุณค่าในตนเองต่ำ มีวิธีการเผชิญปัญหาที่ไม่มีประสิทธิภาพ แต่เมื่อสามารถจัดการกับปัญหาได้อาจทำให้การรับรู้ความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้น เรียนรู้การจัดการปัญหาที่เหมาะสมขึ้นและอาจมีรูปแบบความผูกพันที่มั่นคงมากขึ้นด้วย (Kenny & Rice, 1995)

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ (Interpretative phenomenological analysis: IPA) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์ทางจิตใจของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีภูมิหลังครอบครัวขัดแย้งสูง โดยการทำความเข้าใจและอธิบายประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกและการวิเคราะห์ผล โดยมีขั้นตอนการศึกษาดังต่อไปนี้

1. การเตรียมความพร้อมของผู้วิจัย
 - 1.1 การเตรียมความพร้อมด้านเอกสารงานวิจัยและองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - 1.2 การเตรียมความพร้อมด้านระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ
 - 1.3 การเตรียมความพร้อมด้านความรู้พื้นฐานและประสบการณ์ของผู้วิจัย
2. การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล
 - 2.1 พื้นที่ศึกษา
 - 2.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล
7. จริยธรรมการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลวิจัย

1. การเตรียมความพร้อมของผู้วิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการเตรียมความพร้อมก่อนการวิจัยทั้งด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาในครั้งนี้ เพื่อให้เกิดการดำเนินการวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถเข้าใจประสบการณ์ที่จะศึกษาให้ได้มากที่สุด

1.1 การเตรียมความพร้อมด้านเอกสารงานวิจัยและองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางจิตใจของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีครอบครัวขัดแย้งสูง โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้อง เช่น รูปแบบความผูกพันโดยเฉพาะรูปแบบความผูกพันในวัยรุ่น ความขัดแย้งในครอบครัว วัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่มีความขัดแย้ง รวมถึงการวิจัยเชิงคุณภาพด้วย เพื่อให้ผู้วิจัยมีความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลมากที่สุด

1.2 การเตรียมความพร้อมด้านระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมต่อการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการวิจัยเชิงคุณภาพด้านจิตวิทยา (Qualitative Methods in Psychology) จากการเรียนในรายวิชานี้ ผู้วิจัยได้มีประสบการณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการฝึกปฏิบัติภาคสนามของรายวิชา และได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งการตั้งคำถามการวิจัย การตั้งคำถามสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์จริงเพื่อรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยอยู่ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญ และได้ศึกษาระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อนำความรู้มาใช้เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้

1.3 การเตรียมความพร้อมด้านความรู้พื้นฐานและประสบการณ์ของผู้วิจัย

ผู้วิจัยมีความรู้พื้นฐานทางด้านจิตวิทยา โดยผู้วิจัยจบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากคณะจิตวิทยา สาขาจิตวิทยา เมื่อปีการศึกษา 2557 และได้ทำโครงการวิจัยเชิงจิตวิทยาเกี่ยวกับการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองในนักศึกษามหาวิทยาลัย และลงทะเบียนเรียนในรายวิชาที่มีความเกี่ยวข้องกับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาครอบครัว จิตวิทยาพัฒนาการของเด็กและวัยรุ่น จิตวิทยาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ ช่วยให้ผู้วิจัยมีความรู้ความเข้าใจทั้งในด้านพัฒนาการของมนุษย์และบทบาทของครอบครัว และปัจจุบันผู้วิจัยกำลังศึกษาอยู่ในระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา ได้ฝึกประสบการณ์ภาคสนามเกี่ยวกับบริการการปรึกษาเชิงจิตวิทยาให้กับนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ได้พัฒนาตนเองทั้งในด้านการฟัง การสะท้อน การสัมภาษณ์ และลวดคอดีที่เกิดขึ้น จากประสบการณ์ที่ผ่านมาของผู้วิจัย ผู้วิจัยตระหนักถึงผลกระทบจากความขัดแย้งในครอบครัวที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ของลูกต่อผู้อื่นในสังคมจากผู้รับบริการ นอกจากนี้ยังได้มีประสบการณ์ในการไปสัมภาษณ์ครอบครัวในชุมชนจากการฝึกภาคปฏิบัติของรายวิชาการให้คำปรึกษาครอบครัว เพื่อทำความเข้าใจในระบบครอบครัว การทำหน้าที่ของครอบครัว การเลี้ยงดูลูก

เป็นต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความประสบการณ์ ความรู้พื้นฐาน และความพร้อมที่สามารถจะทำความเข้าใจในประสบการณ์ของวัยรุ่นที่มาจากรอบครัวขัดแย้งได้ และสามารถดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ได้อย่างมีคุณภาพ

2. การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

2.1 พื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาของการวิจัยในครั้งนี้คือ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นสถานศึกษาของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 8 ราย ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองทั้งการแจกแบบสอบถามให้กับผู้ที่สนใจเข้าร่วมในอินเทอร์เน็ต และติดต่อรายวิชาเรียนในสถานศึกษานั้นเพื่อขอเข้าไปเก็บข้อมูลจากรายวิชาที่มีกลุ่มตัวอย่างที่ตรงกับเกณฑ์การคัดเลือก

2.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ วัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงและมีครอบครัวที่มีความขัดแย้งระหว่างบิดามารดาสูง จำนวน 8 คน การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลจะใช้การคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อคัดเลือกผู้ที่มีประสบการณ์ตรงกับสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษา ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือก

1. เป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 18-24 ปี
2. เป็นผู้ที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงจากการทำแบบสอบถามเรื่องสัมพันธ์ภาพกับคู่ (Experiences of close relationship-revised 18: ECR-R-18) โดยมีคะแนนเฉลี่ยในมิติกังวลในความสัมพันธ์ และมิติหลีกเลี่ยงความสัมพันธ์ ต่ำกว่า 4.00 คะแนน จากคะแนนเต็ม 7 คะแนน โดยมีช่วงคะแนนตั้งแต่ 1-7 คะแนน
3. เป็นผู้ที่อยู่ในครอบครัวที่พ่อกับแม่เคยประสบกับความขัดแย้งสูงระหว่างกันตั้งแต่ที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบัน โดยใช้แบบวัดการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองของบุตร (Children's Perception of Interparental Conflict) โดย Grych, Seid, และ Fincham (1992) ในมิติความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครอง ได้แก่ ด้านความถี่ (Frequency) ด้านความเข้มข้น (Intensity) และด้านการแก้ไขปัญหา (Resolution)

ที่ถูกพัฒนาเป็นฉบับภาษาไทยโดย กิตติคุณ ซึ่งหยุดยั้ง และคณะ (2557) ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.15 คะแนนขึ้นไป จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน โดยมีช่วงคะแนนตั้งแต่ 1-5 คะแนน

4. เป็นผู้ที่มีความสุขในความสัมพันธ์กับคนสำคัญในปัจจุบัน เช่น พ่อ แม่ เพื่อนสนิท หรือคนรัก เป็นต้น โดยประเมินจากคำถาม 1 ข้อ “ความสัมพันธ์ระหว่างท่านกับคนสำคัญในปัจจุบัน มีความสุขหรือไม่” และตอบแบบเลือกตอบว่า “ใช่” จากคำตอบแบบตัวเลือก “ใช่ หรือ ไม่ใช่”
5. เป็นผู้ที่มีความยินดีที่จะเข้าร่วม ให้ความร่วมมือ และมีความเต็มใจต่อการเปิดเผยเรื่องราวต่างๆ ของตนเองในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย โดยมีการเซ็นยินยอม เป็นลายลักษณ์อักษรในการเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้

เกณฑ์คัดออก

1. ผู้ให้ข้อมูลยังคงมีความรู้สึกสะเทือนใจต่อความขัดแย้งและสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นระหว่างบิดาและมารดา ซึ่งหากผู้ให้ข้อมูลเกิดความกระทบกระเทือนใจในระหว่างการให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะยุติบทบาทนักวิจัยและดำเนินการช่วยเหลือตามกระบวนการการปรึกษาเชิงจิตวิทยา
 2. ผู้ให้ข้อมูลไม่ยินดีที่จะให้สัมภาษณ์ในการวิจัย
 3. ผู้ให้ข้อมูลไม่ยินดีที่จะให้บันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์
- ทั้งนี้ในงานวิจัยนี้ไม่มีผู้เข้าร่วมการวิจัยคนใดถูกคัดออกตามเกณฑ์ดังกล่าว

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ผู้วิจัย เป็นเครื่องมือสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ เนื่องจากผู้วิจัยจะเป็นผู้สังเกต สัมภาษณ์ จดบันทึกข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงสร้างสัมพันธภาพกับผู้ให้ข้อมูลด้วย ฉะนั้นตัวผู้วิจัยจึงมีความสำคัญต่อการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลอย่างมาก

จุดยืนผู้วิจัย

ผู้วิจัยเชื่อว่าครอบครัวเป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่สุดของบุคคล ครอบครัวเปรียบเสมือนรากฐานของมนุษย์ เพราะบุคคลจะได้ใกล้ชิดและเติบโตมาพร้อมกับครอบครัวตั้งแต่เด็ก จนถึงปัจจุบัน ครอบครัวก็ยังคงมีอิทธิพลต่อบุคคลไม่น้อย ผู้วิจัยเชื่อว่าหากครอบครัวซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของ

บุคคลมีบรรยากาศที่อบอุ่น ความสัมพันธ์ของสมาชิกในบ้านเป็นไปด้วยดีและมีความผูกพันกัน บุคคลที่เติบโตมาด้วยบรรยากาศครอบครัวเช่นนี้ ก็จะมีความสุขจากการได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว และสามารถแบ่งปันความรักความอบอุ่นให้กับคนอื่น ๆ ได้ ในขณะที่บางครอบครัวนั้นไม่ได้เป็นเช่นนั้น ผู้วิจัยได้มีโอกาสให้บริการการปรึกษาแก่นักศึกษาพบว่า มีบางรายที่ครอบครัวไม่อบอุ่น สมาชิกในบ้านมีความขัดแย้งระหว่างกันทั้งพ่อแม่ และกับผู้รับบริการด้วย ทำให้บุคคลเกิดความกังวลในความสัมพันธ์เป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึงสนใจถึงประสบการณ์ของบุคคลที่ยังคงมีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงในครอบครัวมีความขัดแย้งกัน เพื่อศึกษาถึงการรับรู้เกี่ยวกับความขัดแย้ง การเผชิญกับความขัดแย้ง ตลอดจนลักษณะความสัมพันธ์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการช่วยเหลือแก่บุคคลกลุ่มนี้ต่อไป นอกจากนี้ผู้วิจัยยังมีความเชื่อว่าการได้เรียนรู้ประสบการณ์ของบุคคล ทำความเข้าใจความหมายของประสบการณ์ที่บุคคลเผชิญเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ

3.2 แนวคำถามสัมภาษณ์ คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์จะมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดที่เอื้อให้ผู้ให้ข้อมูลได้เล่าเรื่อง อธิบาย แสดงความคิดเห็น หรือตอบคำถามได้อย่างอิสระ ลักษณะคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์จะมีความยืดหยุ่นทั้งจำนวนข้อ ลำดับคำถาม และการใช้ภาษา ซึ่งในการสัมภาษณ์จะมีแนวคำถามที่เกี่ยวกับประสบการณ์โดยทั่วไปเกี่ยวกับการมีความขัดแย้งในครอบครัวสูง ประสบการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนารูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงของผู้ให้ข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ซึ่งมีความยืดหยุ่นของคำถามสัมภาษณ์ สามารถปรับเปลี่ยน ถ้อยคำ จำนวนคำถาม ลำดับข้อในการถาม ได้อย่างอิสระ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถบอกเล่าและแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างเต็มที่

แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ทั้งคณาจารย์ของสาขาวิชา และคณะกรรมการการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแล้วโดยอนุมัติให้ใช้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลได้ และผู้วิจัยได้นำคำถามสัมภาษณ์ไปทดลองสัมภาษณ์ในขั้นต้นกับนักศึกษามหาวิทยาลัยที่มีเกณฑ์ใกล้เคียงกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจริง โดยมีคะแนนด้านครอบครัวขัดแย้งและมีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง จำนวน 1 ครั้ง เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของคำถาม ภาษาที่ใช้ ตลอดจนทิศทางของคำถามว่าสามารถสื่อสารกับผู้ให้ข้อมูลในภาษาที่ผู้ให้ข้อมูลจะเข้าใจได้ง่าย และอยู่ในประเด็นที่ต้องการศึกษา

ส่วนที่ 1 คำถามสัมภาษณ์หลัก

1. ขอให้ท่านเล่าถึงความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับแม่ที่ท่านรับรู้
 - ตั้งแต่อดีตความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับแม่ของท่านเป็นอย่างไร
 - พ่อกับแม่ของท่านมีความขัดแย้งกันอย่างไรบ้าง
2. ความขัดแย้งระหว่างพ่อกับแม่ส่งผลอย่างไรต่อท่าน
 - ท่านรู้สึกอย่างไรต่อความขัดแย้งระหว่างพ่อและแม่ของท่าน
 - ท่านมีมุมมองต่อความขัดแย้งระหว่างพ่อกับแม่ของท่านอย่างไร
 - ความขัดแย้งของพ่อและแม่ส่งผลต่อการเลี้ยงดูท่านหรือไม่ อย่างไร
 - ความขัดแย้งระหว่างพ่อกับแม่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของท่านหรือไม่ อย่างไร
 - ความสัมพันธ์ระหว่างท่านกับพ่อและแม่เป็นอย่างไร
3. แม้ว่าครอบครัวของท่านจะมีความขัดแย้ง อะไรทำให้ท่านยังสามารถวางใจและมั่นใจในความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้
 - ความขัดแย้งระหว่างพ่อและแม่ของท่านส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ของ
ท่านกับผู้อื่นหรือไม่ อย่างไร
 - ใคร/อะไรที่มีส่วนช่วยให้ท่านมีความวางใจและมั่นใจในความสัมพันธ์กับผู้อื่น
 - ใคร/อะไรเป็นอุปสรรคต่อการวางใจและมั่นใจในความสัมพันธ์กับผู้อื่น
4. จากสิ่งที่กล่าวมา อะไรบ้างที่ช่วยส่งเสริมให้สิ่งนั้นยังคงอยู่
5. จากสิ่งที่กล่าวมา อะไรบ้างที่เป็นอุปสรรคหรือขัดขวางท่าน ทำให้ไม่ได้รับสิ่งนั้น

ส่วนที่ 2 คำถามสำหรับปิดการสัมภาษณ์

1. จากคำถามข้างต้น มีสิ่งใดที่ท่านอยากบอกเล่าเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งที่สัมภาษณ์บ้าง

3.3 แบบบันทึกข้อมูล สำหรับบันทึกข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล และข้อมูลที่สังเกตได้จากการสัมภาษณ์ เช่น บรรยากาศ สภาพแวดล้อม และพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลที่เกิดขึ้นระหว่างการสัมภาษณ์

3.4 อุปกรณ์บันทึกเสียง ใช้สำหรับบันทึกเสียงขณะที่สัมภาษณ์

3.5 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมการวิจัย

3.6 แบบวัดรูปแบบความผูกพัน ใช้สำหรับคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้แบบสอบถามเรื่องสัมพันธภาพกับคู่ (Experiences of Close Relationships Questionnaire: ECR-R-18) ที่ได้รับการพัฒนาและแปลเป็นภาษาไทย โดยทินกร วงศ์ปการันย์ และณัททัย วงศ์ปการันย์ (Wongpakaran & Wongpakaran, 2012) แบบสอบถามมีข้อคำถามทั้งหมด 18 ข้อ แบ่งออกเป็นสองมิติ ได้แก่ มิติวิตกกังวล (Anxiety subscale) จำนวน 9 ข้อ และมิติหลีกเลี่ยง (Avoidance subscale) จำนวน 9 ข้อ โดยให้ผู้ตอบแบบวัดรายงานตนเอง (Self-report) ด้วยการประเมินค่าในแต่ละข้อคำถามทั้งหมด 7 ระดับ โดยให้ 1 คะแนน หมายถึง “ไม่เห็นด้วยที่สุด” ไปจนถึง 7 คะแนน หมายถึง “เห็นด้วยที่สุด” แต่ละมิติมีจุดตัดคะแนนอยู่ที่ 4.00 โดยมีคะแนนในมิติใดสูงกว่า 4.00 หมายถึง มีความกังวลในความสัมพันธ์หรือมีการหลีกเลี่ยงความสัมพันธ์สูง หลังจากการพัฒนาแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลทั่วไปจำนวน 531 คน และผู้ป่วยจิตเวชที่มีอาการคงที่จำนวน 171 คน พบว่าแบบสอบถามชุดนี้มีค่าความเที่ยงที่ดี โดยมีระดับความสอดคล้องภายในที่ดีซึ่งมีค่าครอนบาคออัลฟาของกลุ่มบุคคลทั่วไป เท่ากับ .84 และของกลุ่มผู้ป่วยจิตเวชเท่ากับ .75 และเมื่อทำการวัดซ้ำ พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .75 (95% CI: .63 ถึง .80) ส่วนความตรงตามสภาพ (Concurrent validity) โดยคำนวณค่าสหสัมพันธ์ระหว่างแบบวัดอื่นๆ และข้อคำถามย่อยของ ECR-R-18 ซึ่งมีติย่อยชนิดวิตกกังวลมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับแบบวัดความเครียด (Perceived Stressed Scale-10) เท่ากับ $r=.458$ ($p<.01$) และแบบวัดความเหงา (UCLA Loneliness Scale) เท่ากับ $r=.403$ ($p<.01$) ส่วนมิติย่อยชนิดหลีกเลี่ยงมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับแบบวัดความเหงา (UCLA Loneliness Scale) เท่ากับ $r=.154$ ($p<.05$) แต่ไม่พบสหสัมพันธ์กับแบบวัดการเห็นคุณค่าในตัวเอง (Rosenberg Self-Esteem Scale) และแบบวัดความเครียด (Perceived Stressed Scale-10)

3.7 แบบสอบถามการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองในบุตร ใช้สำหรับคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีภูมิหลังครอบครัวขัดแย้ง โดยใช้แบบสอบถามการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองในบุตร (Children’s Perception of Interparental Conflict Scale) ของ Grych และคณะ (1992) ซึ่งได้รับการพัฒนาเป็นฉบับภาษาไทยโดย กิตติคุณ ชัยฤทธิ์ และคณะ (2557) ซึ่งเดิมมีองค์ประกอบหลักๆ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านองค์ประกอบของความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครอง (Properties of Interparental Conflicts) ด้านการคุกคาม (Threat) และด้านการโทษตนเอง (Self-blame) และ

ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยทั้งหมด 9 องค์ประกอบ ได้แก่ ความเข้ม (Intensity) หมายถึง ระดับของผลกระทบทางลบหรือการแสดงออกซึ่งการมุ่งร้ายระหว่างพ่อแม่, ความถี่ (Frequency) หมายถึง ความถี่ในการเกิดความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่, การแก้ปัญหา (Resolution) หมายถึง วิธีการที่พ่อแม่และแม่ใช้ในการจัดการความขัดแย้ง, ความรู้สึกถูกคุกคาม (Perceived Threat) หมายถึง การรับรู้ความรู้สึกว่าถูกข่มขู่หรือคุกคามจากความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่, ความสามารถในการจัดการปัญหา (Coping Efficacy) หมายถึง การตอบสนองของเด็กต่อความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่, การกล่าวโทษตนเอง (Self-Blame) หมายถึง การรับรู้สาเหตุของความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่, เนื้อหา (Content) หมายถึง เนื้อหาของความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่, ความเสถียร (Stability) หมายถึง การที่ได้รับรู้ถึงความสม่ำเสมอของสาเหตุของปัญหาระหว่างพ่อแม่ และความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ และลูก (Triangulation) หมายถึง การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างตัวเด็กกับพ่อแม่/หรือแม่ในขณะเกิดความขัดแย้ง รวมทั้ง 49 ข้อ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกวัดจากด้านองค์ประกอบของความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครอง (Properties of Interparental Conflicts) เพื่อคัดผู้ให้ข้อมูลที่มีภูมิหลังครอบครัวขัดแย้งคือมีความขัดแย้งกันระหว่างผู้ปกครอง ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความถี่ (Frequency) ด้านความเข้ม (Intensity) ด้านการแก้ปัญหา (Resolution) โดยแบบสอบถามวัดนี้เป็นแบบสอบถามวัดที่ผู้ตอบรายงานตนเอง (Self-report) โดยพิจารณาข้อความในแต่ละข้อ แล้วเลือกคำตอบที่ตรงกับตนเองมากที่สุด โดยข้อกระทงเป็นมาตราประเมินค่า (Likert Scale) 5 ระดับ คือ (1) ไม่ตรงกับตัวฉัน (2) ค่อนข้างไม่ตรงกับตัวฉัน (3) ทั้งตรงและไม่ตรงพอๆ กัน (4) ค่อนข้างตรงกับตัวฉัน (5) ตรงกับตัวฉัน โดยยังมีคะแนนสูงยิ่งหมายถึงมีระดับการรับรู้ความขัดแย้งในครอบครัวสูง หากมีคะแนนสูงกว่า 3.15 หมายถึง มีระดับการรับรู้ความขัดแย้งในครอบครัวสูง โดยคำนวณจากค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามในปี 2557 บวกด้วยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.5 เท่า (1.5 SD) เพื่อกำหนดกลุ่มสูง

แบบวัดการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองของบุตร (CPIC) ทำการวัดความตรงและความเที่ยงสองรอบเพื่อย้ำความเชื่อมั่นและคุณภาพของแบบวัด โดยรอบแรกใช้กลุ่มตัวอย่างแรก 222 คน (ชาย 124 คน และหญิง 98 คน) กลุ่มที่สอง 114 คน (ชาย 52 คน และหญิง 62 คน) แบบวัดการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองมีค่าความเที่ยง (Reliability) ที่ดี โดยวัดจากค่าความสอดคล้องภายในแต่ละด้าน (Internal Consistency) ซึ่งมีค่า Coefficient alphas ในกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และ 2

ดังนั้น องค์ประกอบของความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครอง (Properties of Interparental Conflicts) .90 และ .89, ความคุกคาม (Threat) .83 และ .83, การโทษตนเอง (Self-blame) .78 และ .84 ตามลำดับ ซึ่งผ่านเกณฑ์แนะนำที่ควรใช้ (.70) ทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังวัดความเที่ยงเพิ่มเติมด้วยการหาค่าความเที่ยงแบบทดสอบซ้ำ (Test-retest) เมื่อผ่านไป 2 สัปดาห์ ให้กลุ่มย่อย (subset) จากกลุ่มตัวอย่างที่สอง 44 คนตอบแบบวัดอีกครั้ง พบว่าแบบวัดเหล่านี้มีความคงที่ (Stability) ที่ยอมรับได้ (ลักษณะในความขัดแย้ง = .70, ความคุกคาม = .68, การโทษตัวเอง = .76) และแบบวัดนี้ยังมีความตรงเชิงสภาพ (Concurrent Validity) โดยด้านองค์ประกอบของความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครอง (Properties of Interparental Conflicts) สอดคล้องกับแบบวัด O'Leary-Porter Scale (Porter & O'Leary, 1980) ($r(81) = .30$) และ Conflict Tactics Scale (Straus, 1979) ($r(78) = .39$) ส่วนด้านคุกคาม (Threat) และการโทษตัวเอง (Self-blame) สอดคล้องกับแบบทดสอบ Conflict vignettes ที่ให้ดูวิดีโอเทปความขัดแย้งระหว่างคู่สามีภรรยา พบว่าด้านความคุกคามสูงก็จะมีคะแนนด้านความรู้สึกหมดหนทางช่วยเหลือสูงด้วย (Helplessness) ที่ $r(44) = .38$ ($p < .05$) อีกทั้งมีคะแนนด้านความกลัวที่จะเกี่ยวข้องในความขัดแย้งสูง (Fear of child involvement in the conflict) ที่ $r(44) = .29$ ($p < .05$) และมีคะแนนด้านความมั่นใจในการช่วยผู้ปกครองแก้ปัญหาต่ำ (Confidence that children could help the parents resolve the conflict) ที่ $r(44) = -.30$ ($p < .05$) นอกจากนี้ด้านการโทษตัวเอง (Self-blame) ของ CPIC ก็มีสหสัมพันธ์กับการทดสอบ Conflict vignettes เช่นกัน โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านการรับรู้ความผิดในความขัดแย้งที่ $r(44) = .32$ ($p < .05$) (Grych, Seid, & Fincham, 1992)

จากการพัฒนาแบบสอบถามการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองของบุตร (CPIC) ฉบับภาษาไทย โดย กิตติคุณ ชึ่งหญทัย และคณะ ในปี 2557 เมื่อนำไปทดสอบในกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษามหาวิทยาลัย อายุระหว่าง 18-22 ปี พบว่าแบบสอบถามมีค่าความเที่ยง (Reliability) ที่เหมาะสม โดยมี Cronbach's alpha รวมทุกด้านเท่ากับ .93

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยได้เริ่มเก็บข้อมูลหลังจากได้รับการอนุมัติความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

พิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เลขที่ 143.1/60 เรียบร้อยแล้ว ในการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

4.1 การเข้าถึงผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลผ่าน 2 ช่องทาง คือ การประชาสัมพันธ์ทางอินเทอร์เน็ต และการประชาสัมพันธ์ในชั้นเรียน โดยมีรายละเอียดการดำเนินการแต่ละช่องทางดังต่อไปนี้

4.1.1 การเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลผ่านการประชาสัมพันธ์ทางอินเทอร์เน็ต

- 1.) เริ่มประชาสัมพันธ์การรับสมัครผู้ให้ข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต
- 2.) ให้ผู้ที่สนใจอ่านรายละเอียดวัตถุประสงค์การวิจัยในลิงค์แบบสอบถามออนไลน์
- 3.) กดปุ่มตกลงยินยอมเข้าร่วมการวิจัย
- 4.) ผู้เข้าร่วมจะต้องตอบคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป รวมถึงเบอร์โทรศัพท์และอีเมลสำหรับติดต่อขอสัมภาษณ์เชิงลึก
- 5.) ผู้เข้าร่วมจะต้องตอบแบบวัดการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครอง และแบบวัดรูปแบบความผูกพัน
- 6.) เมื่อตอบแบบสอบถามข้างต้นเสร็จแล้ว จึงจัดส่งข้อมูลทั้งหมดมายังผู้วิจัย
- 7.) ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูล จำนวน 3 ราย จากการประชาสัมพันธ์ทางอินเทอร์เน็ต ตามเกณฑ์การคัดเลือก

4.1.2 การเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลผ่านการประชาสัมพันธ์ในชั้นเรียน

- 1.) ผู้วิจัยยังได้ติดต่อขอเก็บข้อมูลจากรายวิชาเรียนจำนวน 2 รายวิชาเพื่อเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง โดยรายวิชาหนึ่งผู้วิจัยใช้การรวบรวมข้อมูลด้วยการแจกแบบสอบถามแบบกระดาษปากกา และอีกรายวิชาหนึ่งรวบรวมข้อมูลด้วยการตอบแบบสอบถามออนไลน์เพื่อความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2.) โดยมีข้อคำถามและชี้แจงรายละเอียดการวิจัยเช่นเดียวกับการเก็บแบบสอบถามออนไลน์

3.) เมื่อตอบแบบสอบถามเสร็จแล้ว จึงส่งข้อมูลกลับมายังผู้วิจัย

4.) ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 ราย จากการประชาสัมพันธ์ผ่านชั้นเรียน ตามเกณฑ์การคัดเลือก

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองวิธีเป็นจำนวน 185 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจากการตอบแบบสอบถามออนไลน์จำนวน 145 คน และจากการตอบแบบสอบถามด้วยกระดาษปากกาจำนวน 40 คน โดยจากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 185 คน มี 128 คนที่มาจาก การประชาสัมพันธ์ในชั้นเรียน

4.2 ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลคะแนนเพื่อคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยมีขั้นตอนการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลดังนี้

4.2.1 การวิจัยครั้งนี้มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 185 คน ทั้งจากแบบสอบถามออนไลน์และแบบกระดาษปากกา จากข้อมูลทั้งหมดผู้ที่ตอบแบบสอบถามเข้ามามีตั้งแต่อายุ 18 จนถึงอายุ 34 ปี จากการรวบรวมข้อมูลพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงจำนวน 112 คน แบบวิตกกังวลจำนวน 48 คน แบบทะนงตน จำนวน 14 คน และแบบหวาดกลัวจำนวน 11 คน ในขณะที่ด้านความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองพบว่า มีผู้ที่ระบุถึงการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองสูงจำนวน 33 คน และความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองต่ำจำนวน 152 คน เมื่อนำทั้งสองด้านมาวิเคราะห์ร่วมกันพบว่ามีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านรูปแบบความผูกพันและการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครอง

รูปแบบความผูกพัน	ความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่			
	สูง (n=33)	ร้อยละ	ต่ำ (n=152)	ร้อยละ
มั่นคง (Secure) (n=112)	13	7.03	99	53.51
วิตกกังวล (Preoccupied) (n=48)	11	5.95	37	20.00
ทะนงตน (Dismissing) (n=14)	3	1.62	11	5.95
หวาดกลัว (Fearful) (n=11)	6	3.24	5	2.70

N = 185

4.2.2 มีผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่อยู่ในเกณฑ์คัดเข้าจำนวน 172 คน โดย เป็นผู้ที่มีคะแนนในด้านรูปแบบความผูกพันและด้านความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองไม่ตรงตามเกณฑ์คัดเข้าจำนวน 172 คน ซึ่งในกลุ่มนี้มีผู้ที่ไม่ตรงตามเกณฑ์ จำนวน 3 คน เป็นผู้ที่ระบุว่าตนเองไม่ได้มีความสุขกับความสัมพันธ์กับบุคคลสำคัญในปัจจุบัน จำนวน 7 คน ซึ่งกลุ่มที่ไม่ตรงกับเกณฑ์คัดเข้าผู้วิจัยได้ทำการแจ้งกลับทางอีเมลว่าท่านไม่ผ่านเกณฑ์การคัดกรองผู้เข้าร่วมการวิจัยและขอบคุณที่ให้ความสนใจการวิจัยในครั้งนี้ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีคะแนนการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองสูงและมีรูปแบบความผูกพันแบบไม่มั่นคง จำนวน 20 คน ซึ่งผู้วิจัยได้แนบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแหล่งให้ความช่วยเหลือทางจิตใจผ่านทางอีเมลส่วนตัว ได้แก่ บริการการปรึกษาเชิงจิตวิทยาในมหาวิทยาลัยของผู้ให้ข้อมูลและบริการการปรึกษาเชิงจิตวิทยาที่ไม่เสียค่าบริการ ทั้งนี้มีผู้ตอบแบบสอบถามที่มีคุณสมบัติตรงกับเกณฑ์คัดเข้ามีจำนวน 13 คน

4.2.3 ผู้วิจัยทำการติดต่อขอสัมภาษณ์ผู้ที่ผ่านเกณฑ์คัดเข้าเพื่อเก็บข้อมูล จำนวน 9 ราย โดยมีการถามความสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัย และชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของการวิจัยอีกครั้ง รวมถึงสร้างสัมพันธ์ภาพที่เป็นมิตร ให้เกียรติ เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย ไว้วางใจ จากนั้นผู้วิจัยแจ้งเกี่ยวกับการบันทึกเสียง ความปลอดภัยของข้อมูล การรักษาความลับ ประโยชน์และความเสี่ยงที่อาจจะได้รับ สิทธิของผู้ให้ข้อมูลเมื่ออยู่ในการวิจัย รวมถึงบทบาทสถานะของผู้วิจัยแก่ผู้ให้ข้อมูล และทำการนัดหมายวันเวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์ที่มีความเป็นส่วนตัว เช่น ห้องให้บริการการปรึกษาเชิงจิตวิทยาของมหาวิทยาลัยของผู้ให้ข้อมูลหรือของผู้วิจัย และมีความสะดวกต่อการเดินทางของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ที่รับผิดชอบขออนุญาตใช้สถานที่เพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยตนเอง ทั้งนี้มีผู้ตอบแบบสอบถามที่เมื่อยินดีจะให้สัมภาษณ์จำนวน 1 ราย เนื่องจากทางครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถามไม่ยินดีที่จะให้ข้อมูลภายในครอบครัวแก่บุคคลภายนอก จึงทำให้มีผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 8 ราย

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์

4.3.1 ผู้วิจัยพบกับผู้ให้ข้อมูลตามวันและเวลาที่นัดหมาย ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคย สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้ให้ข้อมูล ด้วยการชวนพูดคุยเรื่องทั่วไปเล็กน้อย และบอกถึงบทบาทของผู้วิจัย แจ้งเกี่ยวกับรายละเอียดการวิจัย สิทธิในการขอถอนตัวจากการวิจัย และอธิบายถึงข้อสงสัยต่างๆ ของผู้ให้ข้อมูล แล้วจึงถามความสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัยอีกครั้ง หลังจากนั้นให้ผู้ให้ข้อมูลลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

4.3.2 ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์ และเริ่มดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 1 ครั้ง โดยใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 55-86 นาที ด้วยชุดคำถามสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับประสบการณ์ทางจิตใจของผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของพ่อแม่ และรูปแบบความผูกพันของตน

4.3.3 เมื่อเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการทบทวนประเด็นที่ได้พูดคุยกัน และเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้นึกถึงประเด็นที่อยากจะบอกเล่าเพิ่มเติม จากนั้นทำการยุติการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณและมอบของที่ระลึกคือ แฟลชไดรฟ์สำหรับบันทึกข้อมูล มูลค่าไม่เกิน 500 บาท จำนวน 1 อันแก่ผู้ให้ข้อมูล รวมถึงขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลล่วงหน้าถึงการขอนัดสัมภาษณ์เพิ่มเติมอีก 1 ครั้ง ใช้เวลาประมาณ 30 นาที ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลหรือมีบางประเด็นยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

4.4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการถอดเทปเสียงแบบคำต่อคำเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยระยะเวลาที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด จำนวน 8 ราย ตั้งแต่วันที่ 17 พฤศจิกายน 2560 จนถึง 16 กุมภาพันธ์ 2561 นับเป็นระยะเวลา 3 เดือน ข้อมูลที่พบมีความอิมตัวและไม่พบประเด็นใหม่จากการสัมภาษณ์ โดยวันและเวลาที่ดำเนินการสัมภาษณ์ ระบุไว้ดังตารางที่ 2

วันที่และเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 8 ราย

ผู้ให้ข้อมูล	ช่องทางในการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูล	วันที่สัมภาษณ์	เวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์
รายที่ 1	อินเทอร์เน็ต	17 พฤศจิกายน 2560	15.00 – 15.55 น. (55 นาที)
รายที่ 2	อินเทอร์เน็ต	30 พฤศจิกายน 2560	16.25 – 17.51 น. (86 นาที)
รายที่ 3	ผ่านชั้นเรียน	12 ธันวาคม 2560	11.06 – 12.26 น. (86 นาที)
รายที่ 4	อินเทอร์เน็ต	15 ธันวาคม 2560	13.00 – 14.05 น. (65 นาที)
รายที่ 5	ผ่านชั้นเรียน	9 กุมภาพันธ์ 2561	17.00 – 18.07 น. (67 นาที)
รายที่ 6	ผ่านชั้นเรียน	16 กุมภาพันธ์ 2561	09.24 – 10.21 น. (57 นาที)
รายที่ 7	ผ่านชั้นเรียน	14 กุมภาพันธ์ 2561	13.45 – 14.47 น. (62 นาที)
รายที่ 8	ผ่านชั้นเรียน	7 กุมภาพันธ์ 2561	15.08 – 16.14 น. (66 นาที)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ (Interpretative phenomenological analysis: IPA) ตามแนวคิดของ Smith (2010) วิธีวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความเป็นวิธีวิจัยที่ค่อนข้างใหม่ในประเทศไทย โดย ชมพูนุช ศรีจันทร์นิล (2560) ได้สรุปขั้นตอนระเบียบวิธีวิจัยดังกล่าวไว้ดังนี้

1) ผู้วิจัยถอดเทปบันทึกเสียงสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ (Verbatim) แล้วเขียนหรือพิมพ์ให้ออกมาเป็นตัวอักษร (Transcript) และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยการฟังเทปการสัมภาษณ์หลายๆ ครั้ง

2) ผู้วิจัยอ่านบทสนทนาซ้ำๆ หลายๆ ครั้ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมของข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยการบันทึกประเด็นสำคัญ (Comments) ซึ่งมีทั้งการบันทึกเชิงแนวคิดจากผ่านตีความด้วยองค์ความรู้และประสบการณ์ของผู้วิจัย ซึ่งมักจะเป็นการบันทึกเนื้อหาและความหมายที่ไม่ได้ปรากฏชัดจากข้อมูล แต่ทำให้เข้าใจผ่านการตีความของผู้วิจัย (Conceptual comments) และการบันทึกเชิงบรรยายเพื่อสะท้อนความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ที่ปรากฏชัดของผู้ให้ข้อมูล (Descriptive comments) โดยมีตัวอย่างการบันทึกประเด็นสำคัญและการระบุใจความสำคัญไว้ดังตารางที่ 3

3) ผู้วิจัยแปลงบันทึกประเด็นสำคัญที่ได้ให้เป็นใจความสำคัญ (Theme) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สั้น กระชับ และสะท้อนถึงแก่นความหมายของข้อมูลวิจัย โดยมีเป้าหมายเพื่อลดปริมาณรายละเอียดของข้อมูลผ่านการเชื่อมโยงข้อมูลที่สอดคล้องกันเข้าด้วยกัน จากนั้นใจความสำคัญที่เกี่ยวข้องกันมาจัดหมวดหมู่ไว้ด้วยกันเป็นใจความสำคัญหลัก (Super-ordinate theme) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะใช้คำว่า “ประเด็นหลัก” และสามารถแบ่งเป็นใจความสำคัญรอง (Sub-ordinate theme) ได้ในขั้นตอนนี้ข้อมูลบางประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องกับใจความอื่นๆ หรือไม่เกี่ยวข้องกับคำถามการวิจัยอาจถูกตัดออก

4) จากนั้นผู้วิจัยนำใจความสำคัญของผู้ให้ข้อมูลรายอื่นมาวิเคราะห์พร้อมๆ กันเพื่อจัดหมวดหมู่ใจความสำคัญร่วมกัน จนสามารถสรุปเป็นใจความสำคัญหลักหรือประเด็นหลักได้

ตารางที่ 3

ตัวอย่างการบันทึกประเด็นสำคัญและระบุใจความสำคัญ

บทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2	การบันทึกเชิง บรรยาย	การบันทึกเชิง แนวคิด	ใจความสำคัญ
ผู้วิจัย : แล้วเรารู้สึกยังไงบ้างใน การเป็นคนกลางระหว่างพ่อ กับแม่	ผู้ให้ข้อมูลเกิด	“ทำไมต้องทำแบบ	รู้สึกคับข้องใจ
ยิม : ถ้าตอนแรกๆ ที่แบบเด็กๆ เราก็จะรู้สึกแบบ ไมโอเค เลยว่า ทำไมต้องทำอย่างนี้ แล้วแบบพอไปสักพักมันก็ เริ่มมีบ่อย เราก็เริ่มรำคาญ ละ ก็เคยพูดนะ แล้วทำไม แม่ไม่ไปพูดกับพ่อเลย อะไร อย่างนี้ เหมือนหงุดหงิด รำคาญ อะไรอย่างนี้	ความรู้สึกหงุดหงิดที่ พ่อแม่ทะเลาะกัน ยิ่ง อยู่ท่ามกลางการ ทะเลาะบ่อยๆ ยิ่งเกิด เป็นความรำคาญใจ	นี้” ไม่พอใจกับสิ่งที่ พ่อแม่ทำ ไม่เห็น ด้วยกับการทะเลาะ ผิดหวังจากภาพ ครอบครัวที่คิดว่า น่าจะเป็น	ต่อความ ขัดแย้งระหว่าง พ่อแม่
มากกว่า เหมือนแบบ สุดท้ายเรารู้แหละว่า เขา ทะเลาะกันมาบ่อยแต่เขาก็ ยังอยู่ด้วยกันอยู่ดี ก็คิดว่า แบบ เหมือนมันก็เลยทำให้ เราเชื่อเลยว่า สุดท้ายเดียว เขาก็กลับมาคุยกันอยู่ดี แล้วแบบก็แค่เหมือนการ ทะเลาะนี้ ก็แค่ช่วงหนึ่ง ทุก วันนี้มันก็เลยแบบ เฉยๆ แล้ว จะทะเลาะกัน จะอะไร กัน เราก็คุย พูดคุยปกติ	รับรู้ว่ามีทะเลาะ กันบ่อยแค่ไหน แต่ สุดท้ายพ่อกับแม่ก็จะ ยังอยู่ด้วยกัน กลับมา คืนดีกัน	“สุดท้ายเขาก็ยังอยู่ ด้วยกัน” = สามารถคาดเดาผล สุดท้ายของความ ขัดแย้งได้ เจอการ ทะเลาะบ่อยจนเกิด ความเข้าใจ? จึง กลายเป็นเรื่องปกติ เลยไม่รู้สึกอะไร	ความขัดแย้ง ของพ่อแม่เบา บางลง
	รู้สึกเฉยๆ ซินกับการ ทะเลาะของพ่อแม่	ผู้ให้ข้อมูลเกิดการ ปรับตัวได้ เริ่มชิน กับการที่ทะเลาะ กัน ทำใจยอมรับ กับความขัดแย้งที่ เกิดขึ้น	การปรับใจให้ ยอมรับความ ขัดแย้งที่ เกิดขึ้นระหว่าง พ่อแม่

6. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Trustworthiness) โดยใช้หลักเกณฑ์ของ Lincoln และ Guba (1985) และข้อเสนอแนะของ Morrow (2007) เพื่อตรวจสอบคุณภาพและความน่าเชื่อถือของการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลักของการวิจัยครั้งนี้มีประสบการณ์ที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยเป็นวัยรุ่นที่รูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีภูมิหลังครอบครัวขัดแย้งสูง ผู้วิจัยได้สร้างความคุ้นเคยก่อนการสัมภาษณ์เพื่อเอื้อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถเล่าประสบการณ์ของตนได้อย่างเต็มที่และตรงไปตรงมา

2. ในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบและยืนยันข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหลักไปด้วย โดยใช้ทักษะการทวนความ การสรุปความ และให้ข้อมูลกลับแก่ผู้ให้ข้อมูลเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

3. ผู้วิจัยมีการดำเนินการวิจัยที่สามารถตรวจสอบได้ (Audit trail) ตั้งแต่คะแนนจากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง การจดบันทึกข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์ เทปบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ บันทึกการถอดรหัสความ บันทึกการจัดกลุ่มประเด็น และการอ้างอิงคำพูดของผู้ให้ข้อมูลในรายงานผลการวิจัย (Direct quotes) เพื่อสามารถตรวจสอบขั้นตอนการวิจัยได้

4. ผู้วิจัยมีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ทั้งการตรวจสอบด้านข้อมูล (Data triangulation) จากคะแนนแบบสอบถามที่ผู้ให้ข้อมูลตอบในด้านการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองและแบบวัดรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง อีกทั้งยังได้รับการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพและประเด็นการวิจัยที่ศึกษา ได้แก่ ผศ.ดร.ณัฐสุดา เต็มพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่คอยให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและมุมมองเกี่ยวกับการทำความเข้าใจปรากฏการณ์อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้การวิจัยครั้งนี้ยังมีการกำกับและประเมินคุณภาพงานวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความตามแนวทางของ Smith (2011) และการสรุปของชมพูนุช ศรีจันทร์นิล (2560) ดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัยเพื่อศึกษาประสบการณ์ทางจิตใจของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีภูมิหลังครอบครัวขัดแย้ง ซึ่งเป็นการศึกษาประสบการณ์ในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเฉพาะ และได้มีการสรุปข้อค้นพบในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นไว้ในรายงานผลการวิจัย

2. ผู้วิจัยมีการเก็บข้อมูลที่มีคุณภาพ โดยผู้วิจัยใช้คำถามสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ทั้งคณาจารย์ของสาขาวิชา และคณะกรรมการการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้วิจัยได้นำคำถามสัมภาษณ์ไปทดลองสัมภาษณ์ในขั้นต้นกับนักศึกษามหาวิทยาลัยที่มีเกณฑ์ใกล้เคียงกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจริง โดยมีคะแนนด้านครอบครัวขัดแย้งและมีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง จำนวน 1 ครั้ง เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของคำถาม ภาษาที่ใช้ตลอดจนทิศทางของคำถามว่าสามารถสื่อสารกับผู้ให้ข้อมูลในภาษาที่ผู้ให้ข้อมูลจะเข้าใจได้ง่าย และพบว่าข้อมูลที่ได้ตรงกับประเด็นที่ต้องการศึกษา นอกจากนี้ผู้วิจัยยังมีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ให้ข้อมูล และทำความเข้าใจประสบการณ์กับผู้ให้ข้อมูลในขณะสัมภาษณ์อยู่เสมอ ด้วยทักษะการสะท้อนความ การทวนความ การสรุปความ เป็นต้น อีกทั้งยังมีการบันทึกข้อมูลความคิดความรู้สึกของผู้วิจัยจากการสัมภาษณ์ และมีการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์เพื่อนำมาถอดความแบบคำต่อคำด้วย

3. การวิจัยครั้งนี้มีการนำเสนอหลักฐานสนับสนุนผลการวิจัยในทุกใจความสำคัญหรือประเด็นสำคัญ นอกจากนี้ยังมีการเขียนบรรยายให้เห็นถึงความเหมือนและความต่างของประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลในการนำเสนอภายในใจความสำคัญด้วย

4. ผู้วิจัยมีการนำเสนอผลการวิจัยในเชิงลึก โดยมีการจัดหมวดหมู่ใจความสำคัญและมีการจัดลำดับเพื่อนำเสนอใจความสํารอง เพื่อให้เห็นมิติของประสบการณ์ในเชิงลึก

7. จริยธรรมการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลวิจัย

ผู้วิจัยตระหนักถึงสิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัยและจะดำเนินการในการปกป้องสิทธิ โดยการยื่นเสนอโครงการวิจัยแก่คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในคน (Institutional Review Board: IRB) ที่มีมาตรฐานทางด้านจริยธรรมในการวิจัยในคนอย่างเป็นสากล เพื่อเป็นหลักคุ้มครองสิทธิ ความปลอดภัย และความเป็นอยู่ของผู้เข้าร่วมการวิจัยทุกราย โดยผู้วิจัยที่ดำเนินการยื่นเสนอโครงการวิจัยนี้แก่คณะกรรมการการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ

ผ่านการพิจารณาและอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน เลขที่ 143.1/60 แล้ว อีกทั้งผู้วิจัยจะดำเนินการแจ้งและอธิบายถึงรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย รวมถึงสิทธิและประโยชน์ที่ผู้ให้ข้อมูลพึงมีในการวิจัย ผู้วิจัยจะแจ้งให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยทราบถึงความเสี่ยงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยจะทำการสอบถามความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูลในการเข้าร่วมการวิจัยโดยการยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร และขออนุญาตในการบันทึกเสียงทุกครั้งก่อนเริ่มกระบวนการเก็บข้อมูล และหากผู้ให้ข้อมูลเกิดความกระทบกระเทือนใจในการให้ข้อมูล ผู้วิจัยจะยุติบทบาทนักวิจัยในทันทีและดำเนินการช่วยเหลือตามกระบวนการด้านการปรึกษาเชิงจิตวิทยา และข้อมูลนี้จะไม่ถูกนำมาใช้ในการวิจัย และในกรณีที่มีผู้สนใจเข้าร่วมการวิจัยแต่ไม่ผ่านเกณฑ์คัดเลือกผู้วิจัยจะดำเนินการช่วยเหลือเบื้องต้นด้วยการแนะนำและให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแหล่งช่วยเหลือทางจิตใจ เช่นศูนย์บริการการปรึกษาเชิงจิตวิทยา เป็นต้น อีกทั้งเมื่อเสร็จสิ้นการวิจัย ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลไว้เป็นระยะเวลาประมาณ 1 ปี เมื่อเสร็จสิ้นการวิจัย หลังจากนั้นผู้วิจัยจะดำเนินการทำลายข้อมูลทั้งเสียงบันทึก รวมถึงข้อมูลส่วนตัวของผู้เข้าร่วมการวิจัยทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์ของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีภูมิหลังครอบครัวขัดแย้งสูง โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ (Interpretative phenomenological analysis: IPA) โดยมีการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ผ่านการตอบแบบสอบถาม โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 185 คน ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์คัดเข้าของการวิจัยเพื่อมาเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 8 ราย โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลเป็นสองส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ส่วนที่ 2 ประสบการณ์ทางจิตใจของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีภูมิหลังครอบครัวขัดแย้งสูง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยครั้งนี้มีผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 8 ราย โดยแต่ละรายได้รับการสัมภาษณ์จากผู้วิจัยจำนวน 1 ครั้ง ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเป็นวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีภูมิหลังครอบครัวขัดแย้งสูง โดยมีอายุระหว่าง 18-22 ปี เป็นเพศชายจำนวน 5 ราย และเพศหญิงจำนวน 3 ราย โดยทุกรายกำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษาในสถานศึกษาเดียวกันในระดับปริญญาตรีจำนวน 7 ราย และระดับปริญญาโทจำนวน 1 ราย ปัจจุบันมีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 3 รายที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ และมี 5 ราย ที่อาศัยที่หอพักหรือคอนโด สถานภาพความสัมพันธ์ของผู้ปกครองของผู้ให้ข้อมูลในปัจจุบันมี 6 รายที่ยังคงอยู่ด้วยกัน ในขณะที่มี 1 รายที่พอกับแม่หย่าร้างกันและแยกกันอยู่ และอีก 1 รายที่พ่อแม่หย่าร้างกันแต่ก็กลับมาอยู่ด้วยกันอีกทางพฤตินัย โดยสรุปข้อมูลได้ดังตารางที่ 4 และมีรายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 8 รายดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4

แสดงข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลัก

รายที่	นามสมมติ	เพศ	อายุ	การศึกษา	สถานะความสัมพันธ์ของพ่อและแม่
1	คุณวิน	ชาย	19	ปริญญาตรี	อยู่ด้วยกัน
2	คุณนิม	หญิง	22	ปริญญาโท	อยู่ด้วยกัน
3	คุณมาร์ค	ชาย	21	ปริญญาตรี	หย่าร้าง
4	คุณเฟิร์น	หญิง	20	ปริญญาตรี	อยู่ด้วยกัน
5	คุณบอล	ชาย	18	ปริญญาตรี	หย่าร้างทางนิตินัย
6	คุณลิลลี่	หญิง	19	ปริญญาตรี	อยู่ด้วยกัน
7	คุณฟิล์ม	ชาย	19	ปริญญาตรี	อยู่ด้วยกัน
8	คุณนิก	ชาย	19	ปริญญาตรี	อยู่ด้วยกัน

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

คุณวิน ผู้ให้สัมภาษณ์เพศชาย อายุ 19 ปี เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย อยู่ในระดับปริญญาตรี ชั้นที่ 2 ปัจจุบันอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ความขัดแย้งระหว่างพ่อกับแม่มาตั้งแต่ช่วงมัธยมปลาย ผู้ให้ข้อมูลได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่มาตั้งแต่เด็ก ผู้ให้ข้อมูลเป็นลูกคนเดียว และยังมีป้าที่ดูแลเลี้ยงดูมาด้วยกันกับพ่อแม่ ป้าเป็นคนอบอุ่น สามารถเป็นที่ปรึกษา เป็นที่พึ่งพิงให้ตนได้ ทำให้ตนรู้สึกสนิทกับป้า ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่าตนสนิทกับแม่มากกว่าพ่อ เหมือนแม่เป็นเพื่อนที่เล่นด้วยกันได้ แต่พ่อจะมีลักษณะท่าทีที่เข้มงวด คอยคุมเรื่องระเบียบภายในบ้าน ผู้ให้ข้อมูลเล่าถึงการทะเลาะกันของพ่อกับแม่ที่มักจะมีปากเสียงกันตั้งแต่ช่วงที่ตนอยู่มัธยมปลายมีทั้งขึ้นเสียงใส่กัน ทำร้ายร่างกาย และปาของใส่กัน โดยพ่อกับแม่มักจะทะเลาะกันเรื่องที่พ่อหึงแม่ที่มักไปไหนมาไหนกับคนอื่น รวมถึงเรื่องงานบ้านต่างๆ ด้วย จึงทำให้เกิดปากเสียงกัน แม่ก็เลยชอบเมินพ่อ แล้วพ่อก็แยกออกไปนอนบ้านย่าบ้าง แต่ก็กลับมาอยู่ด้วยกัน บางครั้งพ่อแม่ก็ทะเลาะกันประมาณ 2-3 ชั่วโมง หลังจากนั้นก็จะเงียบใส่กันประมาณ 1 สัปดาห์ แล้วจึงกลับมาคุยกัน

ผู้ให้ข้อมูลมีรู้สึกเสียใจกับความขัดแย้งของพ่อแม่ บางครั้งก็ร้องไห้ บางครั้งตนก็พยายามห้ามแต่ก็ไม่สำเร็จ จากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้ตนมีมุมมองต่อพ่อแม่ลงเพราะพ่อใช้กำลังในการแก้ปัญหา และเกิดความรู้สึกสงสารแม่ที่ถูกพ่อทำร้าย จนบางครั้งก็เมินใส่พ่อ เมื่อพ่อคุยด้วย อย่างไรก็ตาม

ตาม ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า ความขัดแย้งระหว่างพ่อกับแม่นั้นไม่ได้ส่งผลกระทบต่อตนมากนัก เพราะตนแยกได้ว่าเรื่องที่บ้านก็คือเรื่องที่บ้าน เรื่องข้างนอกก็คือเรื่องข้างนอก ไม่เกี่ยวกัน อีกทั้งแม้ว่าพ่อกับแม่จะทะเลาะกัน แต่ก็ยังไม่ใส่ใจตนอยู่ แต่ความขัดแย้งของพ่อแม่ส่งผลให้ตนนั้นระงับอารมณ์ของตนได้มากขึ้นเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งกับใคร

ปัจจุบันผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนๆ และสามารถเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนด้วยการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ได้หัวเราะกันสนุกสนาน ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่าสมัยเด็กๆ นั้นไม่ค่อยมีเพื่อน แต่เมื่อได้คบเพื่อนคนหนึ่งช่วยให้ตนกล้าที่จะทำสิ่งต่างๆ มากขึ้น เพื่อนจึงเป็นเหมือนแหล่งความมั่นคงของผู้ให้ข้อมูล อีกทั้งยังบอกอีกว่าความอบอุ่นที่ตนได้รับจาก พ่อ แม่ และบ้านนั้น ช่วยให้ตนสามารถแสดงความอบอุ่นต่อคนอื่นๆ ได้ นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลก็ระบุว่าตนนั้นไม่ได้มีความกังวลในความสัมพันธ์กับเพื่อน แม้ว่าตนจะไม่ได้อยู่กับเพื่อนก็สามารถอยู่ด้วยตนเองได้ แม้จะรู้สึกเหงาๆ บ้าง แต่ก็เข้าใจว่าตนไม่จำเป็นต้องยึดติดอยู่กับเพื่อนคนใดคนหนึ่ง ตนต้องสามารถอยู่ด้วยตัวเองให้ได้ เพราะยังมีความสัมพันธ์อื่นๆ อีกมาก ไม่จำเป็นต้องยึดติดอยู่กับเพื่อนคนเดียว

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

คุณยิม ผู้ให้ข้อมูลเพศหญิง อายุ 22 ปี เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยอยู่ในระดับปริญญาโท ปัจจุบันอาศัยอยู่หอพักคนเดียวในกรุงเทพมหานคร เป็นลูกคนเดียว พ่อและแม่อยู่ต่างจังหวัด ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ความขัดแย้งของพ่อแม่มาตั้งแต่ช่วงที่ตนยังเรียนอยู่ชั้น ป.4 ผู้ให้ข้อมูลเติบโตมากับพ่อแม่ตั้งแต่เด็กๆ และย้ายเข้ามาเรียนในกรุงเทพตอนระดับมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างพ่อแม่ว่าพ่อกับแม่มีปากเสียงกันเป็นบางช่วง บางครั้งก็สามารถคืนดีกันได้ในเวลาไม่นาน บางครั้งก็รุนแรงมากจนพ่อขับรถออกไปนอกบ้าน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลรับรู้ความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ได้ตั้งแต่ยังเด็กๆ แล้ว พ่อกับแม่เคยทะเลาะกันรุนแรงจนพ่อย้ายออกจากบ้านเป็นแรมเดือน จนถึงปัจจุบันพ่อกับแม่ก็ยังทะเลาะกันรุนแรงอยู่ จนรู้ว่าพ่อยากจะหย่ากับแม่จริงๆ พ่อกับแม่มักจะทะเลาะกันด้วยเรื่องนิสัยของกันและกัน

เมื่อเผชิญกับความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ บางครั้งผู้ให้ข้อมูลก็จะกลับเข้าห้องตัวเองไปเพราะไม่อยากรับรู้เรื่องที่พ่อแม่ทะเลาะกัน แต่พอช่วงหลังๆ ที่ตนเริ่มชินก็สามารถทำตัวปกติได้มากขึ้น และเริ่มเชื่อว่าถึงจะทะเลาะกันยังไงแต่พ่อแม่ก็จะกลับมาคืนดีกันอยู่ดี จึงไม่ค่อยสนใจเรื่องที่เขาทะเลาะ

กัน ในบางครั้งผู้ให้ข้อมูลก็จะพยายามเข้าไปช่วยพูดกับพ่อเพื่อให้เข้าใจกันกับแม่ หากบางครั้งผู้ให้ข้อมูลก็เกิดความไม่พอใจจึงประชดพอกับแม่ว่าให้หย่ากันไปเลย เพราะตัวเองอยู่หอได้ด้วยตัวเองจึงรู้สึกว่าจะไม่ได้เป็นปัญหากับตนเองอยู่แล้ว นอกจากนี้ก็มีความรู้สึกรำคาญ หงุดหงิดที่พ่อกับแม่ทะเลาะกันบ้าง ทั้งๆ ที่ตนเองก็อยากให้พ่อแม่เข้าใจกัน เพราะตนก็รักทั้งคู่ ผู้ให้ข้อมูลเองสามารถเอาตัวเองออกมาจากความขัดแย้งของพ่อแม่ได้ โดยที่ไม่จำเป็นต้องไปยึดอัดตาม รู้สึกแย่มาก เพราะเชื่อว่าพ่อแม่จะกลับมาคืนดีกันได้ ในปัจจุบันผู้ให้ข้อมูลยังไม่มีคนรัก แต่จากการได้ยินพ่อบ่นถึงแม่เรื่องนิสัยที่ไม่ชอบ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเองก็มีเกณฑ์ในใจขึ้นมา เมื่อจะต้องเลือกคู่ครองของตนเอง ซึ่งผู้ให้ข้อมูลก็ไม่อยากได้คนรักที่มีนิสัยแบบที่พ่อบอก อีกทั้งผู้ให้ข้อมูลยังบอกว่าตนยังไม่ได้สนใจเรื่องความรักมากนัก และมองว่าความสัมพันธ์แบบคนรักนั้นจะผูกมัดกว่าความสัมพันธ์แบบเพื่อน ที่คนรักจะอยู่ด้วยกันตลอดเวลา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลเองก็กังวลว่าจะมีปัญหาและที่ผ่านมาก็เห็นคนที่มีคนรักก็มีปัญหากันทั้งนั้น ซึ่งจะหลีกเลี่ยงได้ยากทำให้ไม่อยากมีคนรัก อย่างไรก็ตามการมีคนรักก็เป็นประสบการณ์ที่ตนยังไม่เคยมีซึ่งตนก็อยากมีเช่นกัน

ในขณะที่อยู่ในครอบครัว พ่อแม่ก็ยังคงเป็นคนที่คุณสนิทด้วยมากที่สุด สามารถคุยได้เหมือนเป็นเพื่อนกัน แต่ก็สนิทกับพ่อกว่าแม่ เพราะพ่อจะมีบุคลิกลักษณะนิสัยที่ออกจะวัยรุ่น สามารถพูดคุยหรือไปไหนมาไหนที่ไกลก็เคียงกับความสนใจของผู้ให้ข้อมูลมากกว่าแม่ ผู้ให้ข้อมูลเล่าถึงความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับแม่ว่าปกติแล้วพ่อกับแม่รักกัน พ่อจะขี้เล่น จะชอบหยอกล้อแม่ เข้าไปกอดหอมแก้มแม่ เอาอกเอาใจแม่ แต่แม่จะไม่ค่อยแสดงออกว่าชอบ ถึงอย่างนั้นผู้ให้ข้อมูลก็ยังรับรู้ที่พ่อแม่ก็ยังมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลยังเล่าถึงสุขที่ตนเลี้ยง โดยเล่าถึงความสุขที่ตนได้เล่นกับสุนัขและมีความผูกพันเหมือนเป็นน้องคนหนึ่ง เนื่องจากตนเป็นลูกคนเดียวและอยากมีน้อง ทำให้สุนัขกลายเป็นตัวแทนของน้องสำหรับตน ในขณะที่เดียวกันพ่อแม่ก็ยังใส่ใจผู้ให้ข้อมูลร่วมกันดูแลผู้ให้ข้อมูล ส่วนความสัมพันธ์ของผู้ให้ข้อมูลกับเพื่อนๆ ก็เป็นไปได้อย่างดี ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่าตนเข้ากับเพื่อนได้ดี มีวิถีชีวิตที่ใกล้เคียงกัน เพื่อนก็ดี ยอมรับแบบที่ผู้ให้ข้อมูลเป็นได้ แต่ในความสัมพันธ์กับเพื่อนนั้นผู้ให้ข้อมูลมองว่าแต่ละคนมีสิทธิที่จะเลือกตัดสินใจในความสัมพันธ์ หากรู้สึกว่าคุยกันได้ดีคบหากันต่อไป อีกทั้งการที่พ่อแม่รู้จักเพื่อนของตนและดูแลเอาใจใส่เพื่อนของตนด้วยทำให้รู้สึกกล้าและมีอิสระในการคบเพื่อนได้

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

คุณมาร์ค ผู้ให้สัมภาษณ์เพศชาย อายุ 21 ปี เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย อยู่ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 ปัจจุบันอาศัยอยู่คอนโดกับน้องชาย ส่วนพ่อกับแม่อาศัยอยู่ต่างจังหวัด แต่ทั้งคู่ได้หย่าร้างและแยกกันอยู่คนละบ้าน เนื่องจากพ่อกับแม่มีความขัดแย้งกันเรื่องชู้สาวของพ่อ ทำให้หย่ากัน โดยผู้ให้ข้อมูลรับรู้ถึงความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่เกิดขึ้นตั้งแต่ตอนอยู่ ม.5 แต่เพิ่งมาได้ยินจากการบอกเล่าของแม่เองจริงๆ ก็ตอนที่ตนขึ้นมหาวิทยาลัยปี 1-2 แม้ผู้ให้ข้อมูลเติบโตมากับพ่อแม่ตั้งแต่เด็กๆ แต่ก็ไม่ค่อยได้ใช้เวลากับพ่อแม่สัก เพราะพ่อกับแม่ทำงานหนักไม่ค่อยมีเวลาให้ แต่ผู้ให้ข้อมูลก็ได้รับการดูแลจากแม่บ้านที่มาช่วยเหลืองานต่างๆ ในบ้านให้กับครอบครัว เช่น ซักเสื้อผ้าอาหาร ทำแผลเมื่อบาดเจ็บ เป็นต้น ในช่วงมัธยมต้น ผู้ให้ข้อมูลต้องไปเรียนอยู่ที่อีกจังหวัดหนึ่ง โดยอาศัยอยู่กับน้ำ จากนั้นผู้ให้ข้อมูลก็ย้ายเข้ามาเรียนในกรุงเทพตั้งแต่มัธยมปลายจนถึงปัจจุบัน ทำให้ในช่วงวัยรุ่นของผู้ให้ข้อมูลไม่ได้ใช้เวลากับครอบครัวมากนัก แม้ว่าผู้ให้ข้อมูลจะอยู่ห่างไกลจากพ่อแม่ แต่ผู้ให้ข้อมูลก็ได้รับรู้ถึงความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ เนื่องจากแม่เล่าให้ฟัง ว่าแม่มีความขัดแย้งกับพ่อ จนทำให้ต้องฟ้องหย่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้แม่เครียดมาก จนใช้วิธีการจัดการอารมณ์ด้วยการดื่มสุรา ทำให้เกิดการบานปลายไปจนถึงขั้นที่แม่เผาห้องในบ้าน แต่ก็ไม่มีใครเป็นอันตราย

ผู้ให้ข้อมูลเป็นห่วงแม่มาก ทั้งความปลอดภัยและสุขภาพของแม่ หลังจากพ่อแม่แยกกันอยู่ ผู้ให้ข้อมูลก็ยังได้พบเจอกับพ่อแม่อยู่บ่อยครั้ง แม่จะแยกกันอยู่ และพ่อแม่ก็ยังคงถามไถ่ถึงกันอยู่ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้ว่าพ่อแม่เองก็ยังคงเป็นห่วงเป็นใยกัน แม้จะรู้ว่าทั้งสองคนไม่สามารถกลับมาด้วยกันได้เหมือนเดิมอีก ในส่วนความรู้สึกเล็กๆ ของผู้ให้ข้อมูลเองก็เสียใจที่ครอบครัวไม่สามารถกลับมาเป็นเหมือนเดิมได้ ปัจจุบันก็จะไปดูแลแม่บ่อยกว่า เพราะสนิทกับแม่และเป็นห่วงแม่ จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก็ทำให้ตนได้เห็นความจริงแล้วพ่อแม่ไม่ได้สมบูรณ์แบบอย่างที่ตนคิด พ่อแม่ยังมีด้านอื่นๆ ที่ตนเพิ่งได้เห็น อย่างการได้เห็นแม่เองก็อ่อนแอได้เหมือนกัน ในขณะที่เดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลมีเพื่อนๆ ที่รู้สึกสนิทด้วย แต่ก็จะมีระยะห่างที่ตนสร้างไว้ ผู้ให้ข้อมูลรู้ว่าเรื่องของครอบครัวเป็นเรื่องที่ไม่ได้จำเป็นจะต้องไปเล่าให้ฟัง เพื่อนไม่ได้จำเป็นต้องรู้ ไม่ได้ช่วยให้อะไรดีขึ้น ดีไม่ดี อาจจะกลายเป็นเรื่องซุบซิบนินทาได้ ผู้ให้ข้อมูลเองมีความรู้สึกว่าคุณภาพที่เป็นตัวของตัวเองสูง มีความคิดเป็นของตัวเอง กัดดันตัวเอง อยากทำให้พ่อแม่ภูมิใจในตนเอง และยังพึ่งพาตัวเองมาตั้งแต่เด็กๆ จึงมักจะแก้ปัญหาด้วยตัวเองเสมอ ปัจจุบันยังไม่มีคนรัก และรู้สึกว่าการจะเลือกคนรักสักคนก็จะเลือกให้ดี

เพราะการแต่งงานมีได้แค่ครั้งเดียว จึงอยากจะเลือกคนที่เข้ากับตนได้ อยู่กับตนได้นานๆ จะได้ไม่ต้อง โดดเดี่ยวเหมือนพ่อกับแม่

ปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างตนกับเพื่อนรปเรียนดี มีเพื่อนที่ตนรู้สึกสนิทด้วยแม้ว่าจะไม่ได้เล่าเรื่องส่วนตัวให้ฟังมากนัก แต่ก็ยังสามารถฟังพากันได้ในเรื่องการเรียนและการดำเนินชีวิตในช่วงมหาวิทยาลัย ผู้ให้ข้อมูลมีความผูกพันกับแม่และน้องชายมากขึ้น จากการได้กลับมาอยู่ด้วยกันมากขึ้น และภายหลังความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับแม่และพ่อ หลังจากที่มีน้ำคอกดูแลในตอนเด็ก ปัจจุบันดูแลตัวเองได้มากขึ้น เมื่อเผชิญกับปัญหา ผู้ให้ข้อมูลจึงสามารถพึ่งพาตนเอง จัดการสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

คุณเฟิร์น ผู้ให้ข้อมูลเพศหญิง อายุ 20 ปี เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย อยู่ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 ปัจจุบันอาศัยอยู่ในอยู่หอพัก แต่จะอาศัยอยู่กับพี่ชายที่ต่างจังหวัด ส่วนพ่อกับแม่และพี่สาวอยู่ที่บ้านอีกหลังในจังหวัดเดียวกัน ซึ่งเมื่อก่อนสมาชิกในครอบครัวทุกคนอาศัยอยู่ในบ้านหลังเดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลเล่าถึงความขัดแย้งระหว่างพ่อกับแม่ที่เกิดขึ้นในช่วงที่เศรษฐกิจของครอบครัวไม่ดี แล้วพ่อก็โมโหกับความหัวขี้ของแม่ ทำให้โดนหลอกเอาเงินไป และยังมีเรื่องที่พ่อนอกใจแม่ด้วย ทำให้เกิดการทะเลาะกันเกิดขึ้น มีการขึ้นเสียงและปาข้าวของ หลังจากทะเลาะกันก็จะเงียบใส่กัน ประมาณ 3-4 วัน แล้วก็คืนดีกัน นอกจากนี้ก็ยังมีทะเลาะในเรื่องนิสัยของแต่ละฝ่ายอยู่ตลอด

ผู้ให้ข้อมูลเองก็รู้สึกสงสารแม่บ้างที่ถูกพ่อโมโหใส่ และบางครั้งก็กังวลว่าพ่อแม่จะแยกทางกัน แล้วความเป็นอยู่ของพ่อกับแม่จะเป็นอย่างไร ใครจะดูแลพ่อหรือใครจะดูแลแม่ บางครั้งเมื่อผู้ให้ข้อมูลก็เริ่มรู้สึกสัญญาณบางอย่างว่าพ่อกับแม่จะเริ่มทะเลาะกัน เช่น เริ่มขึ้นเสียงหรือเริ่มไม่พอใจกัน แล้ว ตนก็จะเริ่มเข้าไปพูดแทรก เปลี่ยนเรื่องคุย หรือบางครั้งก็เปลี่ยนบรรยากาศตรงนั้นให้กลายเป็นเรื่องตลกไป แต่บางครั้งที่ความขัดแย้งรุนแรงมากๆ ตนก็ไม่กล้าเข้าไปห้าม เพราะเหมือนการเข้าไปห้ามพายุใหญ่ ซึ่งทำได้ยากมาก

ผู้ให้ข้อมูลเป็นน้องคนสุดท้อง พ่อแม่และย่าก็จะเป็นคนดูแลผู้ให้ข้อมูลมาตั้งแต่เด็กๆ แต่ช่วงที่ผู้ให้ข้อมูลเข้าเรียนชั้นมัธยมก็ย้ายไปอยู่ในโรงเรียนประจำ ทำให้ห่างจากครอบครัวมากๆ ตนจึงไม่ค่อยได้เล่าอะไรให้คนในบ้านฟัง แต่ก็สนิทกับเพื่อน ก็มักจะเล่าเรื่องต่างๆ ให้เพื่อนฟังมากกว่า ผู้ให้

ข้อมูลเล่าว่าตนเองรู้สึกเสียใจที่พ่อกับแม่ไม่ค่อยรู้จักตัวตนของตน เช่น บางครั้งก็มีหยาบคาย อารมณ์
 ซันบ้าง แต่พ่อแม่จะไม่ค่อยรู้จักมุมมองของตน มักจะคิดว่าตนเรียกร้อยเมื่อไปอยู่โรงเรียนประจำ
 หลังจากที่ผู้ให้ข้อมูลเข้ามาหาวิทยาลัยก็อาศัยอยู่ในหอพัก และเมื่อกลับบ้านจึงได้ย้ายไปอยู่กับ
 ครอบครัวของพี่ชาย แต่ก็ยังไปมาบ้านพ่อแม่อยู่เป็นประจำ ปัจจุบันผู้ให้ข้อมูลสนิทกับแม่และพี่สาว
 มากที่สุด แต่ผู้ให้ข้อมูลไม่ค่อยสนิทกับพ่อนักเพราะผู้ให้ข้อมูลเล่าว่าพ่อของตนดุมาก พ่อเป็นคน
 เข้มงวดมาก ทำให้ตนรู้สึกกลัว ไม่กล้าขัดคำสั่ง ด้วยความดุของพ่อและแม่ทำให้ตนมักจะจัดการปัญหา
 ด้วยตนเอง แต่ช่วงหลังๆ ก็จะไปปรึกษาแม่กับพี่สาวได้มากขึ้น เป็นที่พึ่งให้ตนได้ และรู้สึกว่าตนเป็นที่รัก
 ของคนทั้งครอบครัว ในปัจจุบันผู้ให้ข้อมูลยังไม่มีคนรัก การเผชิญกับความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ส่งผล
 ให้ผู้ให้ข้อมูลมีมุมมองทางลบในเรื่องของความรัก ว่าคนเราอาจไม่รักกันจริง แต่ผู้ให้ข้อมูลมี
 ความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนๆ ทั้งเพื่อนที่อยู่โรงเรียนประจำ รวมไปถึงเพื่อนที่มหาวิทยาลัย ที่ผู้ให้ข้อมูล
 บอกว่าตนมีความสุขกับเพื่อนๆ มาก จนทำให้อยากไปมหาวิทยาลัยทุกวัน

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5

คุณบอล ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 18 ปี เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1
 ปัจจุบันอาศัยอยู่กับครอบครัว ผู้ให้ข้อมูลมีพี่น้อง 3 คน ผู้ให้ข้อมูลเป็นคนน้องสุด พี่สาวอีกสองคนเป็น
 พี่ต่างแม่ นอกจากนี้สมาชิกในบ้านก็ยังมี พ่อ แม่ ย่า และยาย อาศัยอยู่ร่วมกันที่บ้าน ผู้ให้ข้อมูลรับรู้
 ว่าพ่อกับแม่ก็มีปัญหาทะเลาะกันตั้งแต่ช่วงมัธยมต้น มีการปาข้าวของระหว่างที่ทะเลาะ สาเหตุหลักๆ
 ของความขัดแย้งเกิดเพราะพ่อไปมีคนอื่น แล้วแม่จับได้ ทำให้แม่โกรธมาก จนถึงขั้นพาลูกย้ายบ้านหนี
 พ่อไปอยู่ต่างจังหวัดเพราะไม่อยากให้พ่มายุ่ง พ่อกับแม่มีการหย่าร้างกันเกิดขึ้น แต่สุดท้ายพ่อกับแม่
 ก็กลับมาคืนดีกันได้ และอยู่ด้วยกันทางพฤตินัย นอกจากเรื่องความรักแล้ว พ่อกับแม่ก็ยังทะเลาะกัน
 เรื่องเงินๆ ทองๆ ภายในบ้านด้วย

เมื่อผู้ให้ข้อมูลทราบเรื่องความขัดแย้งระหว่างพ่อกับแม่ ตนจึงพยายามจะช่วยแก้ปัญหาของ
 ครอบครัว โดยการช่วยอ่านเรื่องกฎหมาย เพื่อหาว่าใครผิดในเรื่องนี้ และจะทำอย่างไรได้บ้าง ซึ่งเมื่อ
 เผชิญกับการทะเลาะของพ่อแม่ ผู้ให้ข้อมูลก็จะเข้าไปช่วยห้ามและปรับความเข้าใจระหว่างพ่อกับแม่
 อยู่เสมอ แม้ว่าตนก็ไม่ค่อยชอบที่พ่อแม่ทะเลาะกัน แต่ผู้ให้ข้อมูลก็ยังรับรู้ได้ว่าแม่เป็นห่วงความรู้สึก
 ของตน แม่กลัวว่าหากแยกกันอยู่กับพ่อ จะทำให้ลูกเสียใจจึงยังคงอยู่ด้วยกัน ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่า

ความสัมพันธ์ระหว่างตนกับเพื่อนๆ และคนอื่นๆ นั้นไม่ได้รับผลกระทบใดๆ จากความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ เพราะตนสามารถแยกแยะได้ และเชื่อว่าตนและครอบครัวสามารถจัดการปัญหานี้ได้ด้วยตนเอง ไม่จำเป็นต้องไประบายเรื่องปัญหาของครอบครัวให้คนอื่นฟัง อีกทั้งตนเพิ่งเข้าเรียนปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ทำให้ยังไม่ค่อยสนิทกันมากพอที่เล่าเรื่องต่างๆ ให้คนอื่นฟัง

ผู้ให้ข้อมูลได้รับการเลี้ยงดูจากยายมาตั้งแต่ตอนยังเป็นเด็ก ยายให้การเลี้ยงดูเอาใจใส่อย่างดี ค่อนข้างให้อิสระ สามารถพูดคุยกันด้วยเหตุผลได้ แต่แม่จะเข้มงวดกว่า มักจะลงโทษด้วยการตี ทำให้ตนรู้สึกว่ามีแม่รักตนน้อยกว่าพี่ๆ ตนจึงรู้สึกผูกพันกับยายมาก หลังจากที่ย้ายมาอยู่กับยายได้ไม่นาน แม่ก็ตามมาเลี้ยงดูด้วย ในช่วงที่ครอบครัวมีปัญหา ทำให้ผู้ให้ข้อมูลได้พูดคุยหารือกับแม่และพี่ๆ มากขึ้น รับฟังกันมากขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างตนกับแม่ก็ดีขึ้น ผู้ให้ข้อมูลมองว่าหากตนจะเลือกคบหากับใครสักคนเขาจะยอมรับในตัวตนของตนได้ แม้ว่าครอบครัวจะอยู่ด้วยกันหรือแยกกันอยู่ เมื่ออยู่ในสังคมกับเพื่อนก็จะพยายามสร้างเอกลักษณ์ของตนให้มีตัวตนในสังคมมากขึ้น เช่น การได้มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาขององค์กรที่ตนอยู่ เป็นต้น

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6

คุณลิลลี่ ผู้ให้ข้อมูลเพศหญิง อายุ 19 ปี เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ปัจจุบันอาศัยอยู่กับพ่อแม่และลุง มีพี่ชาย 1 คน ผู้ให้ข้อมูลเป็นน้องคนเล็ก ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่าพ่อกับแม่ของตนมักจะมีปัญหากันมาตลอดตั้งแต่ตนจำความได้ ตอนเด็กๆ มักจะเป็นเรื่องความไม่พอใจของญาติ เนื่องจากญาติฝั่งพ่อไม่ค่อยพอใจที่พ่อแต่งงานกับแม่แล้วย้ายออกจากบ้านไป ทำให้แม่มักจะถูกเขม่นจากญาติฝั่งพ่ออยู่แล้ว จึงทำให้แม่ไม่ค่อยพอใจจนเกิดการทะเลาะกันกับพ่อบ่อยครั้ง และยังมีเรื่องของการใช้จ่ายเงิน และเรื่องนิสัยบางอย่างของพ่อแม่ที่ไม่ค่อยถูกใจกันอีกด้วย ผู้ให้ข้อมูลเล่าถึงการทะเลาะกันที่รุนแรงที่สุดของพ่อแม่ เป็นเรื่องเงิน ที่ตนเห็นพ่อกับแม่ ทุกำแพง ขึ้นเสียงกัน และต่างคนต่างร้องไห้

เมื่อเห็นความขัดแย้งที่รุนแรงของพ่อแม่ผู้ให้ข้อมูลเองก็ร้องไห้ตามไปด้วย บางครั้งผู้ให้ข้อมูลก็มีส่วนร่วมกับความขัดแย้งของพ่อแม่ ด้วยการเข้าไปเบี่ยงเบนประเด็นหรือความสนใจ เพื่อไม่ให้ความขัดแย้งมันรุนแรงขึ้น และบางครั้งก็เกิดความรู้สึกหงุดหงิดบ้างที่พ่อแม่ทะเลาะกัน แต่ผู้ให้ข้อมูลก็ยังรับรู้ถึงความเป็นห่วงเป็นใยระหว่างพ่อกับแม่ผ่านการบ่นซึ่งกันและกัน การได้เห็นความขัดแย้ง

ระหว่างพ่อแม่ช่วยให้ผู้ให้ข้อมูลเรียนรู้ที่จะเป็นคนใจเย็น โกรธคนอื่นได้ยาก ใช้เหตุผลกับคนอื่น ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อตอนที่ต้องเผชิญกับความขัดแย้งของคนอื่น ก็จะช่วยเป็นคนกลางและใช้เหตุผลช่วยแก้ไขปัญหา และกล้าที่จะรับผิดชอบสิ่งที่ตัวเองทำผิดได้ เพราะขนาดพ่อแม่ทำอะไรผิดก็ยังไม่โทษกันในบ้าน ทำให้ตนเรียนรู้ที่จะขอโทษคนอื่นได้เมื่อทำผิด ในส่วนของความรักผู้ให้ข้อมูลก็คิดว่าการเลือกคนรักจากนิสัยมีความสำคัญมาก เพราะหากมีการทะเลาะกัน ใช้กำลังกัน ถ้าเป็นปัญหามากๆ ก็จะยุติความสัมพันธ์ ความขัดแย้งของพ่อแม่ที่มันไม่ได้ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้ให้ข้อมูล เพราะตนยังสามารถพูดคุยกับพ่อแม่ได้เหมือนเดิม พ่อกับแม่เองก็ยังปฏิบัติต่อตนเหมือนเดิม

ความสัมพันธ์ของผู้ให้ข้อมูลกับสมาชิกในบ้านก็จะสนิทกับแม่มากที่สุด เนื่องจากใช้เวลาอยู่กับแม่บ่อย และเป็นเพศเดียวกัน จะเข้ากันง่ายกว่า หากโกรธกันก็จะบอกกันตรงๆ เลย ว่าไม่ชอบอะไร และจะไม่มองกันข้ามวัน ในขณะที่พ่อจะโกรธแรงกว่าแม่ จะงอนนานกว่าแม่ ผู้ให้ข้อมูลมีการดำเนินชีวิตและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นไปได้ด้วยดี ตนสามารถเป็นตัวของตัวเองได้เมื่ออยู่กับเพื่อน ประนีประนอมกับเพื่อนเมื่อมีความคิดเห็นบางอย่างที่ไม่ตรงกัน ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่าพ่อและแม่นั้นให้ความใส่ใจกับลูกมาก จะมีเวลาให้ลูกเสมอ เป็นที่พึ่งให้แก้ตนได้ ผู้ให้ข้อมูลเองก็รู้สึกภูมิใจในการเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ทำให้ตนเติบโตมาเป็นคนที่มั่นใจแบบนี้

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7

คุณฟิล์ม ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 19 ปี เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 รับรู้ความขัดแย้งระหว่างพ่อกับแม่มาตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปัจจุบันผู้ให้ข้อมูลอาศัยอยู่กับพ่อแม่ สมาชิกในครอบครัวมี 5 คน มีพ่อ แม่ พี่ชาย พี่สาว และผู้ให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลเล่าถึงความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับแม่ที่ไม่ค่อยราบรื่นเท่าไรนัก โดยส่วนใหญ่พ่อกับแม่จะทะเลาะกันเรื่องการใช้เงินของแม่หรือความเจ้าชู้ของพ่อ ผู้ให้ข้อมูลเข้าใจว่าพ่อแม่มาแต่งงานกันด้วยจังหวะที่พอดีตอนนั้น แต่ไม่ได้รักกันมาก จนถึงตอนนี้พอมีปัญหา ก็เลยยิ่งทำให้พ่อกับแม่ยิ่งห่างออกไป ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่าพ่อกับแม่ห่างกันแบบนี้ตั้งแต่ทะเลาะอย่างรุนแรง ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกว่าการห่างกันเมื่อไหร่ก็ได้ แต่ที่ทั้งสองคนยังอยู่ด้วยกันส่วนหนึ่งเป็นเพราะลูกที่ทำให้ยังไม่แยกทางกัน

พ่อกับแม่มักจะมี ความขัดแย้งกันอยู่เรื่อยๆ ตั้งแต่ที่ตนเริ่มเห็นพ่อกับแม่ทะเลาะกันครั้งแรก มีการทะเลาะกันรุนแรงมาก ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกกลัวจนวิ่งหนีขึ้นไปบนบ้าน การรับรู้ปัญหาของพ่อแม่

ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นของผู้ให้ข้อมูลอย่างมาก ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกเหมือนว่าครอบครัวกำลังแตกหัก ครอบครัวไม่ได้อบอุ่นเหมือนที่คิด และความสัมพันธ์ระหว่างตนกับพ่อแม่ก็ไม่ได้สนิทอีก ทำให้เหมือนอยู่ตัวคนเดียว ต้องพึ่งพาตัวเองมากขึ้น ต้องกลับบ้านเอง เพราะยายที่ดูแลตนเองก็อ่อนแรงลง พี่ๆ ก็ไปเรียนที่อื่น ทำให้ผู้ให้ข้อมูลต้องผ่านสถานการณ์การปรับตัวในครอบครัวมาด้วยตัวคนเดียว หลังจากนั้นไม่นานผู้ให้ข้อมูลก็มีคนรักในช่วงมัธยม ทำให้ห่างออกไปจากเพื่อนซึ่งก็ทำให้ตนมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อน และยังมีปัญหากับแม่ด้วยเมื่อทราบว่าตนมีแฟน แต่ผู้ให้ข้อมูลก็ผ่านเหตุการณ์ตรงนั้นมาได้ด้วยความอดทนและมองว่าอะไรๆ ก็ดีขึ้น ที่ผ่านมาผู้ให้ข้อมูลก็มีความรู้สึกไม่มั่นใจในตัวเองอยู่ กังวลว่าตนจะไม่ดีพอ ต้อยกว่าคนอื่น ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น หรือปฏิเสธใคร แต่ช่วงหลังๆ มา ผู้ให้ข้อมูลสามารถปรับตัวได้ดีขึ้นจากการให้คุณค่ากับตัวเองมากขึ้นมีความมั่นใจมากขึ้น ปัจจุบันมีคนรักคนใหม่ ความสัมพันธ์เป็นไปได้อย่างดีและได้เรียนรู้จากความสัมพันธ์ที่ผ่านมาโดยไม่นำตัวเองไปไว้ที่คนรักทั้งหมดและให้ความสำคัญกับตนเองมากขึ้นด้วย

ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่าตนนั้นไม่ค่อยสนิทกับพ่อแม่เท่าไรหรอก เพราะตอนเด็กๆ พ่อแม่ทำงานหนัก จึงไม่ค่อยมีเวลาให้กับตน แต่ผู้ให้ข้อมูลมียายที่เป็นแม่นมของตนคอยดูแลอยู่ตั้งแต่เล็กๆ จึงมีความรู้สึกผูกพันกับยายคนนี้นี่มาก ยายเป็นที่พึ่งให้ตนทุกอย่าง แต่จนถึงช่วงมัธยมปลาย ยายก็เริ่มมาดูแลไม่ไหว ทำให้ผู้ให้ข้อมูลคนดูแลสำคัญไป และต้องปรับตัวกับการอยู่กับพ่อแม่มากขึ้น ปัจจุบันผู้ให้ข้อมูลเริ่มสนิทกับพ่อมากขึ้น เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลพ่อจะค่อนข้างให้อิสระมากกว่าแม่ รับฟัง และไม่ตัดสิน แต่แม่จะค่อนข้างมีกรอบหรือมักจะแนะนำให้ทำสิ่งต่างๆ มากกว่าพ่อ นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลยังมีพี่ๆ ที่คอยเป็นที่ปรึกษารับฟัง สามารถระบายความไม่สบายใจได้ รวมถึงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนๆ และมีคนรักที่สามารถปรับจนเข้าหากันได้ ซึ่งเป็นคนที่คอยอยู่เคียงข้างตนเสมอเมื่อมีปัญหา

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8

คุณนี่ก ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 19 ปี เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 เป็นคนต่างจังหวัด ปัจจุบันอาศัยอยู่ในหอพักกับรูมเมท ในครอบครัวมีสมาชิกทั้งหมด 5 คน มีพ่อ แม่ พี่สาว พี่ชาย และผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นน้องคนสุดท้อง เรื่องความขัดแย้งระหว่างพ่อกับแม่ ผู้ให้ข้อมูลรายงาน ว่า ตนรับรู้ว่าพ่อกับแม่มีปากเสียงกันมาตั้งแต่เด็กๆ ช่วงอายุประมาณ 7-8 ขวบ ส่วนใหญ่พ่อกับแม่ก็มักจะทะเลาะกันเรื่องการใช้จ่าย ที่มักจะใช้จ่ายโดยไม่บอกกัน ทำให้มีปากเสียงกัน ถึงขั้นทำร้ายร่างกายกัน

ในช่วงตอนเด็กๆ ที่ผู้ให้ข้อมูลรับรู้การทะเลาะของพ่อแม่ก็ยังไม่รู้สึกอะไรมาก เพราะยังเด็กมาก เลยไม่ได้ทำอะไร เพราะไม่เข้าใจถึงการทะเลาะเบาะแว้งแต่รับรู้ว่ามีเสียงดัง แต่ครั้งที่รู้สึกว่ารุนแรงสำหรับตนคือช่วงมัธยมปลาย ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่าพ่อกับแม่มีปากเสียงกัน มีลงไม้ลงมือกันบ้าง ผู้ให้ข้อมูลรับมือด้วยการเข้าไปห้ามไว้ และพ่อแม่ก็หยุดทะเลาะกัน เมื่อผู้ให้ข้อมูลไม่อยู่บ้านก็มีความกังวลใจว่าพ่อแม่จะทะเลาะกันอีกไหม แต่หลังจากที่ตนย้ายมาเรียนที่กรุงเทพฯ ก็ไม่ค่อยได้รับรู้ถึงการทะเลาะกันของพ่อแม่ และรู้ว่าถึงพ่อแม่จะทะเลาะกัน แต่พวกเขาก็ยังรักกันอยู่ ยังคอยดูแลซึ่งกันและกันอยู่ และสามารถจัดการกับความขัดแย้งบ้าง ทำให้คลายความกังวลใจไปบ้าง นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งมาจากพ่อกับแม่ ด้วยการจัดการที่ไม่แสดงความใจร้อนใส่กัน คุยกันอย่างมีเหตุผลเมื่อต่างฝ่ายต่างสงบลงแล้ว

ผู้ให้ข้อมูลมีแหล่งความมั่นคงจากพ่อแม่ และคนรัก การดูแลเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีต่อผู้ให้ข้อมูลนั้นยังคงเต็มไปด้วยความรักความเอาใจใส่ บางครั้งพ่อแม่ก็มีหอมแก้ม กอด ผู้ให้ข้อมูลบ้างเพื่อเป็นการแสดงความรักความใกล้ชิด และพ่อแม่ยังเป็นผู้ที่ตนสามารถปรึกษาปัญหาต่างๆ ได้ รวมถึงพี่ๆ ของตนด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ข้อมูลกับสมาชิกคนอื่นๆ ในบ้านค่อนข้างสนิทสนมกันดี ตอนเด็กๆ ผู้ให้ข้อมูลจะนอนห้องเดียวกับพ่อแม่ กับพี่ๆ ก็เล่นด้วยกันตลอด เวลาตนมีอะไรก็จะปรึกษาแม่ก่อน เพราะพ่อแม่ก็จะดู บางครั้งอาจจะดี แม้ว่าผู้ให้ข้อมูลรับรู้พ่อกับแม่ไม่ค่อยแสดงความรักต่อกัน อาจจะมีแหวๆ กันบ้าง มีห้วงๆ กันบ้าง แต่ผู้ให้ข้อมูลก็มั่นใจว่า พ่อกับแม่ยังรักกัน ความสัมพันธ์กับเพื่อนก็มีความสุขดี เป็นที่รักของเพื่อนๆ เพราะเป็นคนสนุก เฮฮา เข้ากับเพื่อนได้ดี อีกทั้งยังเป็นคนที่มีความมั่นใจในตนเอง มีความกล้าแสดงออก ไม่ค่อยเขินอายเท่าไรนัก ทำให้กล้าแสดงออกเมื่อต้องเข้าสังคมใหม่หรือเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ แต่บางครั้งก็มีความกังวลในใจอยู่บ้างว่าคนอื่นจะมองตนอย่างไร ทำให้คิดมากและเสียความมั่นใจไปบ้าง ปัจจุบันผู้ให้ข้อมูลมีคนรักแล้ว ตอนอยู่ด้วยกันอาจมีทะเลาะกันบ้าง แต่ก็จัดการได้เสมอ ตอนนี้ตนแยกกับคนรักมาเรียนที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งแม้ว่าคนรักจะอยู่ต่างจังหวัดแต่ความสัมพันธ์ก็ยังคงมีความมั่นคงดี ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่าตนได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ที่ไม่ได้ห้ามหรือขัดขวางการมีความรัก และยังช่วยสอนให้ตนจริงจังกับความสัมพันธ์ ถ้าจะคบกันก็พากันไปให้รอด ทำให้ตนได้พิสูจน์ตัวเองและพากันเรียนจบ อีกทั้งตนพิสูจน์ให้อีกฝ่ายได้รับรู้ว่าตนยังคงอยู่เสมอไม่หายหรือจากไปไหน ทำให้ยังคงมีกันและกันเสมอ

ส่วนที่ 2 ประสบการณ์ทางจิตใจของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีครอบครัวขัดแย้งสูง

1. รูปแบบของความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ที่ตนเผชิญ

- 1.1 สาเหตุความขัดแย้งของพ่อแม่
 - 1.1.1 ความไม่ไว้วางใจในคู่
 - 1.1.2 ความขัดใจในพฤติกรรมของอีกฝ่าย
 - 1.1.3 ความขัดแย้งทางการเงิน
- 1.2 การแสดงออกของพ่อแม่ต่อความขัดแย้ง
 - 1.2.1 การปะทะทางอารมณ์
 - 1.2.2 การถอยห่างจากความขัดแย้ง
 - 1.2.3 การระบายออกทางอารมณ์
- 1.3 การกลับมาเป็นปกติในความสัมพันธ์ของพ่อแม่
 - 1.3.1 ความขัดแย้งของพ่อแม่เบาบางลง
 - 1.3.2 พ่อกับแม่ยังมีความรู้สึกดี ๆ ใ้กัน
 - 1.3.3 พ่อแม่ยังคงทำหน้าที่ของตนอยู่
 - 1.3.4 พ่อแม่ยังให้ความสำคัญกับลูก

2. ปฏิกริยาของลูกที่มีต่อความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่

- 2.1 การรับมือของลูกต่อความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่
 - 2.1.1 การเข้าไปเป็นคนกลางเพื่อช่วยจัดการความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่
 - 2.1.2 การปรับใจให้ยอมรับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างพ่อแม่
- 2.2 ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่
 - 2.2.1 รู้สึกเศร้าเสียใจ
 - 2.2.2 รู้สึกกังวล
 - 2.2.3 รู้สึกเห็นอกเห็นใจพ่อแม่
 - 2.2.4 รู้สึกคับข้องใจต่อความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่
 - 2.2.5 ความรู้สึกทางลบที่มีต่อตัวพ่อแม่

2.3 สิ่งที่ถูกได้เรียนรู้จากความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่

2.3.1 การตระหนักถึงผลเสียที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้ง

2.3.2 การเข้าใจถึงความไม่สมบูรณ์แบบของพ่อแม่

2.3.3 วิธีการจัดการความขัดแย้งของลูก

2.3.3.1 การจัดการความขัดแย้งอย่างมีสติ

2.3.3.2 หลีกเลี่ยงท่าทีที่จะนำไปสู่ความขัดแย้ง

2.3.4 การหลีกเลี่ยงความสัมพันธ์แบบคนรักที่จะเป็นปัญหา

3. การมีทรัพยากรที่เอื้อต่อการมีความมั่นคงทางจิตใจ

3.1 สิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูล

3.1.1 การได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างเต็มที่

3.1.2 การให้คุณค่าในความเป็นตัวตนของลูก

3.1.3 การมีแหล่งที่พึ่ง

3.1.3.1 จากผู้เลี้ยงดูหลัก

3.1.3.2 จากคนใกล้ชิด

3.1.4 ความสัมพันธ์ที่ดีกับคนใกล้ชิด

3.2 ทรัพยากรที่มั่นคงภายในจิตใจ

3.2.1 การมีความสามารถในการคิดแยกแยะ

3.2.2 การเป็นอิสระในความสัมพันธ์กับผู้อื่น

3.2.3 การวางตัวที่นำมาสู่ความสัมพันธ์ที่ดี

3.2.4 ความกล้าในการเผชิญสิ่งต่างๆ

ประเด็นที่ 1 : รูปแบบของความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ที่ตนเผชิญ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้ให้ข้อมูลได้มีการรับรู้ถึงการเผชิญกับความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ของตน ที่มีรายละเอียดครอบคลุมถึงลักษณะของความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ที่เกิดขึ้น ซึ่งมีทั้งสาเหตุหรือที่มาของความขัดแย้งที่เป็นเหมือนตัวกระตุ้นให้เกิดความไม่พอใจซึ่งกันและกัน จนกระทั่งมีการระเบิดอารมณ์ใส่กันจนกลายเป็นความขัดแย้ง ซึ่งผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงการแสดงออกต่างๆ ของพ่อ

แม่เมื่อเกิดการทะเลาะกัน ทั้งการปะทะอารมณ์ใส่กัน เช่น การทะเลาะ การมีปากเสียงต่อกัน การทุบตีทำร้ายร่างกายกัน เป็นต้น อีกวิธีการที่พบคือการทำร้ายกันถึงการหย่าร้างด้วย ซึ่งเป็นการทำร้ายเพื่อกระตุ้นอารมณ์ในการขัดแย้งกับอีกฝ่ายและเพื่อแสดงความไม่พอใจกันรุนแรงและยอมรับไม่ได้ เป็นต้น นอกจากการปะทะอารมณ์แล้ว พ่อแม่ของผู้ให้ข้อมูลยังมีการพยายามพาดนให้ออกห่างจากความขัดแย้ง เช่น การหนีออกจากบ้าน การย้ายที่อยู่ การหลบไปสงบสติอารมณ์ของตน เป็นต้น อย่างไรก็ตามแม้จะเกิดความขัดแย้งที่รุนแรงขึ้น แต่ผู้ให้ข้อมูลก็รับรู้ว่าพ่อแม่ของตนสามารถกลับมาสู่สภาวะปกติได้ในที่สุด ทั้งการคืนดีกัน การทำหน้าที่ในการเป็นพ่อแม่ที่ยังเหมือนเดิมและความรักความรู้สึกดีๆ ที่ยังคงอยู่ในความสัมพันธ์ของพ่อแม่

1.1 สาเหตุความขัดแย้งของพ่อแม่

ผู้ให้ข้อมูลได้รับรู้ถึงประเด็นหรือเรื่องราวที่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้งกันระหว่างพ่อแม่ ซึ่งได้แก่ ประเด็นเกี่ยวกับความไม่ไว้วางใจในคู่ ความขัดใจในพฤติกรรมของอีกฝ่าย และความขัดแย้งทางการเงิน ซึ่งสาเหตุเหล่านี้เป็นเหตุให้พ่อแม่หรือแม่เกิดความไม่พึงพอใจซึ่งกันและกัน จนทำให้เกิดเป็นความขัดแย้ง การมีปากเสียงกัน เป็นต้น

1.1.1 ความไม่ไว้วางใจในคู่

ในการอยู่ร่วมกันในฐานะคู่สมรสของพ่อแม่ ความซื่อสัตย์ในความสัมพันธ์เป็นสิ่งหนึ่งที่คู่สมรสพึงมีต่อกัน และไม่มีการนอกใจกัน แต่เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้รับการซื่อสัตย์ต่อกันไปมีความสัมพันธ์กับคนอื่นนอกเหนือจากคู่สมรสของตน จึงเกิดความไม่ไว้วางใจว่าอีกฝ่ายจะไปมีคนอื่นหรือไม่ จึงก่อให้เกิดความหึงหวง ไม่พอใจของอีกฝ่าย แล้วเกิดเป็นการต่อกัน มีปากเสียงกัน จนเกิดเป็นความขัดแย้งกันรุนแรง ซึ่งผู้ให้ข้อมูลจำนวน 6 คนบอกเล่าถึงความขัดแย้งของพ่อแม่ที่มีสาเหตุเกี่ยวกับความรู้สึกไม่ไว้วางใจกัน ในความสัมพันธ์ เช่น การไม่ไว้วางใจว่าคู่สมรสของตนอาจมีความสัมพันธ์กับคนอื่น หรือการจับได้ว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีคนอื่นทำให้เกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจกัน ซึ่งจะเห็นได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“ก็เหมือนแบบว่า คุณพ่อหึงคุณแม่ครับ เพราะแบบคุณแม่เขามีหัวหน้างานแล้ว คุณกันบ่อยอะไรอย่างนี้ ... ก็เหมือนตอนนั้นคุณแม่พ่อเขาก็ไปรับคุณแม่เขากลับมา

บ้าน แล้วก็แบบชวนทะเลาะกันว่า ไปกับไอนั้นมาอีกแล้วรีเปล่า แม่ก็บอกว่า ไม่ได้ไปๆ พ่อก็แบบ ไม่เชื่อ ไม่ได้ไปแน่หรือ อยู่ดีๆ เขาก็ค่อยๆ ขึ้นเสียงใส่กัน แล้วก็ทะเลาะกันเลย”

คุณวิน, 46 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“อาจจะมีความเจ้าชู้ของพ่ออะไรอย่างนี้ครับ คือมีช่วงหนึ่งที่น่าจะเป็นเพราะนิสัยปกติของพ่อผม พ่อผมเป็นคนขี้เล่น ออกจะเพลย์บอยนิดหนึ่ง ... มีลูกคนแรก พ่อก็ยังทิ้งความเป็นเพลย์บอยไม่ได้ พ่อก็ยังแบบไปผับไปบาร์ ไปกูกี้กั๊กคาเฟ่บ้างครับ แม่ก็เหมือนมีปัญหาตรงนี้อาจกับพ่อ เป็นปมของตัวเอง”

คุณฟิล์ม, 176 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

“แม่ก็เลยบอกว่าคุณพ่อก็เริ่มไปมีแบบ เขาเรียกว่า ยังไงอะ มือที่สาม มีผู้หญิงอื่นใช้ ซึ่งตอนแรกคุณแม่เขาก็แบบ ไม่ซัวร์ไม่มั่นใจ แต่หลังๆ เนี่ย มันก็เริ่มแบบเห็นชัดขึ้น แม่ก็เลยเริ่ม ระวัง ยังไงอะ พูดไม่ถูกอะ ใช้ เริ่มระวัง เริ่ม คือคุณแม่เป็นผู้หญิงแบบอารมณ์รักครอบครัวอะ ก็จะเริ่มแสดงอารมณ์แบบโมโหร้าย ก็จะเริ่มมีแบบชอบพูดเสียงดัง อะไรอย่างนี้ แต่เขาไม่ถึงขั้นตะโกนด่า แต่ว่าแบบเป็นอารมณ์ผู้หญิงร้ายอะ”

CHULALONGKORN UNIVERSITY

คุณมาร์ค, 46 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

“แล้วมาช่วงหลังมีปัญหาเรื่อง พ่อเขามีไปมีเมียหน่อยด้วย นั่นแหละ แล้วแม่ก็ไม่โอเค หนูก็ไม่โอเค ไม่มีใครโอเคอยู่แล้ว แล้วเหมือนช่วงนั้นเขาก็แอบคุยโทรศัพท์ แอบเล่นโทรศัพท์ แม่เขาก็ไปแอบลบไลน์ พอพ่อรู้ว่าไลน์ไม่อยู่แล้ว เขาก็โมโหมากเลย ครั้งนั้นเขาก็แบบ เขวี้ยงโทรศัพท์ใส่กำแพง ครั้งนั้นคือครั้งที่แรงมากๆ แม่ก็มาเล่าให้ฟัง เขาก็ทะเลาะกันไปหลายวันอยู่”

คุณเฟิร์น, 198 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

“ตอนนั้นคือพ่อมีปัญหา คือ ไปคบคนอื่นที่ไม่ใช่แม่ แล้วก็ที่นี่ คุณแม่ก็จะโมโหมาก วันนั้นโมโหมาก... รุนแรง..คือตีกันเลยอะครับ แล้วเป็นจากเหตุผลเรื่องที่ว่า มีคนใหม่อะไรอย่างนี้ แล้วคือพ่อไม่ได้มีคนใหม่แค่ครั้งเดียว แล้วคือก่อนหน้านี้มันนิดนึง พ่อไปคุยกับคนอื่น แต่ว่าไม่ได้ไปคุยแบบตัวต่อตัว แต่คุยผ่าน facebook อะไรอย่างนี้ คือ พ่อแม่เห็นแล้วก็โมโหแล้วก็ตีกัน อะไรอย่างเนี่ยครับ ... แม่อาจจะระแวงๆ หน่อย ว่าพ่อไปคุยกับใครหรือเปล่า”

คุณบอล, 102 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“แต่ถ้าถ้าเป็นตอนปัญหาใหญ่ตอนนั้น ที่บอกว่าในตอนประณม ที่พ่อออกไป จำได้ว่าแม่บอกว่า อารมณ์แบบจับได้ว่าพ่อมีชู้ มีผู้หญิงอื่น แต่หนูก็ไม่รู้จะไปจับได้ยังไง ... เมื่อก่อน ก่อนคบกันพ่อจะเจ้าชู้ หนูก็ไม่รู้ว่าก่อนหน้านี้เขาเป็นยังไง ตอนนั้นที่ทะเลาะกันหนัก จะเป็นเรื่องมีผู้หญิงอื่นอะไรอย่างนี้ มีก็ก๊ แต่ตอนนี้พ่อไม่มีแล้ว ... เป็นปัญหาใหญ่มาก”

คุณยิม, 347 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

1.1.2 ความขัดใจในพฤติกรรมของอีกฝ่าย

ความขัดแย้งที่เกิดจากความรู้สึกขัดใจในพฤติกรรมของอีกฝ่ายเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเมื่อพ่อหรือแม่เห็นอีกฝ่ายทำอะไรบางอย่างที่ไม่เป็นไปตามที่ตนพึงปรารถนา เช่น การซื้อของมาไม่ถูกใจกัน กินแล้วไม่เก็บทำความสะอาดให้เรียบร้อย ความไม่รอบคอบของอีกฝ่าย เป็นต้น จึงทำให้เกิดความไม่พอใจและการตำหนิอีกฝ่ายต่อข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น จนเกิดเป็นความขัดแย้งระหว่างกันตามมา ดังคำบอกเล่าจากผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

“บางทีก็ทะเลาะกันเรื่องงานบ้าน บางทีพ่อเขาทำเยอะ คุณแม่บางทีก็ขี้เกียจไม่ได้ทำ ไม่ช่วย ก็ทะเลาะกันว่า ทำไมไม่มาช่วยทำบ้าง อะไรอย่างนี้ เสียงดังใส่กันนิดนึง มันเหมือนเป็นเรื่องเล็กน้อย”

คุณวิน, 78 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“เป็นเรื่องแบบ จู้จู้จุกจิกอะ เพราะแม่จะชอบแบบ ค่อนข้างเรื่องมาก แบบเรื่องกับข้าว เขาก็แบบมีทะเลาะกันนะว่าแบบ ถ้าพ่อเป็นฝ่ายไปซื้อกับข้าว พ่อซื้อมาไม่ถูกใจแม่ แม่ก็ดูหงุดหงิดแล้วอะ แบบ ‘เธอไม่รู้หรอกว่าฉันชอบอะไร!’ ‘ก็ไม่รู้ไง!’ อะโรยแบบนี้ ก็ทะเลาะกันเฉย อยู่ๆ ก็ทะเลาะกันได้ เรื่องที่แบบไม่น่าทะเลาะ ซึ่งแบบจุกจิกทั่วไปมาก เออ ถ้าปัญหาเล็กๆ ก็จะเป็นเรื่องทั่วไป”

คุณยิม, 340 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“พ่อเป็นคนที่ชอบเลี้ยงข้าวเลี้ยงเบียร์ให้กับลูกน้องอะครับ มันก็จะเกิดเหตุการณ์อย่างนี้บ่อย เพราะว่าบางทีเวลาพ่อเลี้ยงกินข้าวเสร็จ อะโรยแบบนี้ กับลูกน้อง ก็จะไม่ชอบเก็บขวดเบียร์ ไม่ชอบเก็บขยะ แม่ก็จะไปบ่น ก็จะไปตามเข็ดตรงนั้นอะครับ ก็เลยทำให้มันเกิดการทะเลาะกันบ่อย ชัดแย้งตรงนี้บ่อย เอ่อ มันก็เลย ทำให้แม่เสียใจอะครับ”

คุณบอล, 175 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“เป็นเรื่องเล็กๆ ที่ทำ แบบว่าลืมนั่นหรือเปล่า เอาอันนี้ขึ้นมาแล้วใช้ใหม่ แต่ว่าพักผิตเวลา เกือบขึ้นรถแล้วกำลังจะออกรถแล้ว อยู่ๆ คุณพ่อก็เช็คคุณแม่อีกที่ ‘อันนี้เอาขึ้นมาหรือยัง’ แล้วคุณแม่ก็แบบ เอ๊ะ เราไม่ได้เป็นคนหยิบขึ้นมา คุณพ่อเป็นคนหยิบขึ้นมา เขาก็ไม่มั่นใจ เขาก็ต้องเช็ค เดินไปดูหลังรถอีก ว่าสรุปเอาขึ้นมาหรือยัง แล้วรถมันจะต้องออก มันเป็นอะไรที่แบบผิตที่ผิตเวลา คุณแม่ก็จะแบบปรี๊ดเลยอะ ไปถามอะไรตอนนี่ แล้วหลังๆ คุณพ่อก็จะอารมณ์ขึ้นง่ายหนูไม่รู้ ว่าด้วยวัยหรือเปล่า แต่ว่าแค่นี้เป็นเรื่องที่แบบ คนหนึ่งก็บอก ‘ทำไมต้องมา..’ อันนี้ป้าบอก ‘อ้าว ก็แค่เช็ค ก็จบ’ สำหรับหนู หนูคิดแค่นั้นก็จบ แต่ว่ามันยาว ‘ทำไมไม่ได้ใช้ใหม่?’ ใจค่อะ ก็เลยกลายเป็นยาว มันจะเป็นเดธแอรในรถ เราก็อยู่ด้วย เราก็แบบ เราก็คุยไม่ได้ กลายเป็นว่าตลอดการเดินทาง ปกติที่เราจะคุยกันมันเงียบ”

คุณลิลลี่, 119 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

1.1.3 ความขัดแย้งทางการเงิน

ผู้ให้ข้อมูลเล่าถึงสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างพ่อกับแม่ที่มีปากเสียงกันเรื่องการเงินในครอบครัว ทั้งการไม่ชำระเงินหรือปัญหาในการจัดการเงินภายในบ้าน จนทำให้เกิดความเดือดร้อนตามมา เช่น หนี้สิน รวมถึงความตึงเครียดจากค่าใช้จ่ายในครอบครัวที่ไม่เพียงพอ จึงเป็นชนวนที่กระตุ้นให้เกิดความเครียด และทำให้เกิดความไม่พอใจกันจนเกิดเป็นการทะเลาะเบาะแว้งระหว่างกัน ซึ่งเป็นไปตามข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

“คือเมื่อก่อนนะคะ มันเหมือน ช่วง ที่ช่วงเศรษฐกิจดีๆ บ้านไม่จนอะ คือแบบ บ้านมีเงินใช้อะ คือจำได้ว่าครอบครัวหนูอะมีความสุขตลอดเลย แล้วพอมาช่วงหลังอะ มัน เศรษฐกิจมันไม่ค่อยดี น่าจะอย่างนั้นนะ แล้วเหมือนพ่อกับแม่ก็เริ่มมีปากเสียงกัน แต่ปัญหาหลักๆ ที่มีปากเสียงก็คือ แม่หนูเขาเป็นคนหัวขี้มาากๆ เลย แบบคิดเรื่องอะไรก็ไม่ทันเลย พ่อต้องติดต่อใคร ส่วนใหญ่เขาจะชอบโดนหลอก บางทีทำประกัน แม่ทำมาเป็นหลายปีมาเลย เขาก็ สุดท้ายเพิ่งมารู้ว่า เขาเจตเงินไปแล้ว หมดเลย นั่นแหละ แล้วพ่อก็อธิบายด้วยซ้ำว่าแม่ทำประกัน ... เขาเป็นหัวหน้าครอบครัว แล้วก็ทำงาน แล้วก็ป็นหัวหน้างาน แล้วก็แบบ เขารับผิดชอบหลายอย่าง แล้วเขาก็เครียดด้วย ช่วงหลังๆ ที่ว่าไม่มีเงิน ก็เครียด แล้วบวกกับที่แบบซ้ำอะไรอย่างนี้ เขาก็โมโห”

คุณเฟิร์น, 188 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

“ปัญหาใหญ่ที่สุดก็คือ ก็คือเรื่องเงินภายในบ้าน นั่นแหละ จะเป็นเรื่องรถ เรื่องอะไรที่แบบว่า ไม่ได้จ่ายค่างวดรถ อะไรอย่างนี้ครับ ทำให้เขาก็โทรมาเตือน ย้ำมาหลายรอบ ทำให้แม่โมโห แล้วก็ แม่ก็จะไปบ่นพ่อ เพราะว่าแม่เป็นคนขี้บ่น”

คุณบอล, 167 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“บ้านหนูเนี่ยจะมีปัญหาเรื่องเงิน ก็คือไม่ได้มีฐานะที่แบบดีมากเป็นฐานะปานกลาง ยังมีหนี้สินอยู่ เพราะฉะนั้นการที่เขาทำธุรกิจ และมันต้องจ่ายเงินหมุนไปเรื่อยๆ เนี่ยเขาก็จะเครียด ค่ะ แล้วพอเวลาเขาทำงานกัน 2 คนเนาะ แล้วก็ส่ง

ของนุ่นนี่มันโน่น ทำให้เหมือนกับแบบ พอเงินหมุนไม่ทัน เขาก็ต้องหาวิธี มันก็เลยมีปมเล็กๆ ชัดๆ กันเวลาทำงาน”

คุณลิลลี่, 78 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

“และที่สำคัญที่เขาทะเลาะกันมากคือเรื่องเงินครับ ... ก็คือแม่ผมจะเป็นคนที่ใช้เงินไม่ค่อยเป็น พ่อผมจะเป็นคนเก็บเงินเก่ง มองอนาคตอะไรอย่างนี้ แต่แม่ผมจะแบบค่อนข้างคิดไม่ออกว่าเราต้องใช้บริหารไปทางด้านไหนบ้าง เขาก็จะค่อนข้างมีปากเสียงกัน แม่ผมจะเป็นคนหนีเยอะ แต่ว่าหนีของแม่จะไม่มาโปะกับพ่อ เพราะว่าพ่อผมทำธุรกิจพ่อก็ต้อง เอาเรื่องของตัวเองเอาธุรกิจไว้ก่อน แล้วค่อยมาช่วยแม่ แล้วแม่ก็จะเป็นคนที่กู้ มีทั้งหนีบัตรเครดิต กยศ. อะไรบ้างอย่างนี้ ... มันสร้างหนี้ให้เขามากกว่ารายได้ที่เขาได้ เขาก็จะชอบมาขอเงินป้า แต่ว่าป้าก็มองว่าให้แล้วเสียคนอะไรอย่างนี้ ป้าก็เลยจะไม่ค่อยให้ แล้วแม่ก็จะอารมณ์เสียเขาก็จะทะเลาะกันเรื่องนี้ตลอด 10 ปีก็ทะเลาะเรื่องเดิม”

คุณฟิล์ม, 140 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

“เกี่ยวกับเรื่องเงินนี่แหละครับ เรื่องเงินว่า จัดการอันนู่นอันนี่ไม่ดี ของในบ้านอันนู่นไม่ซื้อ อันนี้ พวกกับข้าว เรื่องเงิน ส่วนมากจะเป็นเรื่องเงินมากกว่าครับ ... เพราะก่อนหน้าที่จะทะเลาะกันเนี่ย มันไม่มีเหตุการณ์อย่างนี้เกิดขึ้นเลย เหมือนกับแกอาจจะทนมา แต่ว่ามีตำหนิเรื่องเงินครับ แต่ว่าไม่ได้มีเหตุการณ์อย่างนี้ เขาอาจจะทนมาแล้วก็พูดปากเสียงกัน โต้ไปมา มันก็เกิดความรุนแรงขึ้น เกิดเหตุการณ์รุนแรงอย่างนี้ขึ้น”

คุณนิก, 132 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

1.2 การแสดงออกของพ่อแม่ต่อความขัดแย้ง

เมื่อพ่อกับแม่มีความขัดแย้งกัน พ่อและแม่มีการแสดงออกทั้งทางวาจา เช่น การขึ้นเสียง การตำหนิ การตะโกนต่อกัน และทางกาย เช่น การทำลายข้าวของ ขว้างปาสิ่งของ ทำร้ายร่างกายกัน

รวมถึงการพาดนให้ออกจากความขัดแย้ง ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้บอกเล่าถึงการแสดงออกของพ่อแม่ได้ แสดงออกเพื่อตอบโต้ในสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างกัน ทั้งการปะทะทางอารมณ์ที่แสดงการ โต้ตอบกันด้วยอารมณ์ที่รุนแรง หรือการพาดนให้ออกจากความขัดแย้งเมื่อไม่ต้องการที่จะเผชิญหน้า กับความขัดแย้ง และการท้าทายคู่สมรสถึงการหย่าเพื่อแสดงความไม่พอใจต่อปัญหาที่ตนยอมรับไม่ได้

1.2.1 การปะทะทางอารมณ์

การปะทะทางอารมณ์เป็นการระเบิดของอารมณ์ใส่กันของพ่อแม่จากความไม่พอใจ กันเมื่อมีสาเหตุกระตุ้นให้เกิดการทะเลาะกันรุนแรง ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่าพ่อแม่มักจะ แสดงออกโดยการโจมตีอีกฝ่ายทั้งทางวาจาและทางกาย เช่น การตวาด การตะโกน หรือการตะคอก เสียงใส่กัน การขว้างปาสิ่งของ ไปจนถึงการทำร้ายร่างกายกันในบางราย เมื่อการปะทะทางอารมณ์ รุนแรงขึ้นก่อให้เกิดการกระตุ้นอารมณ์ทางลบและเป็นปฏิปักษ์ต่อกันมากขึ้น ซึ่งในผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ พบว่าพ่อกับแม่มีการปะทะอารมณ์ที่รุนแรงจนถึงขั้นที่มีการท้าทายกันถึงการหย่าและพ่อแม่ของผู้ให้ ข้อมูลก็เกิดการหย่าร้างกันจริงๆ ตามคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

“เขาก็จะเสียงดัง เสียงดังมากๆ เลยกะ นานๆ ทีก็จะมีรอบนั้นนั่นแหละ ที่เขวี้ยง ของนอกนั้นก็เสียงดัง แบบตะโกนใส่กันไปตะโกนใส่กันมา แล้วเขาก็จะ พอบ เรื่องทะเลาะแล้วเขาก็จะกลับมา เริ่มทะเลาะเรื่องไอนี้ต่อว่า ใครเป็นคนขึ้นเสียง ก่อน แล้วหนูไม่รู้ว่าเป็นคนขึ้นเสียงก่อน แล้วเขาจะทะเลาะกันว่า ก็ตัวเองอะ ขึ้นเสียงก่อน อย่างเนี่ย ก็ตัวเองอะเริ่มก่อน อะไอย่างนี้ พอเริ่มจบเรื่องนั้นก็ จะกลับมาเถียงกันเรื่องใครขึ้นเสียงก่อน”

คุณเฟิร์น, 219 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

“ก็วันนั้นคือแม่จะเป็นคนเสียงดังอยู่แล้วเสียงดังลั่นบ้านเลยแว๊ดๆๆ คือพ่อผมก็ จะค่อนข้างนิ่งแบบนี้จริงๆเหมือนฟังแล้วก็ฟังหูทวนลมไปเรื่อยๆ จนวันนึงพ่อทน ไม่ไหว พ่อก็พูดว่าเป็นอะไรเนี่ยอ๊า แล้วคือแม่ก็ปรี๊ดหนักขึ้นไปอีก”

คุณฟิล์ม, 251 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

“แค่เถียงอะคะ แค่เสียงดัง ตะโกนตะคอก คุณพ่อจะตะคอกตอนจบ เหมือนแบบพยายามจะตัดบท เพราะว่าเขากลัวว่า ยิ่งพูดเขาจะยิ่งขึ้น”

คุณลิลลี่, 151 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

“มันจะมีช่วงนึงตอนมัธยมปลาย ที่จะทะเลาะกันบ่อยมาก แล้วก็เหมือนแบบขึ้นเสียงใส่กัน ทำร้ายร่างกายกัน แล้วก็ปาของใส่กันอะไรอย่างนี้”

คุณวิน, 37 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“เขาก็จะไปบ่นพ่อ ทำให้พ่อไม่ชอบเท่าไรร์ ยิ่งเวลาพ่ออยู่กับลูกน้อง แล้วแม่ก็ไปบ่น พ่อแม่บ่นตอนที่พ่ออยู่กับลูกน้องเนี่ย ก็จะ พ่อก็จะคิดว่า นี่ลูกน้องจะมาให้มองเราแบบต่ำกว่าเมีย อะไรเงี้ย ก็ไม่ได้ใช่ปะครับ ก็เลยต้อง พ่ออาจจะแบบที่สร้างอะไรไป อาจจะตะโกนบ้าง ใส่คำหยาบไปเลยอะไรอย่างนี้อะครับ”

คุณบอล, 169 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“เหมือนชุดเรื่องอดีตมาพูดอะ เออแล้วเมื่อก่อนก็เป็นอย่างนั้น ไม่ชอบ ก็จะดึงอารมณ์ อารมณ์แบบว่าดึงข้อเสียที่เคยเจอเหตุการณ์เมื่อก่อนอะไรอย่างนี้ขึ้นมา พูดมากกว่า จะไม่มีทำร้าย ไม่มีคำหยาบ จะมีแค่ขึ้นเสียงอะไรอย่างนี้มากกว่า ตวาดใส่กัน”

คุณยิม, 397 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“เหมือนแม่เขาในช่วงแรก เขาควบคุมอารมณ์ไม่ค่อยได้ ก็จะมี การแสดงอารมณ์ไม่พอใจ ไปแบบทุบโต๊ะ ไปคุย จนถึงขั้นแบบ เท่าที่ผมรู้ นะ คือเหมือน เขาคิดสั้นแบบจะเผาบ้าน แต่ตอนนั้นผมไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์ ize คือเขาเผาแล้ว แต่ว่าก็แบบ รู้แล้วก็ดับทัน มันยังไม่ได้ลามมาก แต่ก็ไหม้ไปเป็นห้องนึง ... เป็นยาม เขาเข้ามาช่วย คือตอนนั้นคุณแม่ก็เกือบเสียชีวิตเหมือนกัน คืออยู่ในห้อง อาจจะเพราะว่า ใช้สุราด้วย ทำให้เขาขาดสติ”

คุณมาร์ค, 89 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

ในการปะทะทางอารมณ์ที่รุนแรงในบางครั้ง พ่อกับแม่ของผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งมีการทำทายเป็นการหย่า เพื่อกระตุ้นอารมณ์ซึ่งกันและกันในความขัดแย้งและแสดงให้เห็นถึงความไม่พอใจและสะท้อนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นไม่สามารถยอมรับได้ การหย่าจึงเปรียบเสมือนการยุติความขัดแย้งทั้งหมด รวมถึงการยุติความสัมพันธ์ของทั้งคู่ด้วย การหย่าจึงเป็นการปะทะทางอารมณ์ที่รุนแรงสำหรับคู่สามีภรรยาและลูกด้วย ผู้ให้ข้อมูลบางรายให้ข้อมูลถึงการทำทายเป็นการหย่าของพ่อแม่ที่ตนรับรู้หลังจากที่ทะเลาะกัน ในขณะที่บางรายกล่าวถึงการปะทะทางอารมณ์ที่รุนแรงขึ้นจนนำไปสู่การหย่าจริงๆ ของพ่อแม่ มีคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“บางทีเขาก็ดูทะเลาะกันรุนแรง ทะเลาะแล้วแบบ พ่อจะชอบพูดเหมือนแบบว่า เขาก็จะเหมือนมาบ่นๆ กับเรา เนี่ยเดี๋ยวหย่าเลยนะ อะไรอย่างนี้”

คุณนิม, 119 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

จากข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 และ 5 กล่าวถึงการทำทายเป็นการหย่าของพ่อแม่ที่ไม่ที่สุดก็นำไปสู่การหย่าจริงๆ ทางกฎหมาย แต่ในผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 พ่อกับแม่ได้กลับมาอยู่ด้วยกันทางพฤตินัย

“ถึงขั้นมีแบบเหตุฟ้องร้องกันเลย ฟ้องหย่าอะไรอย่างเนี่ย ไซ้ ... จริงๆ ฟ้องมาแล้ว ... มีเอกสารหย่าแน่ๆ ชัวร์ เหมือนก็เกิดการฟ้องร้องคดี เป็นใบหย่าเลยแบบเห็นเลย”

คุณมาร์ค, 73 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

“พ่อกับแม่ก็หย่ากันแล้วนะครับ แต่ว่ายังอยู่ด้วยกัน หย่าในทางกฎหมาย น่าจะเป็นสาเหตุจากครั้งนั้นแหละครับ ที่หนักๆ เลยทำให้คุณพ่อต้องหย่ากับคุณแม่ แต่ก็ ก็ดูหลังจากนั้นพอกลับมาคุยกันทุกอย่างก็ปกติ แต่แค่ไม่ได้สมรสกันอีกรอบหนึ่ง”

คุณบอล, 301 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

1.2.2 การถอยห่างจากความขัดแย้ง

เมื่อพ่อแม่เกิดการทะเลาะกันที่มีความรุนแรงต่อเนื่อง จนไม่สามารถที่จะจัดการกับความขัดแย้งระหว่างกันได้ พ่อหรือแม่ของผู้ให้ข้อมูลบางราย เลือกที่จะใช้วิธีการจัดการกับปัญหาด้วยการพาตนเองให้ออกห่างจากความขัดแย้ง เช่น พ่อแม่บางรายมีอารมณ์โกรธจากการทะเลาะจนเก็บของเพื่อย้ายหนีออกจากบ้านไปอยู่ที่อื่นหรือบางรายต้องการหนีอีกฝ่ายด้วยการย้ายที่อยู่ถาวร นอกจากนี้ยังมีการหลีกเลี่ยงที่จะเผชิญหน้ากันด้วยการเงียบเพื่อสงบสติอารมณ์ของตนอีกด้วย ซึ่งสามารถสังเกตได้จากการบอกเล่าจากผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“เหมือนคุณพ่อเขาก็โกรธ เขาก็เลยกลับไปอยู่บ้านย่าครับ ช่วงนั้น ก็จะไม่ทำงาน เข้ามาตอนเย็น มาดูผมอะไรอย่างนี้ แล้วก็ไปอยู่บ้านย่าต่อตอนกลางคืน เหมือนกับ ไม่ได้มาปรับความเข้าใจกัน หลังจากทะเลาะกัน เหมือนละเลยกันไปเฉยๆ”

คุณวิน, 60 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“มันจะมีช่วงที่รุนแรง ก็คือแบบรุนแรงมาก แต่มันก็จะมีบางครั้งที่ทะเลาะกันแล้วเหมือนแบบ เหมือนไม่ค่อยอยากต่อความยาวยาวความยืดอะ อย่างถ้าทะเลาะในบ้านอย่างเนี่ย พ่อก็จะแบบขับรถออกไปเลยอะ อะไรอย่างนี้ ก็คือไม่รู้ว่าจะเรียกหนีปัญหาหรือยังไง แต่เขาจะแบบหยุด อะไรอย่างนี้ ไม่ทะเลาะต่อ แล้วก็ออกไปเลยอะอะไรอย่างนี้ น่าจะแบบสักประหม หรือ ม.ต้น น่าจะประหมทะเลาะ ทะเลาะกันจนพ่อ เก็บของออกไปอยู่ข้างนอกเลยอะ แล้วแบบไม่ได้กลับมาอะอะไรอย่างนี้”

คุณยิม, 125 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“แล้ว คุณแม่ก็ตอนนั้นก็โมโหมากจนไม่อยากให้พ่อกลับมาอยู่กับที่บ้าน ก็ตอนนั้นเป็นบ้านเช่า เพราะว่าย้ายจาก คือบ้านจริงๆ จะอยู่ในตัวชนบทมากๆ เลยอะครับ ก็ย้ายเข้ามาในเมืองของโคราช แล้วตอนนั้นก็ คุณพ่ออยู่ชลบุรี แต่ว่าแม่ทราบเรื่องได้ ทราบเรื่องจาก โทรศัพท์อะไรอย่างนี้อะครับ แล้วคุณแม่ก็ ไม่

ต้องการมาอยู่ตรงนี้ แล้ว ... เรื่องภายในบ้านอะครับ เช่น เรื่องลูกอะไรอย่างนี้ ไม่อยากให้มายุ่งกับลูกเลย พยายามกัน...แล้วคุณแม่ไม่อยากจะมายุ่งกับเรา เหมือนคุณแม่ตอนนั้นจะโมโหมากอะครับ”

คุณบอล, 108 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“จริงครับ เพราะว่าด้วยความที่แม่มีปัญหาเกี่ยวกับป้าบ่อย และด้วยความที่เขาไม่ได้นอนด้วยกันมาตั้งนานแล้ว เขาแยกกันนอนมานานมาก”

คุณฟิล์ม, 219 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

“คุณพ่อจะเป็นอารมณ์ประมาณว่า จะหนีห่างคุณแม่ทุกอย่าง คือถ้าคุณแม่มาปุ๊บ ก็หนี”

คุณมาร์ค, 99 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งได้บอกเล่าถึงการเจ็บของพ่อหลังจากที่ทะเลาะกับแม่ การเจ็บของพ่อเป็นการสงบสติอารมณ์ไม่ให้ตนใจร้อน แล้วเกิดความขัดแย้งที่รุนแรงขึ้น พ่อจึงเจ็บแล้วพาตนเองให้ออกห่างจากแม่เพื่อลดความรุนแรงของความขัดแย้ง ดังคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 ดังนี้

“ส่วนใหญ่จะเจ็บค่ะ พอทะเลาะกันเสร็จก็จะเจ็บ ทั้งคู่ ไม่มีการลงมือลงไม้ใดๆ ก็เหมือนแค่ไม่พอใจ คุณพ่อเนี่ยเขาสัญญากับอาม่าไว้ว่า คุณแม่ตัวเล็ก เพราะฉะนั้นโกรธขนาดไหน อาม่า บอกว่าให้เอาไปคั้น อย่ายตี อาม่าบอกแบบนั้น แต่อาม่าเสียไปแล้วนะ คุณพ่อเขาจะแบบเวลาโกรธมากๆ เขารงับอารมณ์ เขาจะเจ็บ จะออกห่างจากคุณแม่ เหมือนกับอยู่แค่ที่โต๊ะทำงาน ไม่เดินไปยุ่ง ไม่คุย เพื่อแบบใจเย็นๆ จะเฟด ออกมา อะอย่างนี้ จะไม่มีการทำร้ายร่างกาย”

คุณลิลลี่, 133 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

1.2.3 การระบายออกทางอารมณ์

เมื่อเกิดปัญหาขึ้นระหว่างพ่อและแม่ ปัญหาที่เกิดขึ้นยังคงส่งผลกระทบต่อพ่อแม่ให้เกิดความตึงเครียดอยู่แม้หลังเกิดการปะทะกันไปแล้ว พ่อแม่จึงมีการระบายอารมณ์ที่ยังคงอยู่ เพื่อจัดการอารมณ์ของตน ผู้ให้ข้อมูลบางรายเล่าว่าแม่มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อจัดการความเครียดจากความระแวงสามมี ผู้ให้ข้อมูลอีกรายเล่าถึงแม่ของตนที่ร้องไห้ด้วยความเสียใจหลังจากการทะเลาะกับพ่อ ซึ่งเป็นการระบายอารมณ์ที่เข้มข้นหลังจากการทะเลาะ โดยมีข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“พ่อเริ่มมีเรื่องมือที่สาม แม่เริ่มจับได้ เขาก็เริ่มหวาดระแวง หลังจากนั้นเวลาเจอกันที่ทำงาน หรือว่าทำธุรกิจด้วยกันอะไรอย่างนี้ เขาก็จะเริ่มแบบ หวาดระแวงมากขึ้น ... จนแบบคุณแม่ก็เริ่มแสดงอาการเครียด หวาดระแวง เครียด เขาก็เริ่มมีการใช้ ชอบกินเบียร์ สุรา อะไรอย่างเนี่ย ผมก็เคยถามว่าทำไมเขาต้องกิน เขาบอกว่า เขาเครียดนอนไม่ค่อยหลับ เขากังวล นู่นนี่นั่น”

คุณมารุค, 67 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

“แม่แบบว่า แม่ขับรถมารับหนูอะ เขาก็ขับมาเขาก็ร้องไห้ไปเรื่อยๆ เลยนะ ว่าเขาทะเลาะกับพ่อ เขาทะเลาะกับพ่อที่ไรนะ เขาน่ะแหละเสียใจมากที่สุดเลย คือ พ่ออาจจะเสียใจเหมือนกัน แต่เขาเข้มแข็งหรือว่า อะไรก็ไม่รู้ ไม่เคยมีน้ำตา แต่รู้สึกแค่ว่า ถ้าเกิดเขาทะเลาะกัน คือว่าแม่อะเสียใจ แล้วแม่ก็จะ นั้แหละ คือเขาบอกว่าเขาร้องไห้มาตลอดทางเลยนะ แต่เขาไม่ได้บอกตอนนั้นนะ เขาไม่อยากจะรู้ว่าทะเลาะกัน นานๆ ทีจะรู้อะ ถ้าให้รู้ก็รู้จากปากพี่สาวว่าแบบ เขาทะเลาะกันอีกแล้วนะ แต่จะเล่าแบบ ไม่ได้เล่าเยอะขนาดนี้นะ จะเล่านิดหน่อย นั้แหละ”

คุณเฟิร์น, 492 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

1.3 การกลับมาเป็นปกติในความสัมพันธ์ของพ่อแม่

แม้ว่าจะเกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างพ่อกับแม่ แต่ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นก็ไม่ได้คงอยู่ตลอด และสามารถกลับมาสู่สถานะที่เป็นปกติได้ ผู้ให้ข้อมูลบอกเล่าถึงการรับรู้ถึงความเป็นปกติของพ่อแม่ที่เกิดขึ้น แม้จะมีการทะเลาะหรือขัดแย้งกันในความสัมพันธ์ ซึ่งการเป็นปกติในที่นี้ หมายถึงการที่พ่อแม่สามารถคืนดีกันได้หลังจากการทะเลาะกัน อีกทั้งอีกๆ แล้วทั้งพ่อและแม่ก็ยังคงมีความรักความห่วงใย ความรู้สึกดีๆ ให้กันเช่นเดิม การที่พ่อแม่ก็ยังคงสามารถทำหน้าที่ในการเป็นพ่อแม่ของตนได้อย่างปกติ ไม่ได้แยกทางกันไปหรือยุติบทบาทความเป็นพ่อแม่ลง รวมถึงการรับรู้ของลูกว่าตนเองก็มีความสำคัญกับพ่อแม่ที่ส่งผลให้พ่อกับแม่นั้นยังคงอยู่ด้วยกันได้ ซึ่งทำให้ลูกนั้นไม่รับรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงหรือกระทบต่อความเป็นพ่อแม่ที่ตนรับรู้ จึงทำให้ตนไม่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมากนัก

1.3.1 ความขัดแย้งของพ่อแม่เบาบางลง

หลังจากความรุนแรงของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นลดลง บรรยากาศของความขัดแย้งเบาบางลง พ่อกับแม่สามารถคืนดีกันได้หลังความขัดแย้ง เช่น กลับมาพูดคุยกันได้ปกติ การกลับมาอยู่ด้วยกัน รวมถึงการเห็นความพยายามในการขอคืนดีของพ่อแม่ เช่น ผู้ให้ข้อมูลบางรายเล่าว่าพ่อเป็นฝ่ายเขาไปอ้อมแม่ ซึ่งการได้เห็นว่าพ่อแม่สามารถคืนดีกันได้อยู่เสมอ ทำให้เชื่อว่าหากมีความขัดแย้งเกิดขึ้นอีก พ่อกับแม่ก็จะสามารถคืนดีกันได้อีก ดังคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

“เหมือนแบบ สุดท้ายเรารู้แหละว่า เขาทะเลาะกันมาบ่อยแต่เขาก็ยังอยู่ด้วยกันอยู่ดี ก็คิดว่าแบบ เหมือนมันก็เลยทำให้เราเชื่อเลยว่า สุดท้ายเดียวเขาก็กลับมาคุยกันอยู่ดี แล้วแบบก็แค่เหมือนการทะเลาะนี้ ก็แค่ช่วงหนึ่ง ทุกวันนี้มันก็เลยแบบ เฉยๆ แล้ว จะทะเลาะกัน จะอะไรกัน เราก็คุย พูดคุยปกติ”

คุณนิม, 205 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“หลังจากนั้นครับ ก็คุณพ่อก็ คุณแม่ก็ เริ่มปรับความเข้าใจกันได้ คุณแม่ก็เริ่มจะยอมรับ คุณพ่อก็เลิกคุยกับคนอื่น แล้วก็ กลับมาทำงานปกติ แล้วคุยกับแม่ปกติ แล้วคุณแม่ก็ย้ายกลับไปอยู่กับพ่อ”

คุณบอล, 135 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“เขาก็หลังๆ ก็ไม่ค่อยหยุดด้วยบางทีอะ ก็นั่นแหละ ก็จะแยกกันไปสักพักนึง ไม่ได้แยกบ้านนะ แยกแบบเจียบใส่กันประมาณ 3-4 วันได้ แล้วก็ไม่รู้ไปตีกันตอนไหนบางทีอะ บางทีก็จะเห็นว่าพ่อเป็นคนจ้อ”

คุณเฟิร์น, 301 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

“คือพ่อกับแม่เขาจะทะเลาะกันใช้ไหมครับ ถ้าเขาทะเลาะกันมีอย่างหนึ่งที่ผมไม่ได้บอกก็คือ เขาชอบประชดกันด้วยครับ พรงี้แหละพรงี้เข้าไปหย่ากันไปอำเภอกัน พอผ่านไปคืนหนึ่งก็ รักกันเหมือนเดิมก็ไปทำงาน ต่างคนก็ต่างทำงาน กลับมาก็คุยกันเหมือนเดิม ก็ชอบประชดกันอย่างนี้ครับ”

คุณนิก, 434 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

1.3.2 พ่อกับแม่ยังมีความรู้สึกดีๆ ให้กัน

พ่อแม่ยังคงมีความรักความปรารถนาดี ความห่วงใยกัน แม้ว่าพวกเขาทั้งสองจะทะเลาะเบาะแว้งกันก็ตาม โดยเห็นได้จากการแสดงออกถึงความรักต่อกัน เช่นการหอมแก้ม การหยอกล้อกันเล็กๆ น้อยๆ หรือการเตือนกันด้วยความเป็นห่วง และถึงแม้ว่าพ่อกับแม่จะไม่ได้แสดงความรักกันอย่างชัดเจน แต่กระนั้นผู้ให้ข้อมูลก็ยังคงเชื่อว่าพ่อกับแม่ยังมีความรู้สึกดีๆ ต่อกันอยู่ ไม่ใช่พวกเขาไม่ได้มีความรักความผูกพันต่อกันเลย ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรับรู้สถานการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ว่าไม่ได้มีการแตกหักกันรุนแรงนัก จึงไม่ส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้ให้ข้อมูลนัก โดยมีคำบอกเล่าจากผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

“คือด้วยที่แม่อายุมากกว่าพ่อ 3 ปี เหมือนก็จะรู้สึกว่ามีประสบการณ์อะไรอย่างนี้ แม่ก็จะดูมีความเป็นผู้ใหญ่กว่าพ่อ แบบมีความจริงจังอะไรอย่างนี้มากกว่า เขาก็รักกันนะ คือพ่อก็จะเหมือนแบบเล่นๆ อารมณ์แบบขี้เล่นกับแม่ เหมือนแบบอยากจะเข้าไปเล่นหยอกล้ออะไรอย่างนี้ แม่ก็จะแบบ ไม่ต้องอะไรอย่างนี้ ก็จะแบบ เขาก็จะดูน่ารักดี แต่พ่อก็จะชอบตามใจแม่ อะไรอย่างนี้นะ ใช้ คือพ่อก็จะแบบเอาอกเอาใจแม่เหมือนกัน แต่แม่จะเป็นคนที่ไม่ค่อยแสดงออก ไม่ค่อยแสดงความรักอะไรมากร พ่อก็จะชอบเข้าไปกอดหอมแก้มอะไรอย่างนี้ แม่ก็จะแบบ เออ

ไม่ ะไรอย่างนี้ พ่อก็จะแบบ เขาก็จะดูเล่นๆ นะ แบบไม่ได้จริงจัง แต่แม่ก็ดูไม่ได้ แสดงออกชอบหรือรู้สึกอะไรอย่างนั้นกลับ แต่เขาก็ดูโอเคกันนะ”

คุณยิม, 109 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“รู้สึกว่าเขายังรักกันเหมือนเดิม เห็นได้ชัดตอนไม่สบาย เหมือนจะเป็นคนที่ ปากไม่ตรงอะ พุดๆๆ นั้นแหละ แต่ว่าสิ่งที่แม่บ่น เพราะอะไรเพราะว่าแม่เป็นห่วง สิ่งที่น่าห่วงเพราะว่าป้าเป็นห่วง เราารู้เราก็เลยยอมให้เขาบ่นๆ ก็นี่ไง อ้อ เข้าใจๆ กลัวว่าเราจะทำไม่เป็น กลัวว่าเราจะผิด กลัวว่าเราจะทำไม่ได้ ก็เลยบ่นๆ เขาจะพูดแบบวันนึง เขาไม่อยู่ ต้องอยู่ให้ได้ ... ใจเขาเป็นห่วงกันนะ แม่บ่นป้าทุกวัน เพราะ เพราะเขาเป็นห่วง ทำไม่ไม่สื่อครถ อ้าวถ้าวันหนึ่งมันเกิดขึ้นอะไรอย่างนี้ อย่าวางของร้อนไปใกล้ตรงปลั๊กลิ ะไรอย่างนี้”

คุณลิลลี่, 380 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

“สำหรับคุณพ่อผมไม่เคยคุยนะ แต่ว่า แต่แม่เนี่ย ผมคิดว่าแม่ ในด้วยการทะเลาะกันหลายๆ ครั้ง แม่ก็จะใจอ่อนกับพ่อตลอด ก็คือน่าจะ ผมคิดว่าแม่น่าจะรักพ่ออยู่”

คุณบอล, 239 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“ก็รักกัน แต่ว่าอาจจะไม่ เป็นคู่รักที่ตามวัยอะครับ ก็จิตจางลง ตามสามเหลี่ยมความรัก ก็รักแต่ก็จิตจางลงตามเวลาอะครับ...มันอาจจะไม่ได้แบบมาแสดงความรักกันแบบชัดเจน”

คุณวิน, 69 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“บางทีผมมองว่ามันคงไม่เหมือนละครอะไรอย่างนี้ ที่แบบคน 2 คนแบบ มีปัจจัยตรงกันแล้วอยู่ก็มารักกัน ผมมองว่าเขาคงมีความรักกันบ้างแหละ เพราะว่าถ้าไม่รักกันจริง จะไม่มีลูกถึง 3 คน ะไรจี้”

คุณฟิล์ม, 198 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

“ตอนแรกๆ ก็ตกใจครับแต่ตอนหลังก็ไม่ทำจริงหรอก เพราะว่าเราเห็นมาแล้วก็ เขาคงประชดกันไม่ได้ทำจริง ไม่กล้าทำหรอก เพราะว่าก็มีลูก ตั้งสามคน ครอบครัวยิ่งจะอบอุ่น เขาคงไม่กล้าที่จะทำเรื่องพวกนี้แน่นอน ถึงความคิดเขา จะคิดไปแล้วก็ตาม แต่การกระทำเขาก็ไม่ได้ทำครับ ... มันใจครับ ยังไงก็รักกัน เหมือนเดิม”

คุณนี่ก, 439 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

แม้ว่าพ่อและแม่ของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 จะไม่ได้อาศัยอยู่ด้วยกัน เนื่องจากทั้งคู่ได้หย่าร้างและแยกกันอยู่คนละบ้านแล้ว แต่เมื่อผู้ให้ข้อมูลได้พบกับพ่อหรือแม่ ตนก็ยังได้รับรู้ถึงความ เป็นห่วงเป็นใยที่ต่างฝ่ายต่างก็ยังมีให้กันอยู่ ซึ่งรับรู้ได้จากการถามไถ่ถึงความเป็นอยู่ของอีกฝ่ายกับ ผู้ให้ข้อมูล โดยมีคำบอกเล่าจากผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“สมมติแม่พาไปเที่ยว เวลาคุณแม่พาไปเที่ยว เขาก็ชอบพูดถึงพ่อว่าเขาอยากให้คุณพ่อมาด้วย คุณแม่เขาชอบพูดถึงแต่คุณพ่อเยอะๆ อ่ะ ทุกครั้งทีไปคุยก็จะถาม คุณพ่อเป็นยังไง เจอคุณพ่อบ้างไหม คุณพ่อสบายดีไหม คือเหมือนเขาเป็นห่วง คุณพ่อมากอะ คือขณะเดียวกันคุณพ่อเวลาเจอก็จะถามถึงคุณแม่เหมือนกัน ก็ดู เหมือนคุณพ่อก็เป็นห่วงคุณแม่ด้วย แต่เขาก็ไม่ได้คิดว่า เขาจะต้องกลับไปอยู่กับคุณแม่ แล้วคุณแม่ก็อยากให้คุณพ่อกลับไปอยู่ แต่เขาก็รู้ว่าไม่ได้”

คุณมาร์ค, 257 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

1.3.3 พ่อแม่ยังคงทำหน้าที่ของตนอยู่

แม้ว่าจะเกิดความขัดแย้งระหว่างพ่อกับแม่ แต่สิ่งที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อลูกนั้นยังคงเหมือนเดิม พ่อแม่ยังคงทำหน้าที่ของตนในการเป็นพ่อแม่ได้ ยังคงเลี้ยงดูและดูแลเอาใจใส่ ตลอดจนสามารถแยกแยะได้ว่าความขัดแย้งของตนนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับลูก จึงทำให้ลูกไม่ได้รับผลกระทบ หรือไม่ได้รับความเปลี่ยนแปลงการทำหน้าที่ของพ่อแม่เมื่อเกิดความขัดแย้ง ดังคำบอกเล่าจากผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“เพราะว่าน่าจะเป็นเรื่องการแสดงออก การรับฟังความคิดเห็น พฤติกรรมเดิมๆ ที่เขาแสดงกับเรา ก่อนหน้าทะเลาะเป็นยังไงหลังทะเลาะก็เป็นอย่างนั้น หรือระหว่างทะเลาะกัน บางทีหนูขัดขึ้นมา เขาไม่คุนะ อยู่ๆ หนูพูดแทรกขึ้นมา 'อ้อย ขอโทษค่ะ อ้อย ติดอะ อ้อย ขอโทษค่ะ' เขาจะแบบอะ 'ว่าไง มีอะไร' ถ้าเรื่องเขา สำคัญมากเขาจะ 'รอแป็บนึงนะ' แล้วก็คุยให้เสร็จ แล้วก็มาคุยกับเรา หรือว่าเป็น เรื่องที่หนูสำคัญ 'ไม่ได้หนูต้องพูดตอนนี้' ไม่งั้นหนูจะลืมแล้ว มันไม่ได้แล้วเรื่องนี้' เขาก็จะหยุดฟัง”

คุณลิลลี่, 304 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

“เหมือนมันช่วยให้เรามีความมั่นใจว่าคุณพ่อคุณแม่ก็ยังรักเราอยู่บ้าง แบบไม่ได้ เมินเราไปเลย เหมือนตอนที่ทะเลาะกัน ก่อนหน้าที่ทะเลาะกัน ก็ยังแค้นเรา ... ก็ยังรับรู้ว่าคุณแม่รัก แต่อาจจะแบบ เขาไม่ฟัง อาจจะไม่ได้สนใจเรา แต่ว่าก็ยัง แคร่อยู่ แต่อาจจะน้อยลง”

คุณวิน, 319 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“ปัจจุบันเขาก็ยังมาหาผมทั้งคู่ แล้วก็ยังเลี้ยงเราปกติ แต่ว่าเขาจะแยกกันมา”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คุณมาร์ค, 99 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

“ผมคิดว่าเขาก็แยกแยะออกเหมือนกันนะ เรื่องอะไรที่เป็นเรื่องของผม กับเรื่อง ที่เขาทะเลาะกัน เขาก็แยกแยะได้”

คุณบอล, 507 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

1.3.4 พ่อแม่ยังให้ความสำคัญกับลูก

พ่อแม่ของผู้ให้ข้อมูลให้ความสำคัญลูกมาก เห็นได้จากทั้งจากการกระทำและคำพูด ของพ่อแม่ ที่สะท้อนถึงการให้ความสำคัญแก่ตัวผู้ให้ข้อมูลโดยเฉพาะในสถานการณ์ความขัดแย้งของ พ่อแม่กับแม่ที่เกิดขึ้น พ่อแม่นั้นแสดงออกถึงความห่วงใยความรู้สึกและความเป็นอยู่ของลูกที่ไม่อยาก

ให้ลูกเสียใจหรือเผชิญกับปัญหาต่างๆ ที่จะมาจากพ่อแม่ จึงยอมกลับมาคืนดีกัน หุุดทะเลาะกัน ไม่แยกทางกัน และไม่คิดที่จะทอดทิ้งผู้ให้ข้อมูล ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกว่าตนเป็นคนที่สำคัญสำหรับพ่อแม่ และเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้พ่อแม่ตัดสินใจที่จะกลับมาอยู่ด้วยกันเหมือนเดิมได้ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจึงสามารถกลับมาเป็นปกติได้ด้วยความสำคัญที่ตนมีต่อพ่อแม่ ดังคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“แล้วอีกอย่างแม่เคยพูดขึ้นมาด้วย ตอนสักผมประมาณ ม.5-6 มั้ง ว่าตอนที่ทะเลาะกันทำไมแม่ถึงคืนดีกับพ่อ ก็เป็นเพราะว่า แม่เคยเห็นเพื่อนแม่สมัยเด็ก หรือว่าคนที่แบบไม่มีแม่อะไรอย่างนี้ อาจจะเสียใจไป แต่แม่อาจจะกลัวว่าผม อาจจะเสียใจว่าไม่มีพ่อ อะไรอย่างนี้ แม่ก็เลยพยายามที่จะกลับคืนสู่สถานะปกติของครอบครัว”

คุณบอล, 240 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“คือเราก็จำได้แค่แบบว่า มีพ่อเก็บกระเป๋าออกไปแล้วแม่บอกว่า เหมือนแบบพ่อกลับมาแบบ คือเราป่วยเข้าโรงพยาบาล เขาถึงจะกลับมา แต่ตอนนี้คือ นานมาก เป็นเดือนที่เขาไม่กลับบ้าน จนแบบเราป่วยนะ เขาถึงจะกลับมา ... หรือว่าหนูอาจจะเป็น ที่เขาบอกว่า มีลูกเหมือนโซ่ทองคล้องใจหรืออะไรสักอย่าง หนูคิดว่าถ้าเกิดเขาไม่มีลูก เขาอาจจะหย่ากันแล้วจริงๆ ก็ได้นะ เหมือนเขาก็น่าจะยังอยู่ด้วยกันเพราะเรา เขาก็คงไม่อยากหย่ากันหรอกมั้ง น่าจะมีปัญหาเกี่ยวกับลูกหรือเปล่าอะไรอย่างเงี้ย”

คุณยิม, 144 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“แต่แม่พูดบ่อยมากกว่า ถ้าไม่มีลูกแม่ก็ไปแล้ว อะไรอย่างนี้ครับ”

คุณฟิล์ม, 200 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

“ใช่ๆ แล้วมันก็ฝั่งตอนนี้ก็ยังจำได้ ว่าภาพตอนนั้นเป็นยังไง แต่หลังจากนั้นก็ไม่เคยเห็นอีกเลย เพราะเหมือนเขาหยุดเพราะหันมาเห็นเราร้องไห้ละ เขาหันมาแล้วเห็นแบบ เห้ย ลูกยืนร้องไห้อยู่ ก็เลยหยุดทั้งคู่”

คุณลิลลี่, 275 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

ประเด็นที่ 2 : ปฏิกริยาของลูกที่มีต่อความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่

ความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ที่ผู้ให้ข้อมูลได้เผชิญ ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดปฏิกริยาการตอบสนองต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการตอบสนองของผู้ให้ข้อมูลทั้งภายนอกและภายในจิตใจ โดยปฏิกริยาภายนอกที่เกิดขึ้น เป็นการตอบสนองด้วยการรับมือต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เช่น การเข้าไปเป็นคนกลางเพื่อช่วยจัดการปัญหาระหว่างพ่อกับแม่ หรืออาจจะปลีกตัวออกจากความขัดแย้งนั้นๆ ส่วนปฏิกริยาภายในที่เกิดขึ้นกับผู้ให้ข้อมูล มีทั้งความรู้สึกต่างๆ ที่เกิดขึ้น หลังจากได้เผชิญกับความขัดแย้ง เช่น ความรู้สึกเศร้าเสียใจ กังวล หรือคับข้องใจ เป็นต้น และการได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ จากความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ อย่างการได้เข้าใจถึงความไม่สมบูรณ์แบบของพ่อแม่ และวิธีการจัดการกับความขัดแย้งในชีวิตประจำวันอีกด้วย โดยมีรายละเอียดของแต่ละประเด็นย่อยดังต่อไปนี้

2.1 การรับมือของลูกต่อความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่

เมื่อผู้ให้ข้อมูลต้องเผชิญกับความขัดแย้งของพ่อกับแม่ ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นลูกก็ไม่สามารถทำอะไรได้มากนัก แต่ผู้ให้ข้อมูลก็มีการรับมือต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อความขัดแย้งที่เผชิญ โดยมีการเข้าไปเป็นคนกลางเพื่อช่วยจัดการความขัดแย้ง ทั้งการเข้าไปห้ามและช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และมีการปลีกตัวออกจากความขัดแย้งของพ่อแม่ เช่น การหนีเข้าไปในห้องส่วนตัวหรือการเพิกเฉยไม่เข้าไปยุ่ง เป็นต้น อีกทั้งยังมีการปรับใจให้ยอมรับกับความขัดแย้งของพ่อแม่อีกด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

2.1.1 การเข้าไปเป็นคนกลางเพื่อช่วยจัดการความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่

เมื่ออยู่ท่ามกลางความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ ผู้ให้ข้อมูลรับมือด้วยการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในความขัดแย้งนั้นเพื่อช่วยเหลือจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างพ่อแม่ โดยการเข้าไปเป็นคนกลางในฐานะลูกที่เป็นสมาชิกในครอบครัวเพื่อช่วยห้ามและขัดขวางการทะเลาะกัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมหรือช่วยพูดเพื่อคลี่คลายความขัดแย้งที่เกิดขึ้น รวมถึงการพยายามช่วยแก้ปัญหาให้พ่อแม่ด้วย ดังคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

“ก็แบบว่าบอกให้หยุดก่อน อย่าเพิ่งใช้กำลัง อย่าเสียงดังใส่กัน ลองคุยกันดีๆ ก่อน แต่คุณพ่อคุณแม่เขาก็ไม่ค่อยฟังอะครับ...ก็ทุกครั้งอะครับ ไม่อยากให้ทะเลาะกัน”

คุณวิน, 137 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“อยู่ด้วยครับ ตอนนั้นมันก็ทำให้ผมระเบิดขึ้นมาด้วยว่า หยุด! อะไรอย่างนี้ จนทั้งสองคนที่ว่า.. ตอนนั้นผมยังเด็กใช่ไหมครับ อยู่ประมาณ ม. 1-2 ทำให้พ่อแม่ต้องหยุดตีกันเลย คือตอนนั้นผมโมโหมากอะไรอย่างนี้ ตีกันทำไมอะไรอย่างนี้ ก็ตะโกนบอกคำว่าหยุดคำเดียวทุกคนก็หยุด แล้วก็แม่ก็เดินมากอดผม แค่นั้นแหละครับ”

คุณบอล, 263 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“แล้วรู้สึกทนไม่ไหวมาก ผมเลยเดินมาข้างล่างแล้วถามป้ากับแม่ว่า ทะเลาะกันทำไมเนี่ย”

คุณฟิล์ม, 133 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

ผู้ให้ข้อมูลบางรายบอกเล่าถึงการเข้าไปแทรกแซงในฐานะคนกลาง เพื่อช่วยหยุดความขัดแย้งและเปลี่ยนบรรยากาศที่ผู้ให้ข้อมูลรู้ว่ากำลังจะเกิดความขัดแย้งขึ้น ด้วยการเบี่ยงเบนความสนใจของพ่อแม่ หรือพยายามเปลี่ยนเรื่องเป็นเรื่องที่ตลกๆ ดังตัวอย่างข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“โตขึ้นก็จะมี บางทีเรื่องเล็กๆ แต่มันจะทะเลาะละ เราก็จะรู้ว่าจุดนี้เกิดขึ้นแล้วก็จะแทรก พูดแทรก 'เฮ้ย ป้า หนูไปทำนี่มา' อยู่กับป้าจะมีเรื่องเกม เล่นเกมด้วยกัน 'ป้าๆ ไฟมาแล้วๆ' ก็จะเบี่ยงออกไป บางอันที่ทำได้ หรือไม่ก็ 'แม่ๆ หนูหิว' อะไรอย่างนี้ ก็จะผ่านไป ก็จะพยายามที่จะแบ่งแยกอารมณ์นั้น”

คุณลิลลี่, 168 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

“อย่างหนูกับพี่สาวอย่างเนี่ย ถ้าเกิดอยู่ก็จะแบบ เห้ย พ่อแล้ว จะทะเลาะอะไรกันนักหนา ... แต่ถ้าเรื่องปกติโดยทั่วไปอะ พ่อจะชอบพูดแหวะนิดนึงอะ เออ ดูอย่างแม่มิ่งดี เนี่ย ชอบเอาหุ่นเอานี้ไปให้เขา อะไรอย่างนี้ แบบพูดแหวะขึ้นมา แม่ก็จะหันไปมองหน้าอะไรอย่างนี้ ลูกก็จะแบบ พ่อ อย่า ทำเป็นตลกอะไรอย่างนี้ ส่วนอันนี้ก็แบบกำลังซอพท์ๆ คือรู้ว่าถ้าเกิดว่า ปล่อยไปอีกแปดเดี๋ยวะ ก็จะทะเลาะละ ลูกก็จะเป็นคนแบบว่า พ่อ ไม่เอาพ่อ แบบนี้ก็จะหัวเราะเล่นกันได้”

คุณเฟิร์น, 209 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลบางรายได้เข้าไปเป็นศูนย์กลางในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา ทั้งการช่วยพูดกับพ่อแม่ให้ความขัดแย้งคลี่คลายลง โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในความขัดแย้งของพ่อแม่ และช่วยจัดการกับปัญหา หรือช่วยหาสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างพ่อกับแม่ หรือการแนะนำทางแก้ไขปัญหาให้พ่อแม่ เป็นต้น ดังข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“ถ้าเกิดเขาแยกกันแล้วเหมือนทะเลาะกันอยู่ แต่ว่ามันมีช่วงจังหวะที่เหมือนเราได้อยู่กับพ่อสองคนไรเงี้ย เราก็จะแบบ พูด พูดกับเขาอะ แบบ พ่อเราเรียน... ด้วย เราก็เข้าใจว่า เออแล้วทำไม อะ ให้ชวนมองในมุมมองแม่บ้าง เราก็อยากให้เขาคืนดีกันแหละ ก็จะชวนให้เขาพูด คือมันเป็นยังไงอะไรยังไง ค่อยกับพ่ออะไรอย่างนี้”

นางลภกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

คุณยิม, 175 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“ผมก็เลยคิดว่า เอ๊ะ อันนี้อะ ใครผิดกันแน่ พ่อผิดหรือแม่ผิด แล้วผมก็คิดไปว่า ถ้าแม่ผิดแล้วแม่ผิดตรงไหน ถ้าพ่อผิดแล้วพ่อผิดตรงไหน แต่พอดีเราเป็นคนที่เป็นแบบ เป็นหัว แบบ อยากเป็นทนาย อยากเป็นอัยการอะไรอย่างนี้อะครับ ก็เด็กๆ อะ ม.1 ก็เลยไปหาข้อมูล ตีๆๆๆ เปิดดูกฎหมายดูว่า ฟ้องหย่าได้ไหมอะไรอย่างนี้อะครับ ผมก็ ก็ตามภาษาเด็ก อะไรอย่างนี้อะครับ ตอนนั้นก็เลยคิดไปเลยว่า คุณพ่อผิดแน่นอน แล้วก็ถ้าผิดก็ต้องว่าไปตามผิดอะไรอย่างนี้อะครับ ... ก็เวลาแก้ปัญหา เวลาพ่อแม่ทะเลาะกัน ก็จะโทรไปหาพ่อว่า พ่อทำอะไร ทำไมแม่ถึง

ร้องไห้ อะไรอย่างนี้ค่ะครับ ก็พ่อ ก็มักจะบอกว่าไม่มีอะไรหรอก อ่า ก็ทำให้ผมไม่
อยากจะพูดต่อ ทำให้ผมไม่อยากแก้ไข ‘ไม่มีอะไรหรอก’ พ่อก็ว่าไม่มีอะไรหรอก
‘ใครบอก’ อะไรอย่างนี้ค่ะครับ”

คุณบอล, 103 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“พักหลังมาผมก็บอกให้ พ่อกับแม่เนี่ยเขาทำรายรับรายจ่ายขึ้นมา จะได้ว่าอัน
ไหนซื้อไปแล้วอันไหนซื้อแล้วเกินงบ เกินอะไรอย่างนี้ครับ เขาจะได้พิจารณา
ความสมดุลได้ ถ้าทะเลาะกัน ก็ไปดูในรายรับรายจ่ายว่าเกิดจากอะไร ซื้ออะไรไป
แล้วก็อีกอย่างหนึ่งที่พ่อกับแม่ ทะเลาะกัน ก็คือการปิดบัง แยกปิดบังกันเรื่อง
ค่าใช้จ่าย ว่าไม่ยอมบอกว่าไปซื้ออะไร แยกก็จะทะเลาะกัน ”

คุณนิก, 155 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

2.1.2 การปรับใจให้ยอมรับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างพ่อแม่

ผู้ให้ข้อมูลไม่ได้เผชิญความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่เพียงครั้งเดียว หากแต่ได้เผชิญกับ
ความขัดแย้งเหล่านั้นหลายต่อหลายครั้ง จนเกิดความเคยชินว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องที่
เกิดขึ้นเป็นประจำ พบเจอมาบ่อย ทำให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถปรับตัวได้เมื่อต้องเผชิญกับความขัดแย้ง
โดยการทำตัวเป็นปกติ และในขณะเดียวกันก็มีความเข้าใจถึงธรรมชาติของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นว่า
พ่อแม่อยู่ด้วยกันมานานทำให้เป็นเรื่องธรรมดาที่จะมีการทะเลาะเบาะแว้งกัน และการทะเลาะที่
เกิดขึ้นก็ยังไม่รุนแรงถึงขั้นที่พ่อแม่จะแยกทางกันเมื่อเปรียบเทียบกับครอบครัวของคนอื่นๆ ซึ่งไม่ได้
กระทบต่อความมั่นคงของครอบครัว จึงเป็นความรุนแรงในระดับที่ผู้ให้ข้อมูลเองก็ยอมรับได้ และทำ
ให้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นไม่ได้ส่งผลกระทบต่ออันรุนแรงมาถึงตัวผู้ให้ข้อมูลเอง ซึ่งสามารถเห็นได้จากคำ
บอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

“แต่เขาก็ทะเลาะกันบ่อยแหละ จนเราก็มเริ่มชินๆ แล้วก็ทำตัวปกติแล้วอะ เอาก็
แบบ ออกมากินข้าว อยู่นั่นนั่น ไม่ได้แบบหลบอยู่ข้างใน อะไรอย่างนี้ ... เขาก็แค่มิ
ช่วงดำเนินชีวิตมา แล้วมีปัญหาบ้าง เราจะแบบเปลี่ยนแปลงตัวเองทำไม เราก็มทำตัว
เป็นปกติ ก็เข้าไปคุยกับเขาปกติ ทั้งคู่ เหมือนแบบทำ คือเราก็มจะพูดแบบ เหมือน

แบบว่า เขาไม่ได้ทะเลาะกัน พุดคุยแบบเราไม่สนใจปัญหาตรงนั้น ... อืมๆ ไม่ไปผูกยึด ก็ไม่เรียกว่าไม่สนใจ มันก็ไม่ได้ไม่สนใจขนาดนั้น เราก็ยังรับรู้แหละ แต่แค่เราก็สามารถ เหมือนก็ทำตัวเป็นปกติ แค่นั้นเอง”

คุณยิม, 162 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“ใช่ค่ะด้วยความที่เห็นแบบนี้มาตลอด เราเรียนด้วยแหละ เราเห็นเรื่องความรุนแรงในครอบครัวของคนอื่น ถึงจะทะเลาะกัน แต่ไม่ทะเลาะเลยก็มี แต่ว่าหนูรู้สึกว่าการทะเลาะของบ้านหนูไม่ได้ร้ายแรง มันเหมือนเป็นเรื่องที่แบบ เขาอยู่กันมานาน เขาอยู่กันมา 30-40 ปี มันเห็นหน้ากันทุกวัน มันจะไม่ให้ทะเลาะกันเลย มันเป็นไปไม่ได้ แล้วมันไม่ได้แรงถึงขั้นลงไม้ลงมือ คุยกับคุณแม่ตลอด แบบหนักมากๆ คุณแม่เคยร้องไห้ แอบร้องไห้ตอนกลางคืน แต่ก็ไม่มีการลงไม้ลงมืออะไร รู้สึกโอเคมากกับการที่พ่อพยายามระงับสติอารมณ์ เขาเป็นผู้ชายตัวใหญ่”

คุณลิลลี่, 159 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

“พ่อก็ตนไม่ไหว ขึ้นไปห้องนอนเลย ตอนนั้นเราก็ไม่ค่อยรู้สึกอะไรแล้ว พอเราขึ้นไปในบ้านก็ชิน เราเติบโตมากับอะไรแบบนี้ รู้สึกว่าเนี่ยแหละครั้งที่แรงที่สุด แต่ว่าไม่ค่อยส่งผลกระทบต่ออะไรกับเราแล้ว”

CHULALONGKORN UNIVERSITY

คุณฟิล์ม, 253 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

“แต่ถ้าเกิดรู้ว่าห้ามไม่ได้แน่นอนก็จะแบบ นิ่งๆ หน้าหงอย เดี่ยวรู้แล้วว่าไม่ได้นะ บางทีก็ไม่สนใจก็ไปทำนู่นทำนี่ เป็นเรื่องปกติ”

คุณเฟิร์น, 228 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

ผู้ให้ข้อมูลบางรายก็ปรับใจของตนด้วยการเปรียบเทียบสถานการณ์ที่ตนเผชิญกับคนอื่นที่มีความรุนแรงมากกว่าตนจึงรู้สึกว่ายอมรับกับสถานการณ์ความขัดแย้งของพ่อแม่ได้มากขึ้น ดังนี้

“แต่มันแค่จะรู้สึกว่าย้อ ว่าคนที่มีปัญหาพ่อแม่หย่าร้าง ทะเลาะกัน ก็ไม่ได้เห็นถึงตาย นึกออกไหม ทำให้เห็นว่าคนบางคนก็ over acting เกินไป มันก็ระดับนึงแต่ มันก็เหมือนลึๆ อะ แต่มันก็ไม่ได้รู้สึกเหมือนเกี่ยวข้องกับอะไรมากมาย มันก็ทำให้เราพอเห็นภาพแล้วพอเข้าใจคนที่ เป็นแบบเดียวกับเรา”

คุณมาร์ค, 380 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

“รู้สึกดีครับ รู้สึกว่า ครอบครัวอบอุ่น แล้วก็ทำให้ผมมีชีวิตที่ดีได้ ในปัจจุบันในสังคม เพราะว่าการมีครอบครัวที่อบอุ่นมีพ่อแม่พี่น้อง มีลูกที่ด้วยกันทั้งครอบครัวเนี่ย ก็ เป็นผลที่ดีมากครับ ผมโชคดีมากครับที่ได้อยู่ในครอบครัวผม โชคดีมากครับที่ได้อยู่ในครอบครัวนี้ ไม่เหมือนบางครอบครัวที่เขาอาจจะมีปากเสียงกันบ้าง แล้วก็อาจจะอยู่กับพ่อคนเดียวแม่แยกทางผมก็ โชคดีมากๆ ครับที่ได้อยู่ครอบครัวอบอุ่น ”

คุณนิก, 446 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

2.2 ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่

การที่ผู้ให้ข้อมูลได้เห็นและอยู่ท่ามกลางการทะเลาะเบาะแว้งระหว่างพ่อกับแม่ ความขัดแย้งนั้นเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ให้ข้อมูลนั้นเกิดความรู้สึกต่างๆ มากมาย ทั้งความรู้สึกเศร้าเสียใจจากการได้เห็นความขัดแย้งของพ่อแม่ เสียใจกับความไม่มั่นคงในครอบครัว โดยเฉพาะเมื่อรู้ว่าพ่อกับแม่ไม่สามารถที่จะกลับมาอยู่ด้วยกันเหมือนเดิมได้ยิ่งทำให้เกิดความรู้สึกเสียใจลึๆ ที่ปะปนไปด้วยความหมดหวัง ผู้ให้ข้อมูลบางคนร้องไห้กับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเพราะความเสียใจที่เกิดขึ้นกับตน นอกจากความเศร้าเสียใจที่เกิดขึ้นแล้ว ผู้ให้ข้อมูลก็ยังเกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจพ่อกับแม่ที่ต้องเผชิญกับความขัดแย้งด้วย โดยเฉพาะการที่เห็นพ่อแม่ถูกทำร้ายร่างกายหรือถูกตำหนิต่อว่าในสิ่งที่แก้ไขได้ยาก เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันผู้ให้ข้อมูลยังเกิดความรู้สึกกังวลกับสิ่งต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นเมื่อเกิดความขัดแย้ง เช่น การกังวลว่าจะเกิดปัญหาขึ้นกับกับพ่อแม่ กังวลกับความไม่แน่นอนของครอบครัว ว่าหากพ่อกับแม่แยกทางกันตนจะต้องไปอยู่กับใครแล้วพ่อแม่จะอยู่อย่างไร อย่างไรก็ตามเมื่อผู้ให้ข้อมูลต้องเผชิญกับการทะเลาะกันของพ่อแม่เป็นประจำ ทำให้เกิดความรู้สึกคับข้องใจต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็น

ความรู้สึกหงุดหงิด รำคาญใจที่ต้องเจอกับเหตุการณ์เช่นนี้บ่อยๆ โดยที่ผู้ให้ข้อมูลเองก็ไม่ต้องการให้เกิดขึ้น อีกทั้งเมื่อได้เห็นการกระทำของตัวพ่อแม่เองที่ผู้ให้ข้อมูลไม่พึงพอใจ จึงเกิดเป็นความรู้สึกทางลบต่อพ่อแม่ เช่น รู้สึกเคืองที่พ่อทำร้ายร่างกายแม่ หรือผิดหวังที่พ่อทำให้แม่เสียใจ เป็นต้น

2.2.1 รู้สึกเศร้าเสียใจ

ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกเสียใจกับความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันของพ่อแม่ เมื่อเห็นว่าพ่อแม่เป็นคนที่ไม่รักกันทั้งคู่ แต่กลับมาทะเลาะกัน ทบตีกัน ทำให้รู้สึกถึงความไม่มั่นคงแตกหักในครอบครัว ต่างจากภาพที่เคยคิดไว้ว่าเป็นครอบครัวที่ความอบอุ่นทำให้เกิดความผิดหวัง ผู้ให้ข้อมูลเกิดความเสียใจเมื่อเผชิญกับความขัดแย้งของพ่อแม่ที่รุนแรงจนไม่สามารถที่จะทนไหว ทำให้ต้องออกจากสถานการณ์นั้นๆ นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลบางรายยังเกิดความรู้สึกหมดหวังที่พ่อแม่จะสามารถกลับมาอยู่ด้วยกันอย่างเดิมได้ เนื่องจากเกิดความขัดแย้งกันจนถึงขั้นหย่าร้างและแยกกันอยู่ ดังที่ผู้วิจัยได้แสดงคำบอกเล่าจากผู้ให้ข้อมูลมาดังนี้

“บางครั้งก็รู้สึกเศร้าอะครับ ทำไมไม่ยอมคุยกันดีๆ มาทบตีกันอะไรอย่างนี้ ก็ร้องไห้บ้างก็มี ... ก็มีนิดนึงครับ แล้วแบบเหมือนเศร้าด้วยอะครับ ... ก็คือเหมือนเราพูดไป เขาก็ไม่หยุด เขาก็ทะเลาะกันเหมือนเดิมอยู่ดี แล้วก็ทำไม่ต้องทะเลาะกันด้วยอย่างนี้อะครับ ... ไปไม่ถึง ก็รู้สึกเหมือนว่า อาจจะเหมือน เหมือนเขาไม่สนใจเรานิดนึง ก็พูดไปสิ ก็ได้ฟังอยู่แล้ว ก็ทะเลาะกันเหมือนเดิม”

คุณวิน, 86 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“ครั้งหนึ่งที่ผมเห็นเขาทะเลาะกันหนักมากตอนป. 3 แล้วครั้งนั้นผมเห็นครั้งแรก ผมทนไม่ไหว ผมเลยขึ้นไปร้องไห้ข้างบน... รู้สึกมันรุนแรงจนเรารู้สึกกดดันถ้าอยู่ตรงนั้น และคงร้องไห้หนักมากเพราะว่าพ่อกับแม่ก็เป็นคนที่เรารักทั้งคู่แล้วยังคนที่เรารักอย่างนี้ทั้งที่เราไม่เคยเห็นเขามีปัญหาอะไรเลย ไม่เคยเห็นเขามีปัญหารุนแรงขนาดนี้ ยิ่งผมอยู่ตรงนั้น ผมรู้สึกว่ามันน่าเศร้าใจมากเลย เพราะรู้สึกว่าเราทนเห็นอย่างนี้ไม่ไหว ก็หนีไปดีกว่า ... จากเดิมที่เราเชื่อมั่นว่าครอบครัวเราอบอุ่น ช่วงนั้นฟังไปเลย เรารู้สึกว่า เฮ้ยบ้านเราไม่ได้อบอุ่นเหมือนที่เราคิดนี่หว่า เรารู้สึก

ว่าตอนนั้น เรารู้สึกว่าบ้านเรา พ่อแม่เราให้ความรักเรา ... แต่วันนั้นผมรู้สึกว่า บ้านเรามันแตกหักอะ”

คุณฟิล์ม, 132 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

“ก็รู้สึกไม่ดีนะครับ ที่เห็นคนที่เรารักทะเลาะกัน มันก็รู้สึกทำให้ ทำให้ครอบครัว เราเนี่ยมันรู้สึกไม่มั่นคงเท่าไร”

คุณนิก, 212 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 บอกเล่าถึงความรู้สึกเศร้าเสียใจที่เกิดขึ้นกับตน เมื่อนึกถึงการที่ พ่อแม่ไม่สามารถกลับมาอยู่ด้วยกันได้เช่นเดิมอีกแล้ว ซึ่งสะท้อนถึงความหมองหวังที่ครอบครัวตนจะได้ มีโอกาสกลับมาพร้อมหน้าพร้อมตาเหมือนเดิม เนื่องจากพ่อและแม่ของผู้ให้ข้อมูลได้หย่ากันและ แยกกันอยู่คนละบ้าน ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ถึงความไม่เหมือนเดิมของครอบครัว ดังคำบอกเล่าต่อไปนี้

“รู้สึกแบบ คือผมไม่รู้เลยว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวจะเป็นยังไง ผมไม่ได้รู้สึกแยะ มาก แต่ก็แอบเสียใจเล็กๆ ... คือพูดตามตรงคือ จริงๆ ข้างนอกมันเหมือนไม่รู้รู้สึก แต่รู้สึกว่า ลึกๆ อะรู้สึก รู้สึกว่ามันไม่เหมือนเดิม ... ก็รู้สึกว่า มันเป็นไปได้ยาก มากที่จะเห็นเขาสองคนพร้อมหน้า คือมันไม่มีเลย พูดง่ายๆ ประมาณนั้น แต่ว่า ถ้าให้อธิบายว่า มันรู้สึกยังไง มันพูดไม่ถูกอะ แต่ว่าข้างในมันรู้สึกอะ เป็นอารมณ์ เหมือนกับว่า ยังไงอะ พูดไม่ถูกอะ ใช เหมือนกับว่า เรามี มันรู้สึกกระทบอะ”

คุณมาร์ค, 139 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

2.2.2 รู้สึกกังวล

ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกเป็นกังวลเมื่อรับรู้ถึงความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ ทั้งขณะที่พ่อแม่กำลัง ทะเลาะมีปากเสียงกัน หรือแม้แต่ในเวลาอื่นๆ ที่ไม่ได้เกิดการทะเลาะกัน ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกเป็นกังวลต่อ หลายๆ สิ่ง เช่น กังวลว่าความขัดแย้งที่ตนเจอนั้นจะนำไปสู่ปัญหาของครอบครัวที่มากขึ้น กังวลว่า จะต้องมีปัญหาบางอย่างเกิดขึ้นระหว่างพ่อกับแม่แน่ๆ รวมถึงรู้สึกกังวลไปว่าหากพ่อแม่จะต้องแยก ทางกัน ตนจะต้องไปอยู่กับใคร แล้วพ่อกับแม่จะอยู่อย่างไร กังวลถึงความเป็นอยู่ของพ่อแม่ว่าใครจะ

ดูแลแล้วการเปลี่ยนแปลงในบ้าน เช่น งานบ้าน ใครจะรับผิดชอบต่อจากนั้น ดังคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

“มันรู้สึกหลายๆ ข้างใน แต่มันก็ไม่ได้รู้สึกแบบ คือมันเหมือนลึกๆ เรากังวล แต่ว่าในชีวิตประจำวัน เราแสดงออกเหมือนไม่มีอะไร แต่ลึกๆ เรารู้สึกอะ ยิ่งเขาพูด เรายิ่งรู้สึก ยิ่งเขาบอกว่าไม่ต้องห่วงนะ เรายิ่งรู้สึกมากขึ้น คือถ้าเขาไม่พูดอะไร เราก็ไม่ค่อยรู้สึกอะไรเท่าไร เหมือนว่ามันเป็นการย้ำอะไรสักอย่าง ... มันก็รู้สึกเหมือนถ้าไม่มีอะไรแล้วจะพูดทำไม ยิ่งพูด ก็ยิ่งรู้สึกแบบ มีอะไรแน่เลย เหมือนเป็นการย้ำคิดย้ำทำ กับที่เขาบอกว่า เราก็อธิบายว่ามันต้องเป็นปัญหาที่ใหญ่”

คุณมาร์ค, 183 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

“น่าจะกลัวเสียงดัง กลัว เห็นเขาร้องไห้ด้วยแหละ เหมือนกับเวลาเราเห็นใครร้องไห้เราก็จะร้องตาม แต่ตอนนั้นกลัวเพราะว่าเขาทุบ ทุบแรงมาก ทุบจนตึงๆ แล้วเราไม่รู้เรื่องอยู่ข้างบน แล้วเดินลงมาแล้วเห็นเขาทุบอยู่ แม่ร้องไห้ ป้าร้องไห้ แล้วตะคอก เหย็บ เกิดอะไรขึ้นก็เลยตกใจ ... ตอนนั้นคือไม่รู้ว่าเขาทะเลาะเรื่องอะไรกันนะ แต่แบบทำอะไร ทำไม่ต้องทำแบบนี้ รู้ว่าทะเลาะอีกแล้ว แต่ว่าเกิดอะไรขึ้นทำไมรอบนี้มันถึงแรง”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

คุณลิลลี่, 279 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

“รู้สึกเหมือนแบบ ถ้าเราไม่ห้ามแล้วเขาทะเลาะกันไป แล้วแบบถ้าเกิดมันมากกว่าทุบตีกันอะไรอย่างนี้ แล้วแบบเอาอาวุธมาทำร้ายกันมันจะอันตรายกว่านี้ไหม มันจะแยกว่านี้”

คุณวิน, 144 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

นอกจากนี้เมื่อคิดว่าพ่อกับแม่จะต้องแยกกันอยู่จริงๆ ผู้ให้ข้อมูลเกิดความรู้สึกกังวลขึ้น ทั้งความกังวลต่อตนเองว่าตนจะต้องเลือกใคร ต้องไปอยู่กับใคร จนถึงความกังวลต่อความเป็นอยู่ของพ่อแม่หลังจากแยกกันอยู่ว่า พ่อแม่จะอยู่อย่างไร ใครจะดูแล และใครจะเป็นผู้รับผิดชอบงานบ้าน

ต่างๆ อีกทั้งยังมีผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 ที่แสดงถึงความกังวลที่มีต่อแม่หลังจากที่แยกกันอยู่กับพ่อจริงๆ ซึ่งได้แสดงคำบอกเล่าจากผู้ให้ข้อมูลไว้ดังต่อไปนี้

“เอ่อ... ถ้าปัจจุบันนะครับ คุณพ่อคุณแม่ก็ นี่แหละครับก็อย่างที่ว่า สมัยก่อน เวลาทะเลาะกันก็ จะเป็นเรื่องเงิน มากกว่า แต่ถ้ามาในตอนนี่ คิดว่าเวลาคุณพ่อคุณแม่แยกทางกัน ปัญหาคือคุณแม่จะอยู่ที่ไหน คุณพ่อจะอยู่ที่ไหนแล้ว เราควรจะไปยังไง อย่างนี้อะครับ เราก็จะอยู่ฝั่งไหนมากกว่า เวลาเราหยุดเรียนอย่างนี้อะครับ เราจะไปเราจะกลับบ้านไหนดี”

คุณบอล, 332 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“ถ้าพูดตามตรงผม ผมคิดมาตั้งแต่เด็กเลยอะ ผมคิดมาตั้งแต่ประถมเลยว่าถ้าเขาแยกกันเราจะอยู่กับใคร ผมมีความคิดนี้ตั้งแต่ประถมเลย ผมก็มองว่าเฮ้ยนี่เรารีบคิดไปเกินไปเปล่าวะ พอเรามามองเหตุการณ์และเราก็โตขึ้น จนทุกวันนี้ก็ปีหนึ่งแล้ว ผมก็มองว่า ก็คิดแบบนี้มันก็ไม่แปลก เพราะทุกวันนี้ เขาก็มีปากเสียงกัน เขาก็ไม่ค่อยถูกใจกันและกันผมก็มองว่า”

คุณฟิล์ม, 228 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

“มันเหมือนเป็นเรื่องใหญ่มากเลยตอนนั้น มันไม่ได้นึกถึงเลยว่าเดี่ยวเขาก็ดีกันไรเงี้ย มันจะรู้สึกว้าแบบ โห กลัวว่าเขาจะแยกบ้านกัน แล้วหนุว่ามันมีปัญหามากเลย คือพ่อเขาอะส่วนใหญ่เขาไม่ต้องหาข้าวกินเองไง แม่จะเป็นคนคอยหาให้อะไรเงี้ย แล้วถ้าเกิดว่าเขาทะเลาะกันอะ ถ้าเกิดเขาต้องแยกบ้านกันเงี้ย ก็ไม่รู้ว่าใครจะหาข้าวให้พ่อกิน คือไม่มีมาหาได้ตลอดอยู่แล้ว คือหนูก็เรียน พี่สาวก็ทำงาน แล้วพ่อเขาก็เป็นคนไม่ค่อยดูแลตัวเอง อย่างเสื้อผ้ารีดผ้า แม่ก็เป็นคนทำหมด ก็ไม่รู้ว่า ถ้าเกิดเขาแยกบ้านกัน มันจะเป็นงานของใคร คือหนูก็ไม่อยู่บ้านนี้ อยู่แล้วอะ ส่วนพี่สาวก็ไปทำงานแต่เข้าอยู่แล้ว กลับก็ดีก”

คุณเฟิร์น, 343 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

“ก็ความไม่มั่นคงก็ ทำให้เราเกิดความไม่มั่นใจอีก ว่าเราจะ ถ้าเราไปอยู่ต่างจังหวัดเนี่ย เขาจะอยู่ได้ไหม เพราะขนาดอยู่ที่บ้านยังทะเลาะกันเลย แล้วเราอยู่ด้วยก็มีคนห้ามใช้ไหมครับ แต่พอเราไปอยู่ต่างจังหวัดเนี่ย จะมีคนห้ามไหม เวลาแก่ทะเลาะกัน”

คุณนิก, 219 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

“แต่ว่าหลังๆ ก็เริ่มรู้สึกว่าคุณแม่เขาก็แย่มาก ตอนก่อนจะดีขึ้นนะ เขาแบบแย่ง เหยียด ทำไมดูแบบ กินเบียร์ ไม่ค่อยดูแลตัวเอง ไม่ค่อยรักษาสุขภาพ ก็อ้วน”

คุณมาร์ค, 137 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

2.2.3 รู้สึกเห็นอกเห็นใจพ่อแม่

ผู้ให้ข้อมูลสองรายแสดงถึงความรู้สึกเห็นอกเห็นใจแม่ที่ต้องทะเลาะกับพ่อ ซึ่งแม่ต้องถูกทำร้ายทั้งทางร่างกายและทางวาจาที่สะท้อนต่อจิตใจตน ทำให้เกิดความรู้สึกเห็นใจ สงสารแม่ โดยผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 รู้สึกสงสารแม่ซึ่งเป็นผู้ที่อ่อนแอกว่าในความขัดแย้งด้วยสรีระร่างกายที่ตัวเล็กกว่า และเมื่อถูกทำร้ายร่างกายจึงรับรู้ได้ถึงความเจ็บปวดที่แม่ได้รับ และผู้ให้ข้อมูลอีกรายเข้าใจถึงปัญหาหรือข้อบกพร่องของแม่ที่เกิดขึ้นว่าเป็นสิ่งที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น การที่หัวซ้าคิดไม่ทัน ทำให้ต้องทะเลาะกับพ่อ ซึ่งเปลี่ยนได้ยาก แต่ทำให้เกิดปัญหาจึงต้องมาทะเลาะกัน ผู้ให้ข้อมูลได้ให้รายละเอียดไว้ดังนี้

“ก็อาจจะเห็นว่าคุณแม่่าสงสาร แบบโดนทุบ โดนตี โดนคุณพ่อทำร้ายอะไรอย่างนี้ เหมือนเราไปเข้าข้างฝั่งคุณแม่มากกว่า แทนที่จะอยู่ตรงกลาง ไม่เข้าข้างใคร ... แบบโดนทุบ แล้วแม่เขาตัวเล็กอะครับ ผอมๆ แล้วพ่อเขาแบบตัวใหญ่น้อย โดนทุบแบบนั้นก็น่าเจ็บมาก”

คุณวิน, 125 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“แล้วก็อีกเรื่องนึงน่าจะบ่อยสุดก็คือเรื่องที่แม่เขาหัวซ้าอะพี่ หนูก็สงสารทั้งคู่อะ คือแม่เขาหัวซ้า แม่เขาก็คงไม่ได้อยากหัวซ้าอยู่แล้วอะ แต่ว่าเขาหัวซ้ามากๆ เลย

แล้วก็เขาจะหงุดหงิดอะ เขาก็หงุดหงิดมากเลยนะ แต่มันน่าหงุดหงิดอะพี่ เพราะมันทำให้งานเสีย แต่หนูก็ไม่รู้จะทำยังไง หนูอยู่ตรงกลาง สงสารเขาเหอะ อะไรอย่างนี้”

คุณเฟิร์น, 235 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

2.2.4 รู้สึกคับข้องใจต่อความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่

เมื่อผู้ให้ข้อมูลต้องเผชิญกับความขัดแย้งระหว่างบ่อยๆ หรือในยามที่ไม่ได้คาดหวังว่าจะต้องเจอ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกคับข้องใจ ซึ่งเป็นความหงุดหงิด ความรำคาญใจ ที่ต้องเห็นพอกับแม่จัดการปัญหาด้วยการทะเลาะกันบ่อยๆ ไม่สามารถที่จะพูดคุยกันด้วยเหตุผลใดๆ ได้ ทั้งที่ตัวผู้ให้ข้อมูลเองก็ไม่อยากให้เกิดขึ้น และทำให้เกิดความรู้สึกข้องใจว่าเพราะเหตุใดพ่อแม่ถึงต้องทะเลาะกัน ทั้งๆ ที่เป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ และโตเป็นผู้ใหญ่กันแล้ว ซึ่งความขัดแย้งนี้ส่งผลให้ผู้ข้อมูลเองก็อึดอัด และไม่มีความสุข โดยสามารถเห็นได้จากคำบอกเล่าจากผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“เอ่อ ตอนนั้นก็ไม่ใช่ชอบอะครับคือ จะอยู่ปกติอย่างนี้ก็ได้ จะอยู่แบบมีความสุขกันก็ได้ ทำไม ทำไมถึงไม่มีความสุข ตักกันอยู่นั้นแหละอะไรอย่างเนี่ย ทำไม ก็แบบทุกคนก็พยายามหาความสุขให้ตัวเองโดยที่ไม่คำนึงถึงคนข้างๆ ว่าเขาจะเสียใจหรือเปล่า อะไรอย่างเนี่ยครับ ทำไมไม่ทำสิ่งที่ตัวเองมีความสุข แล้วคนอื่นมีความสุขไปด้วย อย่างนี้อะครับ แล้วไม่ทำให้คนอื่นเขาเดือดร้อน”

คุณบอล, 270 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“รู้สึกว่ามีบางปัญหา เรายังแบบ เหมือนมองออกเลยว่า เขาจะทะเลาะกันทำไม บางเรื่องก็รู้สึก เราก็จะมองว่า เรายังเด็ก เขาเป็นพ่อแม่ ทำไมเขาเป็นผู้ใหญ่แล้ว เขายังมาทะเลาะกัน เรื่องบางเรื่อง ทั้งๆ ที่แบบ เราก็มองเห็นว่าไม่เห็นต้องยกมาเป็นปัญหา แต่นี่พ่อแม่ก็โตแล้วนะ ยังแบบมาทะเลาะกันอีกหรือ”

คุณเฟิร์น, 257 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

“ถ้าตอนแรกๆ ที่แบบเด็กๆ เราก็จะรู้สึกแบบ ไมโอเคเลยว่า ทำไมต้องทำอย่างนี้ แล้วแบบพอไปสักพักมันก็เริ่มมีบ่อย เราก็เริ่มรำคาญละ ก็เคยพูดนะ แล้วทำไมแม่ไม่ไปพูดกับพ่อเลย อะไรอย่างนี้ เหมือนหงุดหงิด รำคาญ อะไรอย่างนี้มากกว่า”

คุณยิม, 203 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“มันแค่อารมณ์น้อยๆ อ่ะ แบบทำไม่อะ มันจะอารมณ์แบบ หើยเราควรกลับมาแล้วเราแบบ เราสบาย คุณพ่อคุณแม่คุยกันง่ายๆ สบายๆ คุยกันเรื่องนิดเดียว ทำไมต้องทะเลาะ อะไรอย่างนี้ จะรู้สึกแบบ ก็ทำไม่อะ มันแค่นี้เอง เราเรียนกลับมาบางทีปวดหัวมากจะสอบแล้ว อ่านหนังสือไม่ทัน กลับมาเจอบรรยากาศแบบคุยกับใครไม่ได้ แล้วระบายให้ใครฟังไม่ได้ ก็จะทำแบบ อ้าว อยู่ทำไมเนี่ยตรงนี้ มันเป็นเดทแอร์ มันอิมคริม มันก็จะรู้สึกเฟล ... ทำไม่ได้ ก็เข้าใจว่าเขาเครียดนะ แต่ว่าบางที เราก็ มันก็นิดนึ่ง เราก็เจอบ่อย ทำไมต้องเจอทุกวัน”

คุณลิลลี่, 175 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

2.2.5 ความรู้สึกทางลบที่มีต่อตัวพ่อแม่

จากความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ที่เกิดขึ้น ผู้ให้ข้อมูลได้เห็นถึงการกระทำของพ่อแม่ที่ทำให้ตนรู้สึกแค้นในตัวพ่อแม่ เช่น รู้สึกเคืองที่พ่อใช้ความรุนแรงกับแม่ ผิดหวังที่พ่อทำให้แม่เสียใจ ซึ่งส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลมีมุมมองและทัศนคติที่ไม่ดีต่อตัวพ่อแม่ และอาจส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ข้อมูลกับตัวพ่อแม่แย่งด้วย เช่น มีท่าทีต่อพ่อแม่ที่เปลี่ยนไป เมิน ไม่สนใจที่จะฟัง หรือมีอคติกับพ่อแม่ นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลยังมีความรู้สึกทางลบต่อพ่อแม่ที่มาจาก การรับรู้ในประสบการณ์ต่างๆ ไปนอกจากสถานการณ์ความขัดแย้งด้วย เช่น รับรู้ความเอาแต่ใจของพ่อจากการชวนไปเที่ยว หรือ การใช้เงินไม่เป็นของแม่ เป็นต้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมุมมองที่มีต่อพ่อแม่ไปในทางลบ ดังคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“ก็อาจจะมีการเปลี่ยนไปอย่างของคุณพ่อ เพราะคุณพ่อเป็นคนที่ใช้กำลังก่อน ก็จะทำให้มองคุณพ่อแย่งลง แล้วก็คุยกันน้อยลง จากความสัมพันธ์ที่มีอยู่แล้ว ...

เหมือนบางครั้งก็ตั้งใจไม่ตอบคุณพ่อ เวลาคุณพ่อถามอะไร เมินคุณพ่อ เหมือนคุณแม่ เพราะคุณพ่อเขาทำร้ายร่างกายคนอื่น ผมมองว่ามันไม่ต้องใช้กำลังก็ได้”

คุณวิน, 93 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“เอ่อ... หลังจากนั้นก็เปลี่ยนไปครับ ก็เพราะว่า ผมคิดว่า พ่ออาจจะทำให้แม่เสียใจก่อน ผมก็เลย bias คุณพ่อตรงนั้น แต่หลังจากนั้นผมก็คิดแหละครับว่า พ่ออาจจะ สิ่งที่พ่อทำไปทุกอย่างอาจจะไม่ได้ถูกต้องที่สุด แล้วก็ทุกคนก็ประสบการณ์ที่ผ่านๆ มา มันอาจจะไม่ทำให้พ่อรับรู้มากขึ้นหรือเปล่า ก็เลยทำให้ผมมองที่ผมมีกับพ่อครับจะลดลงไป”

คุณบอล, 283 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“คือรู้สึกว่าเขาอะ เป็นคนดีมากๆ ในสายตาเราเมื่อก่อน แต่พอเรื่องนี้เกิดขึ้น เรา รู้สึกว่าทำไมเขาเหมือนกับคนไม่ค่อยดีเลย มันทำให้เราเหมือน มองเขาแย่งลง ใช้จริงๆ ทั้งสองคนเลย กับคุณแม่ด้วย”

คุณมาร์ค, 212 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

“ก็เปลี่ยน เปลี่ยนนะ ตอนแรกเราก็ค่อนข้างเชื่อมั่น ในตัวแม่ค่อนข้างสูงว่า เด็กที่เติบโตมาอย่างนี้เราก็ต้องเอาพ่อแม่เป็นแบบอย่าง ถูกไหมครับ คือเมื่อก่อน เราจะอยู่กับแม่มากกว่าพ่อนิดนึง เหมือนแม่ ช่วงนั้นเขายังไม่ได้วุ่นกับงานขนาดนี้ เขาก็มีเวลาให้เราบ้าง คือแม่ก็จะมาพูดเรื่องไม่ดีของพ่อให้ฟัง ... คือเมื่อก่อนผมก็จะเชื่อมั่นในตัวแม่ รู้สึกว่าพ่อเป็นคนผิดมาตลอด เพราะเราฟังแต่แม่ ที่นี้พอถึงจุดหนึ่งที่เราริม ฟังความสองข้าง เราก็เริ่มรู้สึกว่า เมื่อก่อนเรารู้สึกว่าพ่อไม่ให้เงินแม่ ทำไมพ่อใจร้ายจัง แต่เขาก็มีเรื่องต้องใช้ของเขาทำไมพ่อก็ไม่รู้จักให้แม่บ้าง แต่พอเราโตขึ้นเราริมคิดเป็น เราก็จะมองว่าแม่เราใช้อะไรไม่เป็นเลยวะ แล้วที่พ่อทำอย่างนี้บางทีมันก็ถูกแล้ว”

คุณฟิล์ม, 403 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

“ก็คิดว่า หนูก็เริ่มคิดว่าทำไมเขาถึงไม่หักห้ามใจบ้าง คือ อย่างพ่อแม่ คือเขาเอาแต่ใจตัวเอง จริงๆ นั่นแหละ คือเขาคิดว่าเขาเป็นคนมีเหตุผลมากเลยนะ คือ แต่จริงๆ แล้วอะ พอมองแล้วอะ เขาเป็นคนที่ไม่มีเหตุผลเลยอะ แบบ ถ้าเกิดเขาจะทำอะไรเขาจะทำเลย อย่างเวลา ครอบครัวชวนไปเที่ยว เขาก็ไม่ไป แต่พอเพื่อนชวนไปเที่ยว เขาก็จะไป แต่เขาก็จะชวนครอบครัวไปด้วยอะแหละ แต่พอลูกชวนแม่ชวน เขาจะบอกว่าเขาขี้เกียจขับรถ แต่ว่าเพื่อนเขาชวนอะ แบบไกลมากเลย ขึ้นเขา หน่อยๆ นั่งจนแบบขำขำ เขาก็ไปได้ตลอดเลย เขาเป็นคนเอาแต่ใจตัวเอง เขาแบบไม่มีเหตุผล”

คุณเฟิร์น, 360 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

2.3 สิ่งที่ถูกได้เรียนรู้จากความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่

ความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ที่ผู้ให้ข้อมูลได้เผชิญ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดการเรียนรู้ถึงผลเสียที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้ง โดยเกิดการตระหนักถึงผลที่จะตามมาเมื่อมีความขัดแย้ง จึงเกิดการพัฒนาในวิธีการจัดการกับความขัดแย้งในชีวิตประจำวันของผู้ให้ข้อมูลด้วย เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากความขัดแย้งกับผู้อื่น โดยผู้ให้ข้อมูลจะมีการจัดการกับความขัดแย้งอย่างมีสติมากขึ้น ระวังอารมณ์และมีเหตุผลมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็พยายามระวังทำที่ที่จะสามารถนำไปสู่การเกิดความขัดแย้งกับผู้อื่นอีกด้วย นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลยังเกิดการเรียนรู้ในแง่มุมของการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจที่มีต่อตัวพ่อแม่ โดยผู้ให้ข้อมูลเกิดความเข้าใจถึงความไม่สมบูรณ์แบบของพ่อแม่ ซึ่งเมื่อได้เห็นพ่อกับแม่มีความขัดแย้งกัน ทำให้เห็นด้านที่เป็นข้อบกพร่องของพ่อแม่มากขึ้นจากเดิมที่เห็นแต่ด้านดี ๆ จึงเข้าใจว่าพ่อแม่เป็นบุคคลธรรมดาที่มีสองด้าน ทั้งด้านดีและไม่ดี แต่ถึงกระนั้นผู้ให้ข้อมูลก็เลือกที่จะหลีกเลี่ยงความสัมพันธ์แบบคนรักที่จะนำไปสู่ปัญหาได้ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีการพิจารณาเลือกคนที่จะคบหาด้วยอย่างรอบคอบถึงความมั่นคงในความสัมพันธ์ในอนาคต ผู้วิจัยจึงเห็นถึงการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นของผู้ให้ข้อมูลหลังจากการได้เผชิญกับความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่มาดังนี้

2.3.1 การตระหนักถึงผลเสียที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้ง

ผู้ให้ข้อมูลได้รับรู้ผลเสียที่เกิดขึ้นจากการทะเลาะเบาะแว้งของพ่อแม่ ทั้งความเจ็บปวดทางจิตใจและทางร่างกาย จึงเกิดการตระหนักถึงผลเสียที่จะตามมาจากความขัดแย้ง ทำให้ผู้ให้ข้อมูลได้เรียนรู้ว่าความขัดแย้งและการใช้ความรุนแรงนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดี และเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ เพราะผลที่ตามมาจากความขัดแย้งนั้นไม่มีผลดีเลย มีแต่สิ่งแย่ๆ ที่ตามมาทั้งต่อตัวพ่อแม่เอง รวมถึงคนอื่นๆ รอบข้างด้วยโดยเฉพาะลูก โดยจะเห็นได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

“ผมมองว่าการทำแบบนี้มันเป็นเรื่องที่ไม่ควร แล้วก็ไม่ควรจริงๆ เพราะว่าการที่เราทะเลาะกัน คือจริงๆมันควรมานั่งคุยกันดีๆ มากกว่า ยิ่งใช้อารมณ์มันยิ่งบานปลาย คือผมก็รู้ว่าบางทีผมทะเลาะกับแฟนผมเอง ผมก็มีอารมณ์บ้างเหมือนกัน ถึงจุดหนึ่งมันต้องมีคนหนึ่งหย่อน อีกคนนึงจะได้พยายามหย่อนตามค่อยๆ ปรับ มันถึงจะเข้าใจ ยิ่งเราไปปิ้งๆ ใส่กัน มันก็ยิ่งหนักขึ้นเรื่อยๆ และคนที่ได้ผลกระทบจริงๆ มันไม่ใช่แค่ตัวเขาอะครับ คนรอบข้างเขาก็ได้รับไปด้วย ลูกเขาก็รู้สึกแย่ เผลอๆ อาจจะแย่กว่าที่เขาทะเลาะกันเองด้วยซ้ำ”

คุณฟิล์ม, 423 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

“เวลาทุบตีกัน ทุบตีทำร้ายร่างกายอะครับ มันก็ไม่ใช่เรื่องที่ดี เพราะทำให้คนอื่นเจ็บ เพราะว่าการทะเลาะกันก็ทำให้อีกฝ่ายเจ็บในใจกันอยู่แล้ว แล้วเจ็บกายด้วยก็คือเจ็บ แล้วบางทีก็เจ็บทั้งสองฝ่ายด้วยเวลาทะเลาะกัน มันไม่มีเรื่องอะไรที่ดีจากการทะเลาะกันอะครับ”

คุณวิน, 452 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“อยากให้ครอบครัวมันคงก็จะต้องไม่ทะเลาะกัน อาจจะทะเลาะกันได้แต่ก็ต้องมีเหตุผล การทะเลาะกันก็เกิดความไม่ดีหลายๆ เรื่องตามมา อย่างเช่นมีคนนิทานว่าร้ายครอบครัวเรา หรือไม่ก็ทำให้ความรักความผูกพันที่เกิดภายในครอบครัวเนี่ยมันลดลง มันก็ไม่มีผลดีเลยครับการทะเลาะกัน”

คุณนิก, 213 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

“ก็พอทะเลาะกันอย่างนี้อะครับ คุณแม่ก็จะบอกว่า ความรุนแรงมันก็ไม่ดีนะ ทะเลาะกันมันไม่ดีนะ แต่เขาทะเลาะกันไงครับ แต่เขาก็มาสอนผมว่ามันไม่ดีนะ แต่ผมก็เชื่อไงครับ และผมก็คิดว่ามันก็ไม่ได้อยู่แล้ว ขนาดผมเป็นคนดูคนทะเลาะกันผมยังไม่มีความสุขเลย แล้วผมไปทำอย่างนั้นมันจะมีความสุขหรือ”

คุณบอล, 316 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

2.3.2 การเข้าใจถึงความไม่สมบูรณ์แบบของพ่อแม่

เมื่อผู้ให้ข้อมูลได้เห็นพ่อกับแม่ทะเลาะกัน ทำให้ตนได้เห็นและรับรู้ถึงอีกมุมหนึ่งของพ่อแม่ ที่ตนไม่เคยเห็น โดยเฉพาะด้านที่ไม่ดี ผู้ให้ข้อมูลบางรายมองว่าเป็นมุมมืดที่ตนได้เห็นจากพ่อแม่ เนื่องจากก่อนหน้านี้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่รับรู้ภาพลักษณ์ของพ่อแม่ที่มีความสมบูรณ์แบบ มีความเป็นพ่อแม่ที่ดี แต่หลังจากที่มีความขัดแย้งกัน ทำให้ตนได้เห็นด้านที่ไม่ดีหรือด้านที่เป็นข้อบกพร่องของพ่อแม่ด้วย ส่งผลให้ตนเกิดความเข้าใจและเรียนรู้ได้ว่า พ่อกับแม่นั้นเป็นบุคคลธรรมดาที่มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ไม่ได้สมบูรณ์แบบหรือมีแต่ด้านดีอย่างเดียวอย่างที่ตนนั้นเคยเข้าใจ ดังเช่นคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“พอเขาทะเลาะกัน... หนูว่า หนูเหมือนเห็นมุมมืดเธอ เพราะแบบ พอทะเลาะกัน เราเห็นนิสัยเขามากขึ้นนะ เพราะว่าเหมือนก่อนหน้านี้ พ่อแม่เราดีนะ ดูแบบเข้าใจเรา แต่พอเขาทะเลาะกัน เราก็เหมือนเห็นมุมที่แบบจริงๆ แม่ก็เหมือนจะมีส่วนที่ไม่มีเหตุผลบ้าง พ่อก็ดูใช้อารมณ์จริงๆ นะ เหมือนเราเห็น แบบ เพราะปกติเขาไม่เคยแสดงด้านที่ไม่ค่อยดีกับเราอะ นอกจากทำโทษตอนเด็กๆ อะ พอเขาทะเลาะกันก็เลยเข้าใจ เออ มนุษย์ที่จริงๆ มีสองด้าน ก็จริงๆ นะ มีมุม เหมือนมุมดี มุมมืดบ้าง อะใช้อย่างนี้”

คุณยิม, 285 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“อาจจะเป็นเรื่องของภาพลักษณ์อะ คือในอดีต ผมก็คิดว่าแท้ๆ คุณพ่อเป็นคนที่เป็นแบบ พุดจริงทำจริง ... กับคุณแม่ด้วย เมื่อก่อนคิดว่าเขาเป็นคนที่แบบดีกว่านี้ ไม่มีอะ ไม่มีเรื่องอารมณ์ แต่พอเห็นความอ่อนแอ ก็เห็นว่าเออ จริงๆ เขาก็ไม่ได้

เข้มแข็งมากตามที่เราคิด เขาก็มีโมเมนต์ที่อ่อนแอได้เหมือนกัน ปัจจุบันเขาก็ดีขึ้น ไม่คิดว่าเขาจะร้ายขนาดนี้ ... ก็คือเขาคุมตัวเองไม่ได้ หาทางออกโดยการ หาตัวช่วยเช่นการใช้สุรา เหล้า เบียร์ ... คือรู้สึกเหมือนว่าเขามีโมเมนต์ที่แบบ คือเขาก็ไม่ได้ดีเท่าร้อยเปอร์เซ็นต์ ได้เห็นว่าเขาก็เป็นคน มันก็มีขึ้นมีลง มันก็ตกต่ำได้ มันก็ดีขึ้นได้ ดีขึ้นตามกาลเวลา ... แต่เขาไม่ได้ตามในเกณฑ์ที่เราคิดอะ ไม่ได้เป็นอย่างที่เราคิด แต่ในความคิดผม ทุกคนต้องเพอร์เฟคเนอะ แต่มันก็ทำให้เรารู้ว่า จริงๆ มันก็ไม่ได้เป็นอย่างนั้น”

คุณมาร์ค, 211 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

“คือแม่จะไม่ค่อยมีเวลาให้คนที่บ้าน แม่จะเป็นครูที่มีงานตลอด พ่อก็มีงานก็จริง แต่พ่อต้องเหลือเวลาให้ลูกอย่างน้อย 1 วัน คือเหลือเวลาที่จะกลับบ้านมาหาลูกตลอด อาจจะมีไปตีกอล์ฟบ้าง แต่ส่วนใหญ่เข้าใจต้องเผื่อเวลาให้ลูก ให้ครอบครัวอะไอย่างนี้ครับ ในขณะที่แม่จะเน้นไปทำงานซะมากกว่า ถึงเวลาแม่ก็จะกลับมาบ่นบ่นนี่บ่นนั่น อะไอย่างนี้ คือเราก็จะค่อนข้างไม่พอใจอะไรหลายๆอย่างในแม่ แต่เราก็มองว่า ยังไงเขาก็แม่เรา ก็ต้องมีส่วนที่เราต้องให้อภัยเขาอะไอย่างนี้อะฮะ พ่อก็มีส่วนเสียเหมือนกันบางเรื่อง พ่อก็เพิกเฉย ไม่จัดการไม่ดูแล บางทีพ่อก็เป็นคนกลับกลอกอะไอย่างนี้ เราก็มองว่า บางส่วนเราก็ต้องให้อภัยเขาบ้างครับ”

คุณฟิล์ม, 161 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

2.3.3 วิธีการจัดการความขัดแย้งของลูก

เมื่อได้เผชิญกับความขัดแย้งของพ่อแม่ ผู้ให้ข้อมูลได้ตระหนักถึงผลเสียที่อาจเกิดขึ้นจากความขัดแย้ง และเมื่อผู้ให้ข้อมูลปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม ผู้ให้ข้อมูลมีวิธีการในการจัดการความขัดแย้งเมื่อตนต้องเผชิญกับความขัดแย้งต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ส่วนหนึ่งเป็นการเรียนรู้การจัดการความขัดแย้งมาจากการสังเกตการจัดการกับความขัดแย้งของพ่อแม่และไม่ต้องการให้เกิดผลลัพธ์ที่ไม่ดี จึงจะเห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีการเรียนรู้ที่จะจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างมีสติ เช่น

การระงับอารมณ์ การใช้เหตุผลในการจัดการปัญหาต่างๆ และผู้ให้ข้อมูลยังเรียนรู้ที่จะหลีกเลี่ยงท่าทีที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งได้ เช่น การระมัดระวังคำพูด หรือการเข้าหาคนอื่นแบบไม่ระมัดระวังท่าทีของตน เป็นต้น

2.3.3.1 การจัดการความขัดแย้งอย่างมีสติ

เมื่อผู้ให้ข้อมูลได้เรียนรู้ถึงผลเสียต่างๆ ที่จะตามมาจะจากความขัดแย้งและรู้ถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นเกิดการใช้อารมณ์และขาดการใช้เหตุผล ทำให้ผู้ให้ข้อมูลได้เรียนรู้ถึงวิธีในการจัดการความขัดแย้งด้วยการใช้สติ โดยเมื่อผู้ให้ข้อมูลเผชิญอยู่ในความขัดแย้งในชีวิตประจำวัน ตนพยายามระงับอารมณ์ของตนให้ใจเย็นไว้ ไม่ให้ใจร้อน และคอยจัดการปัญหาด้วยเหตุผลอย่างมีสติ เพื่อไม่ให้กลายเป็นความขัดแย้งที่รุนแรง ดังคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“ต่อการมีปากเสียงและการใช้ความรุนแรง มันก็จะเปลี่ยนไปนิดนึง เพราะว่าถ้าเราเห็นคนทะเลาะเนี่ย สิ่งแรกที่หนูจะทำไม่ใช่หว่าใครผิด แต่จะถามว่า ทะเลาะกันเพราะอะไร หาสาเหตุเขาก่อน เพราะว่าเราต้องหาสาเหตุของที่บ้านก่อน ทะเลาะกันเรื่องอะไรอะ เรื่องแค่นี้ถึงทะเลาะได้ ถ้าทำได้ก็จะพยายามแก้ ให้มันสบายที่สุด ให้น้อยที่สุด”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คุณลิลลี่, 235 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

“ก็ผมเนี่ย เคยเจอเพื่อนที่เขาทะเลาะกัน แบบทะเลาะกันแค่เรื่องเล็กๆ นะครับ ที่มันไม่ควรที่จะทะเลาะกันอย่างเนี่ยอะครับ ผมก็บอก ให้เตือนสติว่า มานั่งคุยกันดีๆ ไม่ต้องลงไม้ลงมือกัน ไม่ต้องพูดจาหยาบคายใส่กัน การที่เราทะเลาะกันเนี่ย มันไม่มีอะไรเกิดขึ้นด้วยผลดีเลย มีแต่ผลเสียทั้งนั้น มานั่งคุยกันด้วยเหตุผลดีกว่า เราก็จะเข้าใจและปรับความเข้าใจได้เร็วยิ่งขึ้น ไม่ต้องมานั่งว่า คนนั้นจะมามองเราไม่ดี คนนี้จะมามองเราไม่ดี เรามานั่งปรับใจมาคุยกันดีกว่าครับว่าเขาคนนี้รู้สึกกับคนนี้อย่างไรครับ แล้วก็ให้เขาคุยกันด้วยใจครับ ไม่ต้องลงไม้ลงมือ”

คุณนิก, 178 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

“เหมือนแบบว่า เราจะพยายามใช้เหตุผลมากขึ้น แล้วก็พยายามระงับอารมณ์ของเราไม่ให้หัวร้อนง่าย แล้วก็ไม่ใช่ไปว่าคนอื่นเขาก่อน คุณกันดีดีก่อน พยายามเข้าหาให้นุ่มนวล ระวังคำพูดอะไรอย่างนี้ด้วย ... ใจ เหมือนจะเป็นอย่างนั้น พอเราเห็นคุณพ่อคุณแม่ทะเลาะกัน แล้วแบบว่ามันไม่มีผลดีอะไรที่ตามมาจากการทะเลาะกันด้วยอารมณ์ที่รุนแรงขนาดนั้น แทนที่จะคุยกันด้วยเหตุผลแทน ก็ทำให้เราต้อง keep ตัวเองให้อารมณ์เย็น พยายามเข้าใจคนอื่น ถ้ามคนอื่นก่อนอะไรอย่างนี้”

คุณวิน, 209 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 เล่าถึงการจัดการความขัดแย้งกับคนรักอย่างมีสติเช่นกัน ด้วยการสงบสติอารมณ์ของตนไว้ ไม่ให้ใจร้อนจน ทำให้ใจเย็นไว้ จะได้ไม่เกิดความขัดแย้งขึ้น ดังคำบอกเล่าดังนี้

“ตอนนี้ผมก็มีแฟนอยู่ครับ ก็อาจจะทะเลาะกันบ้าง ... ก็ทะเลาะกันโดยที่เราห่างกัน การแก้ปัญหาของผมก็คือ เขาเป็นคนที่ใจร้อนมากๆ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งใจร้อนเนี่ย ถ้าใจร้อนมาอยู่ด้วยกัน จะอยู่ด้วยกันไม่ได้แน่นอนครับ มันจะต้องมีปากเสียงกัน ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งใจร้อน อีกฝ่ายหนึ่งก็ต้องใจเย็น เพื่อเอามาปรับความเข้าใจกัน เพราะว่าคนที่ใจร้อนเนี่ย ใจร้อนให้ตายแค่ไหนแต่เขาก็ไม่ใจร้อนจนตลอด เขาก็ต้องมีใจเย็นบ้างแล้ว ก็เงียบไป แล้วพอเขาใจเย็นขึ้นเนี่ย ก็ค่อยไปปรับความเข้าใจกับเขา เราไม่ควรใจร้อนไปปะทะกัน เพราะมันจะเกิดปัญหาใหญ่”

คุณนิก, 195 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

2.3.3.2 หลีกเลี่ยงท่าทีที่จะนำไปสู่ความขัดแย้ง

แม้ว่าผู้ให้ข้อมูลจะได้เรียนรู้ถึงวิธีการในการจัดการความขัดแย้งแล้ว ผู้ให้ข้อมูลยังเรียนรู้ที่จะหลีกเลี่ยงท่าทีของตนที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งกับผู้อื่นหรือคนรอบข้างในชีวิตประจำวันอีกด้วย โดยผู้ให้ข้อมูลบอกเล่าถึงการระมัดระวังท่าทีหรือคำพูดของตนที่จะไปกระทบ

ผู้อื่นให้รู้สึกไม่พอใจ ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งได้ เช่น การไม่พูดถึงเรื่องเก่าที่เคยขัดแย้งกับเพื่อน หรือเข้าไปทำความรู้จักกับคนอื่นๆ โดยที่ไม่คำนึงถึงจังหวะอารมณ์และความเหมาะสมที่อาจจะทำให้คนอื่นรู้สึกไม่ดีได้ โดยสามารถสังเกตได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“แต่ว่าของเพื่อนเนี่ย อาจจะไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์ ถ้าเกิดการทะเลาะ 1 ครั้ง แล้ว หลังจากนั้นอาจจะไม่เหมือนเดิม อาจจะเพิ่ม Space ระหว่างกันมากขึ้น สำหรับ เรื่องที่ทะเลาะกันครั้งที่แล้วว่าเขาไม่พอใจเราเรื่องนี้ หลังจากนั้นก็อาจจะไม่ยก topic เรื่องนี้ขึ้นมาพูดอีก เพื่อไม่ให้เกิดการทะเลาะขึ้นอีกรอบนึง ไม่เหมือนกับ คุณพ่อคุณแม่ที่ topic นี้เคยทะเลาะกันมันก็จะวนลูปกลับมา ด้วย topic เรื่อง เดิมๆ ใช่ว่าถ้ากับเพื่อนเนี่ย อาจจะเปิดออกมาหน่อย”

คุณลิลลี่, 328 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

“เอออาจจะด้วยคำพูด เพราะว่าเราเห็นว่าปัญหา พ่อแม่อะ เหมือนมันมาจาก คำพูด ที่ทำให้อีกฝ่ายแบบรู้สึกไม่ดีอะ เราก็จะแบบ มันก็คงส่งผล ไม่เคยคิด เหมือนกัน เพราะตัวเองอะเป็นคนชอบฟังมากกว่าเป็นคนชอบพูด ก็เลยไม่อยาก พูดเพราะแบบกลัวแบบพ่อกับแม่แล้วเขาจะรู้สึกไม่ดีหรือเปล่า เหมือนที่พ่อแม่เคย พูดใส่กัน อะใช้อย่างนี้”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

คุณยิม, 415 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“เคยครับ คือผมเป็นหัวหน้าปีที่แล้วเลย เป็นหัวหน้างาน พอไม่ได้ตั้งใจ ก็แบบ เหมือนมันขึ้นมาเอง พอไปฟังเพื่อน feedback ก็แบบ ไม่ได้ตั้งใจจะขึ้นแต่แบบ มันไปเอง แล้วแบบรู้สึกแย่นิดนึง ทำไม่ถึงไปหัวร้อนกับเรื่องแค่นี้ พอมารู้ทีหลัง ก็ เลยพยายามลดลง พอวันที่สองก็ลดลง ... ทำไม่ต้องไปอารมณ์รุนแรงใส่เขา แบบ ทำไม่ต้องหัวร้อนด้วยกับเรื่องแค่นี้”

คุณวิน, 216 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“อาจจะมีบ้างเล็กน้อยครับ ว่าความกลัวที่ผมเห็นความสัมพันธ์มันขัดแย้งกัน การที่เราจะรู้จักใครสักคนก็ต้องระวังดี ๆ ไม่ว่าจะโฉบเฉี่ยวเข้าไปบางที ถ้าบางคนนิสัยมันไม่เหมือนกัน ไซ้ใหม่ครับ เราเข้าไปเขาอาจจะชอบ แต่ถ้าเราเข้าไปอีก คนหนึ่งเนี่ยเขาอาจจะไม่ชอบ เราก็จะระวังแล้วก็ศึกษาดี ๆ ว่าคนนี้จะรู้อะไรยังไง เป็นยังไง เราไม่สามารถจะเข้าไปโฉบเฉี่ยวได้ครับ เข้าไปรวดเดียวอย่างนี้ คนเขาก็เป็นที่ไม่ค่อยจะตีสักเท่าไร ... แต่ก็อาจจะมีเรื่องที่ต้องระวังบ้าง เป็นเรื่องของ การเข้าไปที่รวดเดียว ไม่ได้ศึกษาก่อนว่าคนนี้จะรู้อะไรยังไงกับเรา จะดีจะร้าย”

คุณนี่, 272 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

2.3.4 การหลีกเลี่ยงความสัมพันธ์แบบคนรักที่จะเป็นปัญหา

ผู้ให้ข้อมูลมีการพิจารณาถึงความสัมพันธ์แบบคนรักในอนาคต ต้องการคุ้มครองที่ดี เพื่อจะได้อยู่ด้วยกันนานๆ ไม่มีปัญหาขัดแย้งกับตน เพราะไม่อย่างมีความรักที่ดี ผู้ให้ข้อมูลความกังวลว่าจะเกิดปัญหาขึ้นในอนาคต จึงพิจารณาถึงคนที่จะเลือกมาเป็นคู่ครองอย่างดี เพื่อที่จะได้มั่นใจว่าจะสามารถเข้ากันได้และมีความรักที่ดี แต่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ก็ยังมีสถานะโสด ยังไม่มีคู่รัก ทำให้เห็นถึงทัศนคติที่ยังไม่เชื่อมั่นในความรัก และเมื่อพิจารณาแล้วคิดว่าอาจจะเกิดปัญหาขึ้นแน่ๆ ผู้ให้ข้อมูลก็จะหลีกเลี่ยงที่จะมีความสัมพันธ์แบบคนรักถ้ามันจะนำไปสู่ปัญหากับความสัมพันธ์ในภายหลัง โดยมีคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

วิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

“ก็แบบ จากนิสัยพ่อแม่อะไรอย่างนี้ เราน่าจะแบบ เหมือนเลือกมากขึ้นอะไรอย่างนี้ เพราะพอเห็น พ่อชอบบอกวานิสัยแม่ก่อนแต่งงานไม่เห็นเป็นอย่างนี้เลย อ้าวแล้วเราจะรู้ได้ยังไงวานิสัยก่อนแต่งงานกับหลังแต่งงาน แล้วต้องทำยังไง มันเลย พอเราดูแล้วมันแบบ พอเขามีปัญหา เราไม่อย่างมียังนั้น เลยรู้สึกว่าจะไม่ค่อยอยากมี มีความสัมพันธ์แบบ ยังไม่อย่างมีแฟนอะ มันรู้สึกแบบ มีแฟนแล้วดูมีปัญหา เพราะตอนนี้เราอยู่คนเดียว มันแบบ มันห่าง มันสบายใจ อยู่คนเดียว มันยังโอเคกับการอยู่คนเดียวอยู่ เหมือนแบบ นอกจากพ่อแม่ตัวเอง ก็จะเห็นชอบเห็นคนรอบข้าง เพื่อนตัวเอง ก็คือคนที่ไม่มีแฟน ดูแบบ เป็นคนมีปัญหา จะเจอคนที่ไม่มีแฟน แล้วมีปัญหาหมดเลยอะ เราก็เลยแบบ นี่มีแฟนมันดีจริงๆ

เธอเนี่ย อะไรอย่างนี้ มีแฟนแล้ว อยู่คนเดียวดีกว่าไหม อาจจะส่งผลให้กลัว ไม่อยากมีแฟนด้วยอะ”

คุณนิม, 442 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“หนูว่าหนูอาจจะตัดสินใจจากนิสัย เพราะว่าถ้าเขา ใช้กำลัง ใช้การข่มขู่ ถ้าสมมุติว่าเราคุยกัน แล้วมีการทะเลาะ แล้วข่มขู่ใช้กำลังกัน จะไม่ไปต่อ เพราะรู้สึกว่ามันแย่ ต้องเป็นคนที่คุณได้ ใช้เหตุผลได้ ใช้เหตุผลเป็น ถ้าร้อน ร้อนได้ แต่ต้องลงเป็น ... ถ้ามองว่าต่อไปอยู่ด้วยกันแล้วมีปัญหา มีอะไรที่เป็น Negative กับเรา มากๆ ก็จะไม่เอา”

คุณลิลลี่, 364 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

“อ้อ เพราะชีวิตแต่งงานได้ครั้งเดียวอะ รู้สึกว่ามันก็ต้องเลือกนิดนึง เพราะเราต้องเลือกผู้หญิงที่จะอยู่กับเราไปตลอดชีวิต มันก็ต้องเลือกคนที่แบบ ดูแลเราได้ มันไม่ใช่เรื่องแค่แบบอยู่ด้วยกันแล้วถ้าयरูปสวย มีความสุข อดเพื่อนได้ แต่มันต้องแบบเขาดูแลเราได้ เขารักเรา เขารับในสิ่งที่เราเป็นได้ จริงๆ ... เพราะเรา รู้สึกว่า เราก็อยากให้ตัวเราเองมีชีวิตคู่ที่ดี อยู่ด้วยกัน ไม่อยากโดดเดี่ยวอย่างเนี่ย”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

คุณมาร์ค, 580 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

ในขณะที่เดียวกัน แม้จะมีการหลีกเลี่ยงความสัมพันธ์แบบคนรักที่จะเป็นปัญหา แต่ผู้ให้ข้อมูลก็ได้เรียนรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับแม่ว่า ความรักนั้นไม่ได้จริงจังยั่งยืนหรือคงอยู่เช่นเดิมตลอด ผู้ให้ข้อมูลได้เห็นถึงความรักที่ไม่ได้จำเป็นจะต้องมีภาพที่สวยงามตลอดไป โดยเมื่อเปรียบถึงการแต่งงานซึ่งเปรียบเหมือนสัญลักษณ์ของความรักระหว่างคนสองคน เมื่อเวลาผ่านไปหรือความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนไป ก็สามารถที่จะหย่ากันได้เมื่อหมดรักกัน หรือแม้แต่การได้เข้าใจว่าการแต่งงานไม่จำเป็นจะต้องเป็นสัญลักษณ์ของความรักของคนสองคนเสมอไป เพราะยังมีการแต่งงานที่ไม่ได้ตั้งต้นความรักเช่นกัน ทำให้ภาพความรักที่ตนเคยมีนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงไปว่าไม่ได้สมบูรณ์แบบอย่างที่ตนนั้นเคยคิด ดังคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“แต่เรื่องของพ่อแม่แคร์ลู้ก็ว่า รักกันได้ก็มีหย่ากันได้ แม้ว่าจะมีอะไรแต่การหย่าก็เป็นเรื่องปกติ มันไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่า อยู่มานานแค่ไหนแต่มันขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์เป็นยังไง ก็แคร์ลู้ก็ว่าความรักไม่ได้จริงจังยั่งยืน เมื่อก่อนอารมณ์ว่า แต่งงานแล้วอยู่ด้วยกันตลอดกาล ... คือเหมือนเรื่องพ่อแม่มันทำให้เรา เอะใจว่า เออ เหย้ มันไม่ได้สวยหรูนะ ที่แคร์ป๊ปปๆ แล้วจบ”

คุณมาร์ค, 412 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

“ค่อนข้างส่งผลนิดนึง เพราะว่า ผมมีคำถามอย่างที่พี่พูดอะครับ คนเรามันรักกันจริง มันก็มีการแต่งงานโดยที่ไม่ได้รัก อย่างคุณยายของผมเองเนี่ย เขาก็มีสามีแต่ว่าสามีเขาก็แต่งโดยที่ไม่ได้รักเหมือนกัน บางทีผมไม่ได้เผชิญแค่ การทะเลาะของพ่อแม่ แต่ยังเจอกันทะเลาะเล็กน้อยของคุณยายกับคุณตาด้วย ผมจะมีตรงนั้น และผมก็รู้สึกว่ายายก็เคยพูดว่า ผมเคยถามคุณยายว่า คุณยายไม่ได้รักตา แล้วคุณยายแต่งงานด้วยทำไม ยายก็บอกเดี่ยวไว้หนูโตขึ้นเดี๋ยวหนูก็จะเข้าใจเอง คุณยายพูดอย่างนี้มาตลอด ผมก็เพิ่งมาเข้าใจเมื่อตอนผมเข้ามัธยมปลาย ว่า การแต่งงานแบบไม่ได้รักมันก็มีอยู่จริงแล้วอยู่ๆ วันนึงคนเรามันจะหมดรักมันก็เป็นไปได้ อะใช้อย่างนี้ครับ”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คุณฟิล์ม, 439 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

CHULALONGKORN UNIVERSITY

“ก็มีผลนะครับ ว่าการที่เรารักกันเนี่ย ตอนแรกๆ ก็อาจจะสวยหรู พอรักกันไปนานๆ เริ่ม คุ้นเคยเขา เริ่มดูจิตความคิดใจของเขาแล้วเนี่ย เราก็อาจจะไม่ชอบในบางเรื่อง ในบางเรื่องก็อาจจะดีในบางเรื่องก็อาจจะแย่ แต่เราก็สามารถเอาความขัดแย้งในครอบครัวเราเนี่ยเป็นประสบการณ์ของเราได้ว่าเราควรดำเนินชีวิตในปัจจุบันอย่างไร อย่างเช่นการมีแฟน เราจะปรับไปใช้กับมันยังไง ว่าเราเคยมีประสบการณ์การทะเลาะยังงี้ครับ ก็สามารถปรับความเข้าใจกันได้ เวลาเราทะเลาะกับคนที่เรารัก หรือว่าเห็นคนที่เราสนิทไปทะเลาะกับอีกคนนึง ก็สามารถให้คำปรึกษา หรือว่าให้คำแนะนำที่ดีได้ครับ”

คุณนิก, 169 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

ประเด็นที่ 3 : การมีทรัพยากรที่เอื้อต่อการมีความมั่นคงทางจิตใจ

ผู้ให้ข้อมูลสามารถเติบโตและดำเนินชีวิตมาด้วยความมั่นคง แม้จะต้องเผชิญกับความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ แต่ผู้ให้ข้อมูลก็ยังคงมีความมั่นคงทางจิตใจได้ ไม่เกิดความสั่นคลอนในการดำเนินชีวิตของตน และยังสามารถปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างดี โดยคำบอกเล่าจากผู้ให้ข้อมูลนั้นได้แสดงถึงการมีทรัพยากรที่เอื้อต่อการมีความมั่นคงทางจิตใจที่ได้รับมาจากสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อการเติบโต ไม่ว่าจะเป็นการได้รับความรักความเอาใจใส่ การยอมรับและรับฟังจากพ่อแม่ หรือบุคคลอื่นๆ ที่คอยช่วยเหลือดูแล มา ทำให้ตนได้รับการดูแลอยู่ตลอด ไม่ขาดตกบกพร่อง และรับรู้ว่าคุณเลี้ยงดูหลักของตนรวมถึงคนใกล้ชิดคนอื่นๆ นั้นเป็นแหล่งที่ตนสามารถพึ่งพาได้เมื่อต้องเผชิญกับปัญหา อีกทั้งยังมีความสัมพันธ์ที่ดี และมีความสุขกับเพื่อนๆ ทำให้ตนนั้นไม่เกิดความโดดเดี่ยว มีบุคคลที่สามารถเป็นที่พึ่งได้ และยังสามารถได้รับความรักจากผู้เลี้ยงดูหลักอยู่ นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลจะมีทรัพยากรภายนอกที่เป็นสิ่งแวดล้อมที่ดีแล้ว ผู้ให้ข้อมูลก็ยังมีทรัพยากรที่ดีภายในตน ที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถดำเนินชีวิตและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างดี โดยมีความสามารถในการคิดแยกแยะสิ่งต่างๆ ได้ การเป็นอิสระในความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทำให้มีความเป็นตัวเองไม่ปรับตัวไปตามความคาดหวังของคนอื่นๆ และยังสามารถวางตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ด้วยวิธีต่างๆ อีกทั้งผู้ให้ข้อมูลยังมีความมั่นใจในการเผชิญกับสิ่งต่างๆ อีกด้วย จากข้อมูลในประเด็นนี้ทำให้เห็นถึงทรัพยากรที่เอื้อให้ผู้ให้ข้อมูลมีความมั่นคงทางจิตใจ ไม่สิ้นไหวหรือเปราะบางในการดำเนินชีวิต

3.1 สิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูล

ผู้ให้ข้อมูลเติบโตมาด้วยการได้รับสิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูล ผู้ให้ข้อมูลได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ด้วยความรักความเอาใจใส่ตั้งแต่ในวัยเด็กจนถึงปัจจุบัน ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ได้ถึง การเลี้ยงดูที่เปิดพื้นที่ให้ตนได้แสดงความเป็นตัวเอง ทำให้รับรู้ได้ถึง การยอมรับ การรับฟัง จากพ่อแม่ ซึ่งแม้ว่าพ่อกับแม่จะมีปัญหาขัดแย้งกัน แต่ผู้ให้ข้อมูลเองก็ยังคงได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่อยู่ หรือแม้ว่าพ่อแม่จะไม่สามารถให้การเลี้ยงดูผู้ให้ข้อมูลได้ตลอดเวลาเนื่องด้วยภาระทางการทำงานที่ทำให้ไม่มีเวลา แต่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ก็เล่าว่าตนได้รับการเลี้ยงดูจากบุคคลอื่นๆ ที่มาทำหน้าที่เป็นผู้เลี้ยงดูตน เช่น ญาติหรือแม่บ้าน ที่คอยดูแลตนไม่ให้ขาดตกบกพร่องเมื่อต้องการสิ่งใด บางรายได้รับการเลี้ยงดูจากบุคคลอื่นมาเป็นเวลานาน จนเกิดความผูกพันขึ้น ซึ่งสามารถเติมเต็มความรักความผูกพันจากพ่อแม่ได้ ใน

ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ข้อมูลกับเพื่อนในปัจจุบันก็เป็นได้ด้วยดี มีความราบรื่น มีความสุขดี อีกทั้งเมื่อผู้ให้ข้อมูลเกิดความไม่สบายใจหรือมีปัญหาที่ต้องการความช่วยเหลือ ผู้ให้ข้อมูลมีแหล่งที่พึ่งที่ตนสามารถพึ่งพาได้ ซึ่งได้แก่ ผู้เลี้ยงดูหลักและคนใกล้ชิดของตน ส่งผลให้ตนมีความมั่นคงในจิตใจเช่นนี้ได้

3.1.1 การได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างเต็มที่

ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงปัจจุบัน ผู้ให้ข้อมูลได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างเต็มที่จากพ่อแม่มาตลอด ซึ่งเป็นการได้รับความรัก ความช่วยเหลือ ความเป็นห่วงเป็นใยที่ผู้ให้ข้อมูลสามารถรับรู้ได้ เช่น การถามไถ่ถึงความเป็นอยู่ของผู้ให้ข้อมูล การหอมแก้ม การกอด หรือการตอบสนองความต้องการต่างๆ และยังรับรู้ได้ถึงการให้ความสำคัญต่อผู้ให้ข้อมูลของพ่อแม่ ดังคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 ที่เล่าว่าพ่อแม่มีการจัดสรรเวลาในการทำงานให้สามารถมีเวลาไว้สำหรับผู้ให้ข้อมูลได้ นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลบางรายยังได้รับการดูแลจากบุคคลอื่นๆ อย่างเช่น ญาติหรือแม่บ้านอีกด้วย โดยมีคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“คุณพ่อคุณแม่ให้ความสำคัญกับลูกเป็นอันดับ 1 เสมอ เขาก็เลยไม่ทำธุรกิจที่ต้องทำให้ตัวเอง fix อยู่กับที่ตลอดเวลา ไปไหนไม่ได้ เขารู้สึกเหมือนว่า ลูกมีงานลูกต้องการเราตอนนี้ ต้อง spare ต้องเข้าถึง เพราะฉะนั้นต้องเป็นงานที่สามารถขยับเวลา ได้ตลอดเวลา ต้องไปไหนมาไหนได้ สมมุติว่าเราโทรไป ไม่ไหว ไม่สบายมาก เขามาได้ เขาจะคิดตรงนี้เป็นสำคัญ งานโรงเรียนหรืองานเล็กๆ ต้องไป ก็เลยพยายามหางานที่ไม่ fix เวลา ... ก็อะ ไม่ได้อะ หนูต้องสอบตอนนี้ แต่ว่ามันงานไว้แล้ว ก็เลื่อน ไข่คะเขาก็จะให้ก่อน”

คุณลิลลี่, 110 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

“แล้วก็ พ่อเขาจะเต็มที่มาก ถ้าเรามีปัญหาหรือแบบ อยากให้ช่วยทำอะไร เขาก็จะแบบ ช่วยหมด เต็มที่ ไปนู่นไปนี่ อะไรอย่างนี้ ก็เหมือนแบบ ค่อนข้างตามใจเราด้วย”

คุณยิม, 64 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“ถ้าเรื่องเจ็บไข้ได้ป่วย จะฟ้องแม่เลย จะอ้อนแม่ เพราะเขาจะดูแลดีมาก”

คุณเฟิร์น, 143 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

“แกก็เลี้ยงผมด้วยความจริงใจครับ ด้วยความรักที่มีต่อลูก คุณพ่อคุณแม่ก็จะแสดงความรักอยู่ตลอด บางวันก็จะบอกรักบ้างหอมแก้มบ้าง เวลาผมมาต่างจังหวัด ลงไปที่นี่จะขึ้นมาเรียนที่นี้ก็จะกอดกัน ถ้าแกแสดงแบบนี้ผมก็จะมีเงินๆ บ้างเล็กน้อยครับ ไม่รู้ว่าเป็นเพราะอะไรเหมือนกัน ความผูกพันแล้วก็มีความรักมากครับกับครอบครัว”

คุณนิก, 243 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

“พ่อเป็นคนซื้อข้าวมาให้กิน โทรมามากตลอด ถึงบ้านยัง อยู่ไหนแล้ว อะไรอย่างนี้พ่อจะเป็นคนถาม แต่ไม่ได้ทำแบบ strict นะครับ ถามแบบเพื่อให้รู้ว่าเราอยู่ไหน เฉยๆ รู้ว่าเราปลอดภัยดีอะไร ไม่ได้เหมือนบางบ้านที่เขาโทรจี้ พ่อก็จะเป็นคนถามมากกว่าแม่ เพราะแม่เขาก็จะวุ่นกับเรื่องของเขา บางทีเราโทรไปแม่ก็ไม่รับ เพราะแม่จะเป็นคนไม่ค่อยชอบรับโทรศัพท์เพราะแม่ก็จะวุ่นงานอะไรของเขาตลอดเวลา”

คุณฟิล์ม, 379 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 ที่บอกเล่าถึงความใส่ใจ ห่วงใยของคุณแม่ที่ตนได้รับ ส่งผลให้ตนนั้นเรียนรู้ที่จะห่วงใยผู้อื่นเหมือนที่ตนได้รับจากพ่อแม่ อีกทั้งยังมีผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 ที่นอกจากพ่อแม่จะให้การดูแลผู้ให้ข้อมูลอย่างเต็มที่แล้วยังให้ความใส่ใจและอิสระกับการคบหาเพื่อนของลูกด้วยซึ่งทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความกล้าที่จะคบหากับเพื่อนๆ ได้ ดังคำบอกเล่าต่อไปนี้

“เหมือนเขาใส่ใจ เทคแคร์เราทุกวัน วันนี้เป็นยังไงบ้าง วันนี้ไปเรียนโอเคไหม มีความสุขไหม กินข้าวอะไร เหมือนมันเป็นการถาม แสดงออกห่วงใยกันและกัน ความห่วงใยนี้มันก็ส่งผลมาถึงผม พอผมคุยกับเพื่อน ทำให้เหมือนกับว่า เราก็ห่วงใยเพื่อนด้วย ความสัมพันธ์กับเพื่อนก็เลยเป็นไปได้อย่างดี อย่างนี้ครับ”

คุณวิน, 331 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“เหมือนพ่อแม่ ก็แบบก็ดูแลเราดี เราก็รักพ่อแม่ ก็แบบยังไวใจ มันเลยทำให้เราแบบ กล้าที่จะไปแบบ มีความสัมพันธ์กับคนอื่น ความสัมพันธ์กับเพื่อนมันก็โอเคด้วย ... แล้วก็อีกอย่างคือ พ่อแม่ดูเข้ากับเรา เข้ากับเพื่อนได้ง่ายด้วย เราเลยชอบในตรงนี้ด้วย เหมือนแบบว่า พ่อก็แบบอยากให้เพื่อนมาบ้าน อยู่นั่นนั่น พ่อก็จะแบบดูแลเพื่อนดีมาหลาย บางทีก็ดูแลก็ดูแลดีกว่าเราอะไรอย่างเนี่ย เออ พอมีเพื่อนแล้วพ่อแม่ก็เข้ากับเพื่อนเราได้ เราก็ชอบ ชอบนะ ก็เลยจะกล้า เพราะว่าพ่อแม่ไม่เคยจะแบบบังคับเรื่องเพื่อน เหมือนปล่อย เราก็เลยจะกล้า มีอิสระ คบเพื่อน อะไรอย่างนี้”

คุณนิม, 591 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

นอกจากผู้ให้ข้อมูลจะมีพ่อแม่เป็นผู้เลี้ยงดูหลักแล้ว ผู้ให้ข้อมูลหลายคนก็ยังมีบุคคลอื่นๆ ที่คอยให้การเลี้ยงดูมาพร้อมๆ กับพ่อแม่โดยเฉพาะในวัยเด็ก เช่น ยาย ป้า แม่นม แม่บ้าน บุคคลเหล่านี้มีบทบาทสำคัญที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลยังคงได้รับการดูแล ได้รับความรักความเอาใจใส่ ในยามที่ผู้ให้ข้อมูลไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 6 คนได้บอกเล่าถึงการได้รับการดูแลจากบุคคลอื่นๆ ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง บางรายกล่าวถึงความผูกพันที่มีต่อบุคคลที่เป็นผู้เลี้ยงดูผ่านการเปรียบเทียบกับ การเป็นบุคคลสำคัญในชีวิต เช่น การเปรียบแม่นมที่คอยเลี้ยงดูตนเป็นเหมือนยายแท้ๆ ของตน หรือเปรียบป้าของตนเหมือนเป็นแม่คนที่สอง เป็นต้น โดยสามารถเห็นได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

“ก็สนิทกันมากครับ คือผมมอง แม่นมก็จะเป็น ผมเรียกเขาว่าคุณยายครับ ผมจะรู้สึกเหมือนเขาเป็นยายผมจริงๆเลย คือทุกวันนี้ผมก็ยังไปเยี่ยมเขา อะไรอย่างนี้ เพราะว่า ก็คือเราสนิทกันมาก มีอะไรก็คุยกันตลอดมีปัญหาอะไรก็คุยตลอด แล้วแม่นมก็จะมารับผมตั้งแต่เด็กๆเลยอะครับก็กลับบ้านกับแม่นมทุกวันสนิทกันมากครับอยู่กันมาเป็นสิบปี ... ไซ้ครับเป็นทั้งพ่อทั้งแม่ผมเลย ... เป็นทุกอย่างเลยครับ ... ก็คือเขาดูแลผมในทุกๆ ด้านเลยครับไม่ว่าจะทำอาหารซักผ้าดูบ้านแล้วก็คอยไปรับไปส่ง เราบ้าง คือไปรับเนี่ยคือทุกวันครับแต่ไปส่งนี่คือ บางครั้งวันที่พอกับแม่ของผมไม่ว่างจริงๆ”

คุณฟิล์ม, 87 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

“ถ้าสำหรับยาย ถ้าเปรียบเทียบกับคุณแม่คือ ยายจะใส่ใจผมมากกว่า มากกว่า พี่ๆ คนอื่นแล้วก็อาจจะเป็นเพราะว่าผมเป็นเด็กด้วย เด็กมากด้วย แล้วยาย อาจจะ.. อาจจะเป็ลลูกผู้ชายด้วย แล้วก็ ยายอาจจะคิดว่าผมไม่เคย ตอนเด็กๆ ผมไม่เคยทะเลาะอะไรใส่ยายเท่าไร เพราะว่ ผมเด็กอะครับ แล้วก็มื่ออะไรก็จะ เชื้อฟังยายด้วยเสมอ ยายก็อาจจะ อยู่ข้างผมตลอดเวลา คุณแม่ดี หรือว่าคุณพ่อ อาจจะดู ยายก็จะมาลอบมาอะไรเรา อย่างนี้อะครับ”

คุณบอล, 80 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“ตั้งแต่เกิดครับ คุณป้าช่วยเหลือมากกับแม่แล้วก็พ่อด้วย คอยสนับสนุนเรื่องเงิน อะไรอย่างนี้ แล้วก็พาไปนู่นไปนี่ด้วยเหมือนกัน เป็นเหมือนแม่คนที่สองเลยครับ ประมาณนั้น”

คุณวิน, 259 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 ได้กล่าวถึงผู้เลี้ยงดูถึงสองคน คนแรกคือน้าของตนที่คอยดูแลตน เมื่อตอนไปเรียนที่ต่างจังหวัด โดยกล่าวถึงน้าไว้ว่า “ใช่ๆ ก็เหมือนผู้ปกครองทั่วไป พุดง่าย ๆ ก็คือมีน้า เป็นผู้ปกครอง” และเมื่อตอนอยู่ที่บ้านก็มีแม่บ้านที่คอยดูแลตนเนื่องจากพ่อกับแม่นั้นทำงานหนักและไม่ค่อยมีเวลาให้ตน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึงแม่บ้านที่ดูแลตนไว้ดังนี้

“ก็จะเป็ลป้า ทุกวันนี้ก็ยั้งรู้จักกันอยู่ ... เขาไม่ได้อยู่แล้วครับ แต่ว่าเขาก็ยั้งเป็ล คนสนิท เป็นเหมือน เขาเคยเป็ลลูกนึ่งเภาของคุณแม่ ก็สนิทกัน ก็รู้จักลูกเขา คุยกันปกติ ในอดีตก็จะคุยกับแม่บ้านที่เขาดูแลเยอะมาก ... อาหาร ปัญหาหนี้เต็ยว ป้าจัดการให้...ส่วนใหญ่ ก็คือ ป้าแม่บ้านก็ทำแผลให้ ... เป็ลพี่เลี้ยง”

คุณมาร์ค, 316 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

3.1.2 การให้คุณค่าในความเป็นตัวตนของลูก

การให้คุณค่าในความเป็นตัวตนของลูกเป็นการที่พ่อแม่เคารพผู้ให้ข้อมูลในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่ง รับฟังและให้อิสระในการแสดงความเป็นตัวเอง เช่น แสดงความคิดเห็น แสดง

พฤติกรรม หรือตัดสินใจด้วยตนเองได้ จึงเป็นการเลี้ยงดูอย่างมีเหตุผล มีความเท่าเทียมกันโดยไม่แบ่งระดับว่าตนเป็นผู้ใหญ่หรือเป็นพ่อแม่ ซึ่งทำให้การแสดงออกถึงความเป็นตัวตนของผู้ให้ข้อมูลนั้นมีคุณค่า ได้รับพื้นที่ที่สามารถเป็นตัวเองได้ ดังคำบอกเล่าดังต่อไปนี้

“บ้านหนูจะ ผู้ใหญ่ทุกคนจะพูดขอโทษเป็น คุณแม่เขาจะสอนว่าคำแรกที่พูดคือขอโทษก่อน เราไปชนเขา หรือเขาชนเรา แต่มันเกิดการชนกัน ไม่ว่าจะใครผิด ขอโทษไว้ก่อน ขอขอบคุณไว้ก่อน อะไรอย่างนี้ คุณแม่จะสอนมา ขอโทษเนียเป็นคำที่ไม่ได้พูดยาก พูดง่ายมาก พูดแล้วคนฟังรู้สึกดี จะพูดขอโทษเยอะมากในบ้าน ชน 'อ๋อ ขอโทษค่ะ' ทั้งที่แบบไม่ได้ผิดเลย แต่ติดขอโทษไว้ก่อน ... ต้องผิดได้ มันเปิดพอสมควร ไม่ได้มี fix ว่าผู้ใหญ่ต้องอยู่ในเลเวลหนึ่ง ไม่ได้มีแบ่งช่วงอายุ”

คุณลิลลี่, 204 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

“มันทำให้เราคุยกันมากขึ้น เพราะว่าเราคิดว่าทุกคนกลับมาใช้เหตุผลในการคุยกันมากขึ้น ก็ทำให้เรากล้าที่จะใช้เหตุผล คือไม่ได้คิดว่าตัวเองเป็นผู้ใหญ่ในครอบครัว หรือว่าไม่ได้คิดว่าตัวเองดูใหญ่กว่าหรือว่ามีควมรู้มากกว่า แต่ทุกคนกลับสามารถใช้เหตุผลตัวเองได้ แต่ว่าเหตุผลน่าเชื่อฟังมากแค่ไหนก็มาคุยกัน”

คุณบอล, 224 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“แต่ว่าพ่อผมจะออกแนว liberal คือค่อนข้างให้ความเป็นเสรีมากกว่า คือมีกฎคือไม่ได้ตั้งกรอบแน่นอน แต่ว่าอะ เราปล่อย เรามีกรอบให้คุณนะ แต่กรอบของเรายืดหยุ่นได้อะไรอย่างนี้ครับ คือพ่อจะให้ความไว้วางใจกับผมค่อนข้างสูง ผมก็เลยจะสนิทกับพ่อมากกว่าครับ”

คุณฟิล์ม, 31 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

“คิดว่า เพราะว่าเรียนจุฬาฯ คิดเลยนะว่าเป็นอย่างเนี้ย เพราะว่า หลังๆ มา พูดอะไรเขาก็เชื่อมากขึ้นอะ พอพูดเรื่องวิชาการมา เขาต้องเชื่ออยู่แล้ว เขาก็เชื่อเรามากขึ้น ... หนูว่าเขาก็คิดว่าหนูมีความรู้ อะไรอย่างเนี้ย น่าจะแฉๆ นั่น คือเรียนจุฬา เขาน่าจะแบบคิดไว้แล้วว่า เด็กจุฬาฯ นะ มีความคิดนะ หนูว่าน่าจะอย่างนี้ด้วย”

คุณเฟิร์น, 418 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

3.1.3 การมีแหล่งที่พึ่ง

เมื่อผู้ให้ข้อมูลต้องเผชิญกับความเครียดหรือปัญหา ผู้ให้ข้อมูลมีแหล่งที่พึ่งที่ตนสามารถปรึกษาขอความช่วยเหลือ หรือจัดการปัญหาของตนได้ อีกทั้งยังเป็นเป็นที่ที่ตนสามารถระบายความรู้สึกจากปัญหาต่างๆ ได้เพื่อช่วยให้ผ่อนคลาย โดยแหล่งที่พึ่งดังกล่าว ได้แก่ ผู้เลี้ยงดูหลักซึ่งหมายรวมทั้งพ่อแม่ และบุคคลอื่นที่ เป็นผู้เลี้ยงดูของตน และบุคคลใกล้ชิดของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ พี่น้องคนรัก และมีสัตว์เลี้ยงจากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลบางรายด้วย โดยมีคำบอกเล่าจากผู้ให้ข้อมูลดังนี้

3.1.3.1 จากผู้เลี้ยงดูหลัก

ผู้ดูแลหลักในที่นี้หมายถึงพ่อแม่และบุคคลอื่นๆ ที่เป็นผู้เลี้ยงดู ที่ผู้ให้ข้อมูลสามารถพึ่งพาคนเหล่านี้ได้เมื่อมีปัญหา ผู้ให้ข้อมูลสามารถปรึกษาปัญหากับบุคคลเหล่านี้ได้เพื่อแก้ไขปัญหา และเพื่อให้เกิดความสบายใจหรือได้มุมมองใหม่ๆ ดังคำบอกเล่าต่อไปนี้

“ถ้าหนูมีปัญหาอะไรกับที่บ้าน พี่ชายอะไรอย่างนี้ กับพี่สะใภ้อะ ไม่ค่อยโอเค หรืออะไรอย่างนี้ หนูก็จะไป แล้วบ่นๆ ให้พ่อกับแม่ฟัง เขาก็จะผลมโรง เขาจะอยู่ข้างหนูไง เราก็จะรู้สึกดี แค่นั้นอะ ไม่ต้องแก้ปัญหาให้หนูก็ได้ แค่อ่านให้ฟังแล้วก็ช่วยหนูผลมๆ เข้าไป ว่าแบบอืม อย่างนู้นอย่างนี้ แค่นี้”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คุณเฟิร์น, 333 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

CHULALONGKORN UNIVERSITY

“ของหนูหนูรู้สึกสนิทกับทุกคนเลยคะ บ้านค่อนข้างจะคุยกันได้ทุกอย่างยกเว้นว่าแบบ ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับเราเป็นผู้หญิงแล้วก็จะปรึกษากับแม่มากกว่า แต่ถ้าผู้ชาย อะไรอย่างนี้ก็คุยได้หมด ถ้าไม่ใช่เรื่องแบบภายในร่างกายอะไรอย่างนี้ ก็คุยได้กับทุกคน”

คุณลิลลี่, 37 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 และ 7 บอกเล่าถึงช่วงที่ตนไปปรึกษากับบุคคลอื่นๆ ที่เป็นผู้เลี้ยงดูนอกจากพ่อแม่ ได้แก่ คุณป้า และแม่นม ตามลำดับ โดยจะเห็นว่าแม่จะไม่ใช้พ่อแม่ แต่ป้าหรือแม่มนั้นก็สามารถเป็นที่พึ่งให้กับผู้ให้ข้อมูลได้ ช่วยรับฟัง เป็นที่ปรึกษา และยังเป็นแหล่งที่พึ่งพิงที่

เมื่อผู้ให้ข้อมูลต้องเผชิญกับความยากลำบากในชีวิต ก็สามารถพึ่งพิงคนๆ นี้ได้ โดยจะเห็นได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“รู้สึกว่ายู่ด้วยแล้วสบายใจ คุณป้าเขามีความเป็นผู้ใหญ่มากกว่าคุณแม่ครับ แล้วแบบ ก็ปรึกษาได้หลายเรื่องที่แบบ ถ้าเลือกปรึกษาคุณแม่แล้วแบบไม่ช่วยไขข้อสงสัยของเรา ปรึกษาเรื่องนู่น เรื่องการเลือกคณะอะไรอย่างนี้ ก็ปรึกษาคุณป้าก่อนอะครับ ... มันอยู่ที่เรื่องที่เราต้องการจะปรึกษาค่ะ เพราะเหมือนแบบ คุณป้าก็จะมีมุมมองที่เป็นผู้ใหญ่ แต่เพื่อนก็จะมีอีกมุมมองหนึ่งที่คุณป้าจะไม่มีครับ ... เพราะเวลาเราเจอเรื่องอะไรมา คุณป้าก็จะแบบ เหมือนให้คำปรึกษาที่ดีกับเราได้ พอเราเอาไปใช้มันก็ช่วยได้จริงๆ”

คุณวิน, 265 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“ก็คือผมก็ไม่รู้จะพูดยังไงดีได้เหมือนเวลาเรามีปัญหาแล้วก็พูดคุยกับเขาเวลาเราร้องไห้เราก็ร้องกับเขา เวลาเราดีใจแล้วก็ดีใจกับเขา เขาก็เหมือนอยู่กับเราทุกๆ เวลาเลย ก็คือทุกเวลาของเรามีเขาอย่างนี้อะครับ ก็คือเป็นรู้สึกว่าเวลาที่เรามีปัญหาเราจะนึกถึงผู้หญิงคนนั้นคนแรกเลย (แม่นม)”

คุณฟิล์ม, 98 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

3.1.3.2 จากคนใกล้ชิด

นอกจากแหล่งที่พึ่งที่ผู้เลี้ยงดูหลักแล้ว ผู้ให้ข้อมูลยังมีแหล่งที่พึ่งที่เป็นบุคคลใกล้ชิดที่ตนสามารถพึ่งพาในยามที่ตนต้องการจะปรึกษาปัญหาหรือความไม่สบายใจได้ โดยคนใกล้ชิดในที่นี้หมายถึง พี่น้องของและคนรักของผู้ให้ข้อมูล นอกจากนี้ยังรวมถึงสัตว์เลี้ยงที่เป็นแหล่งพึ่งพิงทางจิตใจ ช่วยตนเกิดความผ่อนคลายได้ โดยมีคำบอกเล่าจากผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

“อย่างพี่สาวเนี่ยหนูจะเล่าเรื่องที่หนูเครียดให้ฟัง อย่างเรื่องเรียนอย่างเนี่ย คือเขาก็เคยเรียนมาก่อนคือเขารู้ว่ามันเหนื่อย ก็เลยเล่าให้พี่สาวฟัง”

คุณเฟิร์น, 330 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

“แต่ถ้าคุณแม่ช่วยไม่ได้ก็จะกลับมาปรึกษาที่คนโตดู ก็คิดว่าทุกคนก็น่าจะช่วยเราได้เหมือนกัน”

คุณบอล, 34 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“ตั้งแต่เด็กแล้วเพราะว่า แม่ผมก็ไม่ค่อยมีเวลาให้ พ่อก็ไม่ค่อยมีเวลาให้ ว่ามันก็โหวงเหวงนิดนึง แต่เราก็มีตรงอื่นมาทดแทนตลอด เพราะว่าพี่ชายพี่สาวเราสนิทกับผมอะไรอย่างนี้ เราก็คุยเรื่องปัญหาได้ตลกๆ อะไรอย่างนี้ครับ เขาก็ยังไม่นอนผมก็ยังไม่นอน บางทีก็มานั่งที่โต๊ะกินข้าว นั่งคุยกัน พี่ชายกับผมบางที ตลกๆ ก็คุยกัน อาจจะมีเรื่องเกม เรื่องผู้หญิง เรื่องอะไรอย่างนี้บ้างนะครับ มีแฟนอะไรอย่างนี้ ผมก็คุยกับพี่ชายพี่สาวซะเป็นส่วนใหญ่”

คุณฟิล์ม, 367 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

“น่าจะเป็นพี่สาวครับ เพราะว่า พี่สาวผม เขามีประสบการณ์มาก่อนครับ มีเป็นพี่โตสุดก็ มีแฟนมาก่อนครับ เขาก็จะให้คำปรึกษาเราได้ ... การรักใคร่ การปรับความเข้าใจกับคน การเข้าหาเขา เราสามารถเอาคำแนะนำจากที่เนียมาใช้ในการปรับใช้ในชุดประจำวันของผมได้ครับ”

คุณนิก, 362 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

ผู้ให้ข้อมูลสองรายเป็นผู้ที่มีคนรักแล้ว กล่าวว่าตนมีคนรักเป็นแหล่งที่พึ่งของตน ทั้งคอยให้คำปรึกษา คำแนะนำ และความช่วยเหลือต่างๆ แก่ตนในยามที่มีปัญหาหรือไม่สบายใจ คนรักจึงเป็นที่พึ่งในยามที่ตนต้องการได้ โดยมีคำบอกเล่าดังนี้

“เขาค่อนข้างมีอะไรก็จะพูดอะครับ เหมือนมันอาจจะไม่ได้พูดทุกอย่างหรอก แต่เวลาบางทีที่เขามีปัญหา เขาก็มาปรึกษาเรา เรามีปัญหาเราก็ปรึกษาเขา แล้วเขาก็เป็นที่ปรึกษาที่ดีมาก เหมือนหลายๆอย่างเขาก็ ช่วยเหลือผมมาตลอด เขาล้มผมก็ยื่นข้างเขา ผมล้มเขาก็ยื่นข้างผม จะออกแนวนี้มากกว่า คือเหมือนเป็นเพื่อนที่พึ่งพากันอะครับ (คนรัก)”

คุณฟิล์ม, 497 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

“ก็ไม่ค่อยมีครับ เพราะว่า คนรักของผมเขาจะ คอยให้คำแนะนำมากกว่าครับ ไม่ค่อยจะจู้จี้เท่าไร อาจจะมึนจู้บ้างก็เรื่องที่มาอยู่ใกล้กัน แต่ว่าไม่ค่อยจะจู้เรื่องครอบครัวเท่าไร ถ้าผมมีปัญหาผมก็จะปรึกษาเขาก็ให้คำปรึกษาได้ ถ้าผมลำบากใจฟังใครไม่ได้ ก็จะไปฟังเขาคนแรกเลยครับ เพราะว่าเขาเนี่ยจะรู้ใจผมครับ เพราะว่าอยู่ด้วยกันมานานก็รู้จักกันมานานด้วย รู้นิสัยใจคอกัน ค่อนข้างเยอะอยู่ครับ”

คุณนี่ก, 292 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ข้อมูลสองราย กล่าวถึงการมีสัตว์เลี้ยงเป็นแหล่งที่สามารถช่วยผ่อนคลายความเครียดของตนได้ โดยเปรียบเสมือนแหล่งที่พึ่งทางจิตใจของตนผู้ให้ข้อมูล ช่วยปลอบประโลมทางจิตใจ และมีเพื่อนที่คอยอยู่ข้างๆ เหมือนสมาชิกในบ้าน ดังคำบอกเล่าต่อไปนี้

“หมาใช้ใหม่คะ ก็คือแค่เหมือนกลับบ้านก็รู้สึกแล้วว่าเราจะไม่ต้อง ก็คือเล่นกับหมาแล้วก็คลายเครียดด้วย มีความสุข มัน เออ ก็เหมือนมีเพื่อน แบบจริงๆ ก็รักเหมือนมีน้อง คือจริงๆ ไม่ได้อยากเป็นลูกคนเดียว อยากมีพี่น้อง แต่จะมีหมาเป็นตัวแทน เพื่อเล่นกับมัน คุยกับมัน”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คุณยิม, 87 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

CHULALONGKORN UNIVERSITY

“ช่วงไหนมีปัญหาคือ เข้าหาอะไรไม่ได้คือเข้าหาแมว ตอนนั้นคือรู้สึกเหมือน แมวเป็นอย่างเดียวที่เราารู้สึกว่าเราไปนั่งเล่นกับมันแล้วเราไม่ต้องคุยกับใครเรามีโลกของเรา เราเล่นกับมันเราโอเค คือมันเป็นจุดผ่อนคลายอย่างเดียวของผม”

คุณฟิล์ม, 313 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

3.1.4 ความสัมพันธ์ที่ดีกับคนใกล้ชิด

ผู้ให้ข้อมูลมีสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยการมีความสัมพันธ์ที่ดี มีความสุข และมั่นคงกับคนใกล้ชิดในปัจจุบันอย่างกลุ่มเพื่อนๆ และคนรักของตน ผู้ให้ข้อมูลมีการปฏิสัมพันธ์ มีการพูดคุยกับ

บุคคลเหล่านี้ จนเกิดเป็นความสนิทสนมกันอย่างมั่นคง โดยผู้ให้ข้อมูลบอกเล่าถึงการเข้ากันได้กับบุคคลเหล่านี้ ด้วยรูปแบบการใช้ชีวิตหรือความชอบที่ตรงกัน จึงเกิดความพึงพอใจและมีความสุขในความสัมพันธ์ซึ่งจะเห็นได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“คือพอไป ม. อะไรอย่างเนี่ย คือหนูก็หัวเราะตลอดเลย มันมีความสุขมากๆ เลย ก็ไม่ใช่กับเพื่อนทุกคน แต่ว่ากับเพื่อนใหม่ หนูเพิ่งเข้าภาคไงที่ ตอนแรกหนูกังวลมากเลยว่าหนูจะมีเพื่อนใหม่ เพราะหนูเป็นคนสนิทกับคนอื่นยาก แล้วหนูไม่ได้มีเพื่อนเดิมไปอยู่ในภาคเดียวกันเลย หนูก็ต้องไปหาเพื่อนใหม่ ตอนเริ่มมามันก็เริ่มเกร็งๆ อะไรอย่างนี้ แต่สุดท้ายหนูก็เข้ากับเพื่อนได้ดี ทุกอย่างมันตกลงไปหมดเลย คือหนูเดินหนูก็หัวเราะตลอดเลย หนูก็อยากจะไปม. ทุกวันเลยมันสนุกอะ”

คุณเฟิร์น, 290 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

“เชื่อใจเพื่อนแบบว่า คือเป็นเพื่อนกัน ไม่ว่าจะห่างกัน หรือว่าไม่เจอกันนาน ยังไงก็เป็นเพื่อนกัน ก็คุย กลับมาคุยกันก็เหมือนเดิม ก็กุมึง เหมือนเดิม ก็สนิทกันเหมือนเดิม”

คุณวิน, 353 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“ก็กับเพื่อนสนิท จริงๆ หนูก็ไม่ค่อยแยก แบบเพื่อนสนิท หรือ เพื่อนทั่วไป ไม่ค่อยมีนิยามนะ ว่าเพื่อนคนนี้แบบเพื่อนสนิท ก็จะมีแบบคนที่คุยกันบ่อยๆ ก็จะมีเพื่อนในกลุ่มอะไรอย่างนี้ ก็คุยกัน แต่คือหนูรู้สึกว่าจะไม่รู้อะไรพาให้เพื่อนในกลุ่มเป็นสไตล์เดียวกัน หนูไม่รู้ แต่ตัวเองก็ไม่ได้เลือกขนาดนั้น เหมือนบังเอิญมา อ้าวมาเข้ากลุ่มด้วยกัน แล้วสไตล์มันก็ดูแบบไปด้วยกันได้นะ ไลฟ์สไตล์ก็ดูแบบโอเค อะไรอย่างนี้ ตัวเองก็ไม่ได้ดูแบบจะเลือกๆ อะไรขนาดนั้นอะ มันก็เข้าหากันเองเฉยเลย”

คุณยิม, 473 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“จริงๆ ผมมีเพื่อนสนิทเยอะ แต่ผมจะไม่ได้สนิทถึงขั้น... คือต้องเข้าใจก่อนว่า ด้วยความคิดที่คนคิดผม คำว่าสนิทเนี่ย คือคุยด้วยกัน ไปเที่ยวด้วยกัน ชวนไป พุดมึงกูได้ อะไรอย่างนี้ แต่มันไม่ถึงกับว่า ถึงสนิททุกคนเลยนะพี่ แต่ว่า ผมไม่เคยเล่าเรื่องส่วนตัว ให้ใครสักคนฟังเลย เข้าใจปะ คือๆ เหมือนคำว่าสนิทของผม จะมีระยะห่างที่ผมสร้างขึ้นมาจากเองอะ ถ้ามว่าสนิทเยอะไหม เยอะ ใช่มั้ย จำนวน เยอะ แต่สนิทของผมกับของพี่อาจจะไม่เหมือนกัน ของพี่อาจจะแบบ เฮ้ย เล่าทุกอย่างในชีวิต สำมะเลเทเมาไปด้วยกันได้อะไรอย่างนี้ แต่ของผม ไม่ขนาดนั้นอะ คือของผมก็อารมณ์ว่า ก็คุยด้วยกัน ไปเที่ยวด้วยกัน ดูแลกันได้ แต่ไม่ถึงกับว่า รู้เรื่องส่วนตัวทุกอย่าง จัดการปัญหาชีวิต ไม่มี คือเรื่องพวกนี้ ผมรู้สึกว่ามันเป็นเรื่องส่วนตัว ซึ่งเราจัดการเอง บอกเพื่อนไปแล้วไง”

คุณมาร์ค, 512 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 ยังเล่าอีกว่าเพื่อนมีส่วนสำคัญที่ทำให้ตนมีความกล้าในการทำอะไรต่างๆ มากขึ้น ดังคำบอกเล่าดังต่อไปนี้

“ตอนประถมจะเป็นคนที่ไม่ค่อยมีเพื่อนเลย แล้วก็ค่อยมามีเพื่อนตอนประถมปลาย คนนึง พอมัธยมต้นเริ่มมีมากขึ้นนิดนึง แล้วก็ ม.ปลาย มีเพื่อนสนิทคนนึงเป็นคนที่ผมเชื่อใจมากตอนเรียนม.ปลาย แต่ก็ไม่รู้ทำไมจากคนที่ไม่ค่อยมีเพื่อน กลายมาเป็นคนที่มามีเพื่อนได้ ตอนเด็กๆ ... เหมือนเปลี่ยนความรู้สึกอะครับ เราเป็นคนทีกล้าพูดขึ้น กล้าทำอะไรบ้าง บอๆ อย่างนี้อะครับ ... กล้าทำนู่นทำนี่มากขึ้น กล้าทำกิจกรรม ... ก็เหมือนแบบก็ชวนให้มาทำกิจกรรมด้วยกันอย่างนี้ เพราะมันเป็นเด็กกิจกรรมหน่อย”

คุณวิน, 461 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

ผู้ให้ข้อมูลสองรายที่มีคนรักแล้วได้กล่าวถึงการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนรักของตนในปัจจุบัน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ทั้งสองคนสามารถเข้ากันได้และมีความมั่นคงที่เกิดจากการปรับตัวเข้าหากัน โดยมีคำบอกเล่าจากผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“คบกันรู้จักกัน แล้วก็มีความสุขครับมีความสุขกัน จนจะ 2 ปีแล้วครับ รู้สึกว่า มันมันคงมาก ถึงแม้ว่ามันจะไกลกันแบบนี้ครับ”

คุณนี่, 311 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

“ช่วงแรกๆ ทะเลาะกันช่วง 5-6 เดือนแรกอะไรยังครับ จนเป็นเรื่องมาถึงจุดที่ จนเข้าหากันได้ แล้วคือมันก็แบบเข้ากันพอดี ก็เลยหลังๆ เรามีปัญหากันน้อย อาจจะมีช่วงที่ อาจจะมีทะเลาะบอกเลิกอะไรกันบ้าง แต่พอช่วงหลังมันเหมือนเรา เริ่มปรับความคิด 2 คนเข้ากันได้ มันก็ไปได้เรื่อยๆ ครับตอนนี้”

คุณฟิล์ม, 454 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

3.2 ทรรศนะที่มั่นคงภายในจิตใจ

นอกจากปัจจัยภายนอกอย่างสิ่งแวดล้อมที่ดีที่ผู้ให้ ข้อมูลได้เติบโตมานั้น ผู้ให้ข้อมูลยังมี ทรรศนะที่มั่นคงภายในจิตใจ ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น คำบอกเล่า จากผู้ให้ข้อมูลแสดงให้เห็นถึงมีวุฒิภาวะทางความคิดโดยที่ตนสามารถคิดวิเคราะห์ได้ด้วยตนเอง สามารถแยกแยะถูกผิดได้ และมีความคิดเป็นของตนเอง นอกจากนี้ยังสามารถแยกตัวเองออกมาจาก ผู้อื่น โดยไม่นำตัวเองไม่ยึดติดกับคนอื่น ทำให้เป็นอิสระจากความคิดของคนอื่น ไม่ให้มาอิทธิพลต่อ ตนเอง ผู้ให้ข้อมูลยังสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ ทำให้มีสัมพันธภาพที่ดีกับคนใกล้ชิด และยังมี ความกล้าในการเผชิญกับสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวันอีกด้วย ทั้งความสถานการณ์และความสัมพันธ์ ต่างๆ ทรรศนะภายในตนของผู้ให้ข้อมูลเหล่านี้ ช่วยให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถปรับตัวให้เข้ากับ สิ่งแวดล้อมต่างๆ ตามด้วยการใช้ทรรศนะที่ดี เมื่อไม่เกิดปัญหาผู้ให้ข้อมูลก็สามารถดำเนินชีวิตได้ อย่างมั่นคง

3.2.1 การมีความสามารถในการคิดแยกแยะ

คำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลแสดงถึงความสามารถที่จะคิดวิเคราะห์ได้ด้วยตนเองได้ โดย มีความเชื่อมั่นว่าตนสามารถคิดแยกแยะถึงสิ่งต่างๆ ได้ เช่น การแยกแยะได้ว่าเรื่องใดควรทำหรือไม่ ควรทำ เรื่องใดถูกหรือเรื่องใดผิด เมื่อได้รับข้อมูลที่เพิ่มเข้ามา ก็สามารถคิดไตร่ตรองข้อมูลที่พบกับ

ความเชื่อเดิมที่ตนมี จนสามารถวิเคราะห์ได้ว่าสิ่งใดน่าเชื่อถือมากกว่า นอกจากนี้ความสามารถที่จะคิดแยกแยะเรื่องต่างๆ ได้ ยังพบเห็นได้เมื่อผู้ให้ข้อมูลมีการแยกแยะระหว่างเรื่องที่พ่อแม่มีความขัดแย้งกันออกจากเรื่องส่วนตัวของตนได้ เพราะผู้ให้ข้อมูลมองว่าเรื่องของพ่อแม่เป็นคนละเรื่องกับเรื่องของตน ทั้งสองเรื่องไม่เกี่ยวข้องกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความสัมพันธ์กับเพื่อนหรือคนรัก การเรียนหรือการดำเนินชีวิต โดยการแยกแยะได้นี้ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลไม่ได้นำตนเองไปผูกยึดกับความขัดแย้งของพ่อแม่และลดผลกระทบจากความขัดแย้งที่จะมาถึงตนได้ โดยมีคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลถึงความสามารถในการแยกแยะได้ดังนี้

“คิดว่าไม่ส่งผลกระทบเพราะว่า ผมจะเอาเรื่องที่บ้านไว้กับที่บ้าน เรื่องข้างนอกก็แบบไว้ข้างนอก คิดว่ามันเป็นสองสิ่งที่ไม่เกี่ยวกับกัน ... แยกได้ เพราะว่าเหมือนมาโรงเรียนก็จะมีเรื่องงาน การบ้าน เพื่อน มันทำให้ลืมเรื่องที่บ้านไป ... ไม่เกี่ยวกับครับ”

คุณวิน, 199 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“แต่เหมือนแบบ พอโตขึ้น ก็เริ่มแบบไม่ได้สนใจ ปัญหาที่เขาทะเลาะกันเท่าไรแล้ว เหมือนเราก็เข้าใจแต่เราก็เหมือนแบบ อารมณ์เอาตัวเองออกมาจากตรงนั้นได้ ไม่ได้จะต้องแบบ อึดอัดตามเขา ไม่ต้องรู้สึกแย่อตาม ก็เขาทะเลาะกันแค่สองคน เขาไม่ได้มาทะเลาะกับเรา เราก็ไม่ต้องไปรู้สึกตาม”

คุณยิม, 243 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“มันเป็นเรื่องส่วนตัวมันไม่เกี่ยวอะไรกับเรื่องอื่นๆ มันไม่เกี่ยวอะไรกับเพื่อน เราไม่เห็นจะต้องแสดงอะไรกับเพื่อน เพราะเรามีเรื่องที่บ้าน รู้สึกว่ามันคนละเรื่อง ... เพราะทัศนคติของผมรู้สึกว่ามันไม่เกี่ยวกับ รู้สึกว่าแล้วเรื่องที่บ้านมันมาเกี่ยวอะไรกับชีวิตจริง ก็ไม่เกี่ยว ปัจจัยก็แค่อาจจะเป็นที่ตัวเองรู้สึกว่าไม่เกี่ยว แค่นั้นเอง”

คุณมาร์ค, 409 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

“เพื่อนๆ ไม่มีเลยคะ เรื่องที่พ่อแม่ทะเลาะกัน ไม่ส่งผลกระทบต่อเรื่องเพื่อนเลย ไม่เกี่ยว”

คุณเพ็ริน, 274 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

“ส่วนเรื่องทะเลาะ มันน่าจะไม่ได้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตมากอะคะ ว่าหนูจะใช้ชีวิตไปทางไหน ส่วนใหญ่มันจะเป็นนิสัยกับทัศนคติมากกว่า”

คุณลิลลี่, 232 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

“ไม่ได้ส่งผลในทางที่ไม่ดีเลย เพราะยังไง ผมยืนยันว่ายังไงผมก็แยกแยะได้ คนที่จะชอบผม จะสานสัมพันธ์กับผม คิดว่าเขามีเหตุผลพอ ที่จะแยกแยะได้ว่าอะไรคืออะไร แล้วก็คิดว่าเขาน่าจะไม่สนใจเรื่องที่เป็นเรื่องเล็กๆที่มันน่าจะแก้ปัญหาได้หรือเปล่า อะไรอย่างเงี้ย”

คุณบอล, 489 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

“เรามองว่ามันเป็น Subject หนึ่งที่เราจะพยายามไม่เอามากระทบกับเรามากขนาดนั้น ก็คือเราต้องแยกเรื่องให้ออก แบบว่าเรามีแฟน อันนี้เป็นเรื่องของเรากับแฟนละ เรื่องของพ่อกับแม่ก็คือเรื่องของเขา เรามองว่าความรักของเรากับผู้หญิงคนนี้นั้นไม่เหมือนกับของพ่อกับแม่ เพราะว่าคนมันต่างกัน เราก็ต้องมีความคิดที่ไม่เหมือนกันอะไรอย่างนี้ เราจัดการแค่เรื่องของเราพออย่าไปเอาเขามากกระทบกับเรามากกว่า ”

คุณฟิล์ม, 469 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

คำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลยังแสดงให้เห็นถึงความสามารถที่ตนจะคิดวิเคราะห์แยกแยะได้ว่าสิ่งใดถูกต้องหรือสิ่งใดผิดได้ ดังคำบอกเล่าต่อไปนี้

“ตั้งแต่เมื่อไหร่ไม่รู้เลยอะ คือเมื่อก่อนหนูเป็นคนที่ไม่ค่อยได้อะพี เมื่อก่อนซีขโมยด้วยนะ แล้วมีอีกหลายอย่างเลยอะ ที่หนูมองกลับไปแล้วรู้สึกว่ ทำไม่เป็น

เด็กอย่างนี้อะ แต่เมื่อไหร่ก็ไม่รู้อะพีที่หนูคิดได้อะ คือหนูอะหนูคิดว่าต่อให้ เบื้องหลังหนูจะมายังไงอะ แต่หนูสามารถรู้ได้ว่าอะไรที่มันควรทำ ไม่ควรทำอย่าง นี้... คือหนูมั่นใจว่าหนูคิดได้ อะไรที่มันควร อะไรที่มันไม่ควร หนูแยกแยะได้”

คุณเฟิร์น, 279 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

“คือทุกอย่างมันคือการเรียนรู้อะครับ ถ้ามีคนสอนเรามามีคนฝึกเรามา อย่างนี้อะ คับ ว่าให้รู้จักมีเหตุผล ถึงคุณแม่จะเคยทำผิดคุณพ่อเคยทำผิด แต่ว่าทุกคนก็ พยายามสอนผมว่าให้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง ผมก็มาอยู่ในสังคม ผมก็พยายามที่จะ เชื่อมมันอะครับว่า ความถูกต้องยังงั้นมันก็คือความถูกต้อง มันคือสิ่งที่ดี แล้วก็ทำ ให้ผมกลับแยกแยะได้... ถ้าครอบครัวใช้เหตุผลกันมาก ถึงครอบครัวจะมีปัญหา กัน ตอนที่เรายังเด็กๆอยู่ แต่ว่ายังงั้นถ้าสมมุติว่า ถึงเขาจะทำผิด แล้วเขาก็สอน เราให้ทำถูก แต่ถ้าเราแยกแยกตรงนั้นได้ หรือว่าเราถูกฝึกฝนมาด้วยอะไรก็ตามที่ เราไม่รู้อะครับ มันก็อาจจะกลายเป็นผลที่ทำให้เรากลับมามีเหตุผลแล้วก็แยกแยะ ความผิดได้ตอนที่เรโตขึ้น”

คุณบอล, 452 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 และ 3 แสดงออกถึงการมีความคิดในรูปแบบความสามารถที่จะ คิดวิเคราะห์ได้ด้วยตนเอง เริ่มมีความคิดเป็นของตนเอง แยกแยะเรื่องราวต่างๆ ได้ ไม่ได้เชื่อตามสิ่งที่ คนอื่นบอกทั้งหมด ดังคำบอกเล่าดังนี้

“เปลี่ยนเป็นมองเป็นกลางมากขึ้น เรารู้เหตุรู้ผลอะไรอย่างนี้หะครับ เหมือน ความคิดทางการเมืองเขาก็ยึดให้ผม ตอนนั้นพอผมเริ่มสนใจการเมืองมากขึ้นเริ่ม ศึกษาอะไรเอง มันก็ไม่ใช่ว่าแม่พูดนี้หว่า เราต้องมองอะไรให้มันกลางกว่านั้น เพราะว่า แม่จะเอียงไปเยอะ ด้วยความที่เขาเป็น สายอนุรักษ์นิยม เขาก็จะไป ทางของเขา”

คุณฟิล์ม, 415 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

“ก็คุณพ่อคุณแม่ เขาก็ไม่ได้มีอิทธิพลต่อความคิดเยอะขนาดนั้นอะ คุณป้าก็ไม่
น้าก็ไม่ค่อย ส่วนใหญ่มันเป็นตัวเรา แล้วก็สิ่งแวดล้อมมากกว่า เป็นเพื่อนๆ คุณครู
อะไรเงี้ย มันเท่าๆ กันหมดเลยอะ ในความคิด ถ้าให้ weight ก็พอๆ กัน”

คุณมาร์ค, 353 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3

3.2.2 การเป็นอิสระในความสัมพันธ์กับผู้อื่น

นอกจากการมีวุฒิภาวะทางความคิดของผู้ให้ข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถใน
การแยกแยะสิ่งต่างๆ ทางความคิดของตนได้ จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลยังทำให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูล
สามารถแยกตนเองออกจากผู้อื่นได้ เป็นตัวของตัวเอง มีความเป็นอิสระจากคนอื่น ผู้ให้ข้อมูลไม่ผูก
ตนเองหรือไม่นำตนเองไปยึดติดกับคนอื่น เริ่มเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น เช่น การไม่ยึดติดกับตนเองว่า
จะต้องอยู่กับเพื่อนคนเดียว การรับรู้ว่าเป็นผู้ตัดสินใจสิ่งต่างๆ ในชีวิต และเข้าใจว่าคนอื่นก็มี
สิทธิที่จะเลือกสิ่งต่างๆ ในชีวิตเช่นเดียวกับตน โดยผู้ให้ข้อมูลได้บอกเล่าไว้ดังนี้

“ตอนที่ได้อยู่กับเพื่อน ก็อาจจะมีเหงาๆ นิดหน่อย ก็ปกติก็อยู่ด้วยกัน มันก็อยู่
ได้อะ ครับ ...หมายความว่าชีวิตเรา ก็อาจจะต้องมีเพื่อนคนนี้อยู่ด้วย อีกช่วงนึง
เราก็อาจจะต้องไปอยู่คนเดียว อาจจะต้องอยู่คนเดียว เราต้องอยู่ด้วย
ตัวเองให้ได้ ไม่มีเพื่อนก็ต้องอยู่ให้ได้ ... แล้วก็เหมือนกันว่ายังมีความสัมพันธ์อีก
เยอะ ไม่จำเป็นว่าต้องติดกับเพื่อนคนนี้คนเดียว คนนี้เป็นเพื่อนสนิท ก็จริง แต่ก็
ยังมีคนอื่นอีกที่เรามีความสัมพันธ์ได้”

คุณวิน, 357 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

“หาจุดยืนของตัวเองให้ได้ ถ้าเราอยู่กับคนตรงนี้แล้วเราอึดอัด เราก็ไปหาคนที่เรา
สบายใจอยู่ด้วยจะดีกว่า”

คุณฟิล์ม, 523 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

เช่นเดียวกันกับผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 ที่คำบอกเล่าได้แสดงถึงการเป็นอิสระใน
ความสัมพันธ์ใหม่โดยแสดงออกในแง่ของการไม่คาดหวังต่ออีกฝ่ายในความสัมพันธ์ มีความเป็นอิสระ

ต่อกัน ต่างฝ่ายต่างมีสิทธิในการตัดสินใจ ไม่ได้ยึดติดว่าความสัมพันธ์จะต้องเป็นแบบใดดังคำบอกเล่าต่อไป

“ก็น่าจะเชื่อว่าเขาก็อยากเป็นเพื่อนกับเรา อะไรอย่างนี้ด้วยนะ จริงๆ ก็เหมือนแบบไม่ค่อยอะไรกับเขาเท่าไรหรอก เราก็ไม่ได้สนใจว่า พอเราสร้างความสัมพันธ์กับเขาแล้วเขาต้องอะไร มีอะไรตอบแทนให้เรา เราก็แค่แบบ ก็อยากรู้จัก อยากเป็นเพื่อนอะไรอย่างนี้ มันก็เหมือนแบบ ก็แค่นั้น ก็ถ้าแบบได้คุยกัน พอเราเข้าไปคุย แล้วเขาก็คุยได้ เหมือนคุยกันต่อได้ ก็โอเค ก็ถ้าเหมือนไปต่อกันไม่ได้ ก็หยุด เราก็โอเค เป็นทั้งสิทธิของเขา และสิทธิของเราที่จะเลือกมีความสัมพันธ์กับใครอะไรอย่างนี้ ... เพราะธรรมชาติของเราก็ไม่ได้เข้ากันได้ทุกเรื่องอยู่แล้ว”

คุณนิม, 548 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 กล่าวถึงการเป็นอิสระกับคนรักของตน โดยการไม่นำความสัมพันธ์คลอนทางจิตใจที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์มากระทบต่อตนเอง ผู้ให้ข้อมูลแสดงถึงการให้ความสำคัญกับตนเองเมื่ออยู่ในความสัมพันธ์ นอกจากจะรักอีกฝ่ายแล้วก็ไม่ลืมที่จะรักตัวเองด้วย แม้ว่าจะมีการนำตนไปผูกติดกับคนรักบ้าง แต่ก็ไม่นำไปผูกไว้กับทั้งหมด โดยเห็นได้จากคำบอกเล่าดังต่อไปนี้

“ผมก็มองว่า ทุกอย่างมันขึ้นอยู่กับตัวเอง คือถ้าเกิดวันนึงเขาเบื่อเรา เลิกเรา ไม่รักเรา คนที่จะอยู่กับเราก็คือตัวเราเอง เราก็ต้องมองว่า เหยีย เราต้องให้ความสำคัญกับตัวเองด้วย อย่าเอาทุกอย่างไปไว้ที่เขา อยู่ที่เรบ้าง เราอาจจะให้เขาไปส่วนหนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งหรือหลายๆส่วน ก็ต้องอยู่กับเรา”

คุณฟิล์ม, 480 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

3.2.3 การวางตัวที่นำมาสู่ความสัมพันธ์ที่ดี

ผู้ให้ข้อมูลมีการวางตัวให้เข้ากับผู้อื่นเพื่อให้มีความสัมพันธ์ระหว่างกันที่ดี ผู้ให้ข้อมูลวางตัวด้วยวิธีต่างๆ เพื่อให้ตนเองสามารถเข้ากับคนใกล้ชิดอย่างเพื่อนและคนรักได้ โดยมีแสดงออกหรือเปลี่ยนตัวเองเพื่อรักษาหรือพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างตนกับคนใกล้ชิดได้ เช่น ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 แสดงถึงความมีน้ำใจ ในการช่วยเหลือเพื่อนเรื่องงาน และยังได้ทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยกัน หรือผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 วางตัวเองด้วยการยอมรับในความเป็นตัวตนซึ่งกันและกัน เพื่อให้ต่างฝ่ายต่างเป็นตัวของตัวเองได้ นอกจากนี้ยังมีการปรับตัวด้วยการสื่อสารกับเพื่อนอย่างตรงไปตรงมา เพื่อให้เกิดความเข้าใจกันมากขึ้น แม้ว่าก่อนหน้านี้ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 จะไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นของตน แต่ก็มี การปรับเปลี่ยนตนเองจนตัวเองสามารถสื่อสารความเป็นตัวเองกับเพื่อนได้ ในผู้ให้ข้อมูลบางรายเล่าถึงการให้ความไว้วางใจแก่เพื่อน และเปิดตัวเองมากขึ้น เพื่อปรับตัวเข้าหากัน รวมถึงการปรับตัวกับคนรักด้วย ดังคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

“ก็เหมือนแบบว่าไปทานข้าวด้วยกันทุกวัน เวลาว่างอะไรเราก็จะช่วยเขาทำอะไรครับ เพราะว่าเขาเป็นคนขี้เกียจหน่อย เวลาเล่นเกม ก็เล่นเกมด้วยกันอะครับ เล่นเกมออนไลน์ด้วยกัน ... (หัวเราะ) มันไม่มี แต่มันก็สนิทไปแล้ว คือไม่ได้อยากสนิทเพราะ character เขา แต่พออยู่ด้วยกันนานๆ มันก็สนิทกันเอง ... ใจครับ ไว้วางใจได้ เหมือนพูดได้หลายเรื่องอยู่”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คุณวิน, 486 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1

CHULALONGKORN UNIVERSITY

“ก็เป็นตัวของตัวเองด้วยนะ เหมือนพอยู่กับเพื่อนก็พอรู้ ถ้าอยู่กับเพื่อนในกลุ่มเดียวกัน มันก็จะเป็นสไตล์เดียวกัน ก็จะรู้ว่าเพื่อนจะทำอะไร ซึ่งมันเป็นสิ่งที่เราก็คงชอบ อะไรอย่างเนี้ย แบบพอคุยกันแล้วก็คุยกันได้ ไม่เคยคิดเลย มันก็ดูเหมือนเวลาทำงาน มันเป็นสไตล์การทำงาน คุยกัน ทำด้วยกันได้ มันดูแบบไม่มีปัญหา เวลาทำงานไม่เคยมีปัญหาเลย เพื่อนก็ดูเป็นคนดีด้วยนะ ไม่เคยมีปัญหา หลักๆ ก็คง เหมือนเราสามารถ เป็นตัวของตัวเองกับเพื่อนๆ เขาก็ยอมรับเราในแบบที่เราเป็นได้ ซึ่งก็แบบ ยอมรับในแบบที่เพื่อนเป็นได้ มันก็เลย เหมือนอยู่ด้วยกันก็ไม่อึดอัด คุยกันได้ทุกเรื่อง อะไรอย่างเนี้ย”

คุณยิม, 521 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2

“กับเพื่อนๆ ก็เป็นคนที่เขาอยู่แล้วเพื่อนก็จะชอบ เพื่อนก็จะชอบแก้ม ขอบแก้ม ชอบแซว เพราะว่าผมเป็นคนที่ย้ำโดนแก้มแล้วจะไม่ค่อยโกรธ เป็นคนที่รับได้ ไปกับในหลายๆเรื่อง อาจจะเป็นเรื่องที่คนอื่นรับไม่ได้แต่ผมเป็นคนที่รับได้ ใจกว้างคือไม่ค่อยโกรธคน ถ้าผมมีปัญหาถ้าผมใจร้อน ต่ำเขาไป แล้วผมมา หั้ย ขอโทษๆ เพื่อน พอด่าไปแล้วขอโทษเลย เหมือนมันหลุดไปเอง ก็เป็นคนที่ไม่ค่อยจะอาฆาต หรือว่าโกรธกับใครมาก เป็นคนที่เขาแล้วก็ใจเย็น ในระดับหนึ่ง”

คุณนี่ก, 417 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

“หนูกับเพื่อนใช้ใหม่คะ ก็ดิ้นะคะตั้งแต่เข้ามา ไม่ได้มีทะเลาะกับใคร จะมีอาจจะแบบไม่พอใจเพื่อนบ้าง เรื่องการทำงาน แต่ว่าส่วนใหญ่ก็จะพุดๆ ไปตรงๆ มากกว่า ชอบอะไรไม่ชอบอะไรก็บอก ปรับได้ใหม่ ไม่ได้ แล้วเราต้องทำยังไง ให้ใกล้ที่สุด เขาปรับไม่ได้ เราก็ปรับเข้าไป หรือว่าถ้าเราปรับไม่ได้ เขาก็ปรับเข้ามา อาจจะเจอเพื่อนดีด้วยคะ เพื่อนอารมณ์คล้ายๆ กัน ค่อยกันได้ว่า โอเค โอเคไม่โอเคใช้ใหม่ จั๊นเปลี่ยนเป็นอันนี้ใหม่ ... ของหนูพูดตรงหมายถึงว่าถ้าไม่โอเคหนูก็จะบอก แต่ว่าถ้าบางเรื่อง หนูก็คิดก่อนว่า ถ้าหนูพูดไปเขาจะโอเคไหม เราจะคิดก่อนที่จะบอก หรือว่าอย่างที่หนูถามว่า หนูไม่ชอบแบบนี้ แต่คำต่อท้ายก็จะบอกว่า โอเคไหม โอเคใช้หรือเปล่า ถ้าไม่โอเคบอกนะ เพื่อนก็จะเป็นอารมณ์ประมาณนี้คะ อันนี้ไม่โอเค เปลี่ยน ส่วนใหญ่จะอิงเขา ถ้าหนูสะดวกแบบนี้เขาโอเคหรือเปล่า ในการทำงานเป็นกลุ่ม มันควรจะเข้ากันได้ ไม่ควรมีความขัดแย้ง หนูว่านะ เพราะว่าหนูอยู่กับเขาอีกตั้ง 4 ปี มันจะไม่จบ ว่าอะไรยอมได้ก็ยอม”

คุณลิลลี่, 313 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

“เราก็ ถึงตอนที่ต้องทะเลาะจริงๆ เราก็กลัวพูดมากขึ้น เหมือนเมื่อก่อนคงยังไม่กลัวอารมณ์เสียใส่เพื่อนด้วยซ้ำ ตอนนี้รู้สึกว่าจะอะไรไม่ดีมาเราต้องพูดละ หั้ย มันไม่ตีมีง ภูไม่ชอบ ผมไม่ยอมทำอะไอย่างนี้ ผมเริ่มกลัวพูดมากขึ้น ทำให้เพื่อนเข้าใจเรามากขึ้นแล้วเราก็ต้องเข้าใจเพื่อนมากขึ้น”

คุณฟิล์ม, 520 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

ผู้ให้ข้อมูล 2 รายเล่าถึงการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน โดยการเปิดตัวเองมากขึ้น โดยให้ความไว้วางใจกับเพื่อนจนสามารถเล่าและรับฟังกันได้ถึงเรื่องส่วนตัวของตน ทำให้เพื่อนได้เห็นมุมมองอื่นๆ ของผู้ให้ข้อมูลมากขึ้น ดังคำบอกเล่าต่อไปนี้

“แต่ก็อย่างว่า ช่วงหลังมา ก็เปิดมากขึ้นแล้ว แต่ว่าเรื่องเศร้าเนี่ย ไม่เคยมีใครรู้เลย มีเพื่อนอะรู้ว่า จะบอกเพื่อนบ้าง บางทีที่เจอเพื่อนที่คุยเรื่องจริงจังได้ หนูก็จะเริ่มคุยด้วย หนูก็จะบอก แล้วบางทีก็นั่งคุยได้เป็นชั่วโมง เพื่อนก็จะอึ้งๆ นิดนึง คือเพื่อนจะตกใจมาก มีเพื่อนอยู่ประมาณสามสี่คนที่หนูเคยคุยเรื่องอย่างนี้ด้วยอะ คือเพื่อนเขาจะแบบตกใจมากเลย เพราะว่าหนูเป็นคนแบบว่าเฮฮามากเลย เพื่อนแบบ เห็นไม่เคยรู้เลยนะว่ามีมุมแบบนี้ด้วย เห็น ไหวหรือเปล่า คือ หนูก็ตกใจเหมือนกันที่เพื่อนตกใจขนาดนั้น ก็หนูชินกับตัวเองแล้วว่าเป็นอย่างนี้”

คุณเฟิร์น, 178 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

“มีเพื่อนสนิทแน่นอนครับ แต่ว่ายังไม่สนิทถึงกับว่าเล่าปัญหาชีวิตกันมากสักเท่าไร แต่ก็มีบางคนนะครับที่เขาคุยเรื่องของเขา มา คุยเรื่องที่เป็นเรื่องเดียวกันกับเขา แล้วเราก็พูดเรื่องเดียวกันกับเขาไปเกี่ยวกับชีวิตของเรา เขาอาจจะเล่าเรื่องชีวิตของเขา มา เราก็เล่าเรื่องของเรา ว่าเราก็เคยนะ เราก็จะวางใจเขาในเรื่องนี้ แต่ถ้าเป็นเรื่องที่เราไม่ควรจะพูดเรื่องของครอบครัวออกไป ก็จะไม่พูด”

คุณบอล, 398 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 เล่าถึงการวางตัวของตนเพื่อรักษาความสัมพันธ์กับคนรัก ด้วยการให้ความเชื่อมั่นต่ออีกฝ่ายว่า ตนยังคงอยู่เคียงข้าง และไม่ได้หายไป เมื่ออยู่ห่างกัน ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 กล่าวถึงการวางตัวในความสัมพันธ์กับคนรัก โดยการไม่นำความสั่นคลอนทางจิตใจที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์มากระทบต่อตนเอง ผู้ให้ข้อมูลแสดงถึงการให้ความสำคัญกับตนเองเมื่ออยู่ในความสัมพันธ์ นอกจากจะรักอีกฝ่ายแล้วก็ไม่มีสิ่งที่จะรักตัวเองด้วยจึงเห็นถึงการไม่นำตนเองไปผูกยึดไว้กับคนรักหรือความสัมพันธ์ทั้งหมด ดังคำบอกเล่าต่อไปนี้

“อยู่ด้วยกันเนี่ยทะเลาะกันรุนแรง ด่ากัน โท่ มาก แต่พอมาอยู่ไกลกันเนี่ย เริ่มไม่ค่อยทะเลาะกันแล้วครับ เริ่มจะมีเถียงกันแซวกัน บอกคิดถึงบอกรัก ก็จะรู้สึกว่าคุณมั่นใจมั่นอยู่ เพราะความไกล ที่เราพิสูจน์ให้เขาดู แล้วเขาพิสูจน์ให้เราดู... ถ้าอีกฝ่ายหนึ่ง รู้สึกว่าเรายังอยู่ เราไม่ได้หายไปไหน เรายังอยู่ตรงนี้นะ ถึงแม้ว่าเราจะไกลกัน แต่ว่าเรายังอยู่ในความคิดของทั้งสองฝ่าย... มันก็จะรู้สึกคิดถึง”

คุณนิก, 312 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

“ผมเลยมองว่า การคบกับแฟนคนนี้ ผมพยายามไม่ให้ความสัมพันธ์มันเกิดกับเราขนาดนั้นอะครับ ก็คือต้องอยู่ต้องตั้งตัวเองให้อยู่ เราอาจจะเศร้าได้แต่การเศร้าของเราต้องไม่มากระทบตัวเองในหลายๆ ด้าน ขนาดนั้น ต้องรักให้เป็นอะไรอย่างนี้ผมพยายามบอกตัวเองว่า การแคร์เขาเราต้องแคร์ให้เป็น เราอาจจะรักเขา ในนามที่เราอยากให้เขามีความสุขมากกว่า มองในด้านเขาแต่ว่า ตัวเราเองก็ต้องมีความสุขด้วยเหมือนกัน พยายามไม่เห็นแก่ตัวแล้วก็ ไม่คิดถึงคนอื่นมากเกินไปอะอย่างนี้ครับ”

คุณฟิล์ม, 483 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7

3.2.4 ความกล้าในการเผชิญสิ่งต่างๆ

ผู้ให้ข้อมูลมีความกล้าที่จะเผชิญกับสิ่งต่างๆ กล้าที่จะเปิดตัวเองสู่ประสบการณ์ใหม่ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความมั่นใจที่ตนมี และมีความกล้าที่จะสำรวจกับสถานการณ์หรือประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ผู้ให้ข้อมูลยังไม่เคยเผชิญด้วยตนเอง ซึ่งจะเห็นความกล้าในการเผชิญสิ่งต่างๆ จากผู้ให้ข้อมูลได้ เช่น การที่ตนไม่กลัวกับการต้องไปอยู่หอพักในโรงเรียนประจำ หรือพบปะกับคนใหม่ๆ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมที่มีคนเยอะๆ ได้โดยไม่เขินอาย หรือการมีความกล้าที่จะปฏิเสธคนอื่นๆ ที่เรียนรู้ถึงการให้คุณค่าแก่ตนเองได้ ทำให้ตนกล้าที่จะปฏิเสธคนอื่น เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“ความกล้าน่าจะเป็นความกล้าความกล้าแสดงออก ผมเป็นคนที่ชอบเข้าร่วมกิจกรรม ไม่ค่อยจะอายเท่าไรครับ การมีกิจกรรมหรือว่าการเข้าร่วมกับผู้คน

เยอะๆ ผมจะเป็นคนที่ไม่ค่อยที่จะอายุหรือว่าเงินอะไรสักเท่าไรเลย ทำให้การ
เข้าหาคนอื่น มันราบรื่นมากๆ เลย ... แต่ก็บางครั้งก็อาจจะมีเงินบ้าง เล็กน้อย
ครับแรกแรกอะไรอย่างนี้แต่พอไปอยู่ที่ไม่ค่อยเท่าไร”

คุณนิก, 212 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8

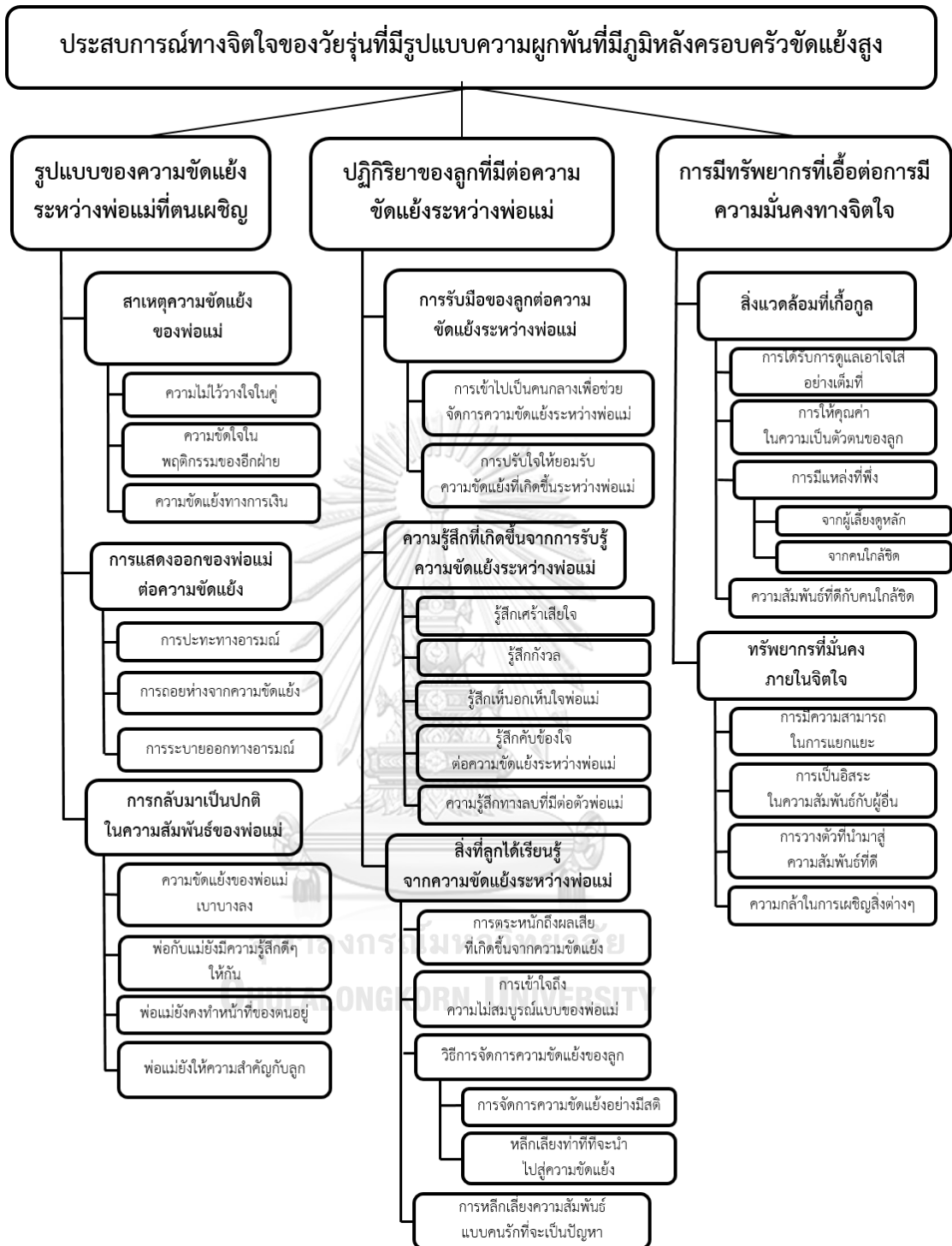
“ไม่เลย ไม่เลยสักกะนิดอะ แล้วอย่างพี่สาวหนูแค่เขาไปค่ายแค่วันสองวัน เขาจะ
แบบล่ำลากับแม่แบบ อู๋ย เศร้ามากเลยอะ หรือว่าเขาอยู่บ้านตลอด แต่หนูตอน
นั้นอะ ตั้งแต่แรกเลยนะ หนูไม่เสียใจเลยอะ ไม่ได้เสียใจ เศร้าเลยสักนิด แล้วหนูก็
หัวเราะพี่สาว เวลาที่เขาไปค่าย แม่เดียวหนูรีบกลับมา (เลียนเสียงร้องไห้ของ
พี่สาว) อะโรยอย่างนี้ แบบ โอ้โห ไปตั้งนาน หนูไม่เห็นเป็นงี้เลย”

คุณเฟิร์น, 510 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 เล่าถึงการที่ตนมีความมั่นใจ มีความกล้าแสดงออก
ดังเช่นทุกวันนี้ ได้รับมาจากการเลี้ยงดูของพ่อแม่ด้วย ดังคำบอกเล่าต่อไปนี้

“เป็นตัวเองได้ใช่ไหมคะ หนูว่าหนูเป็นตัวเองกับทุกคนนะ หนูพอใจที่ตัวหนูเป็น
แบบนี้ ถ้าเขาไม่ชอบ เขาก็บอกเรา ... หนูรู้สึกว่าการเลี้ยงดูของครอบครัวตั้งแต่
แรก ที่เขาปลูกฝัง มาแบบนี้เลย หนูมองย้อนกลับไปหนูรู้สึกว่าครอบครัวสอนดี
มาก สอนให้โตมาเป็นแบบนี้ หนูรู้สึกว่าคิดเป็น ให้ทำอะไรเป็น ความมั่นใจได้ ให้
กล้าแสดงออกได้ รู้สึกภูมิใจแปลกๆ ว่าที่บ้านหนูสอนมาดีนะ หนูเลยเป็นแบบนี้”

คุณลิลลี่, 335 ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6

ภาพที่ 4 ประสบการณ์ทางจิตใจของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีภูมิหลังครอบครัวขัดแย้งสูง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษาเรื่องประสบการณ์ทางจิตใจของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีภูมิหลังครอบครัวขัดแย้งสูง โดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ (Interpretative Phenomenological Analysis : IPA) สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัย อีกทั้งข้อเสนอแนะการวิจัยต่างๆ ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาประสบการณ์ทางจิตใจของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีภูมิหลังครอบครัวขัดแย้งสูง

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้คือวัยรุ่นอายุตั้งแต่ 18-22 ปี ที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงมีครอบครัวขัดแย้งสูง ซึ่งผ่านเกณฑ์การคัดเลือกและดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 8 ราย โดยมีคะแนนรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง และมีคะแนนจากการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองสูง ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเป็นนักศึกษาที่มาจากสถานศึกษาเดียวกันตั้งแต่ระดับปริญญาตรีจำนวน 7 คน จนถึง ปริญญาโทจำนวน 1 คน และมีเพศชายจำนวน 5 ราย และมีเพศหญิงจำนวน 3 ราย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง ผู้วิจัยบันทึกการสัมภาษณ์แต่ละรายด้วยเครื่องบันทึกเสียง โดยใช้ระยะเวลาสัมภาษณ์แต่ละรายประมาณ 55-86 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ ตามแนวทางของ Smith²⁰ โดยการนำเสียงบันทึกเสียงที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาทำการถอดความแบบคำต่อคำ (Verbatim) และพิมพ์ออกมาเป็นตัวอักษร (Transcript) และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยการฟังบันทึกเสียงสัมภาษณ์ซ้ำหลายๆ ครั้ง และอ่านบททวนบันทึกการสัมภาษณ์ทั้งหมดหลายๆ ครั้ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมของข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยการบันทึกประเด็นสำคัญ (Comments) ซึ่งมีทั้งการบันทึกเชิงแนวคิดจากผ่านตีความด้วยองค์ความรู้ของผู้วิจัย (Conceptual comments) และการบันทึกเชิงบรรยายเพื่อสะท้อนประสบการณ์ที่ปรากฏชัดของผู้ให้ข้อมูล (Descriptive comments) ผู้วิจัยแปลงบันทึกประเด็นสำคัญที่ได้มาเป็นใจความสำคัญ (Theme) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กระชับ และสะท้อนถึงแก่นความหมายของข้อมูลวิจัย จากนั้นนำมาจัดหมวดหมู่ใจความสำคัญ (Super-ordinate theme) และใจความสำคัญรอง (Sub-ordinate theme) จากนั้นวิเคราะห์ในลักษณะเดียวกันกับผู้ให้ข้อมูลรายอื่นและนำข้อมูลทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่ใจความสำคัญร่วมกัน โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้รับการตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่พบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพและองค์ความรู้ด้านจิตวิทยาอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งยังมีทีมที่ช่วยตรวจสอบข้อมูล (Peer debriefing)

ผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพเรื่องประสบการณ์ทางจิตใจของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีภูมิหลังครอบครัวขัดแย้งสูง สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1. รูปแบบของความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ที่ตนเผชิญ 2. ปฏิกริยาของลูกที่มีต่อความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ 3. การมีทรัพยากรที่เอื้อต่อการมีความมั่นคงทางจิตใจ โดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบของความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ที่ตนเผชิญ

1.1 สาเหตุความขัดแย้งของพ่อแม่

1.1.1 ความไม่ไว้วางใจในคู่

1.1.2 ความขัดใจในพฤติกรรมของอีกฝ่าย

1.1.3 ความขัดแย้งทางการเงิน

- 1.2 การแสดงออกของพ่อแม่ต่อความขัดแย้ง
 - 1.2.1 การปะทะทางอารมณ์
 - 1.2.2 การถอยห่างจากความขัดแย้ง
 - 1.2.3 การระบายออกทางอารมณ์
- 1.3 การกลับมาเป็นปกติในความสัมพันธ์ของพ่อแม่
 - 1.3.1 ความขัดแย้งของพ่อแม่เบาบางลง
 - 1.3.2 พ่อกับแม่ยังมีความรู้สึกดีๆ ใ้กัน
 - 1.3.3 พ่อแม่ยังคงทำหน้าที่ของตนอยู่
 - 1.3.4 พ่อแม่ยังให้ความสำคัญกับลูก

2. ปฏิกริยาของลูกที่มีต่อความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่

- 2.1 การรับมือของลูกต่อความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่
 - 2.1.1 การเข้าไปเป็นคนกลางเพื่อช่วยจัดการความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่
 - 2.1.2 การปรับใจให้ยอมรับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างพ่อแม่
- 2.2 ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่
 - 2.2.1 รู้สึกเศร้าเสียใจ
 - 2.2.2 รู้สึกกังวล
 - 2.2.3 รู้สึกเห็นอกเห็นใจพ่อแม่
 - 2.2.4 รู้สึกคับข้องใจต่อความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่
 - 2.2.5 ความรู้สึกทางลบที่มีต่อตัวพ่อแม่
- 2.3 สิ่งที่ลูกได้เรียนรู้จากความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่
 - 2.3.1 การตระหนักถึงผลเสียที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้ง
 - 2.3.2 การเข้าใจถึงความไม่สมบูรณ์แบบของพ่อแม่
 - 2.3.3 วิธีการจัดการความขัดแย้งของลูก
 - 2.3.3.1 การจัดการความขัดแย้งอย่างมีสติ
 - 2.3.3.2 หลีกเลี่ยงท่าทีที่จะนำไปสู่ความขัดแย้ง
 - 2.3.4 การหลีกเลี่ยงความสัมพันธ์แบบคนรักที่จะเป็นปัญหา

3. การมีทรัพยากรที่เอื้อต่อการมีความมั่นคงทางจิตใจ

3.1 สิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูล

3.1.1 การได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างเต็มที่

3.1.2 การให้คุณค่าในความเป็นตัวตนของลูก

3.1.3 การมีแหล่งที่พึ่ง

3.1.3.1 จากผู้เลี้ยงดูหลัก

3.1.3.2 จากคนใกล้ชิด

3.1.4 ความสัมพันธ์ที่ดีกับคนใกล้ชิด

3.2 ทรัพยากรที่มั่นคงภายในจิตใจ

3.2.1 การมีความสามารถในการคิดแยกแยะ

3.2.2 การเป็นอิสระในความสัมพันธ์กับผู้อื่น

3.2.3 การวางตัวที่นำมาสู่ความสัมพันธ์ที่ดี

3.2.4 ความกล้าในการเผชิญสิ่งต่างๆ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเรื่องประสบการณ์ทางจิตใจของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีภูมิหลังครอบครัวขัดแย้งสูง พบว่ามี 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1. รูปแบบของความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ที่ตนเผชิญ 2. ปฏิกริยาของลูกที่มีต่อความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ และ 3. การมีทรัพยากรที่เอื้อต่อการมีความมั่นคงทางจิตใจ ซึ่งผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง : ลักษณะของความขัดแย้งที่วัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงได้เผชิญในครอบครัว

จากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่เผชิญกับความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ พบว่าผู้ให้ข้อมูลสามารถรับรู้ได้ถึงประเด็นที่เป็นสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ได้ ได้แก่ ความไม่ไว้วางใจในคู่ความขัดใจต่อพฤติกรรมของอีกฝ่าย และความขัดแย้งทางการเงิน ซึ่งเป็นประเด็นที่พบเห็นได้มากที่สุดในความขัดแย้งระหว่างคู่สามีภรรยา โดยมีทั้งประเด็นเกี่ยวกับการสื่อสารกัน การเงิน เรื่องลูก

เพศสัมพันธ์ งานบ้าน และความหึงหวง เป็นต้น (Gottman & Krokoff, 1989) เช่นเดียวกับบทความของ ปณณพัฒน์ จันทรสว่าง (2556) ที่ระบุไว้ว่า ความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน รวมไปถึงการนอกใจของคู่สามีภรรยา เป็นสาเหตุที่สามารถนำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงที่สุด โดยความไม่ไว้วางใจนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งแบบมีมูลและไม่มีมูล ซึ่งยังสามารถพูดคุยเพื่อปรับความเข้าใจกันได้ แต่การนอกใจนั้น มักจะนำไปสู่การยุติความสัมพันธ์ของพ่อแม่ได้ นอกจากนี้ยังมีเรื่องการเงินที่มักจะเป็นประเด็นปัญหาระหว่างคู่สามีภรรยา โดยเฉพาะครอบครัวที่มีปัญหาเรื่องการเงินอยู่แล้ว เมื่อเกิดความไม่ลงรอยกันเรื่องเงิน จะนำมาซึ่งความตึงเครียดอย่างมาก และสามารถกลายเป็นความขัดแย้งระหว่างกันได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังมีเรื่องของความรู้สึกด้านลบที่เกิดจากปัญหาการแต่งงานแต่ยังไม่ได้รับการแก้ไขที่มักจะรอวันปะทุขึ้นมา และการพยายามควบคุมอีกฝ่าย เพราะเชื่อมั่นว่าสิ่งที่ตนทำหรือคิดนั้นถูกต้องที่สุด ดีที่สุด ทำให้มักเกิดความขัดแย้งระหว่างกันได้ นอกจากนี้ประเด็นสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ที่พบก็ยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ แววนภา โกศลดิลล (2556) ที่พบว่าลูกสามารถรับรู้สาเหตุของความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ได้ โดยมีทั้งเรื่องประเด็นที่ไม่ลงรอยกัน ซึ่งพฤติกรรมบางอย่างที่ยอมรับไม่ได้ เช่น พฤติกรรมเชิงชู้สาว หรือความน้อยใจเรื่องการเงิน รวมถึงพฤติกรรมทางลบอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดความไม่พอใจต่ออีกฝ่ายด้วย

จากผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลสามารถรับรู้ได้ถึงการแสดงออกของพ่อแม่ต่อความขัดแย้งระหว่างกัน โดยพ่อกับแม่มีเกิดระเบิดอารมณ์ใส่กันซึ่งเป็นการปะทะกันทางอารมณ์ ด้วยการใช้อารมณ์ที่มีความรู้สึกทางลบต่ออีกฝ่าย โจมตีใส่กัน กลายเป็นการขึ้นเสียง การตะคอก การขว้างปาสิ่งของ หรือการทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน ซึ่งในครอบครัวที่มีความขัดแย้งสูง Anderson และคณะ (2010) ได้กล่าวถึงลักษณะของความขัดแย้งเอาไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยด้านการปะทะทางอารมณ์ของพ่อแม่ในด้าน การมีความก้าวร้าว (Aggression) ซึ่งจะเป็นการโจมตีตัวบุคคลอีกฝ่ายมากกว่าประเด็นปัญหาได้ซึ่งเป็นได้ทั้งการแสดงออกทางคำพูดและทางร่างกายซึ่งความก้าวร้าวนี้จะส่งผลให้เกิดความขุ่นเคืองใจทั้งสองฝ่าย อีกทั้งยังมีอารมณ์ทางลบที่รุนแรง (Strong Negative Affect) และการกระตุ้นทางอารมณ์ (Emotional Reactivity) เช่น อารมณ์โกรธ ไม่ไว้วางใจ และความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรง หรือการหย่าได้ เช่นเดียวกันกับผลการวิจัยที่พบว่าพ่อแม่มีการทำร้ายกันถึงการหย่า ซึ่งเป็นเพื่อการกระตุ้นทางอารมณ์ต่ออีกฝ่าย หรือการประชดประชันเพื่อแสดงออกถึงความไม่พอใจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังพบว่าพ่อแม่ยังมี

การพาตนเองให้ออกห่างความขัดแย้งด้วย คือการสงบสติอารมณ์ของตนหรือปลีกตัวเองออกจากความเสี่ยงที่จะเกิดความขัดแย้งกับอีกฝ่าย ซึ่งการแสดงออกของพ่อแม่ในทุกลักษณะสอดคล้องกับข้อสรุปของงานวิจัยที่กล่าวว่าการแสดงออกในความขัดแย้งที่รุนแรงประกอบไปด้วย 5 รูปแบบ ได้แก่ การแสดงออกแบบเปิดเผย การแสดงออกแบบไม่เปิดเผย การร่วมมือ การหลีกเลี่ยง และการถอนตัวออกจากความขัดแย้ง (Buehler et al., 1997; Davies & Cummings, 1994) โดยเฉพาะการแสดงออกแบบเปิดเผย การหลีกเลี่ยง และการถอนตัวออกจากความขัดแย้ง ดังตัวอย่างจากผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 ที่เล่าถึงการหลีกเลี่ยงการเกิดความขัดแย้งของพ่อกับแม่ ดังนี้ “คุณพ่อจะเป็นอารมณ์ประมาณว่า จะหนีห่างคุณแม่ทุกอย่าง คือถ้าคุณแม่มาบีบ ก็หนี” และในผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 ที่เล่าว่า “เหมือนคุณพ่อเขาก็โกรธ เขาก็เลยกลับไปอยู่บ้านย่าครับ ช่วงนั้น ก็จะแบบทำงาน เข้ามาตอนเย็น มาดูผมอะไรอย่างนี้ แล้วก็ไปอยู่บ้านย่าต่อตอนกลางคืน เหมือนกับ ไม่ได้มาปรับความเข้าใจกัน หลังจากทะเลาะกัน เหมือนละลายกันไปเฉยๆ” ซึ่งแสดงถึงการถอนตัวออกจากความขัดแย้งของพ่อโดยการออกไปอยู่นอกบ้านเพื่อจะไม่ต้องทะเลาะกับแม่

จากผลการวิจัยทำให้เห็นลักษณะของความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ที่ผู้ให้ข้อมูลได้เผชิญและบอกเล่าแก่ผู้วิจัย โดยลักษณะความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้น มีการใช้ความก้าวร้าวรุนแรงทั้งในด้านวาจาและทางกาย ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีอารมณ์ความรู้สึกทางลบเกิดขึ้น เช่น ความโกรธ ความไม่พอใจ จนเกิดเป็นการปะทะอารมณ์ใส่กัน และยังพบการแสดงออกที่หลากหลายทั้งการระบายออกทางอารมณ์ เช่น การร้องไห้เสียใจ การทำทนายคู่ถึงการหย่า และการพาตนเองให้ออกห่างความขัดแย้ง ซึ่งมีทั้งการหลีกเลี่ยงและการถอนตัวออก อีกทั้งผลการวิจัยยังทำให้ทราบถึงสาเหตุหลักๆ ของความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เช่น การเกิดความไม่ไว้วางใจระหว่างพ่อแม่ ความรู้สึกที่ขัดใจในพฤติกรรมระหว่างสองฝ่าย หรือแม้แต่การเงิน ซึ่งสามารถก่อให้เกิดความขัดแย้งได้ง่าย

ประเด็นที่สอง : เมื่อบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง “อยู่” ในครอบครัวที่มีความขัดแย้ง

เมื่อได้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลเผชิญกับความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ในลักษณะใดแล้ว จากผลการวิจัยยังทำให้ทราบอีกว่า ผู้ให้ข้อมูลมีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงแม้เผชิญกับความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ที่มีความรุนแรงสูงนั้นมีการเติบโตท่ามกลางความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ที่มีความรุนแรง แต่ไม่ได้กระทบต่อความมั่นคงทั้งทางจิตใจและทางกายของผู้ให้ข้อมูล แม้ว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้น

จะส่งผลกระทบต่อตัวผู้ให้ข้อมูลอยู่บ้าง เช่น ความรู้สึกทางลบที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ความขัดแย้งของพ่อแม่ เช่น ความรู้สึกเศร้าเสียใจ ความรู้สึกกังวล ความรู้สึกเห็นอกเห็นใจพ่อแม่ ความรู้สึกคับข้องใจ และความรู้สึกทางลบที่มีต่อตัวพ่อแม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แวนนา โกลดติก (2556) ที่พบว่าจากประสบการณ์ของลูกวัยรุ่นที่รับรู้ความขัดแย้งของครอบครัวนั้นมีการได้รับผลกระทบต่อสภาวะทางจิตใจของลูกด้วย เช่น ความอึดอัดตึงเครียด ความกลัวในความรุนแรง ความหวงใยครอบครัว เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามผลกระทบนั้นก็ยังไม่ได้ไปกระทบกับความมั่นคงของผู้ให้ข้อมูล เนื่องจากความสัมพันธ์ของครอบครัวยังคงสมดุลอยู่ โดยสามารถอธิบายตามทฤษฎีระบบครอบครัว (Family system theory) ของ Bowen (1993) ได้ในแง่ของการรักษาสมดุลในความสัมพันธ์รูปสามเหลี่ยม (Triangulation) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสามคน โดยในที่นี้เป็นความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ และลูกหรือผู้ให้ข้อมูล ซึ่งโดยปกติแล้วความสัมพันธ์รูปสามเหลี่ยมจะเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสมดุล แต่เมื่อคู่ใดคู่หนึ่งเกิดความขัดแย้งกัน จะทำให้ความสัมพันธ์รูปสามเหลี่ยมเกิดความไม่สมดุล และเป็นบทบาทของบุคคลที่สามที่จะช่วยแทรกแซงหรือช่วยจัดการให้ความสัมพันธ์รูปสามเหลี่ยมนี้กลับมาสมดุล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่าทั้งพ่อ แม่ และลูก มีส่วนช่วยในการรักษาสมดุลในความสัมพันธ์รูปสามเหลี่ยม โดยในส่วนของพ่อและแม่ ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ได้ถึงอาการกลับมาเป็นปกติในความสัมพันธ์ของพ่อแม่โดยพบว่า พ่อกับแม่นั้นสามารถคืนดีกันได้หลังจากเกิดความขัดแย้ง พ่อแม่มักยังคงทำหน้าที่ของตนอยู่ และพ่อกับแม่มักมีความรู้สึกดี ๆ ให้กัน อีกทั้งพ่อแม่มักให้ความสำคัญกับผู้ให้ข้อมูลในฐานะลูก ทำให้พ่อแม่มักกลับมาอยู่ด้วยกันได้ โดยการกลับมาเป็นปกติในความสัมพันธ์ของพ่อแม่ได้นั้นสะท้อนถึงการกลับมาสู่ความสมดุลในความสัมพันธ์รูปสามเหลี่ยมได้ด้วยตัวพ่อแม่เอง ซึ่งสอดคล้องกับการที่พ่อแม่มักยังคงทำหน้าที่ของตนอยู่นั้นแสดงให้เห็นว่าครอบครัวยังคงสามารถทำหน้าที่ได้ (Family Functioning) ทั้งในแง่ของการสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำตามบทบาท การตอบสนองทางอารมณ์ เป็นต้น ทำให้ครอบครัวยังคงดำเนินต่อไปได้ และลูกก็จะรับรู้ว่าจะยังได้รับการดูแลอยู่ ดังที่ Byng-Hall (1995) กล่าวไว้ว่าการที่ลูกรับรู้ว่ามีผู้ปกครองมีความสัมพันธ์อันดีและอยู่ร่วมกันได้จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อลูกจะได้รับรู้ว่าผู้ปกครองยังสามารถดูแลตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ แม้ว่าจะมีเพียงพ่อแม่ของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 ที่พ่อแม่เหล่านั้นหย่าร้างกัน และแยกกันอยู่ โดยไม่สามารถกลับมาอยู่ด้วยกันได้ แต่ตัวผู้ให้ข้อมูลเองก็เล่าว่าตนยังรับรู้ได้ถึงความรักที่พ่อแม่ยังมีให้กัน จากคำบอกเล่าดังต่อไปนี้ “คุณแม่เขาชอบพูดถึงแต่คุณพ่อเยอะๆ อะ ทุกครั้งทีไปคุยก็จะถามคุณพ่อเป็นยังไง เจอคุณพ่อบ้างไหม คุณพ่อสบายดีไหม คือ

เหมือนเขาเป็นห่วงคุณพ่อมากอะ คือขณะเดียวกันคุณพ่อเวลาเจอก็จะถามถึงคุณแม่เหมือนกัน ก็ดูเหมือนคุณพ่อก็เป็นห่วงคุณแม่ด้วย” ส่วนผู้ให้ข้อมูลเองก็มีการรับมือต่อความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ โดยได้เข้าไปมีบทบาทในความสัมพันธ์รูปสามเหลี่ยมในฐานะบุคคลที่สามท่ามกลางความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ โดยผู้ให้ข้อมูลมีส่วนในการเข้าไปเป็นคนกลางเพื่อช่วยจัดการความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ เช่น ช่วยแก้ไขปัญหา พูดคุยกับพ่อหรือแม่เพื่อช่วยปรับความเข้าใจ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการปลุกตัวออกจากความขัดแย้งและการปรับใจให้ยอมรับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างพ่อแม่ เพื่อรักษาสมดุลของความสัมพันธ์เอาไว้เช่นกัน โดยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gaines และคณะ (1997) ที่พบว่าผู้ที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงนั้น มีแนวโน้มที่จะรับรู้ถึงความขัดแย้งเป็นสิ่งที่คุกคามตนน้อยกว่าผู้ที่มีรูปแบบความผูกพันแบบอื่นๆ จึงจะเห็นได้ว่าความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลให้เกิดความสั่นคลอนต่อความรู้สึกที่เกิดขึ้นบ้างแต่ก็ไม่ได้กระทบจนความสัมพันธ์รูปสามเหลี่ยมของครอบครัวนั้นเสียสมดุล นอกจากนี้การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อแม่ก็ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Howes และ Markman (1989) ที่พบว่ายิ่งพ่อกับแม่มีความขัดแย้งกันมากจะยิ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกน้อยลงด้วย ซึ่งจะทำให้เกิดระยะห่างระหว่างพ่อแม่กับลูกและส่งผลให้ลูกเกิดความรู้สึกถึงการปฏิเสธจากพ่อแม่ (Feeling of rejection) โดยผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้รายงานถึงการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อแม่ การได้รับความรักความเอาใจใส่จากพ่อแม่ ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความใกล้ชิดกับพ่อแม่จึงทำให้ไม่รู้สึกถึงการปฏิเสธจากพ่อแม่และไม่ไปกระทบต่อความผูกพันระหว่างพ่อแม่กับผู้ให้ข้อมูล

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลยังมีแหล่งปัจจัยภายนอกที่เอื้อให้ตนเกิดความรู้สึกปลอดภัย ดังผลการวิจัยที่พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีสิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูลต่อตน ไม่ว่าจะเป็นการดูแลเอาใจใส่อย่างเต็มที่จากผู้เลี้ยงดู การให้คุณค่าในความเป็นตัวตนของลูก และการมีแหล่งที่พึ่งพิงจากผู้เลี้ยงดูหลักและคนใกล้ชิด โดยสิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูลเหล่านี้เอื้อให้บุคคลมีความรู้สึกปลอดภัย ไม่ว่าจะเผชิญกับความยากลำบากหรือต้องการสิ่งใด ก็จะมีสิ่งแวดล้อมเหล่านี้เป็นที่พึ่งและตอบสนองสิ่งที่ตนต้องการได้ อีกทั้งพบว่าในบริบทของผู้ให้ข้อมูลซึ่งอยู่ในสังคมไทยเป็นครอบครัวขยายที่มีทั้งพ่อแม่พี่น้องและญาติๆ อาศัยอยู่ด้วย ผู้ให้ข้อมูลบางรายได้รับการเลี้ยงดูจากญาติหรือบุคคลอื่นๆ เช่น ป้า ยาย ลุง แม่บ้าน ที่มอบความรักความอบอุ่นให้กับผู้ให้ข้อมูลได้เช่นเดียวกับผู้เลี้ยงดูหลักที่เป็นพ่อแม่ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีความผูกพัน (Attachment Theory) ของ Bowlby (1988) ในมุมมองของรูปแบบการทำงาน

ภายใน (Internal working model) ที่กล่าวว่าหากเด็กได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากผู้เลี้ยงดูหลัก และสามารถตอบสนองความต้องการของเด็กได้อย่างเหมาะสมและสม่ำเสมอ เด็กก็จะรับรู้ผู้เลี้ยงดูหลักในฐานะที่เป็นฐานอันมั่นคง (Secure base) รับรู้ได้ถึงความมั่นคงในความสัมพันธ์ระหว่างตนกับผู้เลี้ยงดูที่แน่นแฟ้น และมีความปลอดภัยที่จะออกไปสำรวจสิ่งต่างๆ ภายนอก และจะกลับมาพึ่งพิงผู้เลี้ยงดูเมื่อเผชิญกับปัญหาหรือความเครียด เพราะมั่นใจว่าผู้เลี้ยงดูนั้นไว้วางใจได้และพึ่งพาได้ และเมื่อได้รับการตอบสนองก็ทำให้ตนรับรู้ว่าเป็นที่รักและมีคุณค่าในตนเอง และจะพัฒนารูปแบบความผูกพันที่มั่นคงระหว่างตนกับผู้เลี้ยงดู

ในสิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูลต่อผู้ให้ข้อมูลนั้น ยังสามารถตอบสนองความต้องการด้านความอ่อนโยนเอาใจใส่อีกด้วย โดยสามารถอธิบายได้ในแง่ของทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Theory) ของ Sullivan (1947) ที่กล่าวว่ามนุษย์มีความต้องการความอ่อนโยนเอาใจใส่ (Tenderness) จากบุคคลอื่นๆ ซึ่งเป็นหนึ่งในความต้องการที่หากได้รับการตอบสนองก็จะทำให้เกิดความพึงพอใจและลดความตึงเครียดจากความต้องการได้ (Tension of needs) โดยสามารถเห็นตัวอย่างได้จากการที่เด็กทารกต้องการความอ่อนโยนเอาใจใส่จากแม่ ซึ่งแม่เองก็ต้องมีความต้องการที่จะให้ความอ่อนโยนเอาใจใส่กับลูกด้วย ลูกจึงจะได้รับการตอบสนองความใกล้ชิดกับแม่ เช่น การสัมผัส ความสัมพันธ์ทางอารมณ์ เป็นต้น (Evans, 2006) เช่นเดียวกับการที่ผู้ให้ข้อมูลได้รับการดูแลการเอาใจใส่จากพ่อแม่ ตัวอย่างเช่นในผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 ได้เล่าถึงความรักและความใกล้ชิดที่ตนได้รับจากพ่อแม่ดังนี้ *“แกก็เลี้ยงผมด้วยความจริงใจครับ ด้วยความรักที่มีต่อลูก คุณพ่อคุณแม่ก็จะแสดงความรักอยู่ตลอด บางวันก็จะบอกรักบ้างหอมแก้มบ้าง เวลาผมมาต่างจังหวัด ลงไปที่นี้ จะขึ้นมาเรียนที่นี้ก็จะกอดกัน ถ้าแกแสดงแบบนี้ผมก็จะมีเขินๆ บ้างเล็กน้อยครับ ไม่รู้ว่าเป็นเพราะอะไรเหมือนกัน มีความผูกพันแล้วก็มีความรักมากครับกับครอบครัว”* จากคำบอกเล่าดังกล่าวแสดงถึงพ่อแม่ที่กำลังให้ความอ่อนโยนเอาใจใส่กับผู้ให้ข้อมูล และผู้ให้ข้อมูลเองก็ได้รับความอ่อนโยนเอาใจใส่จากพ่อแม่ จนเกิดความรักและความผูกพันกับครอบครัว ทำให้เกิดความพึงพอใจ ไม่เกิดความตึงเครียด (Tensions) จึงทำให้เห็นว่าครอบครัวเป็นสิ่งแวดล้อมที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกได้

นอกจากสิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูลยังสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ให้ข้อมูลได้ทั้งการดูแลเอาใจใส่อย่างเต็มที่ และการเป็นแหล่งที่พึ่งแล้ว ผู้ให้ข้อมูลยังรับรู้ว่าคุณค่าในความเป็นตัวตนของลูกซึ่งเป็นการที่พ่อแม่เคารพผู้ให้ข้อมูลในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่ง รับฟังและให้อิสระในการ

แสดงความเป็นตัวตนของผู้ให้ข้อมูล เลี้ยงดูอย่างมีเหตุผล ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกว่าคุณค่าที่ได้รับพื้นที่ในการแสดงความเป็นตัวเองได้ ดังตัวอย่างคำบอกเล่าจากผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 ดังนี้ “มันเปิดพอสมควร ไม่ได้มี fix ว่าผู้ใหญ่ต้องอยู่ในเลเวลหนึ่ง ไม่ได้มีแบ่งช่วงอายุ” ซึ่งแสดงถึงการรับรู้การเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีเหตุผล มีความเท่าเทียมกัน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Armsden และ Greenberg (1987) ที่พบว่าวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงจะได้รับการเคารพในความเป็นตัวตนจากพ่อมากกว่ารูปแบบอื่นๆ รวมไปถึงงานวิจัยของ Levy และคณะ (1998) พบว่าวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงบรรยายถึงผู้ปกครองของตนว่ามีการให้อิสระ มีความละเอียดรอบคอบ มีความเมตตากรุณา และไม่ลงโทษ เช่นเดียวกับ Lopez (1995) ที่ได้สรุปไว้ว่าผู้ใหญ่ที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงก็จะรายงานถึงการเลี้ยงดูของพ่อแม่ในทางบวกว่ามีการดูแลที่เหมาะสมและสนับสนุนให้ลูกได้เป็นตัวของตัวเอง งานวิจัยทั้งสองชิ้นจึงแสดงถึงการรับรู้ผู้ปกครองที่สอดคล้องกันในกลุ่มบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง

การที่ผู้ให้ข้อมูลมีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงได้แม้เผชิญกับความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองนั้นสาเหตุหลักมาจากความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ที่เผชิญนั้นไม่ได้กระทบต่อความมั่นคงของผู้ให้ข้อมูล จากการรับรู้ได้ถึงการกลับมาเป็นปกติของพ่อแม่ เช่น การเชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับแม่นั้นสามารถกลับมาดีได้หลังจากความขัดแย้ง การรับรู้ว่าพ่อกับแม่ยังคงทำหน้าที่อยู่ ความเชื่อว่าพ่อแม่ยังมีความรู้สึกดีๆ ให้อัน และเชื่อมั่นว่าตนเป็นคำสำคัญของพ่อแม่ที่ทำให้พวกเขาอยู่ด้วยกัน ทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวยังคงความสมดุลได้ไม่ได้แตกหักหรือหย่าร้างกันไป นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลยังมีแหล่งที่เอื้อให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย อย่างการมีแหล่งที่พึ่ง สิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูล ทั้งความรักความเอาใจใส่จากทั้งพ่อแม่และผู้เลี้ยงดูคนอื่นๆ รวมถึงการให้คุณค่าในความเป็นตัวตนของลูกจากพ่อแม่ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยที่เอื้อให้บุคคลยังคงพัฒนารูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงได้

ประเด็นที่ 3 : การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

เมื่อบุคคลมีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงและมีการเผชิญกับความขัดแย้งของพ่อแม่ นอกจากจะพบว่าบุคคลมีสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เกื้อกูลต่อความปลอดภัยและมั่นคงของตนแล้ว จากผลการวิจัยยังพบว่าผู้ให้ข้อมูลมีวุฒิภาวะทางความคิดในการแยกแยะสิ่งถูกผิดในชีวิตประจำวันได้ และเมื่อเผชิญกับความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ผู้ให้ข้อมูลก็สามารถการแยกแยะได้ระหว่างเรื่องความ

ขัดแย้งระหว่างพ่อแม่กับเรื่องของตนออกจากกันได้ รวมถึงสามารถตระหนักได้ถึงผลเสียที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งได้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงวุฒิภาวะทางความคิด ที่สามารถคิดวิเคราะห์เรื่องต่างๆ ได้ และสามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดเป็นอย่างไร ซึ่งเป็นไปตามระดับทางความคิด (Levels of cognition) ของ Sullivan (1947) ในทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล โดยวัยรุ่นจะมีระดับความคิดที่เข้าสู่ระดับซินทาซิก (Syntactic) ซึ่งเป็นระดับที่บุคคลสามารถถ่ายทอดความคิดหรือประสบการณ์ของตนออกมาเพื่อสื่อสารให้กับผู้อื่นให้สามารถเข้าใจร่วมกันได้ ผ่านการใช้ภาษา ท่าทาง สัญลักษณ์ หรือสัญญาณต่างๆ โดยในระดับนี้บุคคลจะมีความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล สามารถแยกแยะความแตกต่างได้ และอยู่บนความเป็นจริง จึงจะเห็นได้ว่าระดับทางความคิดของผู้ให้ข้อมูลนั้นจะอยู่ในระดับซินทาซิกซึ่งสอดคล้องไปตามช่วงวัยของผู้ให้ข้อมูล

เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ มากขึ้นทั้งในรูปแบบความสัมพันธ์ของเพื่อน หรือแม้แต่คนรัก ดังประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลทุกรายที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งจะต้องมีการพบปะเพื่อนใหม่จำนวนมาก และยิ่งเล้าถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนกับเพื่อนอีกด้วย อีกทั้งผู้ให้ข้อมูล 2 รายยังระบุว่าตนมีคนรักแล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเริ่มสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้อื่นที่มากขึ้นนอกจากคนในครอบครัว โดยมีความสอดคล้องกับทฤษฎีขั้นพัฒนาการของมนุษย์ของ Newman และ Newman (2017) ที่กล่าวถึงพัฒนาการในช่วงวัยรุ่นตอนปลายไว้ว่าเป็นวัยที่อาจจะต้องแยกตัวจากครอบครัว เพื่อไปเรียน หรือทำงาน และเป็นช่วงที่เริ่มมีการสร้างความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดมากขึ้น เช่น เพื่อนสนิทหรือคนรัก เป็นต้น เช่นเดียวกับขั้นของพัฒนาการ (Stages of development) ในทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Theory) ของ Sullivan (1947) ที่กล่าวถึงขั้นพัฒนาการในการสร้างบุคลิกภาพของมนุษย์ ซึ่งจะมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในทุกๆ ขั้น โดยในขั้นวัยรุ่นตอนปลาย (Late adolescence) ซึ่งเป็นขั้นที่บุคคลมีอายุ 16 ปี ขึ้นไป โดยบุคคลจะเข้าสู่ขั้นนี้ก็ต่อเมื่อบุคคลเริ่มสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้อื่นได้ รวมถึงเริ่มมีความต้องการทางเพศกับบุคคลอื่น ซึ่งมักจะเป็นการปฏิสัมพันธ์แบบคนรัก โดยบุคคลในขั้นวัยรุ่นจะสามารถสร้างสัมพันธภาพที่มั่นคงมากขึ้นกับบุคคลสำคัญได้เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ (Adulthood) ซึ่งหากบุคคลได้รับการตอบสนองด้านการดูแลเอาใจใส่ในวัยเด็ก เมื่อโตขึ้นและมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับบุคคลที่มีสถานภาพเท่าเทียมกันเช่น เพื่อน หรือคนรัก จะเกิดรูปแบบพฤติกรรมความผูกพันที่เป็นการแสวงหาความผูกพันจากผู้อื่น เพื่อให้อีกฝ่ายแสดงความรักความเอา

ใจใส่แก่ตน โดยเป็นไปเพื่อลดความรู้สึกวิตกกังวลและความเหงาโดดเดี่ยวของตน ซึ่งจะเรียกกลุ่มพฤติกรรมลักษณะนี้ว่า กลุ่มที่มีพฤติกรรมแบบใกล้ชิดผู้อื่น (Intimacy/Conjunctive)

หลังจากที่ผู้ให้ข้อมูลได้เติบโตมากับผู้เลี้ยงดูและสิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูล ผู้ให้ข้อมูลได้พัฒนา รูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีต่อพ่อแม่และมีผู้เลี้ยงดูเป็นบุคคลสำคัญในชีวิต โดยจะเห็นได้จากการที่ผู้ให้ข้อมูลทุกรายระบุว่าตนมีพ่อหรือแม่ที่เป็นบุคคลสำคัญในชีวิตของตน ซึ่งเมื่อตนไปมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลข้างนอกครอบครัว ผู้ให้ข้อมูลก็มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ได้อย่างราบรื่น โดยผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลมีความเป็นอิสระในความสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งเป็นการไม่นำตัวเองไปยึดติดไว้กับคนอื่นของผู้ให้ข้อมูล สามารถเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเองในความสัมพันธ์กับคนอื่นได้ อีกทั้งยังมีการวางตัวที่นำมาสู่ความสัมพันธ์ที่ดี เช่นการมีน้ำใจกับเพื่อน ยอมรับในคนอื่นในแบบที่เขาเป็น การสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา การให้ความมั่นใจกับคนรัก เป็นต้น รวมถึงความกล้าในการเผชิญสิ่งต่างๆ ซึ่งหมายถึงความกล้าของผู้ให้ข้อมูลที่จะเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ มีความมั่นใจที่จะเปิดรับกับประสบการณ์ใหม่ๆ ซึ่งผลการวิจัยทั้ง 3 ด้านนี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะของการมีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่อยู่ในตัวของผู้ให้ข้อมูล โดยสามารถอธิบายได้ตามรูปแบบความผูกพันในผู้ใหญ่ (Adult attachment style) ที่ Bartholomew และ Horowitz (1991) ได้นำเสนอไว้ว่าผู้ที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงนั้น (Secure attachment style) มีการรับรู้ตนเองและการรับรู้ผู้อื่นในทางบวก หมายถึงบุคคลรับรู้ว่าคุณค่า เป็นที่รักใคร่ของคนอื่นๆ และรับรู้ว่าคุณค่าผู้อื่นให้การยอมรับตนและตนสามารถพึ่งพาคนอื่นได้ จึงทำให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยในความสัมพันธ์ มีความใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้อื่น แต่ในขณะที่เดียวกันบุคคลก็สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งสามารถสังเกตได้จากตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 ที่เล่าถึงการเห็นคุณค่าในตนเองและการพึ่งพิงคนอื่นที่น้อยลง และความกล้าที่จะเผชิญกับสิ่งใหม่ของตัวเองด้วย ดังนี้ “ความมั่นใจนี้มันอยู่กับการที่เราให้ค่าตัวเองด้วยครับ เพราะว่าเราไม่กลัวพูดอะไรออกไป มันก็อยู่ที่การให้ค่าตัวเองทั้งนั้นเลยครับ บางทีเราอาจจะให้ค่าตัวเองไม่พอ เราารู้สึกว่า เหยียด้อยกว่าคนอื่น เราดีไม่พออะไรอย่างนี้ครับ เราก็มองว่าเราดีพอไม่ใช่ดีมากจนล้น ไม่อย่างนั้นมันจะเป็นการหลงมากกว่า ... เมื่อก่อนผมคบเพื่อนคนนึงครับ เขาเสนออะไรมาผมจะไม่ค่อยกล้าแย้ง แต่ผมก็จะค่อยๆแย้งเขาทีละหน่อยๆ จนทุกวันนี้ที่เราคุยกันเนี่ย เราสามารถแย้งได้ แล้วก็สามารถปฏิเสธเขาในหลายๆ ด้านได้แล้ว ” นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลยังแสดงถึงความกล้าที่จะเผชิญสิ่งต่างๆ อีกที่เป็นผลมาจากความปลอดภัยที่ได้รับบุคคลอื่นๆ ด้วย ซึ่งเป็น

ลักษณะสำคัญของบุคคลที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง เนื่องจากบุคคลมีฐานความมั่นคง (Secure base) ซึ่งในวัยรุ่นนั้น เพื่อนสนิทสามารถกลายมาเป็นบุคคลสำคัญของได้ (Bowlby, 1988) จากผลการวิจัยก็ยังพบอีกว่าผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 บอกเล่าถึงความกล้าของตนที่ส่งผลมาจากการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนสนิท ดังนี้ “ก็ อาจจะมีเรื่องเพื่อนอะครับ ปกติแล้วผม ตอนประถมจะเป็นคนที่ไม่มีเพื่อนเลย แล้วก็ค่อยมามีเพื่อนตอนประถมปลายคนนึง พอมัธยมต้นเริ่มมีมากขึ้นนิดนึง แล้วก็ ม.ปลาย มีเพื่อนสนิทคนนึงเป็นคนที่ผมเชื่อใจมากตอนเรียนม.ปลาย แต่ก็ไม่รู้ทำไมจากคนที่ไม่มีเพื่อน กลายมาเป็นคนที่มามีเพื่อนได้ ตอนเด็กๆ ... เหมือนเปลี่ยนความรู้สึกอะครับ เราเป็นคนที่กล้าพูดขึ้น กล้าทำอะไรบ้าง บอๆ อย่างนี้อะครับ ... กล้าทำนู่นทำนี่มากขึ้น กล้าทำกิจกรรม ... ก็เหมือนแบบ ก็ชวนให้มาทำกิจกรรมด้วยกันอย่างนี้ เพราะมันเป็นเด็กกิจกรรมน้อย” จึงจะเห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีลักษณะของผู้ที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงอยู่จนถึงช่วงวัยรุ่นโดยสอดคล้องกับทฤษฎีความผูกพันที่กล่าวไว้ว่ารูปแบบความผูกพันนั้นยังคงมีอิทธิพลกับการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลไปตลอดการดำเนินชีวิต (Bowlby, 1973) และไม่ว่าบุคคลจะมีรูปแบบความผูกพันกับพ่อแม่แบบใด บุคคลก็มีแนวโน้มที่จะคงรูปแบบความผูกพันแบบเดิมในความสัมพันธ์กับเพื่อนและคนรักอีกด้วย (Fraleay & Davis, 1997; Hazan & Shaver, 1987; พงศ์มนัส บุศยประทีป, 2550)

นอกจากผู้ให้ข้อมูลจะมีลักษณะที่แสดงถึงลักษณะของรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงแล้ว ผู้ให้ข้อมูลยังมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนใกล้ชิดและสามารถวางตัวในความสัมพันธ์ได้อีกด้วย โดยจากผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนใกล้ชิด โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลมีความสุขในความสัมพันธ์กับเพื่อนและคนรัก อีกทั้งผู้ให้ข้อมูลยังสามารถวางตัวในความสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อให้ความสัมพันธ์ที่ดีได้ เช่น การมีน้ำใจกับเพื่อน การสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา การยอมรับคนอื่น การให้ความมั่นใจแก่คนรัก เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ Dykas, Ziv, และ Cassidy (2008) ที่ศึกษาการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบต่างๆ โดยพบว่า วัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงนั้น เพื่อนๆ จะรับรู้ได้ถึงพฤติกรรมที่มีความเอื้อเฟื้อมากกว่ารูปแบบความผูกพันแบบอื่นๆ อีกทั้งยังได้รับการยอมรับทางสังคมจากเพื่อนมากกว่า ในทำนองเดียวกัน งานวิจัยของ Kerns, Klepac, และ Cole (1996) ระบุว่าเด็กวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงนั้นจะได้รับการยอมรับจากเพื่อนสูงกว่ารูปแบบอื่นๆ

จากการอภิปรายผลการวิจัยจึงทำให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลอยู่ในช่วงวัยรุ่นตามขั้นพัฒนาการของมนุษย์ ซึ่งเป็นวัยที่มีการปฏิสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้อื่นมากขึ้น ซึ่งเป็นการก้าวออกมาจากความสัมพันธ์ในครอบครัวของวัยรุ่น โดยการแสวงหาความผูกพันใกล้ชิดกับผู้อื่นเพื่อลดความวิตกกังวลและความเหงาโดดเดี่ยว ในขณะที่เดียวกันผู้ให้ข้อมูล อีกทั้งยังเป็นวัยที่มีความคิดความอ่านในระดับที่สมบูรณ์ขึ้น สามารถคิดวิเคราะห์และแยกแยะสิ่งต่างๆ ออกจากกันได้อย่างมีเหตุมีผลตามหลักความเป็นจริงมากขึ้นตามระดับความคิดที่พัฒนาขึ้น ผู้ให้ข้อมูลยังมีความเป็นอิสระในความสัมพันธ์กับผู้อื่นและมีความกล้าที่เผชิญสิ่งต่างๆ ซึ่งแสดงถึงลักษณะของผู้ที่มีรูปแบบความผูกพันที่มั่นคง และยังมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้จากการมีความสนิทสนมกับเพื่อน และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถเป็นตัวของตัวเองได้อย่างเป็นอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับหลายงานวิจัยที่พบว่า ผู้ที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงจะมีการเติบโตทางความสามารถด้านการคิดในทางบวก ทักษะการสื่อสารทางสังคม การเห็นอกเห็นใจ การเข้าสังคม การควบคุมตนเอง การกำกับตนเองทั้งอารมณ์และพฤติกรรม และมีความสัมพันธ์กับเพื่อนๆ ที่ดี (Kobak & Sceery, 1988; Mikulincer & Shaver, 2005; Shulman, Elicker, & Sroufe, 1994)

ข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับบุคคลที่อยู่ในครอบครัวที่มีความขัดแย้ง

จากผลการวิจัยพบว่าบุคคลที่อยู่ในครอบครัวขัดแย้งนั้นยังสามารถพัฒนารูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงได้ ด้วยการมีสิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูลรวมถึงการมีแหล่งปลอดภัยต่างๆ เช่น การได้รับการดูแลเอาใจใส่จากผู้เลี้ยงดู ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ หรือผู้เลี้ยงดูคนอื่นที่สามารถให้ความรักความอบอุ่นได้ หรือแหล่งที่สามารถเป็นที่พึ่งให้แก่ตนได้ ทั้งการแก้ไขปัญหา การให้ความช่วยเหลือต่างๆ หรือแม้แต่การเป็นที่พึ่งทางอารมณ์เพื่อให้รู้สึกผ่อนคลายจากความเครียดต่างๆ ดังนั้นหากบุคคลที่เผชิญกับความขัดแย้งในครอบครัวสามารถมองหาแหล่งทรัพยากรเหล่านี้ได้ ก็จะเป็นปัจจัยที่ช่วยเอื้อให้บุคคลเกิดการพัฒนารูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงได้ เช่น การขอความช่วยเหลือจากเพื่อน พี่น้อง หรือญาติๆ รวมไปถึงการพบผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องที่สามารถให้ความช่วยเหลือได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับพ่อแม่

ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าผู้ให้ข้อมูลรับรู้ความรักความเอาใจใส่จากพ่อแม่ และยังรับรู้
ว่าพ่อแม่ของตนยังทำหน้าที่อย่างเต็มที่ไม่ว่าขาดตกบกพร่องส่งผลให้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นไม่ได้กระทบ
ต่อความมั่นคงของความสัมพันธ์ครอบครัว ผู้วิจัยจึงอยากเสนอแนะว่าผู้เป็นพ่อแม่พึงทำหน้าที่ในการ
เป็นพ่อแม่ของตนอย่างเต็มที่แม้ครอบครัวจะประสบปัญหา เพื่อให้ครอบครัวยังคงสามารถดำเนิน
ต่อไปได้ และแสดงออกให้ลูกได้รับรู้ถึงความรักความเอาใจใส่ที่ตนมีแก่ลูกด้วยความอบอุ่นและ
อ่อนโยน อีกทั้งยังเป็นการสานสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวและจะเป็นเกราะป้องกันที่แข็งแรง
ให้กับสมาชิกทุกคนในการดำรงอยู่ในสังคมอีกด้วย

3. ข้อเสนอแนะสำหรับนักจิตวิทยาการศึกษา

ในบทบาทของนักจิตวิทยาการศึกษา ควรมีการจัดหลักสูตร หรือวางแผนการ
บริการสำหรับครอบครัว ทั้งในแง่ของการให้ความรู้ เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรง
ขึ้นในครอบครัว และในแง่ของแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่และส่งเสริมความสัมพันธ์
ระหว่างพ่อ แม่ และลูกให้มีความแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น โดยชี้ให้สมาชิกในครอบครัวได้ตระหนักถึง
ผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้นหากเกิดความขัดแย้ง อีกทั้งควรส่งเสริมให้พ่อแม่ได้สำรวจวิธีในการจัดการ
ความขัดแย้งของพ่อแม่อย่างเหมาะสม เช่น การปรับวิธีการสื่อสาร หรือการจัดการกับอารมณ์ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังสามารถนำผลการวิจัยที่พบไปเป็นแนวทางการช่วยเหลือวัยรุ่นกลุ่มนี้
ในการให้ความรู้ ความเข้าใจ แก่วัยรุ่นให้สามารถปรับตัวกับสถานการณ์ความขัดแย้งของพ่อแม่และ
การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น นักจิตวิทยาการศึกษาอาจมุ่งเน้นส่งเสริมปัจจัยภายในของวัยรุ่น
โดยการจัดกิจกรรมในการฝึกการคิดวิเคราะห์เพื่อพัฒนาการคิดแยกแยะสิ่งต่างๆ ได้ หรือเสริมสร้าง
ความมั่นใจในตัวเองให้วัยรุ่นมีความกล้าที่จะเผชิญสิ่งต่างๆ และเป็นตัวของตัวเองได้ รวมถึงฝึกทักษะ
การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น การวางตัวอย่างเหมาะสมในความสัมพันธ์ การรับมือเมื่อเกิดความ
ขัดแย้งในความสัมพันธ์ได้อย่างเหมาะสม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

ควรมีการศึกษาต่อยอดถึงประสบการณ์ทางจิตใจในกลุ่มวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบไม่มั่นคงและมีการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่สูงด้วย อาจช่วยเกิดความเข้าใจในมุมมอง ความเป็นอยู่ วิธีการรับมือกับปัญหา และการมีปฏิสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้อื่นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อจะได้มีแนวทางในการช่วยเหลือกลุ่มวัยรุ่นต่อไปในอนาคต

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- แวนนภา โกศลดิลก. (2556). ประสบการณ์ทางจิตใจของวัยรุ่นที่ปรับตัวได้จากครอบครัวที่มีความขัดแย้งสูง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร นรราชสุวพันธ์. (2554). ทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติในการปรึกษาครอบครัว. เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา Workshop in special topic in family counseling. คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิตติคุณ ชี้่งหุ่ย, เทพประทาน สีดาบุตร, และศุภณัฐ รอดหลง. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครอง, กลวิธีการเผชิญปัญหา และความพึงพอใจในชีวิตในนักศึกษามหาวิทยาลัย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- ชมพูช ชรีจันทร์นิล. (2560). การวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความ: ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพสำหรับการวิจัยทางด้านจิตวิทยา. วารสารศึกษาศาสตร์, 28(3), 1-13.
- ชาย โปธิสิตา. (2547). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชาย โปธิสิตา. (2556). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- ปณัฒน์พัฒน์ จันทร์สว่าง. (2556). พ่อแม่ทะเลาะกัน (Parental Conflict Problems). Retrieved from <http://taamkru.com/th/พ่อแม่ทะเลาะกัน/>
- พงศ์มันัส บุศยประทีป. (2550). รูปแบบความผูกพันของวัยรุ่นที่มีต่อพ่อแม่ คนรัก และเพื่อน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- พรสุข หุ่นนิรันดร์ และคณะ. (2552). หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- พูนสุข เวชวิฐาน. (2557). ทฤษฎีครอบครัวเบื้องต้น (*An Introduction to family theories*). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- รวिता ระย้านิล. (2553). อิทธิพลของรูปแบบความผูกพันต่อลักษณะนิสัยการให้อภัย: ทวีโมเดลแข่งขันโดยมีตัวแปรการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกของผู้อื่นและการหมกมุ่นครุ่นคิดเป็นตัวแปรส่งผ่าน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

- รัชนี้อยู่ แก้วคำศรี. (2545). ความสัมพันธ์ของรูปแบบความผูกพัน การเห็นคุณค่าในตนเองและกลวิธี
การเผชิญปัญหาของนักศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), คณะจิตวิทยา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2544). จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว (พิมพ์ครั้งที่ 5).
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชั้นนำการพิมพ์.

ภาษาอังกฤษ

- Ainsworth, M. D. (1964). Patterns of attachment behavior shown by the infant in
interaction with his mother. *Merrill-Palmer Quarterly of Behavior and
Development*, 10(1), 51-58.
- Ainsworth, M. D., Blehar, M., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment*.
Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Ainsworth, M. D. S. (1991). Attachments and other affectional bonds across the life
cycle. In *Attachment across the life cycle*. (pp. 33-51). New York, NY, US:
Tavistock/Routledge.
- Ainsworth, M. D. S., & Bell, S. M. (1970). Attachment, Exploration, and Separation:
Illustrated by the Behavior of One-Year-Olds in a Strange Situation. *Child
Development*, 41(1), 49-67. doi:10.2307/1127388
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of
attachment: A psychological study of the strange situation*. Oxford, England:
Lawrence Erlbaum.
- Ainsworth, M. S. (1979). Infant-mother attachment. *American Psychologist*, 34(10),
932-937. doi:10.1037/0003-066X.34.10.932
- Anderson, S. R., Anderson, S. A., Palmer, K. L., Mutchler, M. S., & Baker, L. K. (2010).
Defining High Conflict. *The American Journal of Family Therapy*, 39(1), 11-27.
doi:10.1080/01926187.2010.530194
- Armsden, G. C., & Greenberg, M. T. (1987). The inventory of parent and peer
attachment: Individual differences and their relationship to psychological
well-being in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 16(5), 427-454.
doi:10.1007/BF02202939

- Atkinson, E. R., Dadds, M. R., Chipuer, H., & Dawe, S. (2008). Threat is a Multidimensional Construct: Exploring the Role of Children's Threat Appraisals in the Relationship Between Interparental Conflict and Child Adjustment. *Journal of Abnormal Child Psychology, 37*(2), 281. doi:10.1007/s10802-008-9275-z
- Baer, P. E., Garmezy, L. B., McLaughlin, R. J., Pokorny, A. D., & Wernick, M. J. (1987). Stress, coping, family conflict, and adolescent alcohol use. *Journal of Behavioral Medicine, 10*(5), 449-466. doi:10.1007/BF00846144
- Bahrassa, N. F., Syed, M., Su, J., & Lee, R. M. (2011). Family conflict and academic performance of first-year Asian American undergraduates. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology, 17*(4), 415-426. doi:10.1037/a0024731
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology, 61*(2), 226-244. doi:10.1037/0022-3514.61.2.226
- Bartholomew, K., & Thompson, J. M. (1995). The application of attachment theory to counseling psychology. *The Counseling Psychologist, 23*(3), 484-490. doi:10.1177/0011000095233006
- Ben-Ami, N., & Baker, A. J. L. (2012). The Long-Term Correlates of Childhood Exposure to Parental Alienation on Adult Self-Sufficiency and Well-Being. *The American Journal of Family Therapy, 40*(2), 169-183. doi:10.1080/01926187.2011.601206
- Borrine, M. L., Handal, P. J., Brown, N. Y., & Searight, H. R. (1991). Family conflict and adolescent adjustment in intact, divorced, and blended families. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 59*(5), 753-755. doi:10.1037/0022-006X.59.5.753
- Borst, J. B. (2015). A Systematic Review of the Effects of Family Conflict: Focusing on Divorce, Infidelity, and Attachment Style. *Master of Social Work Clinical Research Papers, 5*, 426.
- Bowen, M. (1993). *Family Therapy in Clinical Practice*: Jason Aronson, Incorporated.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss. 1. Attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and Loss: Separation: anxiety and anger*. New York: Basic Books.

- Bowlby, J. (1982). Attachment and Loss: Retrospect and Prospect. *American Journal of Orthopsychiatry*, 52(4), 664-678. doi:doi:10.1111/j.1939-0025.1982.tb01456.x
- Bowlby, J. (1988). *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development*. New York, NY, US: Basic Books.
- Brennan, K. A., Clark, C. L., & Shaver, P. (1998). *Self-report measurement of adult attachment: An integrative overview* In J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.). New York, NY: Guilford Press.
- Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development: Research perspectives. *Developmental Psychology*, 22(6), 723-742. doi:10.1037/0012-1649.22.6.723
- Buehler, C., Anthony, C., Krishnakumar, A., Stone, G., Gerard, J., & Pemberton, S. (1997). Interparental Conflict and Youth Problem Behaviors: A Meta-Analysis. *Journal of Child and Family Studies*, 6(2), 233-247. doi:10.1023/a:1025006909538
- Burgess-Moser, M., Johnson, S. M., Dalgleish, T. L., Lafontaine, M. F., Wiebe, S. A., & Tasca, G. A. (2016). Changes in Relationship-Specific Attachment in Emotionally Focused Couple Therapy. *Journal of Marital and Family Therapy*, 42(2), 231-245. doi:doi:10.1111/jmft.12139
- Byng-Hall, J. (1995). Creating a Secure Family Base: Some Implications of Attachment Theory for Family Therapy. *Family Process*, 34(1), 45-58. doi:doi:10.1111/j.1545-5300.1995.00045.x
- Byng-Hall, J., & Stevenson-Hinde, J. (1991). Attachment relationships within a family system. *Infant Mental Health Journal*, 12(3), 187-200. doi:doi:10.1002/1097-0355(199123)12:3<187::AID-IMHJ2280120306>3.0.CO;2-O
- Canary, H., & Canary, D. (2013). *Family Conflict: Managing the Unexpected*: Wiley.
- Collins, N. L., Cooper, M. L., Albino, A., & Allard, L. (2002). Psychosocial Vulnerability From Adolescence to Adulthood: A Prospective Study of Attachment Style Differences in Relationship Functioning and Partner Choice. *Journal of Personality*, 70(6), 965-1008. doi:doi:10.1111/1467-6494.05029

- Cooper, J. E., Holman, J., & Braithwaite, V. A. (1983). Self-esteem and family cohesion: The child's perspective and adjustment. *Journal of Marriage and the Family*, 45(1), 153-159. doi:10.2307/351303
- Cummings, E., Davies, P., & Simpson, K. (1994). Marital Conflict, Gender, and Children's Appraisals and Coping Efficacy as Mediators of Child Adjustment. *Journal of Family Psychology*, 8(2), 141-149. doi:10.1037/0893-3200.8.2.141
- Cummings, E. M., George, M. R. W., McCoy, K. P., & Davies, P. T. (2012). Interparental Conflict in Kindergarten and Adolescent Adjustment: Prospective Investigation of Emotional Security as an Explanatory Mechanism. *Child Development*, 83(5), 1703-1715. doi:doi:10.1111/j.1467-8624.2012.01807.x
- Davies, P. T., & Cummings, E. M. (1994). Marital conflict and child adjustment: An emotional security hypothesis. *Psychological Bulletin*, 116(3), 387-411. doi:10.1037/0033-2909.116.3.387
- Davis, L. L. (1997). Family conflicts around dementia home-care. *Families, Systems, & Health*, 15(1), 85-98. doi:10.1037/h0089810
- Deković, M., Janssens, J. M. A. M., & As, N. M. C. (2003). Family Predictors of Antisocial Behavior in Adolescence. *Family Process*, 42(2), 223-235. doi:doi:10.1111/j.1545-5300.2003.42203.x
- Desrosiers, A., Sipsma, H., Callands, T., Hansen, N., Divney, A., Magriples, U., & Kershaw, T. (2014). "Love Hurts": Romantic Attachment and Depressive Symptoms in Pregnant Adolescent and Young Adult Couples. *Journal of clinical psychology*, 70(1), 95-106. doi:10.1002/jclp.21979
- Deutsch, M. (1973). The Resolution of Conflict: Constructive and Destructive Processes. *American Behavioral Scientist*, 17(2), 248-248. doi:10.1177/000276427301700206
- Doyle, A. B., Lawford, H., & Markiewicz, D. (2009). Attachment Style With Mother, Father, Best Friend, and Romantic Partner During Adolescence. *Journal of Research on Adolescence*, 19(4), 690-714. doi:doi:10.1111/j.1532-7795.2009.00617.x
- Duvall, E. M. (2002). Evelyn Duvall's Life. *Marriage & Family Review*, 32(1-2), 7-23. doi:10.1300/J002v32n01_02

- Duvall, E. M., & Hill, R. (1948). *Report of the Committee on Dynamics of Family Interaction*. Washington, DC: National Conference on Family Life.
- Dykas, M. J., Ziv, Y., & Cassidy, J. (2008). Attachment and peer relations in adolescence. *Attachment & Human Development, 10*(2), 123-141. doi:10.1080/14616730802113679
- Ehrenberg, M., Robertson, M., & Pringle, J. (2012). Attachment Style and Marital Commitment in the Context of Remarriage. *Journal of Divorce & Remarriage, 53*(3), 204-219. doi:10.1080/10502556.2012.663270
- Evans, F. B. (2006). *Harry Stack Sullivan: Interpersonal Theory and Psychotherapy*. In (pp. 256). Retrieved from https://books.google.co.th/books?id=s_mHAgAAQBAJ
- Feist, J., & Feist, G. J. (2009). *Theories of personality* (7 ed.). Boston: McGraw-Hill.
- Fraley, R. C., & Davis, K. E. (1997). Attachment formation and transfer in young adults' close friendships and romantic relationships. *Personal Relationships, 4*(2), 131-144. doi:doi:10.1111/j.1475-6811.1997.tb00135.x
- Fraley, R. C., Waller, N. G., & Brennan, K. A. (2000). An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology, 78*(2), 350-365. doi:10.1037/0022-3514.78.2.350
- Gaines, S. O., Reis, H. T., Summers, S., Rusbult, C. E., Cox, C. L., Wexler, M. O., . . . Kurland, G. J. (1997). Impact of attachment style on reactions to accommodative dilemmas in close relationships. *Personal Relationships, 4*(2), 93-113.
- George, C., Kaplan, N., & Main, M. (1996). *Adult attachment interview*. Department of Psychology. University of California. Berkeley.
- Goldner, V., Penn, P., Sheinberg, M., & Walker, G. (1990). Love and Violence: Gender Paradoxes in Volatile Attachments. *Family Process, 29*(4), 343-364. doi:doi:10.1111/j.1545-5300.1990.00343.x
- Gottman, J. M., & Krokoff, L. J. (1989). Marital interaction and satisfaction: A longitudinal view. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 57*(1), 47-52. doi:10.1037/0022-006X.57.1.47
- Grusec, J. E., & Lytton, H. (1988). *Social development: History, theory, and research*. New York, NY, US: Springer-Verlag Publishing.

- Grych, J. H., & Fincham, F. D. (1990). Marital conflict and children's adjustment: A cognitive-contextual framework. *Psychological Bulletin*, 108(2), 267-290. doi:10.1037/0033-2909.108.2.267
- Grych, J. H., Seid, M., & Fincham, F. D. (1992). Assessing marital conflict from the child's perspective: The Children's Perception of Interparental Conflict Scale. *Child Development*, 63(3), 558-572. doi:10.2307/1131346
- Hamilton, C. E. (2000). Continuity and Discontinuity of Attachment from Infancy through Adolescence. *Child Development*, 71(3), 690-694. doi:doi:10.1111/1467-8624.00177
- Harvey, M., & Byrd, M. (2000). *Relationships between adolescents' attachment styles and family functioning* (Vol. 35).
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524. doi:10.1037/0022-3514.52.3.511
- Hazan, C., & Zeifman, D. (1994). Sex and the psychological tether. In *Attachment processes in adulthood*. (pp. 151-178). London, England: Jessica Kingsley Publishers.
- Howes, P., & Markman, H. J. (1989). Marital Quality and Child Functioning: A Longitudinal Investigation. *Child Development*, 60(5), 1044-1051. doi:10.2307/1130778
- Jaycox, L., & Repetti, R. (1993). Conflict in Families and the Psychological Adjustment of Preadolescent Children. *Journal of Family Psychology*, 7(3), 344-355. doi:10.1037//0893-3200.7.3.344
- Johnson, M. P. (2006). Conflict and Control: Gender Symmetry and Asymmetry in Domestic Violence. *Violence Against Women*, 12(11), 1003-1018. doi:10.1177/1077801206293328
- Johnson, S., & Whiffen, V. (1999). Made to Measure: Adapting Emotionally Focused Couple Therapy to Partners' Attachment Styles. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 6(4), 366-381. doi:10.1093/clipsy.6.4.366

- Johnston, J., & Roseby, V. (2005). *In the Name of the Child: A Developmental Approach to Understanding and Helping Children of Conflicted and Violent Divorce* (Vol. 36).
- Keelan, P. R. J., Dion, K. L., & Dion, K. K. (1994). Attachment Style and Heterosexual Relationships among Young Adults: A Short-Term Panel Study. *Journal of Social and Personal Relationships, 11*(2), 201-214.
doi:10.1177/0265407594112003
- Kenny, M. E. (1990). College seniors' perceptions of parental attachments: The value and stability of family ties. *Journal of College Student Development, 31*(1), 39-46.
- Kenny, M. E., & Rice, K. G. (1995). Attachment to Parents and Adjustment in Late Adolescent College Students: Current Status, Applications, and Future Considerations. *The Counseling Psychologist, 23*(3), 433-456.
doi:10.1177/0011000095233003
- Kerns, K., Klepac, L., & Cole, A. (1996). *Peer Relationships and Preadolescents' Perceptions of Security in the Child-Mother Relationship* (Vol. 32).
- Kobak, R. R., & Sceery, A. (1988). Attachment in Late Adolescence: Working Models, Affect Regulation, and Representations of Self and Others. *Child Development, 59*(1), 135-146. doi:10.2307/1130395
- Kramer, B., Boelk, A., & Auer, C. (2006). Family Conflict at the End of Life: Lessons Learned in a Model Program for Vulnerable Older Adults, *Journal of Palliative Medicine, 9*(3), 791-801.
- Kramer, B. J., Kavanaugh, M., Trentham-Dietz, A., Walsh, M., & Yonker, J. A. (2010). Predictors of Family Conflict at the End of Life: The Experience of Spouses and Adult Children of Persons with Lung Cancer. *The Gerontologist, 50*(2), 215-225. doi:10.1093/geront/gnp121
- Lansford, J. E. (2009). Parental Divorce and Children's Adjustment. *Perspectives on Psychological Science, 4*(2), 140-152. doi:10.1111/j.1745-6924.2009.01114.x
- Larkin, M., & Thompson, A. R. (2011). Interpretative Phenomenological Analysis in Mental Health and Psychotherapy Research. In *Qualitative Research Methods*

in Mental Health and Psychotherapy: A guide for students and practitioners
99-116.

- Levy, K. N., Blatt, S. J., & Shaver, P. R. (1998). Attachment styles and parental representations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(2), 407-419. doi:10.1037/0022-3514.74.2.407
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry* (Vol. 75). UK: SAGE Publications.
- Lopez, F. G. (1995). Contemporary Attachment Theory: An Introduction with Implications for Counseling Psychology. *The Counseling Psychologist*, 23(3), 395-415. doi:10.1177/0011000095233001
- Lorenz, K. (1952). *King Solomon's ring*. New York: Crowell.
- Mallett, S., Rosenthal, D., & Keys, D. (2005). Young people, drug use and family conflict: Pathways into homelessness. *Journal of Adolescence*, 28(2), 185-199. doi:https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2005.02.002
- Meyerson, L. A., Long, P. J., Miranda, R., & Marx, B. P. (2002). The influence of childhood sexual abuse, physical abuse, family environment, and gender on the psychological adjustment of adolescents. *Child Abuse & Neglect*, 26(4), 387-405. doi:https://doi.org/10.1016/S0145-2134(02)00315-0
- Mikulincer, M., & Nachshon, O. (1991). Attachment styles and patterns of self-disclosure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 321-331. doi:10.1037/0022-3514.61.2.321
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2005). Attachment Security, Compassion, and Altruism. *Current Directions in Psychological Science*, 14(1), 34-38. doi:10.1111/j.0963-7214.2005.00330.x
- Morrow, S. L. (2007). Qualitative Research in Counseling Psychology: Conceptual Foundations. *The Counseling Psychologist*, 35(2), 209-235. doi:10.1177/0011000006286990
- Neighbors, B. D., Forehand, R., & Bau, J.-J. (1997). Interparental conflict and relations with parents as predictors of young adult functioning. *Development and Psychopathology*, 9(1), 169-187. doi:10.1017/S0954579497001120

- Newman, B. M., & Newman, P. R. (2017). *Development Through Life: A Psychosocial Approach*. Boston, MA Cengage Learning.
- Nicolaisen, A., Hansen, D. G., Hagedoorn, M., Flyger, H. E., Rottmann, N., Nielsen, P., . . . Johansen, C. (2014). Attachment-oriented psychological intervention for couples facing breast cancer: protocol of a randomised controlled trial. *BMC Psychology*, 2(1), 19. doi:10.1186/2050-7283-2-19
- Patterson, M. E., & Williams, D. R. (2002). Collecting and analyzing qualitative data: Hermeneutic principles, methods and case examples. *Advances in Tourism Applications Series*, 9, 127.
- Peluso, P. E. (2007). *Infidelity*. New York: Routledge.
- Pistole, M. C., & Arricale, F. (2003). Understanding Attachment: Beliefs About Conflict. *Journal of Counseling & Development*, 81(3), 318-328. doi:doi:10.1002/j.1556-6678.2003.tb00259.x
- Platt, R. A. L., Nalbone, D. P., Casanova, G. M., & Wetchler, J. L. (2008). Parental conflict and infidelity as predictors of adult children's attachment style and infidelity. *American Journal of Family Therapy*, 36(2), 149-161.
- Rogers, T., Snow, M., Reysen, R., Winburn, A., & Mazahreh, L. (2015). The Self of the Counselor: Exploring Adult Attachment Styles in Counselors-in-Training. *Journal of Counselor Practice*, 5(2), 63-77. doi:10.22229/eas635180
- Rosenberg, M. (1965). *Society And The Adolescent Self-Image* (Vol. 3). Princeton, NJ: University Press.
- Semple, S. J. (1992). Conflict in Alzheimer's Caregiving Families: Its Dimensions and Consequences¹. *The Gerontologist*, 32(5), 648-655. doi:10.1093/geront/32.5.648
- Sesemann, E. M., Kruse, J., Gardner, B. C., Broadbent, C. L., & Spencer, T. A. (2017). Observed Attachment and Self-Report Affect Within Romantic Relationships. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 16(2), 102-121. doi:10.1080/15332691.2016.1238794
- Shi, L. (2003). The Association Between Adult Attachment Styles and Conflict Resolution in Romantic Relationships. *The American Journal of Family Therapy*, 31(3), 143-157. doi:10.1080/01926180301120

- Shulman, S., Elicker, J., & Sroufe, L. A. (1994). Stages of Friendship Growth in Preadolescence as Related to Attachment History. *Journal of Social and Personal Relationships, 11*(3), 341-361. doi:10.1177/0265407594113002
- Simpson, J. (1990). Influence of attachment styles on romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology, 59*(5), 971-980. doi:10.1037/0022-3514.59.5.971
- Slater, E. J., & Haber, J. D. (1984). Adolescent adjustment following divorce as a function of familial conflict. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 52*(5), 920-921. doi:10.1037/0022-006X.52.5.920
- Smetana, J. G. (1989). Adolescents' and Parents' Reasoning about Actual Family Conflict. *Child Development, 60*(5), 1052-1067. doi:10.2307/1130779
- Smith, J. A. (2010). Interpretative Phenomenological Analysis. *Existential Analysis: Journal of the Society for Existential Analysis, 21*(2), 186-192.
- Sroufe, L. A. (2005). Attachment and development: A prospective, longitudinal study from birth to adulthood. *Attachment & Human Development, 7*(4), 349-367. doi:10.1080/14616730500365928
- Steinberg, S. J., Davila, J., & Fincham, F. (2006). Adolescent Marital Expectations and Romantic Experiences: Associations With Perceptions About Parental Conflict and Adolescent Attachment Security. *Journal of Youth & Adolescence, 35*(3), 333-348. doi:10.1007/s10964-006-9042-9
- Sullivan, H. S. (1947). *Conceptions of modern psychiatry*. Oxford, England: William Alanson White Psychiatric F.
- Weidner, G., Hutt, J., Connor, S. L., & Mendell, N. R. (1992). Family stress and coronary risk in children. *Psychosomatic Medicine, 54*(4), 471-479. doi:10.1097/00006842-199207000-00009
- Weiss, R. S. (1982). *Attachment in adult life*. In C. Parkes & J. Stevenson-Hinde (Eds.). New York: Basic Books.
- Wong, T.-Y., Greenman, P. S., & Beaudoin, V. (2018). "Hold Me Tight": The Generalizability of an Attachment-Based Group Intervention to Chinese Canadian Couples. *Journal of Couple & Relationship Therapy, 17*(1), 42-60. doi:10.1080/15332691.2017.1302376

Wongpakaran, T., & Wongpakaran, N. (2012). A Short Version of the Revised 'Experience of Close Relationships Questionnaire': Investigating Non-Clinical and Clinical Samples. *Clinical Practice and Epidemiology in Mental Health : CP & EMH*, 8, 36-42. doi:10.2174/1745017901208010036

Wongpakaran, T., Wongpakaran, N., & Wannarit, K. (2011). Validity and reliability of the Thai version of the Experiences of Close Relationships-Revised questionnaire. *Singapore Medical Journal*, 52(2), 100-106.

ภาคผนวก ก

ใบรับรองโครงการวิจัยและหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย
โดยคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

AF 01-12

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

254 อาคารจามจุรี 1 ชั้น 2 ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

โทรศัพท์/โทรสาร: 0-2218-3202 E-mail: eccu@chula.ac.th

COA No. 188/2560

ใบรับรองโครงการวิจัย

โครงการวิจัยที่ 143.1/60 : ประสบการณ์ทางจิตใจของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีภูมิหลังครอบครัวขัดแย้งสูง

ผู้วิจัยหลัก : นายกิตติคุณ ชิ่งเหตุทัย

หน่วยงาน : คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้พิจารณา โดยใช้หลัก ของ The International Conference on Harmonization – Good Clinical Practice (ICH-GCP) อนุมัติ ให้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าวได้ในระยะที่ 1 ถึง 4 ของโครงการวิจัย

ลงนาม..... ลงนาม.....
(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ปริดา ทักตนประดิษฐ) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทิ ชัยชนะวงศาโรจน์)
ประธาน กรรมการและเลขานุการ

วันที่รับรอง : 9 ตุลาคม 2560

วันหมดอายุ : 8 ตุลาคม 2561

เอกสารที่คณะกรรมการรับรอง

- 1) โครงการวิจัย
- 2) ข้อมูลสำหรับกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยและใบยินยอมของกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย
- 3) ผู้วิจัย เอกสารโครงการวิจัย..... 143.1/60
- 4) แบบสอบถาม วันที่รับรอง..... - 9 ต.ค. 2560
- วันหมดอายุ..... - 8 ต.ค. 2561

เงื่อนไข

1. ข้าพเจ้ารับทราบว่าเป็นการคิดจริยธรรม หากดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัยก่อน ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย
2. หากใบรับรองโครงการวิจัยหมดอายุ การดำเนินการวิจัยต้องหยุด เมื่อต้องการต่ออายุต้องขออนุมัติใหม่ล่วงหน้าไม่ต่ำกว่า 1 เดือน พร้อมส่งรายงานความก้าวหน้าการวิจัย
3. ต้องดำเนินการวิจัยตามที่ระบุไว้ในโครงการวิจัยอย่างเคร่งครัด
4. ใช้เอกสารข้อมูลสำหรับกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ใบยินยอมของกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย และเอกสารเชิญเข้าร่วมวิจัย (ถ้ามี) เฉพาะที่ประทับตราคณะกรรมการเท่านั้น
5. หากเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ร้ายแรงในสถานที่เก็บข้อมูลที่ขออนุมัติจากคณะกรรมการ ต้องรายงานคณะกรรมการภายใน 5 วันทำการ
6. หากมีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินการวิจัย ให้ส่งคณะกรรมการพิจารณารับรองก่อนดำเนินการ
7. โครงการวิจัยไม่เกิน 1 ปี ส่งแบบรายงานสิ้นสุดโครงการวิจัย (AF 03-12) และบทคัดย่อผลการวิจัยภายใน 30 วัน เมื่อโครงการวิจัยเสร็จสิ้น สำหรับโครงการวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์ให้ส่งบทคัดย่อผลการวิจัย ภายใน 30 วัน เมื่อโครงการวิจัยเสร็จสิ้น

AF 05-07

หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

ทำที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เลขที่ ประชากรตัวอย่างหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย.....

ข้าพเจ้า ซึ่งได้ลงนามท้ายหนังสือนี้ ขอแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

ชื่อโครงการวิจัย ประสบการณ์ทางจิตใจของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีภูมิหลังครอบครัวขัดแย้ง

ชื่อผู้วิจัย นายกิตติคุณ ซึ่งหยุดยัย

ที่อยู่ติดต่อผู้วิจัย 100/4 ซอยเอกชัยปลายสวน ถนนเอกชัย ตำบลลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
75000 โทรศัพท์บ้าน 034-712275

โทรศัพท์มือถือ 089-7928926 E-mail : kittikun.psycu@gmail.com

ข้าพเจ้า ได้รับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับที่มาและวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย รายละเอียดขั้นตอนต่างๆ ที่จะต้องปฏิบัติหรือได้รับการปฏิบัติ ความเสี่ยง/อันตราย และประโยชน์ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการวิจัยเรื่องนี้ โดยได้อ่านรายละเอียดในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัยโดยตลอด และได้รับคำอธิบายจากผู้วิจัย จนเข้าใจเป็นอย่างดีแล้ว

ข้าพเจ้าจึงสมัครใจเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ ตามที่ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยข้าพเจ้ายินยอมให้สัมภาษณ์ 1 ครั้ง โดยใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที และอนุญาตให้บันทึกเทประหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสามารถขออนุญาตล่วงหน้าถึงการขอสัมภาษณ์เพิ่มเติมอีก 1 ครั้ง ใช้เวลาประมาณ 30 นาที ในกรณีที่มีข้อมูลหรือมีบางประเด็นยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ได้

ข้าพเจ้ามีสิทธิถอนตัวออกจากกรวิจัยเมื่อใดก็ได้ตามความประสงค์ โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล ซึ่งการถอนตัวออกจากกรวิจัยนั้น จะไม่มีผลกระทบในทางใดๆ ต่อข้าพเจ้าทั้งสิ้น

ข้าพเจ้าได้รับคำรับรองว่า ผู้วิจัยจะปฏิบัติตามข้าพเจ้าตามข้อมูลที่ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย และข้อมูลใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้าพเจ้า ผู้วิจัยจะเก็บรักษาเป็นความลับ โดยจะนำเสนอข้อมูลการวิจัยเป็นภาพรวมเท่านั้น ไม่มีข้อมูลใดในการรายงานที่จะนำไปสู่การระบุตัวข้าพเจ้า

ข้าพเจ้าจะได้รับความตอบแทนเป็นของที่ระลึก คือ แฟลชไดรฟ์ จำนวน 1 อัน เมื่อเสร็จสิ้นการวิจัย

หากข้าพเจ้าไม่ได้รับการปฏิบัติตรงตามที่ได้ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย ข้าพเจ้าสามารถร้องเรียนได้ที่คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เลขที่ 254 อาคารจามจุรี 1 ชั้น 2 ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10300 โทรศัพท์ 02-218-3202 E-mail: eccu@chula.ac.th

ข้าพเจ้าได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน ทั้งนี้ข้าพเจ้าได้รับสำเนาเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย และสำเนาหนังสือแสดงความยินยอมไว้แล้ว

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐดา เต๋พันธ์)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ลงชื่อ.....

(นายกิตติคุณ ซึ่งหยุดยัย)

ผู้วิจัยหลัก

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

เชิงกวีกรรการวิจัย 143.1/60

วันที่รับรอง..... - 9. ต.ค. 2560.....

วันหมดอายุ..... - 8 ต.ค. 2561.....

ลงชื่อ.....

(.....)

พยาน

ปรับปรุ้งเมื่อ 23 พฤษภาคม 2554

ที่ ศธ ๖๕๙๓(๘).๗/๗๒๑

ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ๕๐๒๐๖

๗ กันยายน ๒๕๖๐

เรื่อง อนุญาตให้ใช้แบบสอบถามเรื่องสัมพันธภาพกับคู่ (ECR-r-๑๘)

เรียน คณบดี คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อ้างถึง หนังสือเลขที่ ศธ๐๕๑๒/๑๕๙๔ ลงวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๐

ตามที่ นายกิตติคุณ ชึ่งหทัย นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยา
จิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ประสพการณ์
ทางจิตใจของวัยรุ่นที่มีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงที่มีภูมิหลังครอบครัวขัดแย้งสูง” โดยได้ขอความ
อนุเคราะห์ให้แบบสอบถามเรื่องสัมพันธภาพกับคู่ (ECR-r-๑๘) ที่พัฒนาฉบับภาษาไทยโดย ศ.นพ.ทินกร
วงศ์ปการันย์ ศาสตราจารย์แพทย์หญิง ณหทัย วงศ์ปการันย์ มาใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ นั้น

ในการนี้ข้าพเจ้า ศ.นพ.ทินกร วงศ์ปการันย์ พิจารณาแล้วไม่ขัดข้อง อนุญาตให้ใช้เครื่องมือใน
การทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว ทั้งนี้ได้แนบตัวอย่างแบบสอบถามฯ และแนบเอกสารอ้างอิง มาเพื่อใช้เก็บข้อมูล
ต่อไป อนึ่ง พญ.กมลพร วรธนฤทธิ์ มีใช้คณะผู้แปล/พัฒนาแบบวัดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อทราบและโปรดดำเนินการต่อไป

เขียน ผอ.ฝ่ายบริหาร
จึงเรียนมาเพื่อโปรด
 ทราบ
 พิจารณา
ลงชื่อ *enw*

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ทินกร วงศ์ปการันย์)
ศาสตราจารย์ประจำภาควิชาจิตเวชศาสตร์

เขียน ผอ.ฝ่ายบริหาร
11 เม. 60

เรียน คณบดี
เพื่อทราบ

ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์
โทร ๐ ๕๓๙๓ ๕๔๒๒
โทรสาร ๐ ๕๓๙๓ ๕๔๒๖

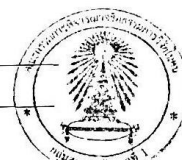
enw
12 เม. 60

แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

1. เพศ
 ชาย หญิง
2. อายุ _____ ปี
3. สถานภาพความสัมพันธ์
 โสด มีคนรักแล้ว ไม่ประสงค์จะตอบคำถามนี้
4. สถานการณ์อยู่อาศัยกับครอบครัว
 อาศัยอยู่กับพ่อแม่ อาศัยอยู่กับพ่อ อาศัยอยู่กับแม่
 อาศัยอยู่กับญาติพี่น้อง อาศัยอยู่คนเดียว
5. บุคคลในครอบครัวที่ท่านสนิทด้วยที่สุด คือ _____
6. บุคคลในชีวิตที่เป็นบุคคลสำคัญของท่าน คือ _____
7. ความสัมพันธ์ระหว่างท่านกับคนสำคัญในปัจจุบัน มีความสุขหรือไม่
 ใช่ ไม่ใช่

ช่องทางติดต่อในกรณีที่มีผู้วิจัยขอคำแนะนำเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก

8. เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ _____
9. อีเมลที่สามารถติดต่อได้ _____

เลขที่โครงการวิจัย..... 143.1760
 - 9 ต.ค. 2560
 วันที่รับของ.....
 - 8 ต.ค. 2561
 วันหมดอายุ.....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสอบถามสัมพันธภาพกับคู่

คำแนะนำ

ข้อความข้างล่างนี้จะเป็นการรู้สึกของท่านในเรื่องความสัมพันธ์กับบุคคลใกล้ชิดไม่ว่าจะเป็นสามีหรือภรรยาของท่าน คู่ของท่าน คนที่ท่านรัก แฟน หรือ คนรู้จัก ก็ตาม โปรดพิจารณาความสัมพันธ์ของท่านกับบุคคลเหล่านั้นโดยภาพรวมทั้งหมดที่ผ่านมา ไม่เจาะจงเฉพาะคนใดคนหนึ่งหรือ ไม่เจาะจงเฉพาะแต่ในความสัมพันธ์ในปัจจุบันนี้เท่านั้น

ขอให้ท่านลองนึกถึงภาพเหล่านั้น นึกถึงความสัมพันธ์ของท่านกับบุคคลที่ใกล้ชิดดังกล่าวที่ผ่านมา แล้วกรุณาวางกลม รอบหมายเลขที่บอกระดับความเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย ของท่านข้างล่างนี้ (หมายเหตุ: เพื่อความสะดวก ในที่นี้จะใช้คำว่า "เขา" แทนบุคคลที่ท่านหมายถึง ไม่ว่าจะเป็หญิงหรือชายก็ตาม)

ตัวอย่าง

ฉันกลัวว่าจะสูญเสียความรักจากเขา

ไม่เห็นด้วยที่สุด 1 2 3 4 5 6 7 เห็นด้วยที่สุด

หากท่านเห็นด้วยว่าท่านรู้สึกอย่างนั้น ท่านอาจจะวงกลมข้อ 5 หรือ 6 หรือ 7 ขึ้นกับว่าท่านเห็นด้วยมากน้อยเพียงใด หากท่านไม่เห็นด้วยท่านก็อาจจะวงกลมข้อ 3 หรือ 2 หรือ 1 ขึ้นกับว่าท่านไม่เห็นด้วยมากน้อยเพียงใด หากท่านรู้สึกเฉย ๆ หรือเป็นกลาง ๆ ในข้อนี้ ท่านก็วงกลมข้อ 4

ต่อไปนี้ โปรดให้ความเห็นในข้อความทั้ง 18 ข้อที่ปรากฏข้างล่าง

ในความสัมพันธ์ระหว่างฉันกับเขานั้น.....

1. ฉันเลือกที่จะไม่แสดงความรู้สึกใดๆ ในใจของฉันให้เขารู้

ไม่เห็นด้วยที่สุด 1 2 3 4 5 6 7 เห็นด้วยที่สุด

2. ฉันมักจะกังวลว่าเขาไม่ได้รักฉันจริง

ไม่เห็นด้วยที่สุด 1 2 3 4 5 6 7 เห็นด้วยที่สุด

3. ฉันรู้สึกสบายใจที่จะแบ่งปันความคิด ความรู้สึกส่วนตัวของฉันให้เขาทราบ

ไม่เห็นด้วยที่สุด 1 2 3 4 5 6 7 เห็นด้วยที่สุด

4. เมื่อฉันไม่เห็นเขา ฉันก็กังวลใจว่าเขาอาจจะไปสนใจคนอื่น

ไม่เห็นด้วยที่สุด 1 2 3 4 5 6 7 เห็นด้วยที่สุด

5. ฉันรู้สึกสบายๆ เวลาใกล้ชิดกับเขา

ไม่เห็นด้วยที่สุด 1 2 3 4 5 6 7 เห็นด้วยที่สุด

งศทิไกรการวิจัย..... 143-1160

วันที่รับรอง..... - 9 ต.ค. 2560

วันที่หมดอายุ..... - 8 ต.ค. 2561

วันหมดอายุ.....

แบบสอบถามการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองของบุตร

คำอธิบาย

ในครอบครัว มีหลายครั้งที่พ่อแม่ไม่ลงรอยกัน เมื่อพ่อแม่ทะเลาะหรือขัดแย้งกัน ลูกอาจมีความรู้สึกต่างๆ ผู้วิจัยอยากทราบถึงความรู้สึกที่ท่านมีเมื่อพ่อแม่ทะเลาะหรือขัดแย้งกัน โดยขอให้ท่านตอบคำถามต่อไปนี้ ในขณะที่ตอบขอให้ท่านนึกถึงสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ของท่าน หากในปัจจุบันท่านไม่ได้อาศัยอยู่บ้านเดียวกันกับพ่อแม่ ขอให้ท่านนึกถึงสถานการณ์ที่พ่อแม่ขัดแย้งกันเมื่ออยู่ด้วยกันในขณะที่ตอบคำถาม

- 5 หมายถึง ตรงกับตัวฉัน
 4 หมายถึง ค่อนข้างตรงกับตัวฉัน
 3 หมายถึง ทั้งตรงและไม่ตรงพอ ๆ กัน
 2 หมายถึง ค่อนข้างไม่ตรงกับตัวฉัน
 1 หมายถึง ไม่ตรงกับตัวฉัน

ข้อ ที่	คำถาม	ไม่ตรง กับตัว ฉัน (1)	ค่อนข้าง ไม่ตรง กับตัว ฉัน (2)	ทั้งตรง และไม่ ตรงพอ ๆ กัน (3)	ค่อนข้าง ตรงกับ ตัวฉัน (4)	ตรง กับตัว ฉัน (5)
1	ฉันไม่เคยเห็นพ่อแม่ของฉันทะเลาะหรือไม่เห็นด้วย ในความคิดเห็นของกันและกันเลย					
2	พ่อแม่ของฉันจะไม่โหมกเมื่อเขาทะเลาะกัน					
3	เมื่อพ่อแม่ฉันทะเลาะกัน พวกเขาจะหาทางแก้ ได้เสมอ					
4	ฉันรู้ว่าพ่อแม่ของฉันทะเลาะหรือขัดแย้งกันบ่อย มาก แม้ว่าพวกเขาจะคิดว่าฉันไม่รู้ก็ตาม					
5	เมื่อพ่อแม่ของฉันมีความคิดเห็นไม่ตรงกันพวกเขา จะปรึกษากันอย่างเงียบๆ					
6	พ่อแม่ของฉันยังคงหุดหืดใส่กัน แม้ว่าพวกเขาจะ หยุดทะเลาะกันแล้วก็ตาม					

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร 143.1/60
 วันที่รับรอบ - 9 ต.ค. 2560
 วันหมดอายุ - 8 ต.ค. 2561

แบบบันทึกภาคสนาม

ผู้ให้ข้อมูลรหัส

การสัมภาษณ์ครั้งที่ วันที่ / / เวลา น.

สถานที่

ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ของผู้ให้ข้อมูล

.....

.....

.....

.....

บรรยากาศและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการสัมภาษณ์

.....

.....

.....

.....

ความคิดเห็นของผู้วิจัย

.....

.....

.....

.....

ปัญหาที่เกิดขึ้นในการสัมภาษณ์และการแก้ไข

.....

.....

.....

.....

นัดหมายสัมภาษณ์ครั้งต่อไป วันที่

บันทึกเมื่อ / / เวลาบันทึก

แนวทางการช่วยเหลือทางจิตใจเบื้องต้น

หากท่านรู้สึกไม่สบายใจหรือต้องการผู้รับฟังท่านสามารถติดต่อรับบริการได้ตามช่องทางดังนี้

1. หากท่านเป็นนิสิต/นักศึกษา ภายในมหาวิทยาลัยของท่านจะมีแหล่งให้บริการการปรึกษาสำหรับนิสิต/นักศึกษา โดยอาจติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกิจการนิสิต/นักศึกษาในมหาวิทยาลัยของท่านเพื่อขอรับบริการ

1.1 สำหรับนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทางหน่วยส่งเสริมสุขภาพะนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้น 3 อาคารจามจุรี 9 มีบริการการปรึกษาเชิงจิตวิทยาโดยนักจิตวิทยาและจิตแพทย์โดยไม่เสียค่าบริการ เบอร์โทรศัพท์ 02-2180540 หรือ 08-50422626

2. สำหรับนิสิต/นักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่ไม่มีบริการช่วยเหลือด้านจิตใจ และบุคคลภายนอก ท่านสามารถติดต่อเพื่อรับบริการการปรึกษาเชิงจิตวิทยาโดยไม่เสียค่าบริการ ได้ที่

2.1 สายด่วนสุขภาพจิตที่เบอร์ 1323 ของกรมสุขภาพจิต

2.2 สายด่วนของศูนย์สุขภาพะทางจิต คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เบอร์โทรศัพท์ 02-2180336

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายกิตติคุณ ซึ่งฤทธิ์ เกิดเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2536 สำเร็จการศึกษาปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับสอง คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2557 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2558 มีประสบการณ์ในการบริการการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบรายบุคคลและแบบกลุ่มภายใต้การนิเทศเป็นเวลารวม 340 ชม. ณ หน่วยส่งเสริมสุขภาพนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศูนย์สุขภาพทางจิต คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ที่สนใจเกี่ยวกับเนื้อหาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สามารถติดต่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์ได้ที่
Email: kittikun.psyacu@gmail.com

